

KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK

SELMA LAGERLÖF

A LÖWENSKÖLD-LÁNY

SVÉD EREDETIBŐL FORDÍTOTTA
LEFFLER BÉLA

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-186-7 (online)
MEK-17306

TARTALOM

AZ EZREDESNÉ.
A LEÁNYKÉRÉS.
KÍVÁNSÁGOK.
A PAPERKERTBEN.
A DALARNAI PARASZTLEÁNY.
A REGGELI KÁVÉ.
A CUKORTARTÓ.
A LEVÉL.
A FELHŐK KÖZÖTT.
SCHAGERSTRÖM.
AZ INTŐ PRÉDIKÁCIÓ.
A LEVÁGOTT HAJFÜRTÖK.
A SZERENCSE FIA.
AZ ÖRÖKSÉG.
A POSTAKOCSIBAN.
KIHIRDETÉS.
A SZEGÉNY ÁRVERÉS.
A GYŐZELEM.
INTŐBESZÉD A SZERELEM ISTENÉHEZ.
A KARLSTADI FŐESPERESNÉ TEMETÉSE.
SZOMBATON: REGGELTŐL-DÉLIG.
SZOMBATON: DÉLUTÁNTÓL-ESTIG.
AZ ESKÜVŐ NAPJA.

AZ EZREDESNÉ.

I.

Élt egyszer Karlstad városában egy ezredesné, akit Beáta Ekenstedtnek hívtak.

Löwensköld-lány volt Hedebyből, tehát született bárónő és olyan finom, olyan kedves, olyan művelt volt, - még verseket is tudott írni, melyek majdnem olyan érdekesek voltak, mint Lenngren költőné poémái.

Termetre ugyan alacsony volt, de jótartású, mint a Löwensköldök általában és az arca érdekes. Mindenkinél, akivel csak találkozott, tudott valami szépet vagy kellemeset mondani. Volt valami romantikus az egész lényében és akik csak egyszer látták is, soha többé nem tudták elfelejteni.

Választékosan öltözködött, mindig gondosan fésülködött és akárhová ment, mindenütt neki volt a legszebb melltűje, a legízlesebb karkötője és a legragyogóbb gyűrűje. Különben neki voltak a legparányibb lábai és akár divat volt, akár nem, mindig magas sarkú aranyos brokátcipőt viselt.

Karlstadban a legszebb házban lakott, mely nem volt beszorítva a többi házak tömegébe, hanem kint feküdt a Klara-folyó partján úgy, hogy az ezredesné szobája ablakából kiláthatott a folyóra. El is szokta beszélni, hogy egy éjszaka, mikor a hold szépen sütött a vízre, látta a vízi szellemet, amint aranyos hárfáján az ablaka alatt játszott. És senki sem kételkedett abban, hogy igazán jól látta. Ugyan miért nem adhatott volna a vízi szellem szerenádot Ekenstedt ezredesnének, mint annyi sokan mások?

Minden előkelő vendég, aki Karlstadba érkezett, elment tisztelegni az ezredesnéhez. Azonnal el voltak bájolván tőle és úgy gondolták, igazán kár, hogy ilyen kis vidéki városban él eltemetve. Azt mondják, hogy maga Tegnér püspök is írt hozzá egy költeményt, a trónörökös pedig azt mondta, hogy olyan «charme»-ja van, mint egy született francia nőnek. Sőt még von Essen generális meg a többiek, akik III. Gusztáv udvaránál is megfordultak, mint vendégek, kénytelenek voltak bevallani, hogy olyan ebédekben, mint amilyenekre Ekenstedt ezredesné hívta meg őket, úgy az ételt, mint a kiszolgálást, valamint a társalgást tekintve, sehol másutt nem volt részük.

Az ezredesnének két leánya volt: Éva és Jaquette. Eleven és kedves lányok voltak, akiket bizonyára megcsudáltak volna, akárhol másutt laktak volna, de Karlstadban nem sokat törődtek velük. Az anyjuk egészen elhomályosította őket. Ha bálba mentek, akkor a gavallérok versengtek, hogy az ezredesnével táncolhassanak, de Éva és Jaquette a falmentén ülhettek. És amint már azt az előbb is említettem, nemcsak a vízi szellem adott szerenádot az Ekenstedt-ház előtt, de sohasem akadt senki, aki a lányok ablakai alatt énekelt volna, hanem mindig csak az ezredesné ablakai alatt. A fiatal poéták annyi verset írtak B. E.-hez, de egy sem akadt, aki néhány vers sort írt volna E. E. vagy J. E. emlékkönyvébe. A gonosz nyelvek azt is beszélték, hogy mikor egyszer mégis megtörtént, hogy egy hadnagy megkérte a kis Éva Ekenstedt kezét, akkor kosarat kapott, mert az ezredesné úgy találta, hogy rossz ízlése van.

Az ezredesnének volt egy ezredese is, derék és kiváló ember, akit mindenütt nagyrabecsültek volna, csak éppen Karlstadban nem. Itt ugyanis az ezredes mindig az ezredesnével hasonlították össze és amint a felesége oldalán látták, aki olyan ragyogó, olyan érdekes, olyan szellemes és olyan élénk, akkor úgy tetszett, mintha a férj csak valami parasztgazda volna. A vendégek nem is törődtek vele, hogy mit mond, mintha nem is vették volna észre. De szó sem volt arról, hogy talán az ezredesné a legcsekélyebb illetlen közeledést is megengedte volna

azoknak, akik körülrajongták, a legkisebb kifogást sem lehetett az életmódjára vonatkozólag tenni. De hogy a férjét elővezette volna a homályból, erre bizony sohasem gondolt. Azt hitte, hogy a legjobb neki, ha egy kicsit az észrevétlenségben marad.

De hát ennek a bájos ezredesnének, ennek az ünnepelt ezredesnének nemcsak férje és két leánya, hanem fia is volt. És ezt a fiát szerette, csodálta és minden lehető alkalomkor az előtérbe tolta. Őt már nem lehetett semmibe vagy észre nem venni azoknak, akik az Ekenstedt-ház vendégei voltak, ha azt akarták, hogy még egyszer meghívják őket. De hát nem lehet eltagadni, az ezredesnének oka volt rá, hogy büszke legyen a fiára. Tehetséges fiú volt és a mellett kedves és vonzó külsejű. Nem volt sem szemtelen, sem tolakodó, mint más elkényeztetett gyerekek. Sohasem mulasztgatta el az iskolát és sohasem üzött gúnyt a tanáraival. Inkább romantikus lélek volt, mint a nővérei. Alig töltötte be a nyolcadik évét, mikor már egész csinos verseket tudott összeillesztgetni. Az anyjának elmesélte, hogy hallotta a vízi szellemet játszani és látta a tündéreket táncolni a Voxnäs-réten. Finom vonásai voltak és nagy, fekete szemei, minden tekintetben az anyja gyermeke volt.

Bár minden helyet elfoglalt az ezredesné szívében, mégsem lehetett azt mondani, hogy az ezredesné gyenge anya. Legalább is Karl-Artur Ekenstedtnek ugyancsak szorgalmasan kellett tanulnia. Magasabbra helyezte a fiát, mint minden más teremtetett lelket, de éppen ezért csak a legjobb bizonyítvánnyal volt szabad neki visszatérnie a gimnáziumból. És még azt is meg kell jegyezni, hogy addig, míg Karl-Artur valamelyik osztályba járt, az ezredesné soha meg nem hívta volna valamelyik tanárát. Nem, mert nem akarta, hogy azt mondhassák: Karl-Artur azért kapott olyan szép bizonyítványt, mert fia Ekenstedt ezredesnének, aki olyan finom ebédeket szokott adni. Lám, ilyen volt az ezredesné.

Bizony «laudatur» végezte el Karl-Artur a karlstadi gimnáziumot, éppen úgy, mint annak idején Erik Gustav Geijer. És hogy letegye az érettségít Uppsalában, az neki csak játék volt éppúgy, mint Geijernek. Az ezredesné sokszor látta a kis kövér Geijer professzort, aki nem egyszer volt az asztalnál az ő gavallérja és hát igaz, hogy tehetséges és különös ember volt, de azért úgy gondolta, hogy Karl-Artur is van olyan jó feje és belőle is lehet egykor híres professzor, sőt annyira is viheti, hogy Oszkár trónörökös és Järta tartományfőnök és Silverstolpe ezredes meg a többi hírességek Uppsalában csodálkozva fogják hallgatni az előadásait.

1826 őszén került Karl-Artur Uppsalába. És úgy az első félévben, mint a következő évek alatt, melyeket Uppsalában töltött, minden héten írt haza egyszer. De egyetlen egy levelét sem tépték szét, hanem az ezredesné valamennyit megőrizte. Ő maga némelyikét újra meg újra elolvasta és vasárnap délutánonként, mikor a család összegyűlt, fel szokta hangosan olvasni az újonnan érkezett levelet. Hát ezt nyugodtan tehetette. Olyan levelek voltak ezek, melyekre méltán büszke lehetett.

Az ezredesné úgy sejtette, a rokonság azt várja, hogy Karl-Artur majd kevésbé lesz olyan mintafiú, ha szabadjára kerül. Ezért valóságos diadal volt számára, hogy felolvashatta, milyen olcsó bútorozott szobát bérelt ki Karl-Artur és maga vásárolta be a vaját és a sajtot a piacon és hogyan kelt fel minden reggel öt órakor és hogyan dolgozik tizenkét órát naponta. És azután azok a tiszteletteljes szavak, melyekkel az anyját illette a leveleiben, a bámulatnak kifejezése, mellyel anyja iránt viseltetett! Bizony az ezredesnének jól esett, hogy mindezt felolvashatta Sjöborg főesperes előtt, akinek a felesége Ekenstedt leány volt, meg Ekenstedt tanácsos előtt, aki a férjének a nagybátyja volt és a Stake unokatestvérek előtt, akik a piacon a nagy szögletházban laktak, hogy íme Karl-Artur, aki most kikerült a nagyvilágba, úgy találja, hogy az édes anyja már híres költőnő lehetett volna, ha nem tartotta volna fő kötelességének, hogy a férjének és a gyermekeinek éljen. Nem, nem kért ő ezért köszönetet, szívesen csinálta. Ő, aki annyira hozzá volt szokva az ünnepeltetéshez, ezeket a sorokat is fel tudta olvasni, a nélkül, hogy könnybe lábadt volna a szeme.

De a legnagyobb diadalt akkor élvezte az ezredesné, mikor karácsony táján azt írta Karl-Artur, hogy nem költötte el az egész pénzüsszeget, amit az apja adott neki, mikor Uppsalába ment, hanem legalább a felét vissza fogja hozni. Erre már úgy a főesperes, mint a tanácsos is nagyon meglepődtek és az egyik Stake esküdözött, hogy ilyesmi még nem történt és talán soha többé nem is fog történni. Az egész rokonság egyetértett abban, hogy Karl-Artur valószínű csoda.

Bizony nagyon is hiányzott az ezredesnének, hogy Karl-Artur az év legnagyobb részét az egyetemen töltötte, de hát miután a levelek olyan nagy örömet okoztak, alig kívánta, hogy másképp legyen. Amikor Karl-Artur meghallgatott egy előadást a nagy új-romantikus poétáról, Atterbomról, akkor roppant érdekes dolgokat írt a bölcsészetről és a költészetéről. Amikor ilyen levél érkezett, az ezredesné leült és arról a nagyságról álmodozott, amelyet majd Karl-Artur fog elérni. Nem is gondolta másképp, hogy biztosan felülmulja majd Geijer professzor hírnevét. Talán olyan híres ember lesz belőle, mint Karl von Linné. Ugyan miért ne lehetne éppen olyan világhírűvé? Vagy talán miért ne lehetne belőle hírneves költő? Ugyan miért ne lehetne ő a második Tegnér? Ah, ah, senki sem gyönyörködhetik annyit, mint az, aki gondolatban ül győzelmi ünnepet.

Minden karácsonyi és nyári szünet alkalmával hazajött Karl-Artur Karlstadba és az ezredesné mindig úgy találta, hogy szebb és férfiasabb lett. De különben egy csöppet sem változott meg. Éppen olyan imádatot mutatott az anyja iránt és éppen olyan tiszteletet az apja iránt s éppen olyan tréfás s játékos volt a nővéreivel szemben, mint azelőtt.

Néha nyugtalan lett az ezredesné, hogy egyik év telt a másik után és Karl-Artur még mindig az uppsalai egyetemen tanult, a nélkül, hogy valami történt volna. De miután az emberek megmagyarázták neki, hogy Karl-Artur a nehéz kandidátusi vizsgát akarja letenni, bizony jó időbe kerül, míg arra elkészülhet. Meg kell gondolni, hogy mit jelent egy ilyen vizsgát letenni és bizonyítványt kapni azokból a tárgyakból, melyeket az egyetemen hallgatnak, az asztrológiából éppúgy, mint a héber nyelvből és a geometriából. Ezt nem lehet rövidebb idő alatt megcsinálni. Az ezredesné úgy gondolta, hogy ez kegyetlen vizsga és ebben igazat adtak neki a többiek is, de hát ilyesmit már csak mégse lehet megváltoztatni Karl-Artur kedvéért.

Végre 1829 őszén, mikor Karl-Artur hetedik félévét hallgatta Uppsalában, nagy örömmel írta haza az ezredesnének, hogy jelentkezett a latin írásbeli vizsgára. Ez nem olyan nehéz vizsga, írta, de annál fontosabb, mert előbb ki kell állnia a latin írásbeli próbát, mielőtt az igazi vizsgára engednék.

Karl-Artur különben nem tulajdonított nagyobb jelentőséget az egész írásbelinek, csak azt írta, hogy jó lesz, ha ezen is túlesik. Sohasem volt baja a latin nyelvvel, mint általában minden rendes diáknak és így joggal remélhette, hogy egész simán fog menni.

Megemlítette ugyanebben a levélben, hogy most utoljára ír ebben a félévben kedves szüleinek. Amint megtudja, hogyan végződött az írásbeli, azonnal hazafelé indul. És reméli, hogy november utolsó napján keblére ölelheti kedves szüleit és nővéreit.

Nem, Karl-Artur igazán nem csinált nagy dolgot az egész latin vizsgából és ennek örült is később, mert bizony megbuktatták. Az uppsalai tanárok meg merték buktatni, pedig laudaturja volt minden tárgyból, amikor a karlstadi gimnáziumból elküldték az egyetemre.

Nem annyira megalázva érezte magát, mint inkább meglepődött. Úgy találta, hogy elég jól áll legalább is a maga módja szerint a latin nyelvben. Persze bosszantó volt, hogy így legyőzve kell hazamennie, de remélte, hogy a szülei vagy legalább is az anyja meg fogja érteni, hogy az egész csak túlságos aprólékosság miatt történhetett. Az uppsalai professzorok meg akarták talán mutatni, hogy ők többet követelnek, mint a karlstadi lektorok vagy talán azt találták, hogy nagyon is elbizakodott volt, mikor egyáltalában nem hallgatta a kollégiumokat.

Több napig tartott az utazás Uppsala és Karlstad között és azt lehet mondani, hogy egészen megfélekezett a balesetről, mikor a keleti vámon át november harmincadikán az esti órákban bekocsizott a városba. Nagyon meg volt elégedve magával, hogy pontosan azon a napon érkezett meg, melyet levelében jelzett. Amint hazafelé dőcögött, elgondolta, hogy az édes anyja most biztosan a szalon ablakában áll és kémleli az utat és hogy a nővérek bizonynal a kávéasztalt terítik.

Az egész városon át kellett kocsiznia és az egész úton ilyen jókedvű volt, míg csak ki nem ért a szűk tekervényes utcákból és meglátta a folyót, meg annak a partján az Ekenstedt-házat. De ugyan mi lehet az? Az egész ház ki volt világítva és úgy ragyogott, mint egy templom karácsony hajnalán. És szánkok tele prémes emberekkel siklottak el mellette, mintha valamennyien az ő otthona felé sietnének.

- Bizonyára nagy ebéd van otthon, - gondolta és úgy találta, hogy az most éppen nem kellemes. Fáradt volt az utazás után és most nem is tudja kipihenni magát, hanem kénytelen lesz azonnal átöltözködni és együtt lenni a vendégekkel egészen éjfélig.

De egyszerre csak nagyon nyugtalan lett.

- Istenem, mama csak nem csinált lakomát a latin írásbeli megünneplésére?

Megkérte a kocsist, hogy a konyha felé kerüljön és ott szállt le, hogy ne kelljen találkoznia a vendégekkel.

Néhány perc múlva az ezredesnéért küldtek. Legyen szíves kifáradni a házvezetőnő szobájába, hogy beszélhessen Karl-Arturral, aki éppen megérkezett.

Az ezredesné nagyon nyugtalan volt, hogy Karl-Artur nem érkezik meg az ebéd idejére. Most azonban nagyon megörült, mikor meghallotta, hogy már itt van és kisietett hozzá.

Karl-Artur azonban szigorú képpel fogadta. Nem is vette észre, hogy a karját kiterjesztette feléje. Igen, még csak nem is üdvözölte.

- Ugyan mit csinált mama? - mondta. - Miért hívta ide az egész várost éppen ma?

Most ugyan szó sem volt gyöngéden szerető szülőkről. A legkisebb örömet sem mutatta, hogy viszontlátja őt.

- De hát azt akartam, hogy egy kicsit ünnepélyes legyen itthon, - mondta az ezredesné. - Most, mikor végre szerencsésen átestél ezen a borzasztó írásbelin.

- Mama persze sohasem számolt azzal, hogy el is bukhatom, - mondta Karl-Artur. - Már pedig ez történt.

Erre aztán igazán nem tudott mit szólni az ezredesné. Lám soha, de soha fel nem vetődött az agyában az a gondolat, hogy Karl-Artur el is bukhatik.

- Igen, az egész dolog magában véve semmit sem jelent, - mondta Karl-Artur. - Most azonban az egész város meg fogja tudni. Persze a mama azért hívta össze ezeket az embereket, hogy az én diadalomat ünnepeljék.

Az ezredesné még mindig szótlánul állott ott. Ő jól tudta, hogy milyenek ezek a karlstadiak. Ezek úgy vélekedtek, hogy szorgalom és takarékoság jeles erény egy diáknál, azonban még ez nem volt elég nekik. Ők a svéd Akadémia jutalmát várták és értekezéseket, melyek olyan kiválóak, hogy az öreg professzorok csak úgy sápadozzanak a szakálluk mögött. Zseniális rögtönzéseket vártak a tartományi ünnepélyek alkalmával, meghívásokat az irodalmi egyesületektől vagy Geijer professzorékhoz vagy a tartományfőnökökhez, vagy legalább is Silverstolpe ezredesnéhez.

Ilyesmit vártak ők, de Karl-Artur eddigi karrierjében még semmi ilyen fényes és rendkívüli dolog nem mutatkozott, ami azt jelezte volna, hogy kiváló tehetség. Az ezredesné tudta, hogy a közönség ezt várta tőle, tehát most, mikor Karl-Artur nekiment ennek a próbavizsgának, úgy gondolta, nem árt, ha nagy dolgot csinál az egészből. De hogy Karl-Artur nem állja meg a próbát, erre igazán sohasem gondolt.

- Senki sem tud még biztosat, - mondta végre. - Senki, kivéve a háznépet. A többiek csak azt hallották, hogy valami kedves meglepetésről van szó.

- Akkor a mama találjon ki számukra valami kedves meglepetést, - mondta Karl-Artur. - Én most felmegyek a szobámba és nem is szándékszem lejönni az ebédhez. Nem azért, mintha azt gondolnám, hogy a karlstadiak nagyon is szívükre vennék, hogy megbuktam, de nem akarom hallani a sajnálkozásukat.

- Ugyan mit találjak ki most? - panaszkodott az ezredesné.

- Ezt teljesen a mamára bízom, hogy kigondolja, - mondta Karl-Artur. - Most pedig felmegyek a szobámba. A vendégeknek nem is kell megtudni, hogy hazaérkeztem.

Ez azonban mégis csak fájdalmas és rettenetes volt. Hogy az ezredesné ott üljön az asztalfőnél és mulattassa a vendégeit és ezalatt arra kelljen gondolnia, hogy Karl-Artur egyedül ül szomorúan meg haragosan a szobájában. Hogy ne örüljön a szeme-szíve, mikor maga előtt láthatja. Ez már igazán sok volt az ezredesnének.

- Kedves Karl-Artur, neked mégis csak le kell jönni az ebédhez. Majd csak kitalálok valamit.

- Mit akar mamám kitalálni?

- Még nem tudom. De igen, most már tudom! Meg leszél elégedve. Senki sem fogja megtudni, hogy az ebédet a te tiszteletedre rendeztem. Csak ígérd meg nekem, hogy átöltözől és lejössz!

Nagyszerűen sikerült ebéd volt. Az Ekenstedt-házban rendezett sok fényes és sikerült ünnepek közt ez volt egyike a legemlékezetesebbeknek.

A sütnél, mikor a pezsgőt felbontották, tényleg megtörtént a meglepetés. Az ezredes felállott és kérte a jelenlevőket, hogy vele együtt ürítsék poharukat Sten Arcker hadnagy és leánya Éva egészségére, akiknek eljegyzését ezennel tudtul adja.

Erre kitört a lelkesedés.

Arcker hadnagy szegény fickó volt és nem is volt valami fényes előmenetelre kilátása. Tudták, hogy már régóta udvarol Éva Ekenstedtnek és mivel az Ekenstedt-lányoknak ritkán akad udvarlójuk, az egész város nagy érdeklődéssel várta a fejleményeket. De mindig azt hitték, hogy az ezredesné neki is kosarat ad.

Később azután kiszivárgott, hogy miképp is történt az eljegyzés kihirdetése. A karlstadiak megtudták, hogy az ezredesné csak azért adta beleegyezését Arcker és Éva eljegyzéséhez, mert el akarta leplezni, milyen pórul járt azzal a meglepetésével, amelyet a vendégei számára eredetileg tartogatott.

De azért nem akadt senki sem, aki emiatt kevésbé csodálta volna az ezredesné, mint azelőtt. Ellenkezőleg. Azt mondták, hogy senki sincsen, aki ilyen nehéz és kényelmetlen helyzetben jobban feltalálta volna magát, mint Ekenstedt ezredesné.

II.

Beáta Ekenstedt ezredesné már olyan volt, hogyha valaki megsértette, akkor elvárta, hogy az illető eljöjjön hozzá és bocsánatot kérjen. Ha ez ezután megtörtént, akkor ismét jószívvel, éppen olyan barátsággal és bizalommal volt hozzá, mint azelőtt.

Az egész karácsonyi ünnepek alatt remélte, hogy Karl-Artur bocsánatot fog kérni tőle, hogy olyan keményen szólt hozzá annak az ebédnek az estéjén, amikor hazaérkezett Uppsalából. Érthetőnek találta, hogy Karl-Artur első felhevülésében túlment a határon, de azt már nem tudta megérteni, hogy ott járt-kelt és hallgatott, mintha semmit sem vétett volna, pedig ugyan-csak elég ideje volt a meggondolásra.

Elmultak a karácsonyi ünnepek, a nélkül, hogy Karl-Artur csak egy szóval is megemléltette volna sajnálkozását és megbánását. Jól mulatott a vendégségeken meg a szánkázásokon, figyelmes és kedves volt otthon, de nem mondta ki azt a pár szót, amire az ezredesné annyira várt. Talán csak ő meg Karl-Artur voltak azok, akik ezt érezték és mintha lassankint valami láthatatlan fal emelkedett volna közöttük, mely nem engedte őket közel egymáshoz. A szeretetlen és a nyájas beszélgetésben nem volt ugyan hiány az egyik részről sem, de mégis az, ami elválasztotta őket, nem küszöbölődött ki.

Mikor Karl-Artur visszatért Uppsalába, nem törődött mással, csak azzal, hogy kireperálja a bukását. Ha az ezredesné azt várta, hogy talán levélben fog tőle bocsánatot kérni, akkor csalódott. Nem írt másról, csak a latin studiumról. Most már két magántanárnak az előadásait is hallgatta, azonkívül beiratkozott egy klubba, ahol a latin beszédben és szónoklásban gyakorolhatta magát. Mindent elkövetett, amit csak lehetett, hogy ez alkalommal kiállja a próbát.

A legreményteljesebb leveleket irogatta haza és az ezredesné hasonló szellemben válaszolt. De azért mégis aggódott miatta. Udvariatlan volt az édes anyjával szemben a nélkül, hogy utólag bocsánatot kért volna, bizony megtörténhetik, hogy e miatt megbűnhődik.

Nem mintha ő büntetést kívánt volna az édes fiára. Kérte az Istent, hogy ne vegye tekintetbe ezt a kis hibát, hanem felejtse el. Úgy próbálta megmagyarázni, mintha az egész az ő hibája lett volna. - Csak én voltam hiú és esztelen, aki kérkedni akartam az ő sikerével, - mondta magában. - Én érdemlek büntetést, nem pedig ő.

De azért csak tovább leste minden egyes levelében azokat a szavakat, melyek után annyira epekedett. És amikor nem találta meg, akkor még nyugtalanabb lett. Úgy érezte, megint nem sikerülhet Karl-Artur vizsgája, ha előbb nem nyerhette el a bocsánatát.

Egy szép napon, mikor már a félév vége felé járt, kijelentette az ezredesné, hogy Uppsalába utazik, hogy meglátogassa jó barátnőjét, Silverstolpe ezredesnét. Még a mult nyáron találkoztak Kavlosban Gyllenhaalséknál, nagyon jól összebarátkoztak és a kedves Silverstolpe ezredesné meghívta, hogy látogassa meg a télen Uppsalában és ismerkedjék meg az ő író barátaival.

Az egész Karlstad csodálkozott, hogy az ezredesné éppen most hóolvadás idején szánta rá magát erre az utazásra. Úgy vélekedtek, hogy az ezredes igazán nemet mondhatott volna, de hát az ezredes igent mondott, mint mindig és így az ezredesné útra kelt. Bizony rettenetes volt ez az út, amint azt a karlstadiak előre megmondták. Az útikocsija nem egyszer beleragadt a sárba, úgy, hogy rudakkal kellett kiemelni. Egyszer a rúgók törtek össze, egyszer meg a tengely tört ketté. Az ezredesné azonban csak tovább törte magát Uppsala felé. Kicsiny és gyenge volt, de bátor és vidám, úgy, hogy a vendéglősök meg a kocsisok, a kovácsok és a parasztok, akikkel az uppsalai úton találkozott, majdhogyan az életüket adták volna érte. Mintha csak sejtették volna, mennyire szükséges, hogy az ezredesné idejében érkezék meg Uppsalába.

Az ezredesné Malla Silverstolpe asszonyt értesítette jöveteléről, de Karl-Arturt nem, sőt megírta barátnőjének, hogy a világért se szóljon neki. Milyen pompás meglepetés lesz majd számára, ha megérkezik.

Mikor az ezredesné Enköpingbe érkezett, ismét meg kellett állnia. Most már csak néhány mérföldnyire volt Uppsalától, de az egyik kerék-abroncs leesett és addig nem indulhatott tovább, míg rá nem erősítik. Nagyon nyugtalan volt. Még sohasem volt ennyi ideig úton és a latin írásbeli bármelyik napon megtörténhetik. Hiszen csak azért indult el Uppsalába, hogy alkalmat adjon Karl-Arturnak még a vizsga előtt a bocsánatkérésre. Tudta, hogyha ezt meg nem teszi, akkor a kollégiumok és az előadások nem igen segítenek rajta. El fog bukni megint menthetetlenül.

Sehogy sem tudott nyugton maradni a szobában, melyet a fogadóban a rendelkezésére bocsátottak. Minduntalan lement a lépcsőn az udvarra, hogy utána nézzon, vajjon visszajöttek-e már a kovácsműhelyből a kerékekkel.

Egy ilyen alkalommal látta, amint egy kocsi kanyarodik be az udvarra, benne egy diákkal és a diák amint kiugrott a kocsiból, az - nem, alig mert hinni a szemének - nem volt más, mint Karl-Artur!

Odalépett hozzá, ahol állott. Megölelte és aztán megragadta a kezét és a szívéhez szorította és szép álmodozó gyermekszemével ránézett.

- Édesanyám, - mondta, - bocsássa meg, hogy olyan csúnyán viselkedtem a télen, amikor mama vendégséget rendezett, hogy megünnepelje az én latin írásbelimet!

Ez olyan nagy öröm volt, hogy az ezredesné el sem merte hinni, hogy valóság.

Az ezredesné kiragadta a kezét, megölelte Karl-Arturt és egyre-másra csókolgatta. Nem értette az egészet, de tudta, hogy most visszakapja a fiát és érezte, hogy ez életének a legboldogabb pillanata.

Bevitte magával a fogadóba és most jött aztán a magyarázat.

Nem, még nem volt meg az írásbeli. A vizsga csak holnap lesz. De mindennek ellenére útban volt Karlstad felé, csak hogy vele találkozassék.

- De hát bolond vagy, fiam, - mondta az ezredesné. - Hogyan akartad egy nap alatt megtenni az utat oda és vissza?

- Nem akartam, - mondta Karl-Artur, - sőt mindent veszni hagytam, de úgy éreztem, hogy ezt mégis meg kell tennem. Nem lett volna érdemes újból nekimenni a vizsgának. Úgy sem sikerült volna, ha előbb el nem nyerhettem a bocsánatodat.

- De fiacskám, hiszen elég lett volna, ha a leveledben írsz erről egy pár szót.

- Az egész olyan homályos és bizonytalan volt előttem, - mondta. - Aggodalom kínozott, nem volt meg az önbizalmam, de nem tudtam, hogy miért. Csak a múlt éjjel világosodott meg előttem minden. Megsértettem azt a szívet, mely olyan gyengédséggel dobog érettem. Éreztem, hogy addig nem tanulhatok sikerrel, míg édesanyámnál nem vezeklek.

Az ezredesné leült az asztalhoz. Az egyik kezével a szemét törülgette, mely tele volt könnyekkel, a másikat pedig a fia felé nyújtotta.

- Csodálatos ez, Karl-Artur, - mondta, - beszélj csak tovább!

- Igen, - kezdte el megint, - a szomszédságomban lakik egy másik värmland, akit Pontus Frimannak hívnak. Pietista és így nem barátkozik a többi diákkal, magam sem sokat érintkeztem vele. De ma korán reggel bementem a szobájába és elmondtam, hogy mi van velem. Az

én édesanyám a leggyöngédebb anya, akit csak képzelni lehet - mondtam neki. De megsértettem és nem kértem tőle bocsánatot. Mit kell tennem?

- És mit felelt erre?

- Csak ennyit válaszolt: Utazz azonnal hozzá! Megmondtam neki, hogy ez az én legforróbb óhajtásom is, de holnap vizsgáznom kell pro exercitio. A szüleim bizonyára helyteleníteni fogják, hogy elmulasztom a vizsgámat. Utazz azonnal! - mondotta. Ne gondolj másra, csak arra, hogy kibékülj az anyáddal! Segítsen meg az Úr!

- És erre te elutaztál?

- Igen, mama, elutaztam, hogy a lábad elé boruljak. De amint a kocsiban ültem, úgy éreztem, hogy megbocsáthatatlan bolondságot követek el. A legnagyobb kedvem lett volna egyszerűen visszafordulni. Tudtam, hogyha még néhány napig Uppsalában maradtam volna, a te mérhetlen nagy szereteted úgyis megbocsátott volna mindent, de azért csak tovább utaztam. És az Isten megsegített. Íme, megtaláltalak itten. Nem tudom, hogyan kerültél ide, de ez csakis az ő rendelkezése folytán történhetett.

Könnyek árasztották el úgy az anya, mint a fiú arcát. Hát nem csoda az, ami most az ő kedvükért történt?

Úgy érezték, mintha a jóságos Gondviselés örködnék a fejük felett. Most még erősebben őrizték azt a szeretetet, amely egybekapcsolta őket.

Egy óra hosszat üldögéltek együtt a fogadóban. Azután az ezredesné visszaküldte Karl-Arturt Uppsalába és megkérte, hogy üdvözlje nevében Malla Silverstolpe ezredesnéét és mondja meg, hogy ez alkalommal nem tudja meglátogatni.

Lám, az ezredesné most már nem törődött az uppsalai útjával. Hiszen elérte az utazás célját. Most már tudta, hogy Karl-Artur megállja a vizsgát. Így hát nyugodtan visszafordulhat otthona felé.

III.

Az egész Karlstad tudta, hogy az ezredesné vallásos. Minden istentiszteletkor elment a templomba éppen olyan pontosan, mint a pap és hétköznapiokon úgy reggel, mint este rövid imádkozást tartott az egész háznépével együtt.

Megvoltak a szegényei, akikre azonban nemcsak karácsony táján gondolt, hanem egész éven át ellátta őket adományokkal. Nem egy szegény iskolás gyermeknek adott rendszeresen ebédet és a szegényházbeli öregeket minden évben meg szokta vendégelni Beáta napján.

De senki egész Karlstadban, legkevesbbé az ezredesné maga, gondolt arra, hogy talán Istennek nem tetsző dolog, ha ő, meg az esperes, meg a tanácsos és a Stake-fivérek vasárnapon a családi ebéd után eljátszottak egy parti békés bosztont. És még kevésbbé álmodhatta valaki, hogy bűn, ha fiatal urak és lányok vasárnap délutánonként benéznek az ezredesnéhez és el-táncolgatnak esténként a nagy szalonban.

Sem az ezredesné, sem a karlstadiak nem hallották, hogy elítélendő dolog a nagy ebédeknél egy pohár jó bort inni, vagy elénekelni egy dalt, melyet többnyire maga a háziasszony költött, mielőtt a bort kiürítenék. Azt sem sejtették, hogy az Úristen nem szívesen veszi a regény-olvasást vagy a színházlátogatást. Az ezredesné maga is szívesen rendezett színjátékokat, sőt maga is fellépett bennük. Nem szívesen mondana le erről a mulatságáról. Szinte a színpadra született, mondogatták sokszor a karlstadiak és ha Thorsslow asszony félannyi művészettel

játszott is, mint Ekenstedt ezredesné, akkor nem lehet csodálni, ha a stockholmiak annyira el vannak ragadtatva tőle.

Karl-Artur Ekenstedt még egy hónapig maradt Uppsalában, miután sikerrel letette azt a nehéz latin írásbelit és ez alatt az idő alatt nagyon sokat volt együtt Pontus Frimannal. Ez a Friman buzgó, szigorú és bőbeszédű híve volt a pietista irányzatnak és így nem lehet csodálni, hogy nagy befolyással volt Karl-Arturra.

Nem volt szó éppen hitébresztésről vagy áttérésről, de annyi mindenesetre megtörtént, hogy Karl-Artur nem szívesen nézte azokat a világias mulatozásokat, melyek otthonában szokások voltak.

Amint az természetes, valami leírhatlan bensőséges és bizalmas viszony volt az anya és a fia között és azért Karl-Artur egész bátran elmondta az ezredesnének, hogy mit kifogásol. És az anya minden tekintetben engedett neki. Miután elszomorította, hogy kártyázik, a legközelebbi családi ebédnél azt mondta, hogy a feje fáj és átengedte a helyét a kártyaasztalnál az ezredesnek. Mert arra még gondolni sem lehetett, hogy az esperes és a tanácsos elmulasszák az ő szokásos kártya-partíjukat.

És miután Karl-Artur az sem tetszett, ha táncolt, hát erről is lemondott. Mikor az ifjúság szokás szerint benézett vasárnap este, azt mondta nekik, hogy ő már ötven éves és öregnek érzi magát és nem akar résztvenni a táncban. De mikor látta, hogy milyen csalódott arcot vágna, akkor megsajnálta őket, odaült a zongorához és egész éjjelig tánczenét játszott nekik.

Karl-Artur könyveket is adott neki, hogy olvassa el és ő köszönettel átvette azokat és elég szépeknek és épületeseknek találta.

De hát az ezredesné csak nem elégedhetett meg azzal, hogy mindig ájtatos könyveket olvasson. Művelt asszony volt, aki figyelemmel kísérte a világirodalmat és így megtörtént, hogy amikor Karl-Artur egy napon bement a szobájába, meglátta, hogy az ájtatos könyv alá dugta Byron Don Juanját, melyet éppen akkor olvasott. Elfordult, anélkül, hogy egy szót is szólt volna és az ezredesné éppen az hatotta meg, hogy nem tett neki semmi szemrehányást. A következő napon fogta az összes világi könyveit és becsomagolta egy ládába és felvitette a padlásra.

Nem lehet tagadni, hogy az ezredesné olyan messzire ment az engedékenységekben, amennyire tehetette. Okos és tehetséges asszony volt és tudta, hogy az egész csak átmeneti rajongás Karl-Arturnál. Idővel el fog mulni és minél kevesebb ellenállásra talál, annál gyorsabban fog elmulni. Szerencsére nyár volt. A gazdag karlstadi családok valamennyien elutaztak, úgy, hogy nagyobb vendégségek nem voltak. Ártatlan kirándulásokkal töltötték az időt, vagy csónakáztak a Klara-folyón, vagy pedig elmentek epret szedni.

A nyár végére volt azonban kitűzve Évának a mennyegzője a hadnaggyal és az ezredesné igazán aggódott egy kicsit, mikép fog az egész sikerülni. Úgy érezte, hogy kénytelen pompás nagy lakodalmat csapni. A karlstadiak különben megint pletykálkodni kezdenének, hogy nem szíveli a leányait, ha most Évának nem rendez fényes és ünnepélyes esküvőt.

Szerencsére, engedékenysége máris megnyugtató hatással volt Karl-Arturra. Így nem kifogásolta a 12 fogásos ebédet s a fagylaltot és a cukorkákat, igen, sőt még a bor, meg a többi italok ellen sem tiltakozott, melyeket Göterborgból hoztak. Nem volt semmi ellenvetése, hogy az esküvő a dómtemplomban történjék, sem az ellen, hogy az utcát, ahol a lakodalmas menet elvonul, girlandokkal díszítsék fel, sőt beleegyezett még a folyóparti tűzijátékba is. Ellenkezőleg ő maga is résztvett az előkészületekben és izzadásig dolgozott, kötötte a girlandokat, szegte a zászlócskákat éppúgy, mint a többiek.

Egyetlen dolog volt, amiből nem akart engedni: nem szabad táncolni a lakodalmon. És ezt az egyet megígérte az ezredesné. Úgy gondolta, hogy valóságos öröm ebben az egyben engedni, akkor mikor olyan türelmesen beleegyezett a többi elrendezésbe.

Az ezredes, meg a lányok mégis megpróbálták kissé tiltakozni. Azt mondták, hogy mit szólnak majd a fiatal katonatisztek, meg a fiatal karlstadi lányok, akiket meghívtak és akik természetesen azt remélik, hogy egész éjjel táncolhatnak. Az ezredesné azonban azt válaszolta, hogy Isten kegyelméből olyan szép este lesz, hogy a hadnagyok, meg a fiatal lányok kimehetnek a kertbe és hallgathatják a katonazenét és nézhetik, amint a rakéták az ég felé röppennek és a fáklyák visszatükröződnek a folyó vizében. Azt hitte, mindez olyan gyönyörű lesz, hogy senkinek sem fog eszébe jutni más mulatság után vágyódni. Bizony ez méltóbb és ünnepélyesebb felszentelése volna az új házasságnak, mintha egész éjszaka ide-oda ugrálnának a táncteremben.

Az ezredes, meg a lányok, mint rendesen, most is engedtek és így a házibéke nem bomlott meg.

Mikor elérkezett a lakodalom napja, minden készen és rendben volt, minden a maga rendén folyt le. Az idő is kedvezett és jól ment a templomi szertartás, jól sikerültek a beszédek, meg a felköszöntők. Az ezredesné nagyon szép lakodalmas verset írt, melyet az asztalnál elénekelték és a värmlandi ezred zenekara, melyet az előszobában helyeztek el, minden új fogásnál, midőn a kínálást megkezdték, egy tust húzott el. A vendégek úgy találták, hogy minden kitűnően és bőkezűen van elrendezve és az egész ebéd ideje alatt a legvidámabb hangulat uralkodott.

De midőn felálltak az asztaltól és megitták a fekete kávé, valamennyiöket csodálatos és ellenállhatatlan vágy fogta el, hogy táncolhassanak.

Tudni kell ugyanis, hogy az ebéd négy órakor kezdődött és oly ügyesen volt elrendezve a sok inassal és kiszolgálóval, hogy az egész csak hét óráig tartott. Csodálatos, hogy a tizenkét fogás, meg a sok felköszöntő, a zene és a lakodalmas versek nem töltötték el hosszabb időt, mint három órát. Az ezredes azt remélte, hogy a vendégei legalább nyolc óráig ülve maradnak az asztalnál, azonban ebben a várakozásban csalódott.

Bizony az óra csak hetet mutatott és szó sem lehetett arról, hogy a vendégek éjfél előtt szét-széledjenek. Valamennyien aggodalommal gondoltak azokra az üres órákra, melyek rájuk várakoztak.

- Ha legalább táncolhatnánk, - sóhajtoztak egyesek magukban, mert az ezredesné óvatos volt és előre bejelentette, hogy nem lesz tánc ezen a lakodalmon.

- Ugyan, mit csináljunk? Hiszen az borzasztó csendben ülni és órákig fecsegni, a nélkül, hogy mozoghatnánk egy kicsit.

A fiatal lányok könnyű világos ruháikat és fehér selyemcipőiket nézegették. Valamennyien tánchoz öltözködtek. És ha már valaki így nekikészül, akkor a táncos kedv magától jön. Nem is tudtak másra gondolni.

A värmlandi regiment fiatal hadnagyai híres báli gavallérok voltak. Télvíz idején annyi bálba hívták őket, hogy szinte megúnták és csak vonakodva mentek táncolni. Most azonban ki voltak pihenve és akár két éjszaka is eltáncolnának, ha úgy kellene s azt is mondták, hogy ritkán láttak ennyi sok szép lányt egy csomóban. De hát micsoda egy vendégség ez? Összehívna egy csomó fiatal hadnagyot, meg egy csomó szép, fiatal lányt, aztán nem engedik meg, hogy táncoljanak egymással?

De hát még ez nem volt elég, hogy csak a fiatalok vágyódtak. Még az öreg dámák és az urak is úgy találták, milyen kár, hogy a fiatalság nem forgolódhat egy kicsit, hogy legalább lenne

miben gyönyörködni. Hiszen itt van a legjobb zenekar, amit csak Värmlandban kaphatnak, aztán itt van az a nagyszerű táncterem. Csak nem dől össze a világ, ha a fiatalok egy fordulót tesznek?

Ez a Beáta Ekenstedt minden szeretetreméltósága mellett, mégis csak önző egy kicsit. Belátja, hogy ő maga már aligha táncolhat, mióta betöltötte az ötvenedik évét és ezért most fiatal vendégeinek is szép sorjában ott kell ülniök a fal mentén.

Az ezredesné látta, hallotta, érezte és megértette, hogy vendégei elégedetlenek és a jó háziasszonyt, aki mindig hozzá volt szokva, hogy vendégségein mindenki vidám és megelégedett volt, ez kimondhatatlanul bántotta.

Jól tudta, hogy nemcsak holnap, hanem azután is még sok-sok napig fognak a városban az Ekenstedt-lakodalomról beszélni és példának fogják felhozni, mint a legunalmasabb vendégséget, amelyen valaha résztvettek.

Odament az öregekhez és kedves volt, ahogy csak tudott. A legjobb történeteit beszélte el, szellemeskedett, de mindez semmit sem használt. Alig hogy meghallgatták. Nem volt olyan öreg és unalmas asszony az egész vendégseregben, aki nem gondolta volna magában, hogyha majd olyan szerencsés lesz és férjhez adja a lányát, akkor bizony nemcsak a fiatalok, de még az öregek is táncolni fognak a lakodalmán.

Az ezredesné odament a fiatalokhoz. Azt ajánlotta nekik, hogy játszanak társasjátékot a kertben. Azok azonban csak ránéztek. Társasjáték egy lakodalmon! Ha nem maga az ezredesné lett volna, akkor igazán a szemébe nevettek volna.

Mikor a tűzijáték megkezdődött, az urak karjaikat nyújtották a hölgyeknek és lesétáltak a folyóhoz. A fiatal párok olyan úntottan vonszolták magukat, szinte még annyira sem néztek fel, hogy a rakéták roppenését kövessék. Sehogysem akarták ezt a kárpótlást elfogadni azért az élvezetért, amely után vágyódtak.

A teli hold is feljött, mintha csak emelni akarná a fényes látványosságot. Ezen az estén nem is tányér volt, hanem mint egy óriási labda gurult fel az égre és az egyik szellemeskedő vendég megjegyezte, hogy a csodálkozástól duzzadt föl annyira, mikor meglátta, hogy annyi deli hadnagy és annyi szép fiatal lány álldogál ottan és úgy bámulnak a folyó vizébe, mintha öngyilkossági gondolatokat forgatnának magukban.

Az egész Karlstad ott álldogált a kerítés előtt, hogy megbámulja a fényes vendégséget. Amint látták, hogy a fiatalság unatkozva sétálgat a kertben, azt mondták, hogy ez volt a legunalmasabb lakodalom, amit valaha láttak.

A värmlandi ezred zenekara kitett magáért. De mivel az ezredesné megtiltotta, hogy tánczenét játszanak, mert máskülönben nem remélhette, hogy féken tarthatja a fiatalságot, bizony nem volt elég sok programjuk és így egy és ugyanazt a darabot többször is el kellett játszaniuk.

Alig lehetett azt mondani, hogy teltek az órák. Mintha megállott volna az idő. A percmutató az órákon, mintha éppen olyan lassú tempóban mozgott volna, mint az óramutató.

A folyón az Ekenstedt-ház előtt néhány nagy uszályhajó vesztegelt és az egyik uszályon egy muzsikus hajós üldögélt és parasztpolkát játszott valami vinnyogó, magacsinálta hegedűn.

De azok a szegény vendégek, akik ott sétálgattak, unatkozva az Ekenstedt-kertben, egyszerre felfigyeltek, mert az mégis csak táncmuzsika volt és gyorsan kisurrantak a kertajtón és a következő percben már ott táncolták a parasztpolkát az uszályhajó kátrányos fedélzetén.

Az ezredesné észrevette a menekülést, meglátta a táncolást és megértette, hogy azt még sem lehet megengedni, hogy a legfinomabb karlstadi lányok egy piszkos teherhajón táncoljanak. Azonnal üzenetet küldött a fiatalsághoz, hogy jöjjenek vissza. De bármennyire is ezredesné volt, még a legfiatalabb alhadnagy sem mozdult meg, hogy engedelmeskedjék.

Erre aztán belátta az ezredesné, hogy elvesztette a játszmát. Eddig annyit tett meg már a Karl-Artur kedvéért, amennyit csak tudott. Most már az Ekenstedt-ház tekintélyének a megmentéséről van szó. A katonazenekart azonnal felparancsolta a nagyszalonba és ráhúzatott egy anglézra.

Rögtön erre hallotta, amint a táncravágók szinte rohanvást siettek fel a lépcsőn és megkezdődött a tánc. Olyan bál kerekedett, aminek a párját még nem látták. Valamennyien, akik vára-koztak és vágyakoztak, most be akarták hozni az elvesztegetett időt. Forogtak, sűrögtek, lépegettek, ugrottak és piruetteztek. Senki sem volt fáradt vagy kedvetlen. Nem volt csúnya, vagy unalmas lány, akinek fölkéretlenül ülnie kellett volna.

Még az öregek sem tudtak nyugodtan maradni, nem bizony, sőt maga az ezredesné - igen, képzeljék csak, az ezredesné, aki pedig már felhagyott a táncolással, meg a kártyajátékkal és a padlásra vitette fel a világi könyveket - ő sem tudott csöndben ülni maradni. Olyan könnyen perdült előre a táncban, olyan fiatalosan, talán még fiatalosabban, mint a lánya, aki aznap lépett az oltár elé. A karlstadiak igazán boldogok voltak, hogy visszakapták az ő régi vidám, kedves, szeretett ezredesnéjüket.

Így hát magasra emelkedett az öröm és gyönyörűsége, kellemetes lett az éjszaka és a folyó ragyogott a holdsütésben és minden úgy volt, ahogy annak lennie kellett.

A legjobb bizonyíték arra, hogy az öröm mennyire ragadós, az volt, hogy magát Karl-Arturt is elfogta. Egyszeriben csak nem tudta megérteni, hogy mi gonosz vagy bűnös abban, ha valaki a zene ütemeire együtt mozog más fiatal és gondtalan emberekkel. Hiszen az csak természetes, ha a fiatalság, az egészség és a gondtalanság ilyen kifejezést keres. Hogyha ezt bűnnek tartotta volna, mint máskor, akkor aligha táncolt volna maga is. De ma este mindez olyan gyermekesen vidámnak és ártatlannak látszott előtte.

De éppen, mikor Karl-Artur a legjavában csinálta a figurákat az anglézban, véletlenül egy pillantást vetett a nyitott szalonajtó felé s íme az ajtónyílásban egy feketehajú és szakállú sápadt arcot vett észre tágranyílt, szelíd szemekkel, melyek fájdalmas csodálkozással tekintettek rá.

Egyszerre megállott a tánc közepén. Először azt hitte, hogy látomása van, de csakhamar felismerte barátját, Pontus Frimant, aki megígérte, hogy meglátogatja, mikor átutazik Karlstadon és úgy látszik, éppen ezen az estén érkezett meg.

Karl-Artur egy lépést sem táncolt többet, hanem odasietett az ujonnan érkezethez és szó nélkül levezette a lépcsőn, ki a szabadba.

A LEÁNYKÉRÉS.

- Schagerström megkérte a kezét! A gazdag Schagerström Sjötorpból.
- Nem, ez nem lehet, hogy Schagerström megkérte volna?
- De bizony igaz, Schagerström megkérte.
- Ugyan, a világ minden kincséért, hogyan kérte meg Schagerström?
- Hát a dolog úgy történt, hogy a korskyrkai papudvarban volt egy fiatal leány, akit Charlotte Löwensköldnek hívtak. Távoli rokona volt az esperesnek és inkább társalkodónője volt az esperesnének és jegyese a segédlelkésznek.
- De hát mi köze neki Schagerströmhöz?
- Igen, ez a Charlotte Löwensköld eleven, vidám és szókimondó leány volt és abban a percben, mikor betette a lábát a papudvarra, egyszeriben friss szellő fuvalt keresztül az egész házon. Az esperes, meg az esperesné már öregek voltak és úgy járkáltak ottan, mintha a saját maguk árnyékai lettek volna, de ő új életre vidámitotta fel őket. A segédlelkész pedig sovány volt, mint egy cérnaszál és olyan jámbor, hogy sem inni, sem enni nem mert. Naphosszat a hivatali teendőit végezte, éjjelente pedig az ágya előtt térdepelt és a bűneit siratgatta. Már-már elveszettnek látszott, de Charlotte Löwensköld megakadályozta, hogy egészen eleméssze magát.
- De hát mi köze ennek az egésznek ahhoz, hogy...
- Tudni kell, hogy öt évvel ezelőtt, mikor a segédlelkész először került Korskyrkába, éppen akkor szentelték pappá és teljesen járatlan volt a hivatalában és Charlotte Löwensköld volt az, aki mindenben útbaigazította. Hiszen gyermekora óta ott élt a papudvarban és így járatos volt mindenben, ami ahhoz tartozott és így megtanította, hogy kell keresztelni, hogy kell elnökkölni az egyháztanácsban. Közben egymásba szerettek és most már öt év óta jegyesek.
- De hát ily módon egészen megfeledkezünk Schagerströmről...
- Ami azonban a legjobban jellemezte Charlotte Löwensköldöt, az az volt, hogy kitűnően értett hozzá, hogyan kell elrendezni mások dolgát. Alig, hogy eljegyezte magát a segédlelkésszel, kisütötte, hogy annak a szülei nem voltak megelégedve, hogy pap lett a fiukból. Azt szerették volna, ha elnyerte volna a magister grádust és azután tovább tanult volna, hogy megkapja a doktor süveget. Hiszen öt éven át tanult Uppsalában, míg letette a kandidátus vizsgát és most már egy év múlva magister lehetett volna, de hirtelen megváltoztatta a szándékát és ehelyett a papi vizsgát választotta. A szülők gazdagok és kissé dicsvágyók voltak. Nem szívesen látták, hogy a fiuk ilyen szerény pályát választott. Mikor már segédlelkész lett, akkor is könyörögtek neki, hogy folytassa a tanulmányait Uppsalában, de ő kereken nemmel válaszolt. Charlotte Löwensköld azonban megértette, hogyha magasabb fokú vizsgája volna, akkor több kilátása volna az előléptetésre és így szépen visszaküldte Uppsalába. És mivel nagy magoló volt, el is készült négy év alatt. Ekkor letette a licentiatus vizsgát és azon nyomban a filozófia doktorává promoveálták.
- De hát a világ minden kincséért, Schagerström...
- Lám, Charlotte Löwensköld kiszámította, hogyha a vőlegényét doktorrá avatják, akkor pályázhat gimnáziumi tanári állásra és annyi fizetést kaphat, hogy megnősülhet. Ha azután mindenáron pap akar lenni, úgy néhány év múlva elnyerhet valami jó nagy paróchiát, mint az már szokásos. Ezt az utat tette meg a korskyrkai esperes és sokan mások is előtte. De mégsem úgy történt, ahogy azt kiszámította, mert a vőlegény azonnal pap akart lenni. Így esett meg

azután, hogy ismét visszatért Korskyrkába egyszerű segédlelkésznek. Bár a bölcsészeti doktora volt, mégis annyi fizetése sem volt, mint egy béresnek.

- Igen, dehát Schagerström...

- Érthető, hogy Charlotte Löwensköld, aki öt évig várakozott, nem volt megelégedve a dolgok ilyen fordulatával. Azért mégis örült, hogy a vőlegénye visszakért Korskyrkába. Ott lakott a papudvarban, úgy, hogy minden nap találkozhatott vele és úgy gondolta, hogy majd csak ráveheti, hogy tanár legyen, mint ahogy sikerült doktort csinálni belőle.

- De hát Schagerströmről szeretnénk már valamit hallani!

- Az ám, bizony, sem Charlotte Löwensköldnek, sem a vőlegényének semmi közük sem volt Schagerströmhöz. Ez egészen másfajta ember volt. Egy magasállású stockholmi hivatalnoknak volt a fia, maga is gazdag volt. Feleségül vette egy ärmlandi gyárosnak a leányát, egyetlen örökösét annyi hárnak és bánának, hogy a hozomány több millióra rúgott. Schagerströmék eleinte Stockholmban laktak és csak a nyári hónapokban tartózkodtak valamelyik ärmlandi birtokukon. Mióta azonban Schagerström felesége gyermekágyban meghalt, végleg leköltözött Sjötorpba Korskyrka mellé. Annyira gyászolta a feleségét, hogy nem tudott olyan helyen lakni, ahol egykor a feleségével élt. Schagerström sohasem járt vendégségbe, de hogy legyen időtöltése, maga vette át a birtokok vezetését és Sjötorpot újjáépíttette és megsépíttette, úgy, hogy a legnagyobb udvarház lett belőle Korskyrkában. Bár egyedül volt, mégis nagy szolgaszemélyzetet tartott és úgy élt, mint egy grandseigneur. És Charlotte Löwensköld jól tudta, hogy inkább hihető az, hogy a Göncölszekerének hét csillagát fűzheti a menyasszonyi koszorújába, minthogy valamikor Schagerströmnek lesz a felesége.

- Lám, Charlotte Löwensköld azok közé tartozott, akik mindig kimondják, ami éppen az eszükbe jut. És egyszer, mikor vendégség volt a papudvarban és sok vendég gyűlt össze, történt véletlenül, hogy Schagerström arra hajtatott nagy nyitott hintójában, előtte négy pompás fekete lóval és a bakon libériás inas a kocsis mellett. Természetesen valamennyien az ablakhoz szaladtak és megcsodálták Schagerströmet, ameddig csak láthattak belőle valamit. Mikor aztán eltűnt a szemük elől, Charlotte Löwensköld odafordult a vőlegényéhez, aki bent álldogált a szoba közepén és olyan hangosan mondta, hogy valamennyien meghallhatták: «Mondom neked, Karl-Artur, hogy szeretlek ugyan, de ha Schagerström megkéri a kezemet, akkor hozzámegegyek!»

- A vendégek valamennyien tudták, hogy sohasem kaphatja meg Schagerströmet, úgy hogy valamennyien hangosan felkacagtak. És velük nevetett a vőlegény is, hiszen megértette, hogy csak azért mondta, hogy a vendégek mulassanak. Ő maga úgy látszott, mintha megijedt volna, hogy ilyen mondás szaladt ki a száján, de azért nem biztos, hogy nem volt valami szándéka az egészszel. Talán rá akart ijeszteni egy kicsit a derék Karl-Arturra, hogy gondoljon már egy kicsit azzal a lektorátussal.

- Na, ami Schagerströmet illeti, az még mindig gyászolt és nem igen gondolt új házasságra. De amint mindinkább belekerült a kereskedelmi életbe és barátokat meg ismerősöket szerzett, mindinkább bízatták, hogy házasodjék meg újra. Ő azonban azzal mentegetődzött, hogy beteges és unalmas, hogy nem igen menne hozzá valaki és nem igen szívesen hallotta ennek az ellenkezőjét. De mikor az egyik nagy üzleti ebédnél, melyen Schagerström is kénytelen volt megjelenni, ismét szóba került a dolog és ő megint csak a régi módon válaszolt, akkor az egyik szomszédja Korskyrkából elmondta, hogy van egy fiatal leány, aki azt mondta, hogy otthagyja a vőlegényét, ha Schagerström megkéri. Vidám ebéd volt és sokat nevettek ezen a történeten és az egészet jó tréfának vették, éppúgy, mint a papudvarban.

- Hogy az igazat mondjam, maga Schagerström is úgy találta, hogy bizony bajos feleség nélkül boldogulni, de annyira szerette a megboldogultat, hogy már csak az a gondolat, hogy mást ültessen a helyébe, ellenszenves volt előtte.

- Eddig mindig magával egyenrangúval kötendő házasságra gondolt, de mióta meghallotta a Charlotte Löwensköldről szóló históriát, gondolatai új irányt vettek. Így, ha egy ú. n. célszerű házasságot kötne, ha például egy egyszerű leányt venne feleségül, aki nem akarná, de nem is tudná szívében a régi felesége helyét elfoglalni, sem pedig azt a magas társadalmi állást, melyet az vagyona, meg családi összeköttetése révén elfoglalt, akkor úgy gondolta, hogy egy új házasság nem volna lehetetlen. Ez akkor nem volna többé kegyeletsértés az elhunyttal szemben.

A következő vasárnapon Schagerström elment a templomba és megnézte a fiatal leányszót, aki az esperesné mellett ült a papiszékben. Egyszerű és igénytelen ruhában volt és nem is látszott tetszetősnek. De hát ez nem akadály. Ellenkezőleg. Ha valami ragyogó szépség lett volna, akkor igazán nem gondolt volna arra, hogy feleségévé tegye. Az elhunyt így nem gondolhatja, hogy valamiképpen is helyettesíteni fogja.

Mialatt Schagerström ott ült és Charlotte Löwensköldöt nézte, azon kezdett gondolkozni, hogyan is volna, ha tényleg elhajtana a papudvarhoz és megkérdezné, akar-e a sjőtorpi udvarház úrnője lenni? Aligha várhatta, hogy tényleg megkéri a kezét, de éppen ezért szeretné látni, hogy milyen arcot csinálna, ha komolyan megtenné, amit gondol.

Mikor hazafelé kocsizott a templomból, elgondolta, milyen volna Charlotte Löwensköld, ha drága és szép ruhába volna felöltözve. Hirtelenében észrevette, hogy valami csalogató van a második házasság gondolatában. Volt valami romantikus, ami tetszett neki, hogy ilyen váratlanul odalépjen a szerencséivel egy szegény fiatal leányszó elé, aki alig várhat valamit az élettől.

Azonban abban a percben, midőn ezt Schagerström észrevette, nem akart többé ezzel a gondolattal foglalkozni. Elhárította magától, mint valami csábítást. Mindig úgy képzelte, hogy a felesége csak rövid időre hagyta el. Hű akar hozzá maradni, míg újra egyesülhetnek.

A következő éjszaka Schagerström viszontlátta álmában elhunyt feleségét és mikor felébredt, telve volt a lelke a régi gyöngédséggel. Az az aggodalom, mely a templomból hazajövet elfogta, fölösleges volt. A szerelme még most is élt, s nem kell attól tartania, hogy az az egyszerű fiatal leány, akit esetleg a feleségévé tenne, kitörülhetné az elhunytnak a képét lelkéből. Szüksége van otthonában egy derék és okos segítőtársra. Olyan házvezetőnőt, aki alkalmas lenne arra a feladatra, eddig nem talált; de még rokont sem. Így hát nincs más tennivalója, meg kell nősülnie.

Még aznap este nagy parádében kikocsizott hazulról és egyenesen a korskyrkai papudvarnak tartott. Az utóbbi évek alatt annyira visszahúzódva élt, hogy nem is volt ott még látogatóban és így bizony nem kis feltűnést keltett, mikor a nagy hintó a fekete lovakkal bekanyarodott az udvarba. Azonnal bevezették az emeleti nagy szalonba és ott ült beszélgetve egy darabig az esperessel meg az esperesnével.

Charlotte Löwensköld visszahúzódott a szobájába, de nemsokára maga az esperesné jött be érte és megkérte, hogy menjen fel a szalonba. Schagerström patrónus jött látogatóba és talán unatkozni is fog, ha mindig két öreggel kell beszélgetnie.

Az esperesné izgatott, de egyszersmind ünnepélyes is volt. Charlotte Löwensköld nagyot nézett, de nem kérdezett semmit. Levette a kötőjét, megmosta a kezét, megsimította a haját és tiszta gallért tűzött a ruhájára. Azután követte az esperesné, de éppen mikor kiléptek a szobából, visszafordult és megint csak felvette a nagy kötevényét.

Alig hogy belépett a szalonba és üdvözölte Schagerströmet, az esperes megkérte, hogy foglaljon helyet, azután egy kis beszédet intézett hozzá. Nem takarékoskodott a szavakkal és részletesen fejtegette, hogy minő örömet és derűt hozott ő magával a papudvarba. Igazi gyöngéd lányuk volt úgy neki, mint a feleségének is és bizony nem szívesen veszítik el. De ha már ilyen nagytekintetű birtokos, mint Gustav Schagerström kéri feleségül, akkor nem szabad csak magukra gondolni, hanem azt tanácsolják neki, hogy mondjon igent erre az ajánlatra.

Az esperes egy szóval sem említette, hogy már el van jegyezve a segédlelkéssel. Úgy ő maga, mint az esperesné is, már régóta ellene voltak ennek a frigynek és szívökből óhajtották, hogy az felbontassék. Olyan szegény leányzó, mint Charlotte Löwensköld, nem tarthat ki egy olyan ember mellett, aki semmiképpen sem próbálja meg, hogy tisztességes megélhetést keressen magának.

Charlotte Löwensköld mozdulatlanul hallgatta végig a beszédet és mivel az esperes időt akart neki adni, hogy megformálhassa a válaszát, hozzáfűzött még egy hosszú dicséretet Schagerströmről, nagyszerű birtokairól, kiváló tulajdonságairól, komoly életmódjáról és alantasaival szemben tanúsított jóakaratról.

Az esperes annyi sok jót hallott felőle, hogy bár Schagerström patrónus csak most először jelent meg a papudvarban, de már is úgy tekinti, mint barátját és örül, hogy fiatal rokonának sorsát az ő kezébe teheti le.

Schagerström az egész idő alatt Charlotte Löwensköldöt figyelte, hogy meglássa, milyen hatást tett rá a megkérése. Észrevette, hogy a lány felegyenesedett és hátravetette a fejét. Azután pír szökkent az arcába, a szeme elsötétült és mélységesen sötétkékre változott. Azután a felső ajka kissé gúnyos mosolyra húzódott szét.

Schagerström egészen megdöbben. Charlotte Löwensköld, úgy ahogy most látta, szépség volt és pedig olyan szépség, aki éppen nem látszott alázatosnak vagy igénytelennek.

Az ajánlata láthatóan erős benyomást tett rá, de hogy elégedett vagy pedig elégedetlen volt, azt bizony nem tudta eldönteni.

Nem sokáig kellett bizonytalanságban maradnia. Amint az esperes befejezte mondókáját, azonnal megszólalt Charlotte Löwensköld.

- Nem tudom, hallotta-e Schagerström patrónus uram, hogy már el vagyok jegyezve? - mondta.

- Igen, természetesen, - mondta Schagerström és többet nem is tudott mondani, mert Charlotte Löwensköld tovább folytatta.

- Hogyan merészelt hát akkor Schagerström uram idejönni, hogy megkérje a kezemet?

Szórul-szóra ezt mondta. Ezt a kifejezést használta, hogy «merészelt», pedig az egész környék leggazdagabb emberével beszélt. Elfelejtette, hogy ő csak egy szegény társalkodónő, egy-szerre nemes kisasszonynak érezte magát az ősi Löwensköld nemzetségből.

Az esperes meg az esperesné majdhogy le nem estek a székükről csodálkozásukban, maga Schagerström is meg volt lepve, de mint a világban járatos ember, tudta, hogyan illik viselkedni ilyen kínos helyzetben.

Odalépett Charlotte Löwensköldhöz, megfogta a kezét mind a két kezével és melegen megszorította.

- Kedves Löwensköld kisasszony, - mondta - ez a válasz csak növeli bennem azt a rokonszenvet, melyet a kisasszony személye iránt érzek.

Aztán meghajolt az esperes meg az esperesné előtt, egy kézmozdulattal elhárította, hogy szóljanak valamit, vagy hogy lekísérjék a kocsijához. Úgy ők, mint Charlotte Löwensköld, elcsodálkoztak azon a méltóságon, mellyel az elutasított kérő végigvonult a szobán.

KÍVÁNSÁGOK.

Nincs annak semmi különösebb jelentősége, ha valaki magában üldögélve, kívánságokat szövöget.

Különösen ha még egy szalmaszálat sem tesz keresztbe, hogy elérje azt, ami után kívánczik, hanem csak csöndben üldögél. Bizony ez nem sokat jelent.

Ha meg tudja az ember, hogy az illető igénytelen, csúnya és szegény asszonyszemély és az, akit meg akar nyerni, még csak nem is gondol rá, úgy akkor csak hadd szórakozzék a kívánságaival, amennyit éppen akar.

Mindezekhez véve még az illető férjnél is van és becsületes feleség, erősen vonzódik a pietizmus felé és senki el nem csábíthatná, hogy valami igazságtalanságot cselekedjék, tehát igazán a légynek sem árt, ha magában üldögélve, kívánságokat szövöget.

Ha azután meggondoljuk, hogy bizony már nem fiatal, hanem túl van a harminckét éven és az, akire gondol, még nem több mint huszonkilenc és hogy hozzá még gyámoltalan és szemérmes és nem igen tud érvényesülni a társaságban és ha még hozzá egy orgonistának a felesége, úgy igazán csak hadd üldögéljen és szőjje a kívánságokat reggeltől estig. Ez csak nem bűnös dolog és igazán nem okoz semmi kárt.

Ha úgy képzei, hogy mások kívánságai olyanok, mint a tavaszi szellők, de az övéi nehéz, hatalmas orkánok, melyek hegyeket söpörhetnek el és a földet is ki tudnák mozdíttani helyéből, úgy maga is tudja, hogy mindez csak képzelődés. A valóságban nem képesek azok semmire sem most, sem pedig a jövőben.

Meg lehet elégedve, hogy ott lakik a faluban a templom mellett, hogy minden nap láthatja, amint elmegy az ablaka mellett, hogy minden vasárnap hallgathatja a prédikálását, sőt olykor a papudvarba is meghívják, mikor is ugyanabban a szobában lehet vele, de hát ő olyan félénk, hogy egy szót sem mer hozzá szólani.

Csodálatos azért, hogy mégis van valami kapcsolat közöttük. Talán ő nem is tud erről, mert az asszony még sohasem említette előtte, de azért az mégis csak megvan.

Az ő édes anyja volt az a Malvina Spaak, aki valamikor Hedebyben báró Löwensköldéknél, az ő nagyszüleinél, házvezetőnő volt. Mikor az anyja harmincötéves lett, férjhez ment egy szegény gazdálkodóhoz és azután is éppúgy dolgozott, szőtt, gazdasszonykodott a maga otthonában, mint azelőtt a másokéban. De azért továbbra is összeköttetésben maradt a Löwensköldékkal, azok eljöttek hozzá látogatóba és ő is hosszabb-rövidebb ideig tartózkodott Hedebyben, hogy segítsen nekik az őszi befőzésnél, meg a tavaszi nagytakarításnál és ezek a látogatások bearanyozták az életét. A kislányának mindig sokat beszélt arról az időről, mikor Hedebyben szolgált, a holt generálisról, aki ott kísértett és a fiatal Adrián báróról, aki vissza akarta szerezni nagyapjának síri nyugalját.

A leánya megértette, hogy az anyja szerelmes volt a fiatal Adrián báróba. Ezt csak akkor lehetett észrevenni, mikor róla beszélt. Oh milyen szelíd, oh milyen szép volt az! És milyen álmodozó kifejezése volt a szemének és milyen kimondhatatlan kellemesség volt minden mozdulatában!

Mikor az anyja leírta előtte, akkor a leánya azt mondta magában, hogy túloz. Olyan fiatal ember, mint ahogy a fiatal bárót lefestette, nem létezik ezen a világon.

De mégis meglátott egy ilyent. Alighogy férjhez ment az orgonistához és Korskyrkába költözött, meglátta őt, amint felment a szószerkébe. Ez nem volt ugyan báró, hanem csak

Ekenstedt segédlelkész, de mégis Adrián báró nővérének a fia volt, akit Malvina Spaak annyira szeretett és ő is olyan szép és gyermekesen gyöngéd és finom volt. Felismerte az álmodozó nagy szemeket, melyekről az édes anyja beszélt és a szelíd mosolygást.

Midőn meglátta, azt gondolta, hogy az ő kívánsága hozta ide. Mindig szeretett volna látni egy férfit, akire ráillett volna az anyja leírása és íme most meglátta. Tudta ugyan, hogy a kívánságoknak nincsen hatalmuk, de azért úgy gondolta, hogy csodálatos, hogy ez így történt.

De a segédlelkész észre sem vette őt, sőt a nyár végeztével jegyet váltott azzal a pisze Charlotte Löwenskölddel. Ősszel azután megint visszatért Uppsalába, hogy folytassa a tanulmányait. Most már azt hitte, hogy örökre eltűnt az ő életéből. Bármennyire is kívánhatja, most már soha többé nem fog visszatérni.

De mikor már őt esztendő elmúlt, egyszer csak ismét meglátta, amint fellépett a szószékre. Még egyszer azt hitte, hogy az ő kívánsága hozta vissza. Pedig erre igazán nem adott semmi okot. Továbbra sem vette észre és továbbra is Charlotte Löwensköldnek volt a vőlegénye.

Sohasem kívánt valami rosszat Charlottenak. Nem, a bibliára teheti a kezét és megesküdhetik, hogy ilyesmit sohasem tett, de azért néha azt remélte, hogy Charlotte beleszeret valaki másba vagy talán valamelyik gazdag rokona meghívja hosszú külföldi útra, úgy hogy kellemes és finom módon szakadhat el a fiatal Ekenstedttől.

Miután a kántor felesége volt és olykor-olykor meghívták az esperesékhez, véletlenül akkor is ott volt, mikor Schagerström arra kocsizott és Charlotte azt mondta, hogy hozzá menne, ha megkérné. Attól fogva csak azt kívánta, hogy Schagerström megkérné Charlotte kezét, ez csak igazán nem volt rosszindulatból. De bárhogy legyen is, mégsem volt az egésznek semmi jelentősége.

Mert ha a kívánságoknak volna valami hatalma, akkor már minden másképp lenne itt a földön, mint ahogy most van. Gondoljuk csak meg, mi mindent kívántak az emberek! Gondoljuk csak meg, hogy hányan kívánták, hogy megtisztuljanak a bűntől és betegségtől! hányan kívánták, hogy sohase haljanak meg! Nem, azt jól tudta, hogy kívánni, azt lehet minden felelősség nélkül. A kívánságoknak nincsen semmi hatalmuk.

Egy szép nyári vasárnapon azonban mégis meglátta Schagerströmet a templomban és észrevette, hogy az olyan helyet választott, ahonnan láthatta Charlotte-ot, aki a papiszékben ült, és most azt kívánta, hogy szépnek és megnyerőnek találja. Tiszta szívből ezt kívánta. Úgy gondolta, hogy azzal igazán nem követ el semmi rosszat Charlotte-tal szemben, ha gazdag férjet kíván neki.

Egész nap, mikor meglátta Schagerströmet a templomban, úgy érezte, hogy most történt valami. Egész éjjel mintha lázban feküdt volna és csak arra várt, hogy valami történjék. És így volt ez másnap délelőtt is. Az ablaknál ült, nem tudott dolgozni, hanem ölbe tett kezekkel ült és várt.

Azt hitte, hogy meglátja Schagerströmet arra hajtani, de valami más történt, valami sokkal rendkívülibb. Délelőtt úgy tizenegy és tizenkettő között, Karl-Artur jött látogatóba.

El lehet képzelni, mennyire meglepődött, mennyire megörült, de egyszersmind valami rettenetes félenkség fogta el.

Azt sem tudta, hogyan is üdvözlje és hogyan kérje meg, hogy jöjjön be. De mindenesetre Karl-Artur csakhamar ott ült a kis szobájában a legjobb karosszékben és ő vele szemben és úgy nézett rá.

Soha azelőtt nem volt olyan bizonyos afelől, hogy milyen fiatalos, csak most mikor egészen közletről láthatta. Mindent tudott, ami a családjára vonatkozott és jól tudta, hogy 1806-ban született, így hát huszonkilenc évesnek kell lennie. De ezt senki sem láthatta rajta.

Az ő szokott egyszerű és megnyerő módján elmagyarázta, hogy csak most legújában az anyjától kapott levélből tudta meg, hogy annak a Malvina Spaaknak a leánya, aki olyan igazi barátja és támasza volt a Löwensköldöknek. Nagyon sajnálja, hogy ezt előbb nem tudta. Igazán megmondhatta volna neki.

Egészen boldog lett, mikor megtudta az okát, hogy eddig miért is nem törődött vele. De hát ő maga semmit sem tudott mondani, semmit sem tudott megmagyarázni. Csak néhány értelmetlen szót mormogott, amit a segédlelkész valószínűleg úgysem tudott megérteni.

Kissé csodálkozva nézett rá. Sehogysem tudta megérteni, hogy egy felnőtt személy annyira félénk lehessen, hogy elveszítse a beszélőképességét.

Hogy időt adjon neki, hogy kissé összeszedje magát, Malvina Spaakról és Hedebyről kezdett beszélni. Rátért azután a kísértethistóriákra meg arra a rettenetes gyűrűre.

Azt mondta, hogy nehezen lehet elhinni az egyes részleteket, de úgy gondolja, hogy az egészben valami mélyebb értelem van. Ő úgy gondolja, hogy a gyűrű szimbóluma ehhez a földhöz való ragaszkodásnak, mely rabul ejti a lelket és nem engedi be az Isten országába.

Lám itt ül előtte és ránéz kedves mosolyával és olyan bizalmasan beszél hozzá, mint valami régi baráthoz! Ez már igazán sok volt a boldogságból, ez már szinte fojtogatta.

Talán hozzá volt szokva, hogy nem kap feleletet, mikor a szegényeket és a kétségbeesetteket látogatja, hogy megvigasztalja és felvidítsa őket. Így hát tovább beszélt, a nélkül, hogy belefáradt volna.

Elmondta neki, hogy mindig eszébe jutnak Jézusnak a gazdag ifjúhoz intézett szavai. Meg van győződve arról, hogy sok ember szerencsétlenségének legfőbb oka abban rejlik, hogy jobban szeretik a földi dolgokat, mint azt, aki teremtette azokat.

Bár egy szót sem szólt, de úgylátszik, annyira leste a szavait, hogy az fölbátorította őt további bizalmas vallomásra. Bevallotta neki, hogy ő nem akar fölelkész vagy éppen esperes lenni. Nem is akar valami nagy gyülekezetet, tágas papudvart, széles legelőket, vaskos anyakönyveket, szóval amivel sokat kell törődni. Nem, ő egy kis gyülekezetet óhajt, ahol ideje volna, hogy teljesen a lelkipásztorkodásnak szentelje magát. Az ő papudvara ne legyen nagyobb, mint egy kis szürke házikó, de szép helyen legyen egy nyírfaligetben a tó partján. A fizetésének sem szabad nagyobblnak lenni, csak éppen hogy megélhessen belőle.

Megértette, hogy ilyen módon akarja megmutatni az embereknek a helyes utat az igazi boldogsághoz. Egész a lelke mélyéig meghatódott. Sohasem találkozott még ilyen fiatal és ilyen tiszta emberrel. Ah, mennyire fogják őt az emberek szeretni!

De hirtelen eszébe jutott, hogy az, amit mondott, ellentétben van azzal, amit nemrégiben hallott a papudvarban és azért tisztázni akarta a dolgot.

Megkérdezte hát tőle, hogy talán bizony rosszul értette, mert mikor utoljára volt az espereséknél, a menyasszonya azt mondta, hogy tanári állásra pályázik valamelyik gimnáziumhoz.

Erre felugrott a székből és fel-alá kezdett járni a kis szobában.

- Ezt mondta volna Charlotte? Biztos benne, hogy így mondta Charlotte? - Olyan izgatottan kérdezte ezt, hogy egészen megijedt, de azért alázatosan azt felelte, hogy amennyire emlékszik, Charlotte éppen így mondta.

A vér a fejébe szállt. Mind haragosabbnak látszott.

Most már igazán megijedt, szinte térdre akart hullani, hogy úgy kérjen bocsánatot. Igazán nem gondolta, hogy az, amit Charlotteról elmondott, annyira megsértheti. Ugyan mit mondjon, hogy ismét kibékítse? Ugyan mit csináljon, hogy megnyugtassa?

Ebben a nagy nyugtalanságban lódobogást és kocsirobogást hallott és régi megszokásból az ablak felé fordult. Schagerström kocsizott el arra, de annyira lekötötte figyelmét Karl-Artur, hogy nem is volt ideje azon csodálkozni, hogy mit keres az errefelé? Karl-Artur észre sem vette az arra elrobogót. Ő csak tovább járkált fel-alá elkeseredett arccal.

Most aztán hozzálépett kinyújtott kezekkel, hogy búcsút mondjon, de rá nézve rettenetes csalódás volt, hogy már el akar menni. Le szeretne volna harapni a nyelvét, miért azt a néhány szót kimondta, mellyel rosszkedvét felidézte.

Most már azonban nem segíthetett rajta. Kénytelen volt kinyújtani a kezét, hogy megfoghassa az övét. Kénytelen hallgatni, ő pedig elmegy.

Ebben a rettentő kétségbeesésében azonban hirtelen lehajolt és megcsókolta a kezét.

Az hirtelen visszarántotta. Azután megállott és csodálkozva nézett rá.

- Csak bocsánatot akartam kérni - dadogta.

Meglátta a könnyeket a szemében és ez annyira meghatotta, hogy valami magyarázatot akart neki adni.

- Ha Sundlerné asszony elgondolja, hogy egy vagy más okból kendőt kötött a szemére, hogy semmit sem lásson és sorsát teljesen egy másik személy kezébe tette le, hogy az vezesse, - mit mondana akkor, ha a kötelék egyszerre hirtelen leoldódnék és úgy látná, hogy az a másik, a barátja, a vezetője, akiben jobban bízott mint önmagában, egy mélység szélére vezette úgy, hogy a legközelebbi lépés már lerántotta volna a mélybe? Nem okozna ez Önnek pokoli gyötrelmet?

Hevesen és szenvedélyesen beszélt és a nélkül, hogy válaszra várt volna, kisietett az ajtón át az előszobába.

Thea Sundler úgy hallotta, mintha megállt volna, mikor az előszobába ért. Nem tudta, hogy miért. Talán eszébe jutott, hogy milyen boldog és gondtalan volt, mikor röviddel ezelőtt belépett az otthonába és most dühösen, kétségbeesve lép ki onnan. Akárhogy is van, mégis kisietett, hogy megnézzze, vajjon ott áll-e még?

Azonnal beszélni kezdett, amint újra meglátta. A lelki felindulás új irányt adott gondolatainak. Jól esett, hogy hallgatóra talált.

- Itt állok és nézem ezeket a rózsákat, melyekkel a háza előtti utat szegélyezte, kedves Sundlerné asszony és azt kérdezem magamban, hogy nem a legszebb nyár-e ez, amit valaha megértem? Július végén vagyunk, de nem úgy tetszik, mintha ez az elmúlt része a nyárnak tökéletes lett volna? Nem volt-e minden egyes nap derűs és kellemes, derűsebb és kellemesebb, mint máskor? A meleg, igen, az elég nagy volt, de azért sohasem volt nyomasztó, mert a levegőt többnyire felfrissítő szellő hatotta át. De a föld sem szenvedett a szárazságtól, mint más szép nyáron szokott, mert minden éjjel jött néhány órányi eső. Így minden pompásan növekedett. Látott valaha is ilyen lombterhes fákat, vagy hogy a virágágyak a kertekben ilyen gazdag színekben virultak? Oh, igazán azt mondhatom, hogy a számóca sohasem volt olyan édes, a madárdal sohasem volt olyan hangos és az emberek sohasem voltak olyan vidámak és boldogok, mint ezen a nyáron.

Egy pillanatra elhallgatott, hogy lélekzetet vegyen, de Thea Sundler óvakodott, hogy megzavarja azáltal, hogy szól valamit. Az édes anyjára gondolt. Most megértette, hogy mit érzett az, mikor a fiatal báró felkereste a konyhában vagy a tejeskamarában és bizalmasan elbeszélgetett vele.

A fiatal lelkész pedig folytatta:

- Reggelenként úgy öt óra tájt, mikor félrehúzom a függönyöket, alig látok mást, mint szürke felhőket. Az eső csapja az ablaktáblákat és csorog az eresz, a fűszálak meg a virágok meghajolnak az eső alatt. Az egész égbolt annyira tele van nehéz, esőterhes fellegekkel, hogy azok szinte a földet söprik. Ma vége a szép időnek, - mondom magamban, - talán így is van ez rendjén.

- Bár biztos vagyok benne, hogy egész nap fog esni, mégis ott maradok egy darabig, hogy lássam, mi lesz. És alig néhány perccel öt után az esőcseppek nem verik többé az ablakot. Az ereszről csurog ugyan még, de az is csakhamar megszűnik. Az égboltnak azon a helyén, hol a napnak kellene lennie, szétnyílik a felhőtakaró és hatalmas fénykéve szóródik le a földi homályba. Csakhamar a szürke esőpára, mely a láthatár halmairól száll fölfelé, kékes köddé változik. Az esőcseppek a fűszálakról lassan a földre hullanak és a virágok is felemelik félénken lehajtott kelyhüket. A mi kis tavunk, melynek egy darabkáját az ablakomból láthatom és amely eddig olyan szürkén borongós volt, most fölragyog, mintha ezernyi aranyhal úszott volna fel a víz színére. És mintegy elkábulva ennyi szépségtől, föltárom az ablakomat, magamba szívom az illatot lehelő friss levegőt, telve soha nem sejtett üdeséggel és így kiáltok fel: Oh Istenem, mily széppé is teremtetted a Te világot!

A fiatal lelkész itt megállott, mosolygott és megrántotta egy kicsit a vállát. Bizonyára azt hitte, hogy Thea Sundler csodálkozik az utolsó kijelentésén, miért is sietett azt megmagyarázni.

- Igen - mondta, - úgy értettem, ahogy kimondtam. Attól féltem, hogy ez a szép nyár elcsábít arra, hogy megszeressem a földi dolgokat. Hányszor kívántam magamban, hogy bárcsak vége volna ennek a szép időnek, hogy a nyár mennydörgését és villámot hozna magával, szárazságot és tikkadtságot, hosszas nappali esőt, deres éjszakákat, mint az más években volt.

Thea Sundler csakúgy szívta magába minden egyes szavát. Hová is akar jutni, mit is akar mondani? Nem tudta, de azért szinte görcsösen azt óhajtotta, hogy csak folytassa, hogy még sokáig élvezhesse hangjának kellemes csengését, a szép szavakat és a kifejezésteljes arcjátékot.

- Megért engem? - kérdezte. - De talán a természetnek nincsen hatalma Ön felett. Az nem beszél Önhöz titokzatos és erős szavakat. Önt sohasem kérdezi meg, hogy miért nem élvezi hálásan adományait, miért nem ragadja meg a boldogságot, midőn az kezeügyében fekszik, miért nem alapít otthont és miért nem kel egybe szíve választottjával, mint annyi más teremtetett lény teszi ezen az áldott nyáron.

Megemelte a kalapját és végig simította a homlokát.

- Ez a szép nyár, - folytatta, - mint szövetséges jött el Charlottehoz. Látja, ez a gazdagság, ez a kellem, ez az általános vidámság engem is megrészesített. Úgy jöttem-mentem, mint egy vak. Charlotte látta szerelmemet növekedni, valamint vágyakozásomat, buzgalmamot, hogy enyémmé tehessem.

- Oh, Ön azt nem tudja... Minden reggel hat órakor fölmegek a kis szárnyépületből, amelyben lakom a nagyházba, hogy megigyam a reggeli kávémat. Akkor találkozni szoktam Charlotte-tal a nagy világos ebédlőben, hová a nyitott ablakokon át betódul a friss levegő. Ő

vidám és csicsergő, akár egy madárka és mi isszuk a reggeli kávénkat, mi ketten teljesen egyedül. Sem az esperes, sem az esperesné nincsenek még fent.

- Ön talán azt hiszi, hogy Charlotte ilyenkor felhasználja az alkalmat, hogy a jövő terveinkről beszélgessen. Dehogyan. Az én szegényeimről és betegeimről beszél, elmondja, hogy milyen gondolat hatott rá legjobban az én prédikációmban. Úgy viselkedik, mint ahogy egy jövőbeli papnénak viselkednie kell. Csak nagyon ritkán, mintegy tréfálkozva, csak úgy mellékesen említette meg a lektorságot. Napról-napra kedvesebb lett előttem. Mikor visszatérek az íróasztalomhoz, alig tudok valamit csinálni. Csak Charlotteról álmodozom. Már az előbb említettem, hogyan vezeti ő az én életemet. Most arról álmodok, hogy az én szerelmem kiszabadítja Charlotte-ot e világi bilincsekből és hogy ő követni fog engem az én szürke kis házikómba.

Midőn befejezte vallomását, Thea Sundler nem tudott elfojtani egy felkiáltást.

- Igen bizony, - mondta, - igaza van. Charlotte a mélység felé vezetett. Csak alkalmas pillanatra várt, mikor gyenge leszek, mikor kicsalhatja belőlem az ígéretet, hogy megpályázom a tanári állást. Láta, hogy ez a nyár segítségére volt, hogy engem gondtalanná tegyen. Azt hitte, hogy most már biztosan célnál van, hogy most már előkészítheti Önt meg a többieket, hogy pályát fogok cserélni. De az Isten megőrizett.

Még egyszer odalépett egészen közel Thea Sundlerhez. Talán leolvasta az arcáról, hogy élvezi minden egyes szavát, hogy meg van hatva és boldognak érzi magát. De azért bosszantotta, hogy örül az ő beszédének, melyet a fájdalma idézett fel. Bosszankodás ült ki az arcára.

- De ne gondolja, hogy megköszönöm Önnek, amit nekem mondott! - tört ki belőle.

Thea Sundler egészen megrémült. Ökölbe szorította a kezét és azzal fenyegette meg.

- Nem köszönöm meg önnek, hogy letépte a köteléket a szememről. Ne örüljön annak, amit csinált. Gyűlölöm önt, amiért nem hagyott lezuhanni a mélységbe. Soha többé nem akarom látni.

Azzal elfordult tőle és kisietett azon a keskeny ösvényen, melyet Sundlerné asszony szép rózsái szegélyeztek, az országútra. Thea Sundler azonban visszament a szobába és ott megsemmisülten roskadt le a padlóra és oly keservesen sírt, mint soha ezelőtt.

A PAPERKERTBEN.

Az a rövid út, mely a falut a papudvartól elválasztotta, nem tartott tovább öt percnél, annak, aki olyan gyorsan ment, mint Karl-Artur. De ezalatt az öt perc alatt sok büszke és szigorú gondolatot eszelt ki, melyeket mind el akart mondani a menyasszonyának, mielőtt találkozna vele.

- Lám, lám - mormogta. - Itt van a kedvező pillanat. Senki nem állhat utamba. Ma döntésre kell vinnem a dolgot. Meg kell neki értenie, hogy bármennyire szeretem, senki sem bírhat rá, hogy világi előnyök után törekedjem, mint ahogy azt ő cselekszi. Az Istent kell szolgálnom, más választásom nincsen. Inkább kitépem őt a szívemből.

Büszke önbizalom szállta meg. Érezte, hogy a szavak, melyek sujtanak és meghatnak és meggyőznek, ma inkább hatalmában vannak, mint máskor. A heves lelki felindulás egész belsejét megrázkódtatta és egy ajtó pattant ki lelke egyik szobájához, melybe eddig még sohasem tekintett bele. Ebben a szobában a falak gazdag fűtökkel és szépen virágzó gallyakkal voltak teleaggatva. Ezek a fűtök és gallyak szavak voltak, szépek, kellemesek és tökéletes formájúak. Csak oda kellett lépnie és szagatni belőlük. Mind, mind az ő rendelkezésére állott. Igazi gazdagság, hihetetlen gazdagság.

Kinevette önmagát. Eddig mennyit bajlódott, míg prédikációit összeállítgatta, milyen nehezen szorította ki lelkéből a gondolatokat. És az egész idő alatt benne lakozott ez a gazdagság!

Ami Charlotte-ot illeti, az most már másképp lesz. Valóban eddig úgy volt, hogy ő volt az, aki uralkodott felette. Most minden megváltozott. Ő fog beszélni, Charlotte pedig hallgatni. Ő veszi át a vezetést, neki pedig engedelmességni kell. Ezentúl az ő tekintete ott fog függeni az ajkain, mint ahogy azé az együgyű kántornéé.

Harc lesz, de senki sem fogja többé rávenni, hogy engedjen.

- Inkább kitépem őt a szívemből, - ismételte - inkább kitépem őt a szívemből.

Éppen mikor a papudvarhoz ért, föltárlt a rácsoskapu és egy díszes fogat robogott ki onnan, négy fekete lóval.

Megértette, hogy Schagerström patrónus volt látogatóban az espereséknél, ugyanekkor eszébe jutott az a kijelentés, amit Charlotte tett kávézás közben a nyár elején azon a vendégségen. Mint a villám cikkázott át a fején az a gondolat, hogy Schagerström azért jött a papudvarba, hogy megkérje a menyasszonya kezét.

Lehetetlen gondolat volt, de azért mégis összefacsarta a szívét.

Nem volt-e valami különös a tekintetben, melylyel a gazdag ember ránézett, midőn kocsijával kifordult az országútra? Nem rejtőzködött-e ebben a tekintetben valami gúnyos kíváncsiság és egyszersmind valami szánakozás?

Kétségkívül. Jól eltalálta. De ez azért mégis kemény csapás volt. A szíve dobbanása is megállott. A szeme előtt elsötétedett. Alig volt annyi ereje, hogy a kapu-oszlopig vonszolja magát.

Charlotte igent mondott. Elveszíti őt. Most már elpusztul a kétségbeeséstől.

Ebben a rettentő szomorúságában meglátta Charlotte-ot, amint az kilépett a házból és feléje sietett. Meglátta a pirt az arcán, a fényt a szemében és a diadalmas mosolyt az ajkán. Azért jön, hogy elmondja neki, hogy feleségül megy Korskyrka leggazdagabb emberéhez.

- Óh, minő szemérmertlenség! - dobbantott a lábával és a kezeit ökölbe szorította. - Közel ne gyere hozzám! - kiáltotta.

Az megállott. Képmutatás-e vagy talán igazi a csodálkozása?

- Mi bajod van? - kérdezte egész zavartalanul.

Karl-Arturak minden erejét össze kellett szednie, hogy kinyöghesse:

- Azt te neked kell tudni a legjobban. Mit kerestett itten Schagerström?

Most aztán megértette Charlotte, hogy Karl-Artur kitalálta Schagerström látogatásának a célját és ez zavarta meg annyira. Fölemelte a kezét. Majdnem azon volt, hogy megüsse.

- Úgy, tehát te is azt hiszed, hogy megszegném a szavamat egy kis földi vagyonért és aranyért!

Erre megvető pillantást vetett felé, sarkon fordult és elment. Ezek a szavak mégis megnyugtatták Karl-Artur legrosszabb sejtelmeit. A szíve ismét dobogni kezdett, az ereje visszatért. Most már követhette.

- De úgy-e, hogy megkérte a kezedet? - mondta.

Nem is méltatta válaszra. Fölemelte a fejét és csak tovább ment. De azért nem ment be a házba, hanem lefordult a keskeny útra, mely magas zöld sövény mögött a kertbe vezetett.

Karl-Artur megértette, hogy méltán sértődhetett meg. Ha nem-et mondott Schagerströmnek, akkor igazán nagy dolgot cselekedett. Próbált mentegetőzni.

- Ha láttad volna, milyen arcot vágott, mikor elhajtott mellettem. Igazán nem látszott rajta, hogy kosarat kapott.

Charlotte azonban csak rántott egyet büszke nyakán és megszaporázta lépteit. Nem kellett szólnia. Egész tartása világosan mondta:

- Közel ne gyere hozzám! Azért megyek ide, hogy egyedül lehessenek.

De ő, mintha mind jobban és jobban megértette volna a hűséget és a ragaszkodást cselekedetében, csak tovább követte.

- Charlotte, - mondta, - édes Charlotte!

Ő azonban nem hatódott meg és rendületlenül tovább folytatta az útját a kert felé.

Óh, ez a papkert, ez a papkert! Charlotte nem tehetett egy lépést sem olyan helyre, amelyhez nem fűződött volna valami kedves, közös emlék.

A kert régi módi francia stílusban volt elrendezve sok kanyargós úttal, melyeket sűrű, embermagasságú orgonabokrok szegélyeztek. Itt-ott nyílások voltak a sövényben és ezeken keresztül szűk lugasokba jutott az ember egyszerű falócahoz, vagy pedig kis gyepes tisztásra, melyen egy magányos rózsabokor állott. Az egész kert nem volt nagy, talán nem is volt szép, de minő gyönyörűséges bűvőhely azoknak, akik egyedül akartak lenni!

Midőn Karl-Artur most itt Charlotte nyomában sietett és az még csak feléje sem akart nézni, fölébredt benne mindazoknak az óráknak az emléke, mikor mint gyöngéd szerelmese sétált vele együtt, azoknak az óráknak az emléke, melyek talán soha többé vissza nem térnek.

- Charlotte! - sóhajtott még egyszer olyan hangon, melyet fájdalom rezgetett meg.

Volt valami a hangjában, ami mégis meghatotta Charlotte-t. Nem fordult meg ugyan, de mintha engedett volna feszes magatartásából. Mikor megállott, hátrahajolt feléje, úgy annyira, hogy szinte az arcát is megláthatta.

Rögtön ott termett mellette, átkarolta és megcsókolta.

Azután bevitte magával az egyik lugasba a gyeppadhoz. Ott térdre borult előtte és magasztalni kezdte hűségét, szerelmét és nemesszívűségét.

Charlotte csodálkozott hevességén és elragadottságán. Szinte bizalmatlansággal hallgatta. De ő ezt megértette. Hiszen azelőtt mindig bizonyos tartózkodást tanúsított vele szemben. Ő képviselte előtte a világot és annak csábításait, amelyek ellen neki mindig résen kell lennie.

De ebben a ritka szép órában, mikor tudta, hogy ő érette mondott le hatalmas gazdagságáról, most igazán nem kellett magát fékeznie. Charlotte el akarta mondani, hogy történt az egész megkérés, de ő nem hallgatott rá, hanem csókjaival szakította félbe.

Midőn mégis elmondta, újból számtalanszor meg kellett csókolnia és végül hosszú, néma ölelésben forrtak össze.

Hol maradtak azok a büszke és szigorú szavak, melyeket el akart neki mondani? Kiestek az öntudatából, kiseprődtek az emlékezetéből. Nem volt rájuk többé szükség. Most már tudta, hogy az ő szeretett menyasszonya nem jelent veszedelmet számára. Nem rabszolgája a mammonnak, ahogy azt gondolta. Lám, minő vagyonról mondott le ma is, csak hogy hű maradjon hozzá.

Midőn az ölében pihent, mosoly játszadozott az ajka körül. Boldognak látszott, boldogabbnak, mint valaha. Ugyan, mire is gondolt? Talán azt mondja magában, hogy most már nem törődik semmivel, csak az ő szerelmével, talán fel is hagyott a lektorátus gondolatával, mely majdnem elszakította őket egymástól.

Nem szólt egy szót sem, de azért ő hallgatta a gondolatait.

- Hadd legyünk végre az egymásé! Nem kötök ki semmi föltételt, nem kívánok semmi mást, csak a szerelmedet!

Óh, de hát hogyan is engedheti, hogy felülmulja őt a nemeslelkűségben? Nem, ő is örömet akar neki szerezni. Meg fogja neki súgni, hogy most, miután ismeri a lelkületét, most már meg meri tenni. Most már igazán megpróbálja, hogy tisztességes megélhetést teremtsen.

Minő édes volt ez a némaság! Csak meghallotta volna, amit magában mondott. Meghallotta-e az ígéretet, amit neki tett?

Megpróbálta, hogy szavakban adjon kifejezést gondolatának.

- Óh, Charlotte, - kezdte el, - hogyan fogom valaha is viszonzni tudni, azt, amiről ma az én kedvemért lemondottál?

Charlotte a fejét a vállára hajtotta és így nem láthatta az arcát.

- Kedves barátom, - hallotta feleletét, - én nem vagyok nyugtalan. Jól tudom, hogy te teljes kárpótlást fogsz nekem adni.

Kárpótlást? - hogyan értette ezt? Úgy értette, hogy nem kíván egyéb kárpótlást, csak a szerelmét? Vagy talán mégis mást gondolt? Miért fordította félre a fejét? Miért nem nézett a szemébe? Azt gondolja, hogy ő olyan rossz párti, hogy kárpótlásra van szüksége, amiért hű maradt hozzá? Hiszen ő lelkes a bölcsészet doktora, tekintélyes szülők gyermeke és mindenkor igyekezett kötelességét teljesíteni, mint szónok máris hírnevet kezd szerezni, mindenkor mintaszerű életmódot folytatott. Tényleg azt gondolja, hogy olyan nagy dolog volt lemondani Schagerströmről?

Nem, természetesen ilyesmit nem gondolhatott. Nyugodt lehet, szelídséggel és kellő türelemmel kifürkészheti a gondolatait.

- Mit értesz kárpótlás alatt? Hiszen én semmit sem nyújthatok neked.

Erre közelebb húzódtott hozzá, úgy, hogy egészen a fülébe súghatta:

- Nagyon is csekélynek tartod önmagad, barátom. Hiszen esperes vagy püspök is lehet belőled.

Karl-Artur erre olyan hirtelen elhúzódtott mellőle, hogy majdnem leesett.

- Tehát azért mondtál nem-et Schagerströmnek, mert arra számítasz, hogy esperes, vagy püspök lehet belőlem?!

Olyan megrettenve nézett föl rá, mintha álomból ébredt volna föl. Igen, bizonyára álmodott, álmában beszélt és álmában elárulta a legtitkosabb gondolatait. Nem válaszolt semmit. Úgy gondolta, hogy ilyen kérdésre nem szükséges a felelet.

- Azt kérdezem, hogy azért, mert azt hiszed, hogy esperes vagy püspök lehet belőlem, azért mondtál nem-et Schagerströmnek?

Most már igazán az arcába szállott a vér. A Löwensköld-vér forrongásba jött. De még mindig nem méltatta a válaszra.

Neki azonban válasz kellett. Válasz minden áron.

- Nem hallod, azt kérdezem tőled, azért mondtál nem-et Schagerströmnek, mert azt várod, hogy esperes vagy püspök lesz belőlem?

Rántott egyet a nyakán és a szemei föllobogtak. A legmélyebb megvetés hangján vetette oda:

- Természetesen.

Karl-Artur fölállott. Nem akart többé mellette ülni. Borzasztó nagy fájdalmat érzett e válasz miatt, de ezt nem akarta bevallani olyan lény előtt, mint Charlotte. De mégis, nem akarta, hogy később önmagának tegyen szemrehányást. Még egy utolsó kísérletet tesz, hogy szelíden és barátságosan beszéljen ezzel az elveszett világi gyermekkel.

- Kedves Charlotte, nem tudom eléggé megköszönni a te őszinteségedet. Most már tudom, hogy előtted a világi állás minden. Tisztességes életmód, hűséges törekvés, hogy Krisztusnak, az én mesteremnek nyomában haladjak, az előtted semmit sem jelent.

Szép és békés szavak. Feszült figyelemmel várta a választ.

- Kedves Karl-Artur, én úgy hiszem, hogy kellőképpen megbecsülöm a te értékedet, ha nem is hízelkedem előtted annyit, mint az asszonyok a faluban.

Ezt a feleletet igazi gorombaságnak vette. A rejtett bosszúság lelepleződött.

Charlotte felállott, hogy elmenjen. Ő azonban megragadta a karját és visszatartotta. Ezt a beszélgetést be kell fejezni.

Amit Charlotte a falubeli asszonyokról mondott, az visszavezette gondolatait Sundlernéhez. Eszébe jutott, hogy az mit mondott. Haragja most még jobban fokozódott. Egész bensőjében indulatba jött.

A felindulás közepette fölpattant lelkében az az ajtó, mely abba a szobába vezetett, ahol a nagy és erős szavak függtek, mint fűrtök és gallyak. Korholóan és erőteljesen kezdett hozzá beszélni. Szemére vetette világiasságát, dölyfösségét és hiúságát.

Charlotte azonban nem akarta tovább hallgatni.

- Bármilyen rossz vagyok is - figyelmeztette szelíd hangon, - úgy ma mégis nem-et mondtam Schagerströmnek!

Most már elszörnyűködött szemérmertlensége fölött.

- Szent Isten, miből is van ez a nőszemély megteremtve? - tört ki belőle. - Hiszen az előbb beismerte, hogy csak azért mondott nem-et Schagerströmnek, mert úgy gondolta, hogy külön dolog egy püspök, mint egy nagybirtokos feleségének lenni.

E közben azonban szerény csillapító hang is megszólalt lelkében. Ez azt mondta neki, vigyázzon. Nem vette észre, Charlotte Löwensköld olyan, aki méltatlannak tartja védeni magát? Ha valaki azt hiszi felőle, hogy rossz, sohasem kísérli meg, hogy téves hitéből kijózanítsa.

De ő nem hallgatott erre a csillapító hangra. Nem hitt neki. Charlotte minden szavával, amit kiejtett, csak jobban leleplezte romlottságának mélységét. Csak meg kell hallgatni, hogy megint mit válaszolt.

- Kedves Karl-Artur, ne sokat törődj azzal, amit mondtam, hogy te olyan magas állást fogsz elérni! Az egész csak tréfa volt. Bizony, nem hiszem én, hogy lesz belőled valaha esperes vagy éppenséggel püspök.

Már előbb is meg volt sértve, fel volt indulva. Most erre az új támadásra igazán el kellett a csillapító hangnak hallgatnia. Az agyában lüktetett a vér. A keze reszketett. Ez a szerencsétlen igazán kiforgatta önuralmából. Valósággal örültté tette.

Tudta, hogy ide-oda ugrált előtte. Tudta, hogy hangja kiabálássá emelkedett. Tudta, hogy karját a levegőben kiterjesztette és hogy ajka remegett. De azért nem próbált erőt venni önmagán. Valami leírhatlan megvetést érzett iránta. Ezt nem lehetett szavakkal kifejezni. Ezt mozdulatokkal kellett megmutatnia.

- Minden alávalóságod nyilvánvaló előttem! - kiáltotta. - Olyannak látlak, amilyen vagy. Soha, soha, soha nem veszek feleségül egy olyan nőt, mint te vagy. Ez az én vesztém volna.

- Valami hasznod mégis volt belőlem, - mondta Charlotte. - Mégis csak nekem köszönheted, hogy philosophiae doktor lett belőled.

Mikor ezeket az utolsó szavakat kimondta, már nem volt többé magánál. Olyannyira, hogy azt sem tudta, hogy mit mond, de a szavak mégis váratlanul és meglepően tódultak az ajkára. Mintha csak más valaki adta volna azokat a szájába.

- Íme, - kiáltotta, - most arra akar emlékeztetni, hogy öt évig várt rám és most ezért kénytelen vagyok öt feleségül venni. De ez nem használ semmit sem. Én csak azt fogom feleségül venni, akit az Úr kiválasztott számomra.

- Ne emlegesd az Úristent! - mondta.

Karl-Artur fölemelte a fejét és hátrahajtott. A fellegekben akart olvasni.

- Igen, igen, igen, az Istent fogom megkérni, hogy válasszon számomra! Az első leány, aki az utamba akad, az legyen a feleségem.

Charlotte felkiáltott. Hozzá lépett.

- Nem, Karl-Artur, nem Karl-Artur! - mondta és meg akarta ragadni karját.

- Közel ne gyere hozzám! - kiáltotta.

De ő nem értette meg haragjának nagyságát, hanem átölelte mind a két karjával.

Most azonban az undornak valami kimondhatatlan kiáltása hagyta el a torkát. Vasmarokkal fejtette le karjait, és visszataszította a padra.

Azután elrohant előle.

A DALARNAI PARASZTLEÁNY.

Mikor elsőízben látta meg Karl-Artur Ekenstedt a korskryrkai papudvart, amint ott terpeszkedett az országút mentén, magas terebélyes hársfával, zöld rácsoskerítésével, régi módi kapuoszlopaival és a fehér rácsoskapuval, melyen keresztül be lehetett látni a kavicsos utakkal átszelt kerek udvarra, hol a hosszú emeletes veres nagyház húzódott két egyforma nagy szárnyépületével, a segédlelkészé jobb felől, a bérlőé pedig balfelől, - már akkor azt mondta magában, ilyennek kell lennie egy svéd papudvarnak, otthonosnak, hivogatónak, de egy-szersmind békésnek és tiszteletgerjesztőnek.

És azután, mikor később jól megfigyelhette az állandóan kizöldülő gyeppázsitot, a jól el-rendezett szőnyegágyakat, melyekben egyforma magasan és egyforma távolságban álltak a virágok, a csinos mintákban felgerebenezett utakat, a gondosan megnyesegetett vadszőlőt a tornác előtt, amint függönyként szabályosan hullott alá minden ablak fölé, mindez oly kellemes és tiszteletteljes érzéssel töltötte be a lelkét. Határozottan úgy érezte, hogy mindenki, aki ebben az udvarban lakik, köteles komolyan és tisztességteljesen viselkedni.

Sohasem gondolta, hogy éppen ő, Karl-Artur Ekenstedt, fog egy szép napon lélekszakadva futni a fehér rácsos kapu felé karjaival hadonászva, kalapját fejére húzva és rövid kiáltásokkal az ajkán.

Szinte szilajul, vadul fölnevetett, mikor a kaput bezárta maga mögött. Szinte úgy érezte, mintha a papház, meg a virágágyak csodálkozva néznének utána.

- Ugyan, ki látott már ilyesmit? Micsoda egy figura lehet ez? - suttogetta egyik virág a másiknak.

Igen, bizony, a fák is csodálkoztak, a gyeppázsit is, az egész udvar csodálkozott. Szinte hallotta, hogyan csodálkoznak rajta.

Ez volna a fia annak a kedves Ekenstedt ezredesnének, aki a legmíveltebb asszony egész Värmlandban és aki olyan verseket tud írni, melyek érdekesebbek, mint Lenngren asszonyéi - ez volna az ő fia, aki most úgy rohan ki a papkertetből, mintha a gonosznak és a bűnnek birodalmából menekülne?

Ez volna az a csendes, tapintatos és gyermekes segédlelkész, aki olyan szépen és virágos nyelven szokott prédikálni, aki most kipirult homlokkal és a felindulástól eltorzult arckifejezéssel rohant kifelé?

Ez volna a lelkész a korskryrkai papudvarból, ahol annyi derék és érdemes szolgája lakott az Úrnak, aki most ott áll a kapunál és ki akar menni az országútra, azzal a szilárd elhatározással, hogy megkérje az első leányzónak a kezét, akivel találkozik?

Ez volna a fiatal Ekenstedt, aki olyan előkelő nevelést kapott és aki mindig finom emberek körében forgott, aki most olyan asszonyt szándékszik feleségül, egész életére való társul választani, akivel éppen elsőnek találkozik? Nem gondolta meg, hogy valami pletykafészeknek, vagy lustálkodónak, valami kis libának, vagy pávának, valami Kényes Bözsének vagy Darázs Katának eshetik áldozatul?

Nem gondolta meg, hogy életének a legveszedelmesebb vándorútjára indult?

Karl-Artur egy percre megállott a kapuban és úgy hallgatta mindazt a csodálkozást, mely egyik fától a másikig, egyik virágtól a másik virágig végig futott.

Igen, tudta, hogy ez az út veszedelmes és döntő jelentőségű. De azt is tudta, hogy ezen a nyáron Korskyrkában jobban imádta a világot, mint az Istent. Tudta, hogy Charlotte Löwensköld veszedelem volt az ő lelkének és ezért válaszfalat akar emelni kettőjük közé, melyet soha többé nem tud áttörni.

És azt is tudta, hogy abban a percben, mikor kiszakította szívéből Charlotte iránti szerelmét, az ismét megnyílt Krisztus számára. Meg akarja mutatni Megváltójának, hogy határtalanul szereti és hogy vakon bízik benne. Ezért akarja most Krisztusra bízni, hogy ő válasszon neki feleséget. Erről a nagy és rendkívüli bizalomról, mellyel irányában viseltetik, akar most tanuságtételt tenni.

Nem félt, amikor ott állott a papudvar kapujában és az országút felé nézett. Nem félt ugyan, de érezte, hogy most mutatja meg a legnagyobb bátorságot, ami csak embertől telhetik. Azáltal mutatja meg, hogy sorsát teljesen Isten kezébe teszi le.

Mielőtt elment volna a kaputól, elmondta magában a Miatyánkot. És imádkozás közben minden elcsöndesült lelkében. Külső nyugalma is visszanyerte. Az erős kipirultság is eltűnt az arcáról, az ajkai nem remegtek többé.

Midőn így elindult a falu felé, ahová mennie kellett, ha emberekkel akart találkozni, még sem volt ment teljesen a kísértésektől.

Nem jutott messzebbre, mint a kerítés vége, midőn megállott. Megállította a szegény, félénk ember, aki benne lakozott. Eszébe jutott, hogy egy órával ezelőtt ugyanezen a helyen találkozott a siket koldusasszonnyal, Karinnal, aki rongyos kendőjébe volt burkolózva, foltos szoknyában és koldustarisznyával a hátán. Igaz, hogy valamikor férjnél volt, de már jó néhány év óta özvegyasszony és így újból szabad a férjhezmenéshez.

Az a hirtelen gondolat, hogy talán vele találkozhatnak, egyszeriben megállította.

De hamarosan kigúnyolta azt a szegény, félénk, bűnös embert, aki a keblében lakozik, hogyan is gondolhatta, hogy most hatalma van megakadályozni föltett szándékában és tovább folytatta vándorútját.

Alig néhány másodperc múlva kocsizörgést hallott a háta mögött. Kocsi robogott el mellette, melyet egy pompás paripa húzott.

A kocsiban a leghatalmasabb és legbüszkébb bányatulajdonosok egyike ült, egy öreg ember, aki olyan gazdagnak tartotta magát, mint Schagerström. A leánya ült mellette és ha az ellenkező irányból jött volna, akkor a fiatal lelkésznek fogadása értelmében inteni kellett volna a tekintélyes embernek, hogy álljon meg, mert meg akarja kérni a leánya kezét.

Nem olyan könnyű megmondani, hogy minő vége lett volna ennek a vállalkozásnak. Nem lehetetlen, hogy egy ostorcsapás az arcára. Monsson bányatulajdonos hozzá volt szokva, hogy grófokhoz és bárókhoz adja a leányait, nem pedig szegény segédlelkészekhez.

Most megint megijedt a lelkében lakozó régi bűnös ember. Azt tanácsolta neki, hogy forduljon vissza, azt mondta, nagyon veszedelmes ez az út.

De az új, bátor, az Istennek embere, aki szintén bensőjében lakott, fölemelte újjongó szavát. Ez örült ennek a veszedelmes vándorútnak. Örült, hogy megmutathatja, mennyire hisz és mennyire bízik.

Az út jobb felén meredek homokdomb emelkedett, melynek oldalát fiatal fenyők, nyírfák és fagyalbokrok nőttek be. Ebben a sűrűben járkált valaki és énekelt. Karl-Artur nem láthatta az éneklőt, de a hangja ismerős volt. A kocsmáros leányaé volt, aki hirhedt volt arról, hogy szeretett a legények után szaladgálni. Már egészen közel volt hozzá. Minden pillanatban eszébe juthat, hogy letér az országútra.

Karl-Artur akaratlanul is meglassította a lépteit, nehogy valahogy meglássa az, aki fent énekel. Sőt körül is nézett, hogyan menekülhetne el. Az út másik felén mező terült el, melyen tehenek legeltek. De a tehenek nem voltak egyedül, egy asszony éppen fejte őket és ezt is felismerte. A paptanya bérlőjének a cselédje volt, aki olyan magas volt, mint egy pózna, már három gyermeke is volt. Szinte megrázkódott a borzalomtól, de hirtelen elsuttogott egy imát az Úrhoz és tovább ment.

A kocsmáros leánya ott trillázott még a kis erdőben és a hosszú tehenes leány befejezte a fejést és éppen hazafelé készülődött, de egyik sem jött ki az útra. Így nem találkozott velük, bár látta és hallotta őket.

A szegény, bűnös, régi ember a belsejében most valami újat talált ki. Azt mondta neki, hogy az Úr nem annyira azért mutatta meg neki ezt a két könnyelmű nőszemélyt, hogy próbára tegye a hitét és a bátorságát, hanem inkább, hogy figyelmeztesse. Talán meg akarta vele értetni, hogy balgán és elhamarkodva cselekedett.

Karl-Artur azonban elhallgattatta a gyöngé és ingadozó bűnöst belsejében és tovább folytatta vándorlását. Ilyen csekélyesség miatt forduljon vissza? Inkább higgyen talán a saját félelmének, mint Isten hatalmában?

Végre egy nő jött felé az úton. Ez elől már nem térhetett ki.

Bár még elég messze volt, mégis felismerte, hogy a szegény Elin volt, akinek az arcát tűzfolt rúttotta el. Egy pillanatra megállott. De nem elég, hogy a szegény leány olyan csúnya volt, hanem a legszegényebb az egész környéken, sem apja, sem anyja és tíz nevetlen testvére.

Egyszer meglátogatta a kunyhójukat, tele rongyos és piszkos gyerekekkel, akiket a legidősebb nővérük alig tudott táplálni és ruházni.

Érezte, amint a hideg veríték kiütött a homlokán, de azért összekulcsolva kezeit, tovább ment.

- Ez ő érte van, hogy segítséget kapjon, - mormogta, mialatt gyorsan közeledtek egymás felé.

Igazi martiromság nyílt meg előtte, de azért a világ minden kincséért nem tért volna le az útról. A szegény leány iránt nem érzett olyan ellenszenvet, amilyent a kocsmáros leánya vagy a béresleány ébresztett fel benne. Felőle nem hallott mást, csak jót.

De mikor már alig néhány lépésnyire voltak egymástól, a leány letért az útról. Valaki feléje kiáltott az erdőből, mire hirtelen eltűnt a bokrok között.

Midőn így a szegény árvaleány kimaradt a játékból, úgy érezte, mintha valami nagy kő esett volna le a melléről. Új bátorságot merített és most már büszke, emelt fővel haladt előre, mintha sikerült volna hitének erejét bebizonyítania, hogy kiállotta a próbát.

- Isten velem van, - mondta. - Krisztus követ vándorutamon és pajzsát tartja felettem.

Ez a bizonyosság felemelőleg hatott rá és egész lelkét boldogsággal töltötte be.

- Most jön majd az igazi, - gondolta, - Krisztus megpróbált. Látta, hogy komolyan akarom. Nem fordulok vissza. A választottam közeledik.

Néhány perc alatt megtette azt a rövid utat, mely a papudvart a falutól elválasztja és éppen be akart fordulni az egyik utcába, mikor kinyílt az egyik ház ajtaja és egy fiatal leány lépett ki rajta. Átment a kis kerten, mely a falu valamennyi háza előtt virágzott és lejött az útra, egyenesen Karl-Artur elé.

Olyan hirtelen jött, hogy csak egy-két lépés választotta el, mikor észrevette. Hirtelen megállott. Első gondolata ez volt:

- Íme, itt van, ez ő! Nem megmondtam? Éreztem, hogy éppen most kell az utamba jönnie.

Erre összekulcsolta a kezét, hogy megköszönje az Úrnak nagy és csodálatos kegyelmét.

Az, aki feléje jött, nem volt e környékről való, hanem dalarnai fiatal parasztleány volt, aki kézimunkát árult. Dalarnai szokás szerint piros és zöld, fehér meg fekete háziszóttos ruhát viselt és Korskyrkában, ahol a nemzeti viselet már rég nem volt szokásban, úgy virított, mint egy vadrózsa. Különben ő maga sokkal szebb volt, mint a ruhája. Göndör haja a homlokára hullott, amely máskülönben nagyon magas lett volna és arcvonásai is nemesen szabályosak voltak. De mégis bánatosan mély szeme párja és sűrű fekete szemöldöke döntötték el a dolgot. Aki azt látta, annak el kellett ismernie, hogy szép. Hozzá még magas és derekas volt, nem karcsú, de jól megtermett. Hogy erős, meg egészséges volt, a felől egy pillanatig sem lehetett kétség. A hátán nagy fekete bőrtáskát cipelt, tele árukkal, de azért egyenesen ment és olyan könnyedséggel mozgott, mintha semmibe sem venné a terhét.

Ami Karl-Arturt illeti, az egészen elkábult. Azt gondolta magában, hogy maga a nyár jön feléje. A gazdag, virágzó, meleg nyár, mely ebben az évben uralkodott. Ha valaki le akarta volna festeni, akkor bizonyára ebben az alakban örökítette volna meg.

De ha az, aki jött, a nyár volt, úgy nem volt az a nyár, amelytől félnie kell. Ellenkezőleg. Ez az Úrnak az akarata volt, hogy szorítsa a keblére és gyönyörűségét találja benne. E felől nem lehet semmi kétsége. Ez az ő menyasszonya, amilyen szép és pompás, a messzi hegyek mögül jött, szegénységből és egyszerűségből. Nem ismeri a gazdagság kísértéseit vagy a földi dolgokhoz ragaszkodó szerelmet, amely miatt a síkságon lakók megfélelkeznek a Teremtőtől. A szegénységnek ez a leányzója egy pillanatig sem fog habozni, hogy egyesüljön azzal a férfival, aki egész életén át szegény akar maradni.

Valóban, nincs semmi, ami fölülmulhatná az Isten bölcsességét. Mennyire tudta, hogy mire van szüksége. Csak kezének egy intésével az útjába küldte az Úr ezt a fiatal nőszemélyt, aki jobban illett hozzá, mint bárki más.

A fiatal lelkész annyira el volt foglalva a saját gondolataival, hogy kísérletet sem tett, hogy a szép dalarnai parasztlányhoz közeledjék. De az, miután észrevette, hogy majd fölfalja a szemével, nem állhatta meg, hogy el ne nevesse magát.

- Te, mit bámulsz úgy rám, mintha medvével találkoztál volna.

Karl-Artur is fölnevetett. Csodálatos, milyen könnyűnek érezte egyszeriben a szívét.

- Nem - mondta, - dehogy is medve az, akit megláttam.

- Úgy hát bizonynal az erdei asszony. Azt mondják, hogy a férfinépség úgy megbolondul, ha meglátja, hogy a földbe gyökerezik a lába.

Kacagott, kimutatva szép ragyogó fogsorát és aztán el akart menni mellette. Ő azonban visszatartotta.

- Ne menj el. Beszélnem kell veled. Ül le ide az útszélére.

Erre a fölszólításra nagyon elcsodálkozott, de azt hitte, hogy talán valamit venni akar az áruiból.

- Csak nem rakodhatok itt ki az országúton.

De egyszerre csak, mintha eszébe jutott volna valami.

- Mondd csak, nem te vagy a pap ebben a faluban? Úgy emlékszem, mintha láttalak volna tegnap a szószéken?

Karl-Artur boldog volt, hogy hallotta őt prédikálni és tudta, hogy kicsoda.

- Igen, tegnap én prédikáltam, de én csak segédlelkész vagyok, tudod.

- De mégis a papudvarban lakol? Hát éppen oda indultam. Gyere csak ki a konyhába, ott aztán akár az egész batyumat megveheted.

Most már azt hitte, hogy békében hagyja, de a fiatal ember továbbra is elállotta az útját.

- Nem akarom én a te áruidat megvenni, - mondta. - Azt akarom megkérdezni tőled, hogy akarsz-e a feleségem lenni?

Ezeket a szavakat erőltetett hangon ejtette ki. Nagyon meg volt hatva. Úgy érezte, hogy az egész természet - a madarak, a fák zizegő lombja, a legelésző nyáj - mind tudomással bírt volna erről az ünnepélyes dologról, amely most itt végbe ment és most minden elcsöndesül, hogy bevárja a leányzó választát.

Az hirtelen feléje fordult, mintha látni akarná, hogy komolyan gondolja-e, máskülönben egészen közönyösnek látszott.

- Majd találkozhatunk itten este tíz órakor, - mondta. - Most igazán más dolgom van.

Ezzel tovább indult a papudvar felé, ő pedig nem tartotta vissza. Tudta, hogy vissza fog jönni és igent fog mondani. Hiszen ő az a menyasszony, akit az Úr választott számára!

Neki magának semmi kedve sem volt ahhoz, hogy most hazamenjen és munkához lásson. Fölment tehát az útmenti dombra. Mikor annyira mélyen bent volt a bozótban, hogy senki sem láthatta, a földre vetette magát.

Milyen szerencse, minő csodálatos szerencse. Milyen veszedelmektől menekült meg. Milyen csodálatosak is voltak ennek a napnak az eseményei.

Egyszerre megszabadult minden gondtól. Charlotte Löwensköld soha többé nem fogja elcsábítani, hogy a mammon rabszolgája legyen. Ezután már csakis hivatásának élhet. Az egyszerű, szegény feleség megengedi, hogy Jézus nyomdokait kövesse. Már látta maga előtt a szürke kis házikót. Látta az egyszerű örömet hozó életmódot. Látta a legteljesebb harmóniát a tanítása és az életmódja között.

Sokáig heverészett és nézegetett a gallyak közé, melyeken át alig hatolhattak keresztül a napsugarak. Ugyanakkor úgy érezte Karl-Artur, hogy egy új és szerencsét hozó szerelem próbálkozik megkínzott és összetépett szívébe lopózni.

A REGGELI KÁVÉ.

Volt valaki, aki mindent rendbe tudott volna hozni, ha csak akarta volna. De talán nagyon is sokat kívánnánk ezzel attól, aki évek óta alig csinált mást, mint hogy szívét kívánságokkal töltötte tele.

Hogy van-e annak általában valami jelentősége a világ folyására, ha valaki kívánságokat szövöget, nehéz eldönteni. De hogy a kívánság hatalmába ejti önmagát, meggyöngíti akaratát és elnémítja lelkiismeretét, a felől alig lehet kétség.

Sundlerné asszony egész hétfő délután azon bosszankodott, miért mondott olyant Charlotte-ról, ami elűzte tőle Karl-Arturt. Lám, ott volt a házában és bizalmasan beszélgetett vele, olyan kedves volt, aminőnek sohasem álmodta és ekkor meggondolatlanságában annyira megsérti, hogy kijelenti, soha többé nem akarja látni.

Nagyon haragudott magára meg az egész világra és mikor a férje, Sundler orgonista, azt mondta, hogy menjenek át a templomba és énekeljenek egy kicsit, amint azt nyári esténkint gyakorta megtették, olyan hangon utasította vissza, hogy az kiszaladt a házból és a kocsmába menekült.

Ez még jobban növelte elkeseredését, mert tökéletes akart lenni, úgy mások, mint maga előtt és jól tudta, hogy Sundler orgonista azért vette feleségül, mert annyira csodálta a hangját, hogy mindennap szerette volna hallani az énekét. És ő mindig becsületesen viszonzni akarta, amivel neki tartozott azért, hogy most kedves kis otthona van, és nincsen rászorulva, hogy mint szegény nevelőnő keresse meg a kenyerét. Ma azonban nem volt rá képes. Ha ezen az estén az Istenhez emelte volna énekét, az nem lett volna tiszta csengésű, nem szelíd szó hagyta volna el ajkát, hanem siránkozás és káromlás.

De leírhatlan nagy öröme úgy félkilenc táján Karl-Artur nyitott be a házba. Vidáman és fesztelenül jött be és vacsorát kért. Kissé csodálkozva hallgatta ezt a kívánságát, valamint azt is, mikor elmondta, hogy egész délután az erdőben volt és ott aludt. Nagyon fáradt volt, mert nemcsak az ebédet aludta át, hanem a vacsorát is, amit pedig a papudvarban pontosan nyolc órakor tálalnak föl. Talán lesz Sundlerné asszonynak itthon egy kis kenyeré és vaja, hogy lecsillapíthassa rettentő éhségét?

Sundlerné nem hiába volt leánya annak a kitűnő gazdasszonynak, Malvina Spaaknak. Senki sem mondhatta felőle, hogy nincs rendben a konyhája, azonnal előszedett hát az éléskamrából nemcsak kenyeret meg vaját, hanem tojást, sonkát és tejet.

A feletti örömeiben, hogy Karl-Artur visszatért, sőt segítséget kért tőle, mint az anyai háznak régi barátjától, visszakapta önbizalmát úgy, hogy el merete neki mondani, mennyire kétségbe volt esve egész délelőtt, hogy valami sértőt mondott Charlotteról. Csak nem gondolhatta, hogy talán ellenségeskedést akart teremteni közte és a menyasszonya között? Nem, ő meg tudja érteni, hogy szép hivatás az is, magát az iskolának szentelni, de ő hiába, mégis csak azt reméli, igen, sőt naponta ezért fohászkodik az Istenhez, hogy doktor Ekenstedt csak maradjon meg lelkésznek itt a vidéken, ahol az ember úgy el van hagyatva, ahol oly ritkán van alkalma az embernek hallani az igaz isteni igéket.

Karl-Artur természetesen azt válaszolta, hogyha valakinek, úgy neki kell igazán bocsánatot kérnie. Különben is nem kell megbánnia egy szavát sem. Most már tudja, hogy az isteni gondoskodás adta azokat a szavakat az ajkára. Ezek csak segítségére, fölébresztésére voltak.

Erre aztán egyik szóból a másikba lassankint mindent elmondott Karl-Artur, ami azóta történt vele, mióta elváltak. Olyan eláradóan boldog volt és annyira telve volt az Istennek iránta

tanúsított nagy kegyelme feletti csodálattal, hogy nem tudott hallgatni, hanem mindent el kellett mondania. Ez igazán szerencse, hogy ez a Thea Sundler, aki az anyja révén már úgymint ismerte a családi viszonyait, most útjába akadt.

De midőn Sundlerné asszony meghallotta az eljegyzés felbontását, valamint az új eljegyzést, akkor megérthette volna, hogy ebből csak szerencsétlenség fog származni. Megérthette volna, hogy Charlotte csak dachból és ingerültségből válaszolt igennel vőlegényének a püspökség utáni vágyakozását illető kérdésére. Megérthette volna, hogy azzal a dalarnai parasztlánnyal kötött megegyezés még nem olyan szoros, hogy fel nem lehetne bontani.

De hát mikor évek óta csak azt kívánta, hogy valami módon megismerkedhessék ezzel a drága fiatalemberrel, hogy barátja és bizalmasa lehessen, természetesen semmi egyébért, akkor nem rendelkezhetik annyi lelkierővel, hogy okosan beszéljen vele, mikor első ízben tárja föl előtte teljes leplezetlenségében a lelkét? Igazán nem lehetett mást kívánni Thea Sundlertől, mint-hogy csodálja és rokonszenvet mutasson, hogy ezt az egész vándorutat a faluig igazi hőstettnek tartsa.

Vagy talán azt kellene kívánni, hogy tisztára mossa Charlotte-ot? Hogy például azt mondja, Karl-Arturnak, hogy Charlottenak nagy tehetsége van a mások dolgát elrendezni, de mikor önönmagáról van szó, akkor nem veszi igénybe ezt az okosságát? Nem, ezt igazán nem lehetett tőle elvárni.

Volt még egy lehetőség, hogy Karl-Artur még sem volt olyan biztos magában, mint ahogy azt mutatta. Egy kis ellenvetés talán habozóvá tehetné volna. Egy kis megijesztés talán rábírta volna, hogy felbontsa az új eljegyzését. Sundlerné azonban mit sem kísérelt meg, hogy megijessze vagy figyelmeztesse. Úgy találta, hogy mindez valami nagyszerű. Ha meggondoljuk: Isten kezébe adni sorsunkat. Kiszakítani szerelmesünk képét a szívünkéből, csak azért, hogy Jézus nyomdokában haladhassunk. Bizony nem ijesztette el Karl-Arturt. Ellenkezőleg fölbátorította, hogy tovább haladjon ezen az úton.

És ki tudja? Talán Sundlerné teljesen őszinte volt? Hiszen ott heverték asztalán Almqvist és Stagneliue költeményei és egész lelkében romantikus volt. Íme végre most ő is átélt egy kalandot. Íme, itt van valami, amiért ő is lelkesedhetik.

Karl-Artur elbeszélésében csak egy dolog nyugtalanította Sundlerné asszonyt. Hogy lehet az, hogy Charlotte nem-et mondott Schagerströmnek? Ha oly annyira vágyódott a világi javak után, mint ahogy azt Karl-Artur állítja és ezt Sundlerné sem akarja tagadni, akkor miért mondott nem-et Schagerströmnek? Ugyan micsoda előnyt várt abból, hogy kikoszarozta Schagerströmet?

De amint Sundlerné ezen javában tépelődött, egyszerre csak megértette az egészet. Most már megértette Charlotte-ot. Veszedelmes játékot űzött, de Thea Sundler átlátott rajta.

Charlotte azonnal megbánta, hogy nem-et mondott Schagerströmnek és most azt szerette volna, hogy szabad volna és hogy más választ adhatna a gazdag birtokosnak.

Ezért rendezte az egész jelenetet, ezért ingerelte föl annyira Karl-Arturt, hogy az szakított vele. Ez a magyarázat. Így történhetett az egész.

Ezt a felfedezést Sundlerné azonnal közölte Karl-Arturral, de ez nem akarta ezt elhinni. Erre megint magyarázgatott és bizonyítgatott, de ő mégsem akarta ezt elhinni. Sundlerné azonban csak nem engedett. Most volt annyi merészsége, hogy ellent mondjon.

Mikor az óra már tizet ütött és már el kellett mennie, hogy találkozzék a dalarnai leánnyal, még mindig e fölött vitatkoztak. Sundlerné alig nyert többet, minthogy Karl-Arturt kétkedővé tette. De a maga részéről bizonyos volt benne. Erősítette, hogy már holnap, vagy a legközelebbi napokban Charlotte eljegyzzi magát Schagerströmmel.

Igen, ennyire ment a dolog. Thea Sundler nem hozott semmit rendbe, sőt ellenkezőleg újabb gyújtóanyagot dobott Karl-Artur lelkébe. És talán mást alig lehetett volna elvárni tőle.

De volt még egy másik lény, aki szívesen rendbe hozott volna mindent és ez Charlotte volt. Igen, igen, de mit csináljon ő mostan? Karl-Artur kiszakította a szívéből, mint valami dudvát. Mostan ott állt közte és az Istene között. Már nem is létezett számára.

És ha még meghallgatná is, kérdés, hogy Charlotte eltalálja-e a helyes szavakat; neki, a fiatal, heves teremtnak lesz-e annyi megfontolt nyugalma, hogy félretéve büszkeségét, kimondaná azokat a szelíd és békéltető szavakat, melyek megmenthetnék szerelmesét?

II.

Midőn Karl-Artur másnap reggel megtette szokásos útját a szárnyépületből fel a nagyházba, hogy megigya a reggeli kávéját, meg-megállott, hogy élvezze a friss levegőt, megcsodálja a harmatos gyeppázsit bársonyos ragyogását, a violák tarka színpompáját és a mézet szívó méhek vidám döngicsélését. Jóleső meglegedettség fogta el, hogy miután megszabadította magát a világiás kísértésektől, ma először tudja igazán élvezni a természet nagyszerűségét.

Midőn belépett az ebédlőbe, nagy meglepetésre ott találta Charlotte-ot, aki éppúgy fogadta, mint máskor. Szelíd hangulata hirtelen könnyű bosszankodásba csapott át. A maga részéről már azt gondolta, hogy szabad, hogy a csatát megharcolta. Charlotte azonban úgylátszik, nem értette meg, hogy a szakítás köztük végleges és visszavonhatatlan.

Rövid jó-reggelt-et mondott, mert nem akart egészen udvariatlan lenni, de nem vette észre, hogy a leány a kezét nyújtotta feléje, hanem egyenesen az asztalhoz ment és leült.

Azt hitte, hogy ezzel eléggé megmutatta, hogy ne terhelje további jelenlétével, de úgy látszik Charlotte semmit sem akart megérteni, hanem ott maradt.

Bár nagyon vigyázott, hogy fel ne nézzen, hogy tekintetük ne találkozassék, mégis egy pillantásnál, amit feléje vetett, észrevette, hogy az arcszíne nagyon fakó, hogy a szeme piros gyűrűvel van körülveve. Meglátszott az arcán, hogy az egész éjjelt aggodalomban és talán lelkiismeretfurdalásban virrasztotta át.

Na és aztán. Ő sem sokat aludt ez éjszaka. Tíz órától kettőig a domboldalon ült és beszélgetett a menyasszonyával, akit az Isten választott számára. A szokásos hajnali eső természetesen szétriasztotta őket és hazazavarta a papudvarba, de ezek az órák, midőn az új szerelemnek a boldogsága töltötte el a lelkét, ezek az órák annyira drágák voltak, hogy kár lett volna őket átaludni. E helyett leült az íróasztalhoz, hogy tudósítsa a szüleit a történekről és ily módon megegyeszen átélje az elmúlt órák örömét. Mégis biztos volt a felől, hogy senki sem tudja leolvasni az arcáról, hogy egy percre sem hunyta le a szemét. Sohasem érezte magát olyan frissnek és életerősnek.

Nem is törődött vele, hogy Charlotte úgy foglalatloskodott körülötte, mintha semmi sem történt volna. Elébe tette a tejszínes kannát és a kétszersületes kosarat, aztán odament a falnyíláshoz a tálaló felé, elhozta a meleg feketekávéját.

Mialatt Charlotte kitöltötte a csészéjébe a kávé, nyugodtan és fesztelenül megkérdezte, mintha csak a legközönségesebb és legmindennapibb dolgot kérdezte volna.

- Na, és mi történt veled?

Erre igazán nem lehetett válaszolni. Még mindig valami szentségnek fátyola vonta be azt a nyári éjszakát, amit annak a dalarnai leánynak a társaságában töltött. Az időt nem arra használta föl, hogy szerelmeskedjék, hanem, hogy megmagyarázza neki, mint óhajtja életét elrendezni Krisztus példájára. Az ő türelmes hallgatása, habozása, szelíd felelete, szemérmes beleegyezése megadta neki azt a bizonyosságot, amire szüksége volt. De ugyan hogy tudná Charlotte megérteni ezt a nyugalmat, ezt a békességet, melyet ő most belsejében érez.

- Az Isten megsegített, - ez volt az egyetlen, amit válaszolni tudott.

Charlotte éppen a maga csészéjébe töltötte a kávé, mikor ez a válasz elhangzott. Úgylátszik, ez megijesztette. Talán azt hitte, hogy habozása azt jelentette, hogy tervét nem tudta megvalósítani. Charlotte hirtelen leült, mintha a lábai megroskadtak volna.

- Az Isten oltalmazzon minket, Karl-Artur, csak nem követtél el valami örültséget?

- Nem hallotta Charlotte, mit mondtam? Hogy mit szándéksom cselekedni, mikor elváltunk tegnap?

- Persze, persze, hogy hallottam, de kedvesem, nem gondolhattam mást, minthogy az egész csak üres ijesztgetés.

- Charlotte biztos lehet abban, hogyha azt mondom, hogy az Isten kezébe teszem le sorsomat, akkor azt meg is teszem.

Charlotte hallgatott egy darabig. Cukrot tett a kávéjába, tejszínt öntött bele és kettétört egy darab kemény rozskétszersültet. Karl-Artur úgy gondolta, hogy bizonyára időt akar nyerni, hogy megnyugodjék.

A maga részéről csodálkozott, hogy Charlotte olyan aggódónak látszik. Eszébe jutott, amit Sundlerné mondott, hogy Charlotte maga akarta és maga idézte elő a szakítást. De ebben a pontban nagyon is tévedett új barátnője. Charlotte egy percig sem gondolt arra, hogy eljegyezze magát Schagerströmmel.

- Tehát te elrohantál és megkérted az első nőszemélyt, akivel találkoztl? - kérdezte Charlotte éppen olyan természetes hangon, mint amilyenén megkezdte a beszélgetést.

- Igen, Charlotte, hagytam, hogy az Isten válasszon számomra.

- És persze balul ütött ki az egész - mondotta.

Most felismerte a régi Charlotte-ot ebből a tiszteletlen kijelentéséből és nem állhatta meg, hogy illő rendreutasításban ne részesítse.

- Igen - mondta, - az Istenre bízni magát, ez mindig balgaság volt Charlotte szemében.

Charlotte keze megremegett. Kanala megcsörrent a csészében, de azért vigyázott, hogy el ne fogja a hirtelen harag.

- Nem, - mondta - valahogy el ne kezdjük megint ott, ahol tegnap abbahagytuk.

- Ebben teljesen igaza van Charlottenak. Különösen mikor sohasem éreztem magam olyan boldognak, mint éppen ma.

Ez talán kegyetlenség volt, de ellenállhatatlanul szükségét érezte, hogy tudomására hozza, miszerint kibékült Istenével és a lelke megnyugodott.

- Ú-úgy, boldog vagy, - mondta Charlotte.

Nem volt könnyű megmondani, hogy mi lappangott e kijelentés mögött. Keserű fájdalom volt-e vagy csak gúnyos csodálkozás?

- Tisztán látom az utamat magam előtt. Minden akadályt, hogy Jézus szellemében való életet élhessek, elhárítottam. Az Isten utamba küldötte az igazi asszonyt.

Még jobban hangsúlyozta mostani boldogságát, mint ahogy kellett. De volt valami Charlotte nyugodtságában, ami nyugtalanította. Úgylátszik, még mindig nem akarta megérteni, hogy az egész dolog komoly, hogy minden időre el van döntve.

- Úgylátszik, hogy jobban sikerült neked, mintsem hittem volna, - folytatta Charlotte a beszélgetést egész hétköznapi hangon. - Nem szólok addig, míg meg nem tudom, hogy kivel jegyezted el magad.

- Anna Svärdnek hívják, - mondta, - Anna Svärd.

Kénytelen volt elismételni a nevét. A nyári éjszakának varázsereje, az új szerelemnek édessége egyesült emlékezetében ezzel a névvel és növelte a jelen pillanat kellemetlenségét.

- Anna Svärd, - ismételte Charlotte. De milyen más hangsúlyozással. - Olyan, akit ismerek?

- Azt hiszem, hogy Charlotte láthatta már. Dalarnából való.

Charlotte arca még mindig kérdező volt.

- Ő csak egyszerű, szegény leányzó, Charlotte. Ne keresse tehát előkelő ismerősei között.

- Csak nem az a...! - kiáltott fel olyan hangosan, hogy kénytelen volt ránézni. Ideges arca igazán a legnagyobb rémületet tükrözte vissza. - Az a dalarnai parasztlány, aki a konyhában volt tegnap... Az Isten szerelméért, Karl-Artur! Mintha hallottam volna, hogy Anna Svärdnek hívják.

Rémülete igazi volt, e felől nem kételkedhetett. De éppen azért ez nem volt a legkellemesebb rá nézve. Micsoda gyámkodást akar felette gyakorolni ez a Charlotte? És mennyire nem ért vele egyet! Csak hallotta volna tegnap Thea Sundlert.

Karl-Artur erre sietett még egy kétszersültet aprítani a kávéjába. Most sietnie kellett, hogy hamarosan megreggelizzék és elkerülje a szemrehányásokat, melyek következnek.

De csodálatoskép nem hallatszott semmi szemrehányás. Charlotte egyszerűen megfordult a székében úgy, hogy nem láthatta az arcát. Bár csendben ült, mégis valami azt mondta neki, hogy sír.

Felállott, hogy kimenjen, pedig félig sem költötte el a reggelijét. Így, tehát így fogta fel a dolgot. Most már igazán lehetetlen Sundlerné asszonynak az az állítása, hogy Charlotte maga akarta a szakítást. Most már hinni kell heves, őszinte bánatában a felbontott eljegyzés miatt. És ez a bánat némi lelkiismeretfurdalást idézett fel benne, amit legszívesebben el szeretett volna takarni.

- Nem, ne menj még, - kérlelte Charlotte a nélkül, hogy megfordult volna. - Ne menj. Még beszédünk van egymással. Ez olyan borzasztó. Ennek nem szabad megtörténnie.

- Nagyon sajnálom, hogy Charlotte ilyen nehezen veszi a dolgot. De biztosíthatom Charlotte-t, hogy mi ketten nem vagyunk egymásnak teremtvé.

Ezekre a szavakra felugrott a székről. Most már ott állt közvetlen előtte, a lábával dobantott egyet és a fejét hátravetette.

- Azt hiszed tán, hogy magam miatt sírok? - kérdezte és megvetéssel törült ki egy könnyet a szeméből. - Azt hiszed, hogy sokat törődöm azzal, hogy én magam boldogtalan leszek? Nem érted, hogy miattad sírok? Te nagyra vagy hivatva, de mindebből semmi sem lesz, ha egy ilyen asszonyt veszel feleségül.

- Ugyan mit beszél Charlotte.

- Azt mondom, amit gondolok. És azt a tanácsot adom neked, barátom, hogyha már minden áron egy parasztleányt akarsz feleségül venni, akkor legalább költözz el erről a vidékről, ahol ismernek. És azután ne végy el egy ilyen vándorló árusleányt, aki már az egész világot beszaladgálta egyedül és védtelenül. Végtére is, nem vagy már gyerek. Megértheted, hogy mit jelent ez.

Megpróbálta félbeszakítani ezt a sértő szóáradatot a rövidlátó teremtes részéről, aki nem akarta megérteni, hogy miről is van szó.

- Ő az a menyasszony, akit az Úr választott ki számomra, - figyelmeztette.

- Dehogyan is az!

Talán azt akarta mondani, hogy az a menyasszony akit az Úr kijelölt számára, az ő maga. Talán erre gondolva, csordultak ki a könnyek szeméből. Összeszorítva kezét megpróbál uralkodni a hangján.

- Gondolj a szüleidre.

Karl-Artur ismét félbeszakította.

- Én nem félek a szüleimtől. Ők igazi keresztények és meg fognak engem érteni.

- Beáta Ekenstedt ezredesné, - kiáltott fel Charlotte, - éppen ő fogja ezt megérteni? Istenem, Karl-Artur, mily kevéssé ismered te az édes anyádat, ha azt képzeled, hogy valaha is menyéül fogad ilyen dalarnai parasztleányt! Az apád pedig megszakít veled minden összeköttetést és kitagad az örökségedből.

A harag most már igazán előntötte Karl-Arturt, bár eddig az egész idő alatt megőrizte nyugalma.

- Ne beszélj a szüleimről, Charlotte!

Charlotte is belátta, hogy messzire ment.

- Nem, hát ne beszéljünk a szüleidről! De hadd beszéljünk az esperesről és az esperesnéről itt Korskyrkában, meg a püspökről Karlstadban és az egész püspöki tanácsról! Mit gondolsz, mit fognak azok mondani, ha meghallják, hogy az egyik lelkészük kirohant az országútra, hogy ott megkérje az első nőszemély kezét, akivel találkozik? És itt a faluban, ahol annyira vigyáznak arra, hogy a lelkészek rendes életmódot folytassanak, ugyan mit fognak mondani? Talán nem is maradhatsz itten! Talán el kell innét költözködnöd. És ugyan mit fognak a többi lelkészek a kerületben gondolni erről a leánykérésről? Biztos lehetsz benne, hogy egész Värmland meg fog botránkozni! Meglátod, hogy teljesen elveszíted tekintélyedet a nép előtt. Senki sem fog a templomba jönni, mikor te fogsz prédikálni. El fognak küldeni valahová fent legészakabbra valami legszegényebb finn egyházba. Soha nem fogsz előlépni. Mint segéd-lelkész fogod pályádat befejezni.

Annyira belemelegedett, hogy még sokáig folytathatta volna, ha hirtelen észre nem veszi, hogy a legkisebb benyomást sem gyakorol rá hosszas, heves fejtegetéseivel, erre aztán elhallgatott.

Karl-Artur pedig igazán csodálta önmagát. Egészen megváltozott. Tegnap még Charlotte minden szava jelentős volt előtte. Most pedig teljesen közömbös volt, hogy mit is gondol a viselkedése felől.

- Nincs igazam, amit mondtam? - kérdezte Charlotte. - Talán le akarod tagadni?

- Nem vitatkozom Charlotte-tal ilyen dolgokról, - mondta bizonyos büszkeséggel, mert érezte, hogy valamiképpen tegnap óta fölibe kerekedett. - Charlotte mindig csak előléptetésről és a hatalmasok kegyéről beszél, de szerintem éppen ez az, ami árt egy lelkésznek. Én sokkal többre becsülöm az életet a maga szegénységében egyszerű feleséggel, aki maga süti a kenyeret és maga súrolja fel a padlót, mert éppen ez teszi a lelkipásztort függetlenné a világi dolgoktól, éppen ez az, ami felemeli és felszabadítja.

Charlotte nem válaszolt azonnal. Mikor ránézett, észrevette, hogy lesüti a szemét és a lábát ide-oda mozgatja, éppúgy, mint egy gyermek, mikor zavarba jön.

- Nem akarok olyan lelkipásztor lenni, aki csak másoknak mutatja az utat, - folytatta Karl-Artur, - én magam is rajta akarok vándorolni.

Charlotte még mindig szótlanul állott. Enyhe pirosság lepte el az arcát, valami szelíd mosoly kezdett az ajka körül játszódni. Végül valami meglepőt mondott.

- Talán azt hiszed, hogy én nem tudok sütni meg súrolni?

Tréfált vagy mit gondolt? Hiszen olyan szavahihető volt az arca, mint valami fiatal konfirmandusnak.

- Nem akarok az utadban állani, Karl-Artur. Te, te Krisztust akarod szolgálni, én meg téged. Ezért jöttem le reggel, hogy megmondjam neked, legyen minden úgy, ahogy te akarod. Mindent megcsinálok érted, csak ne üzz el magadtól.

Annyira elcsodálkozott Charlotte szavain, hogy néhány lépéssel közeledett feléje, de aztán hirtelen megállott, mintha félt volna, hogy csapdába esik.

- Kedvesem, - folytatta Charlotte, olyan hangon, melyet alig lehetett hallani, amely azonban tele volt gyöngédséggel, - nem tudod, hogy mit szenvedtem ezen az éjszaka. Most, amikor majdnem elveszítlek, most érzem, milyen nagy a szerelmem irántad.

Karl-Artur még egy lépéssel közelebb jött. Vizsgáló tekintettel a lelkében szeretett volna olvasni.

- Hát nem szeretsz már többé, Karl-Artur? - kérdezte és feléje emelte arcát, mely halálosan sápadt volt az aggodalomtól.

Karl-Artur azt akarta mondani, hogy teljesen kitepte őt a szívéből. De egyszerre úgy érezte, hogy ez nem igaz. Szavai meghatották. Ismét felgyújtották az elhaló lángot lelkében.

- Csak nem játszol velem? - mondta.

- Karl-Artur, hiszen láthatod, hogy komolyan gondolom.

Ezekre a szavakra minden újra feltámadt Karl-Artur lelkében. Mint a tűz, melyre új rőzsenyalábot dobnak, úgy lobbant lángra régi szerelme. Az erdei éjszakának, új szerelmesének emléke mintha ködbe sülyedt volna és elenyészett. Elfelejtette, mint ahogy az álmod el felejté az ember.

- Már megkérdeztem Anna Svärdet, hogy akar-e a feleségem lenni - mormogta bizonytalanul.

- Ugyan, Karl-Artur, hiszen ezt helyrehozhatod, ha azt akarod. Vele csak egy éjszakán át voltál eljegyezve.

Bizonytalanul, mintegy kérlelve mondta ezt. Karl-Artur pedig akaratlanul is közelebb húzódott hozzá. Az a szerelem, amely Charlotteból kisugárzott, erős és ellenállhatatlan volt.

Hirtelen átölelte mind a két karjával.

- Nem kívánok semmit. Csak ne űzz el magadtól!

Karl-Artur még mindig habozott. Sehogysen akarta elhinni, hogy így teljesen föladta magát.

- De akkor teljesen a magam útján haladhatok.

- Légy igazi élő útmutató, Karl-Artur. Tanítsd meg az embereket, hogy Jézus nyomdokaiban haladjanak, én pedig segíteni foglak munkádban.

Őszinte, meleg meggyőződéssel mondta ezeket. Most már hitt benne. Megértette, hogy annak a hosszú harcnak, melyet öt éven át vívtak egymással, most már vége. Ő maradt a győztes. Most már minden aggodalma eloszlott.

Lehajolt hozzá, hogy egy csókkal pecsételje meg a köztük létrejött új frigyet, mikor felnyílt az előszoba ajtaja.

Charlotte arcával éppen az ajtó felé nézett. Hirtelen ijedtség rajzolódott le tekintetében. Karl-Artur gyorsan megfordult és meglátta, hogy a cselédleány áll az ajtóban, kezében nagy virágcsokorral.

- A sjötorpi patrónus küldte, - mondta. - A kertész hozta és még ott vár a konyhában, ha a kisasszony meg akarja köszönni.

- Ez tévedés, - mondta Charlotte. - Ugyan miért kapjak virágot Sjötorpból? Menj csak ki Alma és add vissza a virágokat a kertésznek.

Karl-Artur nagy figyelemmel hallgatta a szóváltást. Ez próba volt. Most szerezhet bizonyosságot.

- A kertész határozottan azt mondja, hogy a virágok a kisasszonyt illetik, - erősítette a cselédleány, aki sehogysen tudta megérteni, hogy miért nem lehetne elfogadni egy csokor virágot.

- No, akkor hát tedd csak le ide! - mondta Charlotte és az asztalra mutatott.

Karl-Artur mélyen föllélekzett. Tehát mégis elfogadta a virágokat. Most már eleget tudott.

Mikor a leány kiment és Charlotte ismét felé fordult, most már nem is gondolt arra, hogy megcsókolja, az intés éppen idejében érkezett.

- Megértem, hogy Charlotte most ki akar menni a kertészhez, hogy köszönetet küldjön vele, - mondta. És mély meghajlással, amellyel annyi gúnyolódó udvariasságot próbált kifejezni, amennyit csak tudott, elhagyta a szobát.

III.

Charlotte nem követte. Egyszerre megszállta a bátortalanság. Hát nem eléggé alázza meg önmagát, hogy megmentse azt a férfit, akit szeret?

Miért kellett ennek a virágcsokornak éppen a döntő pillanatban érkeznie? Nem akarta az Isten, hogy őt megmentse?

Odament a virágcsokorhoz, mely harmatosan és pompásan feküdt az asztalon és könnyes szemekkel, szinte öntudatlanul elkezdte összetépdesni az egyes virágokat.

Még nem volt ideje összetépni valamennyi virágot, mikor a cselédleány ismét egy újabb üzenettel jött hozzá. Egy kis csomag volt, rajta Karl-Artur kezeírása.

Mikor felbontotta, egy arany karikagyűrű esett ki reszkető újjai közül. Ott hagyta a földön heverni, hogy elolvassa azt a néhány sort, amelyet Karl-Artur sebtében egy darab papírra vetett.

- Egy személy, akivel tegnap este találkoztam és akivel bizalmas beszélgetést folytattam a helyzetem felől, sejtette előttem, hogy Charlotte valószínűleg azonnal megbánta, hogy kosarat adott Schagerströmnek és hogy Charlotte szándékosan ingerelt fel engem, hogy én bontsam fel az eljegyzést. Így aztán Charlotte legközelebb szívesebben fogadhatja Schagerströmet. Nem akartam ezt elhinni, hogy ilyesmi lehetséges lenne, de ma láttam, hogy ez igaz és ezért visszaküldtem Charlotte gyűrűjét. Feltételezem, hogy Charlotte már tegnap tudomására adhatta Schagerströmnek, hogy az eljegyzésünk felbomlott. Feltételezem, hogy mikor a válasz késett, akkor Charlotte nyugtalan lett és ezért ismét ki akart békülni velem. Feltételezem, hogy a virágcsokor volt a megbeszélte jel. Ha nem így lett volna, akkor Charlotte a jelen körülmények között nem fogadhatta volna el.

Charlotte Löwensköld többször átolvasta a levelet, hogy megértse.

- Egy személy, akivel tegnap este találkoztam...

- Nem értem az egészet, - mondta kétségbeesve és még egyszer elkezdte olvasni: Egy személy, akivel tegnap este találkoztam... Egy személy, akivel... találkoztam...

Egyszeriben úgy érezte, mintha valami sikamlós és nyálkás valami, olyasmi, mint egy nagy kígyó, csúsznék fel a testére és fojtogatná.

Ez a gonosz rágalom kígyója volt, mely körülgyűrűzte és sokáig fogva tartotta.

A CUKORTARTÓ.

Öt évvel ezelőtt, amikor Karl-Artur Ekenstedt először jött Korskyrkába, nagyon szigorú pietista volt. Charlotte Löwensköldöt úgy tekintette, mint a világnak elveszett gyermekét és alig akart vele szót is váltani.

Ez természetesen nagyon bosszantotta Charlotte-ot. Elhatározta magában, megmutatja, hogy Karl-Artur hamarosan bocsánatot kér ezért a lekicsinylő megvetésért.

Mindjárt észrevette, hogy mennyire járatlan Karl-Artur azokban a gyakorlati dolgokban, melyeket minden papnak tudnia kell és azért segíteni kezdett neki. Karl-Artur eleinte zavarba jött, elutasította a segítséget, de később már hálásabb volt és egyre többször vette igénybe a segítségét, mint ahogy óhajtott volna.

Hosszú sétákat tett, hogy útközben meglátogassa a szegény öregeket, akik bent az erdő mélyén kunyhókban laktak és ilyenkor mindig megkérte, hogy kísérje el az útjában. Azt mondta, hogy Charlotte sokkal jobban tud bánni ezekkel az öregekkel, mint ő, hogy felvidítja és megvigasztalja őket, apró bajaikban.

Ezekben a kettesben tett sétáikon szerette meg Charlotte Karl-Arturt. Azelőtt mindig arról álmodott, hogy majd egy daliás és bátor katonatiszthez fog férjhez menni, most azonban teljesen beleszeretett ebbe a szelíd és érzékenylelkű fiatal lelkészbe, aki még egy legyet sem mert agyonütni és akinek az ajkát még sohasem hagyta el káromló szó.

No igen, egy darabig zavartalanul folytathatták magányos sétáikat és beszélgetéseiket, de július elején történt, hogy Jaquette Ekenstedt, Karl-Artur nővére érkezett látogatóba. Nem volt ebben semmi különös. Hiszen a korskyrkai esperesné régi barátságban volt Ekenstedt ezredesnével és az egészen természetes, hogy meghívta Karl-Artur nővérét néhány hétre a papudvarba.

Jaquette Ekenstedt Charlotte szobájában kapott szállást és a két fiatal leány nagyon összebarátkozott. Különösen Jaquette annyira megszerette Charlotte-ot, hogy azt lehetett volna gondolni, az ő, nem pedig a bátyja kedvéért jött Korskyrkába.

És mikor Jaquette már hazautazott, az ezredesné levelet irt Forsius esperesnéhez, melyet Charlotte is elolvashatott. Meghívás volt benne Charlotte részére, hogy látogassa meg Jaquettet Karlstadban. Az ezredesné azt írta, hogy Jaquette egész nap csak arról a fiatal bájos leányról beszél, akivel az esperes házában találkozott. Valósággal vágyódik utána és olyan lelkesedéssel írta le, hogy egészen kíváncsivá tette az édesanyját, aki szintén meg akarna véle ismerkedni.

Az ezredesné azt is írta még, hogy a maga részéről már csak azért is érdeklődik Charlotte iránt, mert ő is Löwensköld-leány. A fiatal leány ugyan az ifjú ágból származik, amely nem kapta meg a bárói címet, de tulajdonképpen ő is az öreg generális leszármazottja Hedebyből és így rokonság van köztük.

Amint Charlotte elolvasta ezt a levelet, azonnal azt mondta, hogy nem utazik Karlstadba. Nem olyan balga, hogy meg ne értse, hogy előbb az esperesné, majd pedig Jaquette tett jelentést róla meg Karl-Arturról és most azért akarják Karlstadba küldeni, hogy az ezredesné a saját szemével lássa és megítélje, vajjon méltó-e a menyének.

Az esperesné, de különösen Karl-Artur mégis csak rábeszélte, hogy elutazzék. Karl-Artur és Charlotte ekkor már titkos jegyesek voltak és azt mondta, hogy örökké hálás lesz, ha teljesíti édesanyja kívánságát. Hiszen a szülei ellenére lett lelkész és bár arról szó sem lehet, hogy felbontsa az eljegyzését, bármit is mondjanak, mégis, nem szeretne nekik újabb szomorúságot

okozni. Különben is jól tudja, hogy azonnal meg fogják szeretni, mihelyt csak meglátják. Még sohasem találkozott fiatal leánnyal, aki úgy tudott volna bánni az idősebb emberekkel, mint Charlotte. Hiszen éppen ezért tetszett meg neki azonnal, mert észrevette, hogy Charlotte milyen jó az öreg esperesékkal, meg általában az öreg emberekkel. Nem, csak hadd utazzék le Karlstadba és meglátja, hogy minden nagyon jól fog menni.

Addig beszélt és könyörgött, míg végre is Charlotte megígérte, hogy elfogadja a meghívást.

Bizony egy egész napi út volt Karlstadig és mivel Charlottenak nem illett egyedül utazni, az esperesné úgy rendezte a dolgot el, hogy Charlotte Moberger hámososék kocsijában kapott helyet, akik éppen esküvőre készültek a városba. Sok bölcs tanáccsal és intelemmel bocsátotta útjára és Charlotte megfogadta, hogy okos lesz.

De hát bizony nem a legkellemesebb bevezetés volt az egész karlstadi utazáshoz, hogy egész nap ott kellett ülnie a zárt kocsiban a keskeny kis ülésben és nézni Moberger uraságékat, amint azok szunyókáltak a kényelmes szöglet-ülésükön.

Mobergerné asszonyosság úgy érezte, hogy légvonat van és azért mindenáron csak az egyik oldalablakot engedte felnyitni, néha még ezt sem. És minél melegebb és füledtebb lett az utazókocsiban, annál mélyebben aludt. Charlotte eleinte megpróbálta, hogy beszédbe elegyedjék útitársaival, de Mobergerék úgy elfáradtak, míg elkészültek erre az útra, hogy most pihenni akartak.

Charlotte apró lábaival csak topogott és topogott a kocsiban, a nélkül, hogy ezt maga is tudta volna. De egyszerre csak fölébredt Mobergerné asszony és megkérte, legyen olyan szíves és maradjon nyugton.

A fogadóknál Mobergerék előszedték az elemózsiás kosarakat és bizony nem feledkeztek meg, hogy Charlotte-ot is megkínálják. Az egész úton nagyon barátságosak voltak hozzá, de mégis csuda volt, hogy szerencsésen megérkeztek vele Karlstadba.

Minél tovább ült Charlotte és szenvedett a melegben, annál inkább megúnta az egész utazást. Az egész dologra Karl-Artur kedvéért vállalkozott, de őszintén szólva úgy érezte, hogy most vége a szerelemnek és nem értette, miért is kell neki Karlstadba utazni és ott megmutogatni magát. Nem egyszer fontolgatta magában, hogy kinyitja a kocsi ajtaját, kiugrik és hazaszalad. Csak azért maradt nyugton, mert fáradtnak és únottnak érezte magát és még mozdulni sem volt kedve.

Mikor végre megérkezett az Ekenstedt-házhoz, bizony éppen nem volt abban a hangulatban, hogy okosan és tisztességesen viselkedjék. Legszívesebben kiabálni és táncolni szeretett volna, vagy legalább is összetörni valamit. Ilyesmi visszaadta volna az egészséget és a jókedvét. Jaquette Ekenstedt barátságosan és szívélyesen futott elébe, de mihelyt Charlotte meglátta, rögtön úgy érezte, hogy ő maga milyen rosszul van felöltözve, egyszerűen és ósdiasan, de különösen azt érezte, hogy valami baj van a cipőjével. Új volt ugyan, erre az utazásra készült és a falusi suszter mindent elkövetett, hogy jó legyen, de bizony az kopogott, mikor ment és nagyon is új bőrszagú volt.

Jaquette több szép szobán keresztül bevezette az ezredesné kabinetjébe és mikor Charlotte keresztülment a lakáson és meglátta a parkettpadlót, a nagy álló tükröket, a díszes ajtókereteket, akkor egyszeriben elveszítette a fejét. Sohasem fogják ott ebben a házban menyül elfogadni, annyit már megértett. Igazán nagy butaság volt tőle, hogy ideutazott.

Midőn Charlotte az ezredesné elé lépett, akkor sem mult el az az érzése, hogy olyan szekér után szalad, amelyre aligha veszik fel. Az ezredesné az ablak melletti karosszékből ült és valami francia könyvet olvasott. Mikor meglátta Charlotte-ot, néhány szót szólt franciául. Annyira benne volt az olvasásban, hogy észre sem vette ezt. Charlotte ugyan megértette, amit

mondott, de bosszantotta, hogy ez a finom úri asszony ki akarja kémlelni a nyelvtudását, miért is a legközönségesebb värmlandi dialektusban válaszolt. Nem olyan värmlandi kiejtéssel beszélt, mint ahogy az uraságok szoktak, hanem ahogy a cselédek és a parasztok és az egészen más volt.

A finom asszonyság felhúzta a szemöldökét és mulatságosnak találta a dolgot, Charlotte pedig tovább folytatta meglepő värmlandi beszédét. Ha már nem tudott sem kiabálni sem táncolni, sem valamit összetörni, vígasztalás volt, hogy legalább värmlandiasan beszélhet. Ez a játék már úgylát elvesztett, de legalább meg akarta mutatni ezeknek a finom embereknek, hogy nem akarja magát különbnek feltüntetni, mint amilyen, hogy megnyerje őket.

Charlotte olyan későn érkezett, hogy a többiek már megvacsoráltak és egy kis idő múlva azt mondta az ezredesné Jaquettenek, hogy vezesse le barátnőjét az ebédlőbe és kínálja meg valami vacsorával.

És ezzel be is fejeződött ez a nap.

Másnap vasárnap volt és amint megreggeliztek, azonnal a templomba mentek, hogy meghallgassák Sjöborg főesperest. Az istentisztelet jó két és félóráig tartott és mikor vége volt, az ezredesné, Jaquette és Charlotte jó darabig sétálgattak a karlstadi piacon. Egy csomó ismerőssel találkoztak és néhány úr hozzájuk is csatlakozott. De ezek csak az ezredesné mellett mentek, csak vele beszélgettek és Jaquette vagy Charlottera rá sem néztek.

A séta után Charlotte követte a többieket az Ekenstedt-házba, hogy hozzá üljenek a családi ebédhez a főesperes, meg a tanácsnok, meg Stake fivérek és Éva Ekenstedt meg a férje társaságában.

Az ebéd alatt az ezredesné nagyon finom és művelt társalgást folytatott a főesperessel, meg a tanácsnokkal. Éva és Jaquette egy szót sem szóltak és Charlotte is hallgatott, mert úgy látta, hogy ebben a házban úgy volt a szokás, hogy a fiatalság hallgat. Az egész ebéd alatt csak azt kívánta, hogy vajha távol lehetne innét. Szinte leste az alkalmat, hogy megmutathassa Karl-Artur szüleinek, hogy ő maga is belátja, hogy nem illik menyüknék. Megértette, hogy nem volt elég a värmlandi dialektus, valami súlyosabb, erőteljesebb eszközhöz kell folyamodnia.

Ilyen utazás és ilyen prédikáció és ilyen séta és végül ilyen ebéd után szükségét érezte, hogy tudomásukra adja, hogy megúnta végre a dolgot.

Az egyik, kitünően nevelt szobaleány, aki felszolgált, éppen egy tál málnát kínált és Charlotte is kivett belőle a tányérjára, éppúgy, mint a többiek. Azután kinyújtotta kezét a cukortartó felé, mely a közelében állt és kezdte cukrozni a málnát.

Charlottenak sejtelve sem volt, hogy több cukrot szórt ki, mint amennyi szükséges, midőn Jaquette hirtelen a fülébe súgta:

- Ne végy annyi cukrot, mama nem szereti az ilyesmit.

Charlotte jól tudta, hogy sok idősebb ember valósággal bűnnek tartja túlságosan megcukrozni az ételt. Otthon Korskyrkában alig nyúlhatott a cukros kanálhoz, hogy ne kapjon figyelemztetést az esperestől. Így hát egy cseppet sem csodálkozott. De egyúttal most meglelte a módját, hogy szabadjára bocsáthatja lázadozó hangulatát, mely ott forrongott bensejében, mióta hazulról elutazott. Mélyen belevájta a szórókanalat a cukortartóba és úgy megcukrozta a málnát, mintha hófúvás lett volna a tányérján.

Egyszerre csodálatos csönd támadt az asztalnál. Mindnyájan megértették, hogy ilyesmi nincsen sehogysem a rendjén. Nem is tartott sokáig, mikor az ezredesné egy kis megjegyzést tett.

- Úgy látszik, hogy Korskyrkában nagyon savanyú a málna. Nálunk nem olyan veszedelmes. Aligha hinném, hogy szükség volna annyi cukorra.

Charlotte azonban csak tovább folytatta a cukrozást. Ugyanakkor azt mondta magában:

- Ha most tovább szórom a cukrot, akkor nem kapom meg Karl-Arturt és örökre boldogtalan leszek, de azért mégis csak cukroznom kell.

Az ezredesné megrándította a vállát és a főesperes felé fordult, hogy tovább folytassa a beszélgetést. Világos, hogy nem akart szigorúbban fellépni.

Az ezredes azonban a felesége segítségére sietett.

- Hiszen egészen megrontja a málna zamatját, kedves Charlotte kisasszony.

Alig mondta ki ezeket a szavakat, mire Charlotte letette a szórókanalat. E helyett fölemelte a cukortartót mind a két kezével és egész tartalmát kiborította a tányérjára.

Ezután visszatette azt az asztalra és beletette a kanalat. Majd elhelyezkedett a székén és ránézett a társaságra, készen, hogy fogadja a kitörő vihart.

- Jaquette, - mondta az ezredes, - légy szíves felvezetni a barátnődet a szobádba.

Az ezredesné azonban tiltóan emelte fel a kezét.

- Nem, nem, az Istenért, - mondta, - nem így!

Néhány pillanatig hallgatott, mintha azon gondolkoznék, hogy mit is mondjon. Azután, mintha valami hamiskás mosoly lopózkodott volna a szemébe, elkezdett beszélni. De nem Charlotte felé fordult, hanem a főespereshez.

- Nem hallotta, kedves kuzin, hogy történt, mikor Clementine nagynéném férjhez ment Cronfelt grófhhoz? A két apa a stockholmi országgyűlésen találkozott egymással és kölcsönösen megegyeztek a pártiban, de mikor már minden rendben volt közöttük, azt mondta a fiatal gróf, hogy legalább látni szeretné előbb a jövődöbelijét, mielőtt belemenne a dologba. De Clementine nagynéném akkor Hedebyben lakott és nagy feltűnést keltett volna, ha egyszeriben felhozták volna Stockholmba, ezért úgy határoztak, hogy a gróf leutazik Broba és megnézi őt a templomban. Na, Clementine nénémnek nem volt éppen semmi kifogása az ellen, hogy férjhez menjen egy fiatal, csinos grófhhoz, de amint meghallotta, hogy a gróf azért fog elmenni a templomba, hogy megnézzze, sehogysem tetszett neki, hogy őt így szemlére kiállítsák. Legszívesebben el sem ment volna azon a vasárnapon a templomba, de akkoriban arról szó sem lehetett, hogy a gyermekek ellenszegüljenek annak, amit a szülők elhatároztak. Így hát kénytelen volt magát kicsinosítani, ahogy illett és elmenni s leülni a Löwensköld-család templomi székébe, hogy Cronfelt gróf és egyik barátja megszemlélhessék. De tudja, kuzin, hogy mit csinált? Igen, mikor a kántor megkezdte a zsoltárt, akkor ő is hangosan énekelni kezdett, de hamisan. És így csinálta ezt valamennyi zsoltárnál, míg vége nem lett az istentiszteletnek. Mikor aztán kijött a templomból, ott állott Cronfelt gróf és meghajolt előtte. Bocsánatot kérek a nagyságos kisasszonytól, mondta. Most már értem, hogy egy Löwensköld-leányt nem lehet úgy szemlére vinni, mint a lovat a vásárra. Ezzel elment, de később visszajött és megismerkedett a fiatal leánnyal Hedebyben, összeházasodtak és boldogok is lettek. Így történt ez, kuzin, de talán már hallotta is ezt a históriát azelőtt?

- Óh, igen, de nem ilyen kedvesen elbeszélve, - válaszolta a főesperes és nem értett semmit az egészből.

De aki megértette a dolgot, az Charlotte volt. Várakozásteljesen ült ottan, majd lenyelte szemével az elbeszélőt. Az ezredesné ránézett, elmosolyodott és ismét a főespereshez fordult.

- Amint látja, kuzin, ma egy fiatal leány ül velünk az asztalnál. És ő azért jött ide, hogy én, meg a férjem megnézzük, vajjon alkalmas lesz-e feleségül Karl-Artur számára? De ez a fiatal leány, kuzin, igazi Löwensköld-fajta és nem tetszik neki, hogy így közszemlére állítják ki. És

biztosítom róla, kedves kuzin, hogy amióta idejött, tegnap estétől kezdve, mindent elkövet, hogy hamisan énekeljen, akárcsak Clementine nagynéném. És most én is úgy teszek, mint Cronfelt gróf, bocsánatot kérek és azt mondom, megértem, hogy egy Löwensköld-leányt nem lehet úgy szemlére vinni, mint a lovat a vásárra.

Ezzel felemelkedett, kitárta karjait, Charlotte pedig a nyakába ugrott, megcsókolta és sírt az örömtől, meg a boldogságtól, a bámulattól, meg a háladatosságtól.

Ettől kezdve jobban szerette talán jövődöbeli anyósát, mint Karl-Arturt. Az ő kedvéért, hogy az ő álmait valóra válthassa, bírta rá Karl-Arturt, hogy térjen vissza Uppsalába és fejezze be a tanulmányait, az ő kedvéért akarta a nyáron rávenni, hogy tanár legyen belőle, hogy állást foglaljon el a társadalomban és több legyen belőle, mint egy szegény falusi segédlelkész.

Az ő kedvéért tett ma reggel féket indulataira és alázta így meg magát.

A LEVÉL.

Charlotte Löwensköld a szobájában ült és levelet írt az anyósának vagy helyesebben mondva annak, akit a mai napig, mint jövődöbeli anyósát tekintett, Ekenstedt ezredesnének.

Hosszasan írt és az egyik oldal a másik után tellett meg. Annak az egyetlen lénynek írt a világon, aki őt mindig megértette, hogy elmondja, mit is akar most tenni.

Legelőször is beszámolt Schagerström megkéréséről és mindenről, ami azután történt. Elmondta a kertben lefolyt beszélgetést és igazán nem festette magát különbné, mint a milyen. Beismerte, hogy megharagudott Karl-Arturra és fölingerelte, de erősítette, hogy soha egy percig sem jutott az eszébe, hogy szakítson vele.

Aztán leírta a reggeli beszélgetésüket és Karl-Artur csodálatos önvallomását, hogy most egy dalarnai parasztleánnyal jegyezte el magát. Elbeszélte, hogy miként próbálta visszanyerni, hogy már majdnem sikerült is, de ekkor mindent elveszített a szerencsétlen virágcsokor megérkezése miatt.

Megírta továbbá, hogy milyen lehetetlen levelet kapott, melyben Karl-Artur tudtára adta elhatározását, elmondta, hogy mit akar most tenni és reméli, hogy az ezredesné meg fogja érteni, mint ahogy mindjárt azon a napon megértette, mikor először találkoztak.

Nincsen más választása. Valaki, még nem tudja, hogy kicsoda, de bizonyára valamelyik falusi asszony, azzal rágalmozta meg, hogy hamis, alattomos és pénzsóvár. Ezt nem hagyhatja megtorlatlanul.

És miután ő csak egy szegény leány, aki másnak a kegyelméből él, miután sem apja, sem bátyja nincsen, akik kezükbe vehetnék az ügyét, magának kell elégtételt szereznie.

De hát ő maga is ki fogja tudni bogozni ezt az ügyet. Nem tartozik a félénk nőszemélyek közé, akik csak a tüőltögetéshez vagy a sepregetéshez értenek, ő bizony meg tud tölteni egy puskát és el is süti azt és a legutóbbi ősi vadászatán ő volt az, aki a legnagyobb jávorszarvast elejtette.

Bátorsága sem hiányzik hozzá. Ő volt az, aki egyszer a vásáron az egyik pimasznak pofont adott, mert a lovát kínozt. Azt várta, hogy majd az kést ránt elő és belészúrja, de ő azért mégis megütötte.

Az ezredesné talán emlékszik még arra az esetre, mikor az állását kockára téve, engedelem nélkül kivezette az istállóból az esperes kedvenc lovait, hogy résztvehessen a parasztleányok kocsiversenyén karácsony másodnapján. Nem sokan vannak, akik ily kalandra vállalkoztak volna.

Ő volt az, aki halálos ellenséget szerzett magának a gonosz kapitány Hamaerbergben, azért, mert nem akart mellette ülni egy nagy ebéd alkalmával. Nem tudta rávenni önmagát arra, hogy az egész hosszú ebéd alatt ott üljön és beszélgessen azzal az emberrel, aki tönkretette kártyajátékban egyik jóbarátját és az öngyilkosságba kergette. Amikor ennyit mert olyan ügyért, ami nem is tartozott rá, akkor bizonyára nem fog habozni, mikor önmagáról van szó.

Az az érzése, hogy az a személy, aki megrágalmazta Karl-Artur előtt, nagyon alacsony gondolkodású tehet, megfertőzi azt a levegőt, melyet belélekzik, csak bajt okoz, amerre megfordul. Annak a beszéde nem egyéb, mint viperaharapás. Alig tehetne nagyobb szolgálatot tenni az emberiségnek, mintha megszabadítaná ilyen szörnyetegtől.

Amint elolvasta Karl-Artur levelét és megértette, miről van szó, azonnal tudta, hogy mi a tennivalója. Mindjárt fel akart rohanni a szobájába, hogy lehozza a puskáját, mely mindig meg van töltve. Csak le kellett volna azt a falról akasztania és a vállára vetnie.

Senki a papudvarban nem állotta volna útját. Odahívta volna a kuttyját és lement volna a tóhoz, mintha meg akarta volna nézni, hogy megnőttek-e már a kacsafiókák. Ekkor már nem láthatták a papudvarból és bátran neki kanyarodhatott volna a falnak, mert természetesen ott lakik az a személy, aki mérget csepegtetett Karl-Artur lelkébe.

Úgy gondolta el, hogy majd kint marad a ház előtt, ahol az a «személy» lakik és kihívja az utcára. S amint az kilép, egyenesen a szívére céloz és megöli.

Csak tudná, ki lehet ez a bűnös személy a falubeli asszonyok között, akkor már régen végrehajtotta volna a büntetést, de most várnia kell addig, míg nem szerez teljes bizonyosságot. Egy pillanatig arra gondolt, hogy úgy tesz, mint Karl-Artur és egyszerűen kimegy a puskával az országútra az Úristenre bízva, hogy a bűnöst az útjába vezesse, de azután elállott ettől a tervtől. Így az igazi bűnös megszabadulhat és ezt nem akarja.

Az sem sokat segít rajta, ha lemegy Karl-Arturhoz és megkérdezi tőle, hogy kivel beszélt tegnap este. Nem, Karl-Artur elég okos ahhoz, hogy nem válaszolna a kérdésére.

E helyett elhatározta, hogy cselhez folyamodik. Nyugodtnak fogja mutatni magát, teljesen nyugodtnak és közömbösnek. Ily módon talán hamarosan kicsalhatja belőle a titkot.

Azonnal meg is próbálta, hogy uralkodik önmagán. Kétségbeesésében széttépte Schagerström csokrát, de most felszedte a rózsaleveleket és bedobta a személtárába. Azután megkereste a jeggyűrűt, melyet Karl-Artur visszaküldött és amely legurult a földre. Azután felment a szobájába és mikor látta, hogy az óra még csak félnyolcat mutat és így még elég ideje van, míg Karl-Arturral ismét találkozhatnak, leült, hogy levelet írjon szeretett anyósának.

Mire ez a levél megérkezik Karlstadba, akkorára már minden rendben lesz. Az ő elhatározása szilárd, mint soha máskor. De örül a késedelemnek. Ezáltal elmagyarázhatta az egész esetet annak az egyetlennek, akinek az ítéletére olyan sokat ad és kifejezhette, hogy ő a szíve teljes melegével ragaszkodik az ő csodálatraméltó és mindenki felett szeretett barátnőjéhez és anyjához.

Eddig írta meg a levelet. Mikor készen volt vele, még egyszer átolvasta. Bizony ez világosan és egyenesen volt megírva. Remélte, hogy az ezredesné megérti, hogy ő nem hibás, hogy igazságtalanul rágalmazták meg és hogy joga van, hogy ezért bosszút álljon.

De amint Charlotte végigolvasta a levelet, valami más ragadta meg a figyelmét. Belátta, hogy amikor a saját maga ártatlanságát bizonyítgatja, akkor nem a legelőnyösebb képet rajzolja Karl-Arturról.

Amint így újra, meg újra átolvasta a levelet, egyszerre csak nyugtalanság támadt a lelkében. Istenem, talán olyasmit írt, ami miatt az ezredes és az ezredesné meg fognak haragudni Karl-Arturra.

Hiszen éppen ő figyelmeztette az előbb szülei haragjára és mostan ő az, aki felingerli őket ellene.

Hiszen Karl-Artur rovására magasztalta önmagát. Nemesnek és okosnak tünteti fel önmagát, de róla úgy beszélt, mintha tisztára megbolondult volna.

És ezt a levelet akarta elküldeni az anyjának, ő, aki még mindig szereti Karl-Arturt! Most már úgy látszik, ő is megbolondult tisztára.

Ugyan hogyan okozhatna ilyen nagy bánatot a jövőbeli anyósának? Hát már megfeledezett az ő nagy jóságáról, melyet irányában első találkozásuk alkalmával tanúsított? Hát már minden könnyörületességről megfeledezett?

Darabokra tépte szét a hosszú levelet és hozzáfogott, hogy egy másikat írjon. Most már mindent magára akart venni. Most már teljesen tisztára akarta mosni Karl-Arturt.

Hiszen így helyes ez, ha ezt meg is teszi. Karl-Artur elhatározta, hogy nagy cselekedetet fog véghez vinni ezen a világon, így most ő meg lehet elégedve azzal, ha minden gonoszságot távol tart tőle.

Elvált ugyan tőle, de Charlotte még mindig szereti őt, azért védeni akarja, segítségére akar lenni, úgy ma, mint mindig.

Hozzá fogott tehát az ezredesnének szóló új leveléhez. «Vajha ne gondolna rosszat felőlem az én drága anyámasszony...»

De itten azután megállt az írásban. Mit is írjon tovább? Hazudni sohasem tudott és az igazságot bizony alig lehet szelídebbé változtatni.

Mielőtt tovább gondolkozhatott volna, hogy mit is írjon, csengettek a reggelihez. Így hát nem is volt ideje, hogy többet írjon.

Ekkor egyszerűen aláírta a nevét az egyetlen sor írás alá, összehajtotta a levelet és lepecsételte. Azután magával vitte a földszintre és betette a postaszákba s bement az ebédlőbe.

Azután eszébe jutott, hogy most már nincsen szüksége, hogy azután a «személy» után kutasson. Ha azt akarja, hogy az ezredesné igazán higgyen neki, ha most már magára vesz minden felelősséget, akkor nem is büntethet meg más valakit.

A FELHŐK KÖZÖTT.

I.

A délelőtti reggeli az espereséknél, amikor is friss lágytojást kapott az ember vajaskenyérrel, gőzölgő kását tejsűrűvel, végül egy csésze meleg kávéval pompás puha pereccel, amilyenhez hasonlót más papudvarban nem tudnak sütni, a legkellemesebb étkezések közé tartozott. A két öreg, az esperes, meg az esperesné, frissen fölkelve az ágyból, vidám, mint a hetvenévesek általában. Az éjszakai nyugalom felfrissítette őket. Az öregkori fáradtság, mely a nap későbbi szakában szokott jelentkezni, most mintha eltűnt volna és jókedvűen szoktak eltréfálni úgy a fiatalokkal, mint maguk között is.

Természetesen a mostani reggelinél alig lehetett szó tréfálgatásról. Mind a két fiatal kegyvesztet lett. Charlotte nagyon megszorította őket, hogy oly módon válaszolt tegnap Schagerströmnek, a segédlelkészre pedig azért haragudtak, hogy tegnap elmaradt úgy ebédéről, mint vacsoráról, anélkül, hogy azt előre bejelentette volna.

Mikor Charlotte nagy sietve berontott az ebédlőbe, hogy az asztalhoz üljön, ahol a többiek már helyet foglaltak, az esperesné szigorú szavakkal fogadta.

- Csak nem akarsz ilyen újjakkal az asztalhoz ülni?

Charlotte ránézett az újjaira, bizony azok alaposan tintásak voltak a nagy levélírástól.

- Persze, - mondta nevetve. - A néninek teljesen igaza van. Bocsánat, bocsánat!

Azzal kisietett és nemsokára tisztára mosott kézzel tért vissza, anélkül, hogy a legkisebb jelét mutatta volna a kedvetlenségnek a figyelmeztetés miatt, amit hozzá még a vőlegénye jelenlétében kapott.

Az esperesné kissé csodálkozva tekintett rá.

- Ugyan, mi történt itten? - gondolta magában az öreg asszony. - Az egyik nap sziszeg, mint egy kígyó, a másik napon pedig úgy turbékol, mint egy galamb. Bizony a mai fiatalságon nem lehet kiokoskodni.

Karl-Artur sietett bocsánatot kérni a tegnapi elmaradásáért. Sétára indult, de útközben fáradtnak érezte magát és leheveredett az erdőben. Itt aztán elnyomta az álom és mikor felébredt, azon vette észre magát, hogy úgy az ebédet, mint a vacsorát is átaludta.

Az esperesné örült, hogy a fiatalember illőnek tartotta, hogy magyarázatot adjon.

- Karl-Arturnak azért nem kellett volna éheznie, - mondta kegyesen. - Hiszen valami est-ebédet összeszedtünk volna, ha már mi meg is vacsoráztunk.

- Óh, Regina néni, nagyon is jó.

- Most aztán kétszer annyit kell ennie, hogy pótolja, amit elmulasztott.

- Be kell vallanom a kedves néninek, hogy azért tegnap sem szenvedtem szükségét. Hazafelé betértem az organistákhoz és Sundlerné asszony adott aztán vacsorát.

Egy elfojtott halk kiáltás hallatszott Charlotte felől. Karl-Artur hirtelen odanézett és egyszerre erősen elpirult. Nem kellett volna Sundlerné nevét felemlítenie. Most aztán Charlotte talán felugrik és azt mondja, hogy most már tudja, hogy Sundlerné volt az, aki megvádolta és még nagy jelenetet fog csapni.

Charlotte azonban nem mozdult. És az arca is teljesen nyugodt maradt. Ha Karl-Artur nem tudta volna, hogy minő ravaszság lakozik a fehér homloka mögött, akkor azt mondhatta volna, hogy valami benső fénytől ragyog.

De már nem lehetett azon csodálkozni, hogy Charlotte viselkedése felkeltette az asztaltársak csodálkozását. A bensőjében tényleg valami csodálatos változás ment végbe, vagy talán nem is helyes ezt így nevezni, mert hiszen ez nem volt más, mint ahogy ez mindegyikünkkel történt egyszer, mikor szerény képességünkhöz mérten valami nehéz kötelességet végeztünk el vagy valami nélkülözést vettünk magunkra. Egész biztosra vehető, hogy rossz hangulatban voltunk a kivitel alatt. Semmi lelkesedés, igen, még az a magunkba vetett hit sem jött a segítségünkre, hogy helyesen és jogosan cselekszünk és az egyetlen, amit vártunk a jócselekedetünkért, nem volt más, mint folytatólagos szenvedés és nyomorúság. De akkor egyszerre éreztük, hogy a szívünk megrezdül az örömtől, amint szinte táncosan dobogni kezd és teljesen megelégedettség fogta el egész lényüket. Azáltal, hogy mindennapi énünk felé emelkedtünk, egyszerűben közömbös lett előttünk minden kellemetlenség. Igen, meg voltunk győződve, hogy ettől a perctől kezdve nyugodtan élhetjük világunkat, semmi sem tudja majd megzavarni azt a csöndes ünnepélyes örömet, mely eltölti a lelkünket.

Ilyesmit érezhetett Charlotte is, mikor ott ült a reggelineél. Szerencsétlenségének érzése, a megvetett szerelem, a megsértett büszkeség, minden teljesen háttérbe szorult amellet a nagy öröm mellett, melyet amiatt érzett, hogy feláldozta magát a kedveséért.

Ebben a percben nem érzett mást, mint gyöngéd szeretetet és megbocsátó megértést. Minden embert csodálatra méltónak tartott. Csak ő nem tudta őket kellőképp szeretni.

Amint ott ült, ránézett Forsius esperesre, arra a kis, összeszáradt öreg emberkére, kopasz fejjel, borotvált arccal, hatalmas homlokkal és élénk szemekkel. Inkább egyetemi tanárhoz, mint paphoz hasonlított és valamikor igazán tudóssá képezte ki magát. A tizennyolcadik században született, akkor, amikor még lelkesedtek Linné iránt, minden idejét a természettudománynak szentelte és éppen mikor kinevezték Lundba a botanika professzorává, hívták meg Korskyrkába esperesnek. Ugyanis a gyülekezet már évek óta keresett egy lelkészt Forsius névvel. A papság itt úgy szállt atyáról fiúra, mint valami hitbizomány és miután Patrus Forsius a botanika professzora az utolsó volt ezen a néven, az egész gyülekezet könyörgött, hogy vegye át a lelkipásztorkodást és hagyja a növényeket a maguk sorsára.

Mindezt már régóta tudta Charlotte, de azelőtt sohasem tudta megérteni, minő nagy áldozatot hozott az öreg, hogy felhagyott kedvenc tudományával. De azért bizony nagyon jó esperes lett belőle. Annyi kiváló papnak a tulajdonsága egyesült a vérében, hogy úgy végezte el tisztét, mint aki igazán arra született. De sok apró dologból észrevette Charlotte, hogy az öreg esperes még mindig bántódik néha, hogy nem maradt az igazi helyén és nem végezhetette el azt, amit élete hivatásának tartott.

Most, mikor segédlelkészt kapott, a hetvenöt éves öreg ismét hozzálátott botanikai tanulmányaihoz, kísértált növényeket gyűjteni, felragasztotta azokat és rendezgette a herbáriumát. De azért a gyülekezettel is törődött. Mindenek felett nagyon vigyázott a gyülekezeti békére, nehogy elégedetlenség lopózzék be a lelkekbe és elkésérítse azokat, miért is azonnal végére járt minden elégedetlenségnek. Ezért nagyon kellemetlenül érintette az a rideg válasz, amit Charlotte tegnap Schagerströmnek adott. De hát tegnap Charlotte egészen más volt. Tegnap úgy vélte, hogy az öreg szükségtelenül félénk és túlságosan aggodalmaskodó. Most azonban igazán megértette.

És az esperesné...

Charlotte odafordult az öreg asszony felé, aki magas és csontos volt és bizony minden kellemesség nélküli a külseje. A haját, mely sehogysem akart megőszülni, pedig olyan öreg volt,

mint a férje, a homlokán kettéfésülve hordta és azután lefésülte a fülére, hogy ott aztán eltűnjék a fekete tüllfejkötőben. Ez a hajviselet az arcának jórészét eltakarta és Charlotte úgy gondolta, hogy ez számítással történik, mert bizony nem volt mit mutogatnia. Az esperesné talán azt gondolta, hogy elég, ha a két szemét látják, mely olyan volt, mint két kerek borsszem és tömpe orrát széles orrlyukaival, szemöldökét, mely néhány szálból állott, széles száját és kiálló arccsontjait.

Szigorúnak látszott, de ha utána is nézett a cselédségnek, mégis a legszigorúbb volt önmagával szemben. Sohasem pihent. Azt mondogatták a községben, hogy nem könnyű dolog Forsius asszony bőrében lenni. Nem volt meglegedve azzal, ha a dívány szögletében üldögélhetett és hímezhetett vagy kötögethetett, nem, neki mindig nehéz munkát kellett végeznie, hogy meglegedett lehessen. Soha életében nem csinált olyan haszontalanságot, hogy elolvasott volna egy regényt, vagy a zongorát ütögette volna.

Charlotte, aki máskor túlságosan is tevékenynek találta, ma reggel nem győzte eléggé bámulni. Nem gyönyörű dolog az, sohasem kímélni magát, hanem dolgozni késő öregségig? Nem szép dolog az, tisztaságot és rendet tartani még a legkisebb szögletben is és hogy egész életének főkívánsága: mindig csak dolgozni?

És e mellett igazán nem volt unalmas asszony. Nagyszerűen meglátta mindennek a tréfás oldalát és úgy szeretett tréfálkozni, hogy akik hallgatták, a hasukat fogták a nevetéstől.

Az esperesné tovább beszélgetett Karl-Arturral Sundlernéről. Az elmondta, hogy azért kereste fel, mert az édesanyja, Malvina Spaak régi barátja volt a családjuknak.

- Persze, persze, - mondta az esperesné, aki ismerte egész Värmlandot és különösen azokat, akik értettek a háztartáshoz. - Bizony, Malvina Spaak derék és dolgos asszonyszemély volt.

Karl-Artur megkérdezte, hogy nem gondolja, hogy a leánya is éppen olyan kiváló, mint az anyja.

- Nem mondhatok róla mást, minthogy rendben tartja a házát, - felelte az esperesné, - de attól tartok, hogy egy kicsit fellengős.

- Fellengős? - ismételte Karl-Artur kérdezve.

- Az bizony, fellengős. Senki sem kedveli és éppen azért néha beszélgetni szoktam vele és képzelje, Karl-Artur, hogy mit mondott nekem egyszer, mikor elbúcsúztam tőle? Igen, ilyenformán mondta, égnek emelt szemekkel: «Ha a néni majd aranyos szélű ezüstfelhőket lát az égen, akkor gondoljon rám!» Igen, ezt mondta. Ugyan, mit is akart ezzel?

Amikor az esperesné ezt elbeszélte, meg-megrándult néhányszor a szája körül. Annyira komikus volt ez, hogy egy értelmes személy arra kérje őt, Regina Forsiust, hogy nézegessen az égre, aranszélű felhők után.

Mindent elkövetett, hogy visszatartsa a nevetését. Elhatározta, hogy szigorú lesz az egész reggeli alatt. Charlotte látta, hogy mennyire küzdökön önmagával. Nehéz küzdelem volt és lassankint minden arcizma mozogni kezdett. A szeme összehúzódott, az orrlyukai kitágultak, a szája szétnyílt és végre kitört belőle a nevetés. Az egész arca elváltozott és egész teste megrázkódott a nevetéstől.

Most azután mindegyiküknek vele kellett nevetnie, már ez nem lehetett másképp. Tulajdonképpen, gondolta Charlotte, csak meg kellett látnia Forsius esperesnét, mikor nevet, hogy azonnal megszeresse az ember.

Most már nem látszott, hogy csúnya. Az ember igazán csak hálás lehetett az iránt, akiben ennyi vidámság lakozik.

II.

A reggeli után azonnal, alighogy Karl-Artur elhagyta az ebédlőt, elmondta az esperesné Charlottenak, hogy az esperes elhatározta, hogy még ma délelőtt látogatást tesz Schagerströmnél. Bár a fiatal leány még mindig lelkesedő hangulatban volt, mégis ennél a híradásnál bizonyos nyugtalanság szállta meg. Vajjon nem fogja-e ez Karl-Artur gyanakvását megerősíteni? De gyorsan megnyugodott. Hiszen a felhők között ábrándozott. Ami itt lent a földön történik, az olyan keveset jelent.

Már féltizenegykor előrobogott a nagy fedett kocsi. Forsius esperes ugyan nem utazott négyes fogaton, de két feketesörényű és farkú szürkéje, azután daliás kocsisa, aki büszkén viselte fekete livrójét, bizony nem voltak szégyenelni valók. Őszintén szólva, nem lehetett más kifogásolni valót találni az esperesi fogaton, minthogy a lovak kissé kövérek voltak. Az esperes nagyon féltette őket. Most is úgy sajnálta, hogy ki kell velük hajtania. Ha lehetett volna, szívesebben ment volna most is csak egyszerű egyfogatún.

Az esperesné és Charlotte délelőtt tizenegyre meg voltak híva Graberg patikáriusnéhoz délelőtti kávéra, mert ma tartotta a nevenapját és mivel Sjötorp felé az út a falun vitt keresztül, felülhettek a kocsiba, hogy egy darabig együtt kocsizzanak. Mikor kihajtottak a kapun, Charlotte odafordult az espereshez, mintha valami hirtelen eszébe jutott volna.

- Schagerström patrónus ma reggel szép rózsacsokrot küldött nekem, mielőtt még a néni és a bácsi felkeltek volna. Ha a bácsi úgy gondolja, legyen szíves, köszönje meg néhány szóval.

Alig lehet elképzelni, hogy megörült a két öreg. Igazán megkönnyebbültek. Így hát még sem támad harag a gyülekezeten belül. Schagerström tehát még sem sértődött meg, pedig igazán joga lett volna hozzá.

- És ezt csak most mondd! - mondta az esperesné. - Igazán nagyon különös vagy!

Máskülönben nagyon meg volt elégedve és megkérdezte, hogy miként került a csokor a papudvarba, hogy szépen volt-e megkötve, hogy talán levél is volt elrejtve a virágok közé és ilyesmik.

Az esperes csak intett Charlottenak és megígérte, hogy átadja az üzenetet. Ugyanakkor kissé felegyenesedett ültében. Úgy látszott, mintha valami nagy gondtól szabadult volna meg.

Charlotte csodálkozott magában, hogy talán most is valami vigyázatlanságot követett el. De ma reggel nem volt nyugalma addig, míg minden embert megelégedetté nem tesz, már ahogy éppen módjában állott. Kimondhatatlanul szükségét érezte, hogy feláldozza magát a mások boldogságáért.

A kocsi megállott, ott, ahol a falu utcája befordult az országútról és a nők kiszállottak. Éppen az a hely volt, ahol tegnap Karl-Artur a szép dalarnai parasztlánnyal találkozott.

Charlotte is rendszerint itt szokott megállni, ha a faluba megy, hogy gyönyörködje a szép kilátásban. A kis tó, mely az egész táj közepén feküdt, jobban látszott innét, mint a papudvarból, mely bizony, mi tagadás benne, kissé mélyen feküdt. Innét jól látszott mind a két változatos part. A baloldalon, ahol most álltak, síma szántóföldek terültek el és mindenfelé termékeny volt a föld és így érthető, hogy a falvak itt helyezkedtek el. Északra volt a papudvar, körülvéve gondosan mívelt szántóföldekkel, míg északkelet felé lombos erdőség húzódott el. Kis folyó zúgott elő onnét tajtékzó esésekkel, míg a fák közül fekete tetők és kémények emelkedtek. Ott terült el a két hámor, melyek a szántóföldek és erdőség mellett hozzájárultak a táj gazdagságához. Ha azonban dél felé tekintett az ember, akkor mindenfelé egyhangúsággal találkozott. Ott emelkedtek az erdőborította hosszú halmok. Ugyanígy kilátást nyújtott a keleti part is. A tónak ez az oldala szintén nehézkes és egyhangú maradt

volna, ha egy gazdag hámososnak eszébe nem jut, hogy udvarházat épít az erdő közepén a magaslaton. A fehér épület, mely kivillagott a fenyőerdőből, pompás képet nyújtott. A park fáinak ügyes elrendezésével még nagyszerű csalóka hatást is ért el. Úgy tetszett, mintha igazi várkastély lett volna tornyokkal, meg várfalakkal. Ez volt a gyöngye az egész tájnak. Ettől bizony semmi áron sem váltak volna meg.

Charlotte, aki most egy egészen más világban élt, sem a tavat, sem a büszke udvarházat nem méltatta még egy pillantásra sem. Helyette az öreg esperesné, aki pedig éppen nem tartozott azok közé, akik nagyon rajonganak a szép természetért, állott meg és tekintett végig a tájon.

- Állj csak meg egy percre! - mondta az esperesné. - Nézz csak oda Berghamra! Gondold meg, azt mondják, hogy Sjötorp még sokkal nagyobb és sokkal szebb! Tudod mit? Ha tudnám, hogy az a valaki, akit igazán tisztelek, ilyen nagyszerű udvarházban lakik, akkor igazán boldognak érezném magam.

Többet nem is mondott, de amint ott állt, megcsóválta a fejét és összekulcsolta öreg, ráncos kezét.

Charlotte, aki nagyon is jól megértette, hogy mire céloz, gyorsan válaszolt.

- Bizony, bizony, nagyszerű volna abban a fenyőerdőben lakni, ahová emberfia alig jár. Nem úgy, mint mi, akik a papudvarban az országút mentén lakunk.

Mire az esperesné, aki szívesen nézte, amint az emberek jönnek-mennek az országúton, tréfásan megfenyegette az újjával.

- Igen-igen! Te...!

Ezzel karonfogta Charlotte-ot és így mendegéltek együtt a kedves falusi utcán, melynek mind a két oldalán szép nagy, szinte udvarházszerű épületek sorakoztak. Csak az út elején volt néhány kis házikó. Ha voltak is ilyen apró házak, ezeket elfedték a fák, úgy hogy nem látszottak az útról. A régi fatemplom magas tornyával, mint sugár jegenye emelkedett az ég felé, a községháza, a nagy és szélesen terpeszkedő fogadó, az orvos háza, a bíró háza, mely kissé beljebb feküdt az útról, a gazdák kertes udvarai és a gyógyszertár épülete, mely az utca végén feküdt és mintegy elzárta azt, mind arról tanuskodtak, hogy Korskyrka nemcsak jómódú község, hanem arról is, hogy együtt halad az idővel és hogy tevékeny, szorgalmas nép lakja.

De midőn az esperesné és Charlotte az utcán felfelé haladtak, hálát adtak az Istennek, hogy nem kénytelenek itt lakni, ahol minden oldalról szomszédok veszik körül, ahol nem lehet az ajtón kinézni, a nélkül, hogy minden ember ne tudná meg és nem érdeklődne, hogy hová is akar menni. Alighogy ideértek, máris visszavágytak a papudvarba, amely magányosan feküdt és ahol a saját maguk urai voltak. Azt mondták, hogy addig nem is jön meg a kedvük, míg megint hazafelé nem mendegélnek és meg nem látják a papkert vaskos öreg hársfáit.

Végre beléptek a gyógyszertár kapuján. Úgy látszik, elkésve érkeztek. Amint felmentek a nyikorgó falépcsőn az emeletre, hallották a beszélgetést, amely úgy zúgott a fejük fölött, mintha méhkasból jönne.

- Ma aztán igazán elemükben vannak - mondta az esperesné. - Hallod, hogyan karatyolnak! Valami történhetett.

Charlotte megállott a lépcső közepén. Eddig egy percre sem jutott eszébe, hogy Schagerström leánykérése, a felbontott eljegyzés és Karl-Artur jegyváltása a dalarnai parasztleánnyal általános beszéd tárgyává lehet, de most mégis attól félt, hogy talán ez lesz az, amit olyan hangosan és buzgón megtárgyalnak.

- Ez az istenáldotta orgonistáné lesz, aki pletykázott, - gondolta magában. - Na, ugyancsak finom bizalmast szerzett magának Karl-Artur.

De azért esze ágában sem volt, hogy visszaforduljon. Hogy elmeneküljön néhány nyelves asszony elől. Ezt máskor sem szokta megtenni, hát még éppen ezen a délelőtt, mikor teljesen érzéketlen minden ócsárlás iránt.

Teljesen elcsöndesült a nagy szoba, ahol a névnapot ünneplő asszonyságok ültek, mikor az új vendégek beléptek. Egyedül egy öreg asszonyság, aki éppen nagy hévvel magyarázott valamit a szomszédjának és mutatóujját a magasba tartotta, kiáltotta még egyszer:

- Na, kedves testvér! Tudja, mi történt a minapában?

A többiek mind zavarba jöttek. Nem igen remélték, hogy a papudvarból való hölgyek meg fognak jelenni.

A patikáriusné azonban nagy szívességgel sietett feléjük és Forsius esperesné, aki semmit sem tudott arról, ami Charlotte és Karl-Artur között történt, teljesen fesztelenül viselkedett, de azért észrevette, hogy valami nincsen a rendjén. Bár öreg volt, de azért még hajlékony volt a térde, akár egy táncosnőé, miért is előbb mély meghajlással üdvözölte az egész társaságot. Azután körülment és külön üdvözölt mindenkit, folyton bókolva. Charlotte, aki úgy érezte, hogy alig leplezett rosszalás fogadja mindenfelől, a nyomdokában haladt. Az ő bókolásai bizony nem voltak olyan mélyek, mint az esperesnéé, de hát vele úgy se tudott volna versenyezni.

A fiatal leány hamarosan észrevette, hogy mindenki kikerüli. Midőn megkapta a csésze kávéját és leült az ablak melletti kis asztalhoz, senki sem jött hozzá, hogy helyet foglaljon a szemben lévő üres széken. Ugyanez történt, mikor megitták a kávékat és elővették a táskáikból a hímzéseket és a kötéseket. Egyedül üldögélt, anélkül, hogy valaki észrevette volna, hogy létezik.

Körülötte az asszonyok kisebb csoportokat alkottak, összedugták a fejüket, úgyhogy nagy fejkötőik csipkéje és szalagja szinte egybeolvadt. Valamennyien meghalkították hangjukat, hogy valahogy meg ne hallja őket, de azért olykor-olykor kihallatszott:

- No, de még ilyet, kedves testvér! Hogy mi történt a minapában!

Most tehát elmondták egymásnak, hogy ő először nemet mondott Schagerströmnek, de azután megbánta és gonoszul úgy csinálta, hogy összeveszett a vőlegényével, hogy az felindulásában felbontsa az eljegyzésüket. Milyen ravaszul volt ez kieszelve! Hogy minden szégyen a segédlelkézt érje! Róla azonban senki se mondhatta, hogy a faképnél hagyott egy szegény fiatalembert, csakhogy Sjötorp úrnője lehessen. És ez a finom terv sikerült volna is, megmenekült volna minden ócsárlás alól, ha az orgonistáné fel nem tárja gonosz szándékát.

Charlotte csendesen ült és hallgatta a suttogást. Egy percre sem jutott az eszébe, hogy feláll és megvédi magát. Az az extázis, mely egész nap elfogta, most érte el tetőpontját. Nem érzett semmi fájdalmat, a felhők között járkált, magasan, minden földi dolog felett.

Ez az egész mérges suttogás Karl-Artur ellen fordult volna, ha ő meg nem védelmezi. Más-különbén minden szögletből ezt hallhatta volna: «No, de ilyet, kedves testvér! Hallotta, kedves testvér? A fiatal Ekenstedt felbontotta az eljegyzését a menyasszonyával! No, de ilyet, no de ilyet! Kiszaladt az országútra, hogy megkérje az első fehérszemély kezét, akivel találkozik. No, de ilyet, no, de ilyet! Gondolja, kedves testvér, hogy egy ilyen ember megmaradhat papnak Korskyrkában? No, de ilyet, no, de ilyet! Mit fog mondani a püspök?»

Örült, hogy mostan ő az, akit mindenki ócsárol.

Mialatt Charlotte így egyedül üldögélt és lelke megtelt gyönyörűséggel, hogy mostan ő megvédelmezte Karl-Arturt, egy sápadt, sovány asszony lépett hozzá.

Ez a néneje volt, Marie-Louise Löwensköld, doktor Romelius felesége. Hat gyermeke és egy iszákos férje volt, tíz évvel volt Charlottenél idősebb és így sohasem volt igazán bizalmas viszony közöttük.

Nem szólt semmit, csak leült vele szemben és tovább kötötte a gyermek-harisnyát. De arcának valami határozott kifejezése volt. Látszott, hogy tudja, mit akar, mikor az üres helyet elfoglalta.

Ott ült tehát a két nővér. Mind a ketten tisztán hallhatták: «No, de ilyet, kedves testvér!»

Nemsokára észrevették, hogy Sundlerné odaült az esperesné mellé és valamit súgott a fülébe.

- No, most Regina néni is megtudja a dolgot, - mondta a nővér.

Charlotte félig felemelkedett, de aztán megbánta és ismét visszaült helyére.

- Nem hallottad, Maria-Louise, - mondta egy kis idő múlva, - hogy is volt ezzel a Malvina Spaakkal? Nem hallottál valami jóslatról, vagy átokról?

- Azt hiszem, hogy igazad van, Charlotte, - mondta a nővér, - de magam sem emlékszem egészen, hogy hogy is volt az a dolog, valami szerencsétlenségnek kellett sujtani a Löwensköldöket.

- Talán megtudhatnád, hogy mi volt ez? - kérdezte Charlotte.

- Természetesen. Felírtam valahol. De hát ez úgy sem ránk vonatkozik, hanem csak a hedebyi Löwensköldökre.

- Köszönöm, - mondta Charlotte és ismét elhallgattak.

Kis idő múlva azonban, úgy látszik, Romelius doktorné megúnta ezt az egész rágalomhadjáratot, mely ott zúgott körülöttük a teremben. Oda hajolt Charlotte fölé.

- Jól tudom, hogy van az egész - súgta, - te Karl-Artur miatt hallgatsz. Én elmondhatnám nekik, hogy miként is függ össze az egész.

- Hallgass, az Istenért! - mondta Charlotte, nagy ijedelemmel. - Mit jelent az, hogy mi történik velem? Karl-Artur olyan nagy tehetség!

A nővér rögtön megértette a dolgot. Ő is szerette az urát, bár az házasságuk kezdete óta boldogtalanná tette iszákosságával. Mégis, még mindig azt várja, hogy majd csak rendbe szedi magát és tünemény lesz belőle az orvosi pályán.

Mikor vége lett a névnapi ünnepségnek és az asszonyok elbúcsúztak egymástól, a kövér organistáné úgy rendezte a dolgot, hogy az előszobában ő segíthette fel az esperesné felöltőjét és ő köthette meg a kalapszalagját.

Charlotte, akinek máskor egyedüli joga volt, hogy segítsen öreg nénikéjének, most ott állott és sápadtan nézte, a nélkül, hogy egy szót is szólt volna. Mikor kiértek az utcára, ismét az organistáné volt, aki odasietett és felajánlotta karját az esperesnének. Charlottenak meg kellett elégednie, hogy mellettük mehetett.

Sundlerné nagyon is próbára tette a türelmét, de Charlotte tudta, hogy majd megszabadul tőle, ha a lakásához érnek. De mikor idáig jutottak, azt kérdezte Sundlerné, hogy nem kísérheti-e el egészen a papudvarig. Mert neki is jól esik egy kis mozgás ilyen hosszú ülés után.

Az esperesné nem tett semmi ellenvetést és így folytatták útjukat. Charlotte nem szólt egy szót sem. Csak hosszabbakat lépett, úgy, hogy megelőzte a többieket és így nem kellett az organistáné olajos és vontatott hangját hallgatnia.

SCHAGERSTRÖM.

Hazafelé menet a papudvarban történt sikertelen leánykérésből, Schagerström szája körül az egész idő alatt bizonyos mosoly játszadozott. Ha nem tekintette volna a kocsist, meg az inast, bizony hangosan fölnevetett volna, mert annyira nevetségesnek tartotta, hogy őt, aki azért kelt útra, hogy jótékonytársat gyakoroljon egy szegény társalkodónővel szemben, ilyen kurtánfurcsán kikoszorúzták.

- De már teljesen igaza van, amit mondott, - mormogta magában. - Ezer ördög, de mennyire igaza van. Tulajdonképpen magam sem értem, hogy nem gondoltam erre, mielőtt a leánykérőbe elindultam volna.

- Különben nagyon jól illett neki, amint így egyszeriben föllobbant, - folytatta csöndes tépelődéseit. - Legalább ezt a jutalmat kaptam a fáradságomért. Érdekes volt látni, hogy tulajdonképpen milyen szép!

Midőn egy darabig kocsizott, azt mondta magában, hogyha tán ostobán viselkedett, mégis örül ennek az egész históriának, mert legalább megismerkedett egy olyan teremtéssel, aki éppen nem érdeklődött aziránt, hogy ő a leggazdagabb ember egész Korskyrkában. Bizony, ez a fiatal leányzó még kísérletet sem tett, hogy behízelegje magát. Ugyancsak nem törődött azzal, hogy milliomos áll előtte, hanem úgy bánt vele, mint valami jöttmenttel.

- Micsoda karakteres egy fehércseléd! - gondolta. - Igazán szeretném, ha nem haragudnék rám. Isten őrizzen, hogy még egyszer megkérjem a kezét, de szeretném neki megmutatni, hogy nem vagyok olyan ostoba, hogy megharagudjam a lecke miatt, amit nekem adott.

Egész délután azon tépelődött, hogyan is tehetné jóvá elhamarkodottságát, végre aztán azt hitte, hogy most már megtalálta a módját. Most azonban nem akart csak úgy vakon neki rohanni a dolognak. Elő akarta készíteni az egészséget, megtenni a szükséges kutatásokat, hogy megint pórul ne járjon.

Estefelé aztán eszébe jutott, hogy nem ártana, ha már most mutatna valami udvariasságot Charlotte irányában. Jó volna tán, ha egy kis virágot küldene neki. Ha ezt elfogadná, akkor könnyebben menne az egész kibékülés. Azonnal kisietett a kertbe.

- Nos, mester, - mondta a kertésznek, - szeretném, ha egy igazán szép csokrot kötne. Lássuk csak, milyen virágjai vannak!

- A legszebbek most a piros szegfűk, - mondta a kertész. - Ezeket tehetném középre, köröskörül violát, rezedával tarkítva.

Schagerström az orrát fintorgatta.

- Szegfű, viola és rezeda! - mondta. - Ilyen virág akad minden kertben. Akkor már szarkalábat és harangvirágot is kínálhatott volna, mester.

Így ment ez aztán az oroszlánszájjal, a sarkantyúvirággal, meg a nefelejtsszel is. Valamennyit elvetette a gazda.

Végre megállott Schagerström egy alacsony rózsabokor előtt, mely tele volt rózsával és bimbóval. Különösen a bimbók voltak elragadók. A rózsaszínű levelek kedvesen kandikáltak elő a kehelyszerű burokból, mely a mohához hasonlított.

- Ez itten, igazán tetszik, - mondta.

- De gazduram, ez moharózsa! Ebben az évben virágzik először. Nem szívesen tenyészik ilyen északon. Nincs ennek a bokornak párja egész Värmlandban!

- Éppen ez az, amit akarok. Küldje el ezt Korskyrkába. Mester tudja, hogy a többi fajtának ott bőviben vannak.

- Úgy, a papudvarba, - mondta a kertész és nagyon megelégedettnek látszott. - Ez már egészen más. Annak nagyon örülök, hogy az esperes meglátja az én moharózsáimat. Bizony, ez nagy szakértő.

Így hát levágták a szegény rózsákat és elküldték a papudvarba, ahol aztán szomorú sors érte valamennyit.

Aki azonban szíves fogadtatásban részesült, mikor másnap délelőtt megérkezett Sjötorpba, a korskyrkai esperes volt.

A derék öreg eleinte elfogódott és ünnepélyes volt, pedig tulajdonképpen egyenes lelkületű és igénytelen természetű, éppen olyan, mint Schagerström. Mindketten hamarosan belátták, hogy nincsen szükség semmi hajbókolásra és szócifrázásra és csakhamar úgy beszélgettek egymással, mint két régi jó barát, természetesen és nyíltan.

Schagerström megragadta az alkalmat, hogy néhány kérdést intézzon Charlottera vonatkozólag. Érdeklődött a szülei felől, a vagyoni helyzetéről, de különösen behatóan kérdezősködött a vőlegénye és annak jövőbeni kilátásai felől. Egy segédlelkésznek aligha lehet olyan fizetése, hogy arra megházasodhatnék? Tud arról az esperes, hogy van-e a fiatal Ekenstedtnek kilátása hamaros előléptetésre?

Az esperes nagyon csodálkozott, nem volt titok, amit Schagerström kérdezett, tehát őszinte, egyenes válaszokat adhatott.

- Ez aztán igazi üzletember, - gondolta magában az öreg. - Egyenesen neki megy a dolognak. Igen, igen, így kell ennek már lenni a mai időkben.

Végül kijelentette Schagerström, hogy ő elnöke az upplandi hámosok szövetségének és az ő joga, hogy kinevezze a bánya-lelkészt. Ez az állás néhány héttel ezelőtt megüresedett. A fizetés ugyan nem nagy, de a papház kényelmes és az előbbi lelkész nagyon jól érezte magát ottan. Nem gondolja az esperes, hogy ez megfelelne a fiatal Ekenstedtnek?

Forsius esperes egész életében alig csodálkozott jobban valamin, mint éppen ezen az ajánlaton, de hát ravasz öreg volt és egész természetesen vette a dolgot.

Elővette burnótos szelencéjét, megtömte széles orrlyukait burnóttal, azután megtörülte selyemzsebkendőjével és csak aztán ragadta meg a szót.

- Patrónus uram aligha találna érdemesebb fiatalembert a támogatásra.

- No, úgy ez a dolog rendben van, - mondta Schagerström.

Az esperes zsebredugta burnótos szelencéjét. Nagyon meg volt elégedve. Micsoda nagy újsággal térhet haza! Charlotte jövője bizony sok nyugtalanságot okozott neki. Ugyan nagyra becsülte a segédlelkészét, de helytelenítette, hogy az nem igyekezett olyan állást szerezni, melyre aztán megházasodhatott volna.

Egyszerre csak Schagerström felé fordult a kedves öreg úr.

- Patrónus uram szereti boldoggá tenni az embereket. Ne csináljon fél munkát! Jöjjön velem a papudvarba és mondja el az ifjú pár előtt ezt a jószándékát! Jöjjön velem és hadd lássa az ő boldogságukat! Ez olyan öröm, melyet igazán megérdemel a patrónus uram!

Ennél a javaslatnál felderült Schagerström arca. Látszott rajta, hogy tetszik neki a dolog.

- Talán alkalmatlan időben jönnek, - mondta.

- Dehogy is alkalmatlan! Szó sincs róla! Ha az ember ilyen újsággal érkezik!

Schagerström késznek is látszott, hogy követi a jó tanácsot, de hirtelen a homlokára csapott.

- Nem mehetek. Hosszú útra kell ma mennem. Az utazókocsimat két órára a kapu elé rendeltem.

- Ugyan, mit mond patrónus uram? - kiáltott fel az esperes. - Nagy kár! De hát értem. Az időt be kell tartani.

- Az előfogatokat már megrendeltem a fogadóknál, - mondta Schagerström és egészen elszomorodott.

- De talán nem lehetne úgy csinálni, hogy patrónus uram velem jön a papudvarig az én kocsimon, mely készen vár, úgy, hogy azonnal indulhatunk? - kérdezte az esperes. - Az utazókocsi azután eljöhetne a papudvarhoz a kitűzött időben.

Ilyen módon elrendezték a dolgot. Az esperes és Schagerström a papfogattal elhajtottak Korsyirkába és kiadták a rendeletet, hogy a patrónus utazókocsija hajtson utánuk, mihelyt elkészültek az elemőzsiakosárral meg a csomagolással, amit magukkal kell vinni.

A kocsizás közben a két úr olyan vidám volt, mint a parasztok, mikor vásárra indulnak.

- Őszintén szólva, - mondta az esperes, - Charlotte igazán nem érdemli ezt meg azért, hogy úgy viselkedett tegnap a patrónus urammal szemben.

Schagerström elnevette magát.

- Most aztán igazán szorítóba került, - mondta az esperes. - Előre örülök, hogy láthatom, hogyan fog ebből kievickélni. Patrónus uram meglátja, hogy valami egészen váratlan dolgot fog csinálni, olyasmit, amit egyikünk sem tudna kitalálni. Ha-ha-ha, igazán örülök ennek a dolognak.

Nagy csalódás volt mind a kettőjük számára, hogy mikor megérkeztek a papudvarhoz, a cselédleány tudtukra adta, hogy az esperesné, meg a kisasszony még nem jöttek vissza a névnapról. De az esperes, aki tudta, hogy nem késlekedhetnek soká, megkérte Schagerströmöt, hogy jöjjön be a szobájába, mely a földszinten feküdt. Ma nem is gondolt arra, hogy az emeleti szalonba vezesse.

Az esperesnek két szobája volt lent. A külső a dolgozószoba volt, hideg és tágas. Egy hatalmas íróasztal, két írószék, egy hosszú bördívány és egy könyvállvány, rajta a gyülekezet vaskos könyvei, képezték az egész berendezést, ha az ember nem számította azt a néhány nagy kaktuszt az ablakban, melyek éppen most virítottak, mintha csak lángra gyulladtak volna. A belső szobát azután az esperesné igen kényelmesen rendezte be az ő kedves örege számára. A padlót háziszövésű szőnyeg borította és a bútorok is szépek meg kényelmesek voltak. Párnázott díványok és karosszékek, egy sokfiókos íróasztal, hosszú könyvespolcok, egy nagy pipatórium és ezeken kívül nagy csomó préselt virág szürke papírcsomagokban minden szögletben.

Ide akarta természetesen bevezetni Schagerströmöt, de amikor átmentek a hivatalos szobán, találkoztak Karl-Arturral, aki éppen ott ült a nagy íróasztal előtt és a születéseket vezette be a nagy anyakönyvbe. Felállott, mikor azok beléptek az ajtón és bemutatkozott Schagerströmnek.

- Igen, ma aligha kell patrónus uramnak attól tartania, hogy végezetlen dologgal kelljen visszatérnie, - mondta kissé gúnyosan, mikor üdvözölte.

De hát ki csudálkozik azon, hogy rendkívül izgatott lett, mikor meglátta, hogy Schagerström megérkezett a papudvarba? Hogyan is gondolhatott volna mást, minthogy valamennyien, az

esperes, az esperesné és Charlotte szövetségben vannak egymással, hogy az elhamarkodott visszautasítást valamiképpen jóvátegyék. Ha eddig a legkisebb kételye is volt Charlotte őszintesége iránt, most a kérő megjelenése folytán, akit maga az esperes vezet a papházba, teljes bizonyosságot szerzett. Természetesen most már nem tartozik rá, hogy kivel akar Charlotte házasságot kötni, de ezt a nagy sietséget nem tartja tapintatosnak és illendőnek. Ez igazán utálatos, hogy egy papházban ennyire buzgólkodnak, hogy szegény rokonunknak gazdag férjet szerezzenek.

Az öreg esperes, aki nem tudta, hogy Charlotteval való eljegyzése fölbomlott, csodálkozva nézett Karl-Arturra. Nem értette meg teljesen szavainak célzatosságát, de amint a hanghordozásból sejtette, hogy ellenséges hangulattal volt eltelve Schagerström iránt, miért a legokosabbnak vélte, ha azonnal tudtára adja, hogy a patrónus ez alkalommal nem leánykérőbe jött.

- Tulajdonképpen azért jött a patrónus úr, hogy veled találkozzék, - mondta. - Nem tudom, jogom van-e elárulni a tervét, mielőtt Charlotte megérkeznék, de annyit mondhatok, tisztelt öcsém-uram, hogy meg leszel elégedve, nagyon is meg leszel elégedve.

A szíves hang nem hatotta meg Karl-Arturt. Ott állt feszesen és komoran, minden mosolygás nélkül.

- Ha Schagerström patrónus uramnak valami mondani valója van hozzám, akkor nincs szüksége bevárni Charlotte visszaérkezését. Ugyanis mi kettőnknek semmi közünk nincsen egymáshoz.

Ezzel előre nyújtotta a balkezét, úgy, hogy az esperes és Schagerström is megláthatták, hogy hiányzik a jegygyűrű a negyedik ujjáról.

A kis öreg előtt egyszerre az egész szoba forogni kezdett.

- De az Istenért, tisztelt öcsém-uram, mit jelentsen ez, mit csináltak, míg én távol voltam?

- Nem úgy, bátyám-uram. A dolog már tegnap tisztázódott. Schagerström patrónus uram délben tizenkettőkor megkérte Charlotte kezét. Egy óra múlva már fel volt bontva az eljegyzésünk.

- Az eljegyzéstek? - kérdezte az esperes. - De hisz Charlotte egy szót sem szólt.

- Bocsánat, bátyám-uram! - mondta Karl-Artur, aki kezdte türelmét elveszíteni, hogy az öreg olyan mitsém tudónak akarja magát mutatni. - Bocsánat, bátyám-uram, de én tisztán látom, hogy a bátyám a postillon d'amour szerepét játszotta.

A kis esperes erre főlegyenessedett. Feszes és ünnepélyes lett.

- Menjünk be ide hozzám, - mondta. - Most már igazán a végére kell járnunk ennek az egész dolognak.

Azonnal, amint helyet foglaltak, az esperes az íróasztalnál, Schagerström a díványon a szoba mélyén és Karl-Artur a hintaszékben az ajtó mellett, odafordult az esperes a segédlelkész felé.

- Az igaz, tisztelt öcsém, hogy tegnap azt ajánlottam unokahugomnak, hogy fogadja el Schagerström ajánlatát. Hiszen már öt év óta várakozik rád. A nyáron egyszer azt kérdeztem tőled, hogy nem szándékszol komolyabb lépéseket tenni, hogy az egybekelés megtörténhesék, mire azt válaszoltad, hogy nem. Talán emlékszel, erre kijelentettem, hogy mindent el fogok követni, ami hatalmamban áll, hogy rábírjam Charlotte-ot az eljegyzés fölbontására. Charlottenak nincsen egy fillérje sem és ha én meghalok, itt marad minden támasz és segítség nélkül. Te ismersz engem és igazán nem teszek magamnak szemrehányást azért, hogy ezt tanácsoltam neki. De hát ő a maga feje után ment és nem-et mondott és ezzel a dolog el is volt intézve és később nem is beszéltünk erről, látod, öcsém.

Schagerström ott ült a dívány szögletében és figyelemmel kísérte a fiatal Ekenstedtet. Volt valami Karl-Artur kifejezésében, ami nem tetszett neki. Hátradőlt és ide-oda hintázott a széken, mintha azt akarta volna kimutatni, hogy az öreg ember szavai nem érdemelnek nagyobb figyelmességet. Olykor-olykor megpróbálta félbeszakítani, de az esperes tovább folytatta felvilágosításait.

- Azután beszélhetsz, öcsém-uram, azután beszélhetsz, amennyit csak akarsz, most rajtam a sor. Mikor ma Sjötorpba utaztam, nem tudtam arról, hogy az eljegyzések fölbomlott és éppen nem volt az a célom, hogy Charlotte-ot fölkináljam Schagerström patrónusnak. Azért mentem látogatóba, mert békességet óhajtok a gyülekezetemben és azért, mert úgy gondoltam, hogy Schagerström patrónus méltán neheztelhet Charlottera, amiért tegnap úgy válaszolt neki. De amikor Sjötorpba érkeztem, kiderült, hogy Schagerström patrónus más véleményen van, mint én. Úgy vélte, hogy az én felfogásom régi-módi és hogy Charlottenak igaza volt. Annyira meg volt elégedve az egész dologgal, hogy csak arra gondolt, miképpen tehetne titeket boldoggá és azért meg akarta neked szerezni a bányaalelkési állást az örtoftai bányáknál, melyeknek ő a felügyelője. Hogy beszélhessen veled erről az ajánlatáról, azért jött most ide. És ebből megértheted, hogy Schagerström patrónusnak épp oly kevésbé volt sejtelve az eljegyzések fölbontásáról, mint nekem. Most aztán hallottad, amit mondani akartam és most bocsánatot kérhetsz tőlünk közönséges vádaskodásaidért, öcsém.

- Eszembe sem jut, hogy kételkednék bátyám-uram szavaiban, - kezdte Ekenstedt. Ezzel felállott és a mellén összefont karokkal szónoki állást foglalt el, nekidőlve háttal a könyves-szekrénynek. - Tekintve bátyám-uram őszinteségét és igazságosságát, megértem, hogy Charlotte sohasem gondolhatott arra, hogy bátyámat is beavathassa sötét terveibe. Abban is igazat adok bátyám-uramnak, hogy én nem vagyok illő párti Charlotte számára és hogyha ezt Charlotte is, mint azt bátyám-uram tette, nyíltan és becsületesen bevallotta volna, akkor bár mély fájdalmat éreztem volna, de mégis megértettem és megbocsátottam volna. Charlotte azonban más utat választott. Talán attól tartva, hogy a nagy tömeg szemében elveszti az eddigi megbecsülést, először büszke önzetlenséggel elutasította Schagerström patrónust. De természetesen nem az volt a szándéka, hogy ezzel végleg elriassa magától. Ehelyett úgy intézte a dolgot, hogy én bontsam föl az eljegyzést. Tudja, hogy érzékeny vagyok és azt használta föl. Olyan kijelentést tett, amelyről tudta, hogy kihoz a sodromból. A célját el is érte. Szakítottam vele és most azt gondolja, hogy megnyerte a játékot. Minden felelősséget rám hárít. Rám akarja irányítani úgy tisztelt bátyám-uramnak, mint mindenkinek a haragját. Lám, én szakítottam vele, az, akinek kedvéért csak az előbb olyan fényes ajánlatot utasított vissza. Én szakítottam vele, akire öt év óta várakozik! Ki csodálkozhatik, hogy a részemről történt föllépés után most már igent mond Schagerström patrónusnak? Ugyan, ki kárhoztathatja ezért?

Széles mozdulattal tárta ki karjait. Az esperes megrándította a székét és félig elfordult tőle.

Az öreg magas homlokán, éppen a középén, öt kis ránc volt. Ezek a ráncok Karl-Artur beszéde közben pirosodni kezdtek és most úgy vöröslöttek, mint egy sebhely. Ez volt a jele annak, hogy a különben annyira békés korskyrkai esperes nagyon föl volt indulva.

- De fiatal barátom...

- Bocsánat, mélyen tisztelt bátyám, de még van mondani valóm. Abban a percben, mikor a saját lelkem megmentése érdekében úgy láttam, hogy kénytelen vagyok szakítani Charlotte-tal, az isteni gondviselés egy másik nőt vezetett az utamba, egyszerű, igénytelen asszonyt a nép kebeléből és vele váltottam hűségigéretet tegnap este. Így hát teljes kárpótlást kaptam. Nagyon boldog vagyok és nem azért állok itten, hogy panaszkodjam. De úgy gondolom, hogy éppen nem kell magamra venni az általános megvetés terhét, amit Charlotte szeretne rám dobni.

Schagerström hirtelen feltekintett. Az utolsó szavaknál, melyeket a fiatal Ekenstedt mondott, az az érzése támadt, mintha a szoba levegője megváltozott volna. Észrevette, hogy Charlotte Löwensköld ott áll az ajtónyílásban a vőlegénye háta mögött.

Oly csendesen jött be, hogy senki sem vette észre. Karl-Artur nem tudta, hogy ott van és tovább beszélt. És mialatt részletezte az ő ravaszságát és álnokságát, Charlotte ott állt mögötte, mint egy védangyal és tiszta részvétellel, őszinte szelíd ragaszkodással tekintett rá. Schagerström nem egyszer látta ezt a kifejezést a saját felesége arcán, úgy, hogy tudta, mit jelent ez és hogy igazán őszinte.

Schagerström nem is gondolt arra, hogy milyen szép Charlotte, most, mikor ott áll. Azt gondolta, hogy olyan, amilyennek lennie kell, mintha hatalmas tűzön ment volna keresztül, a nélkül, hogy kormos lett volna vagy megégette volna magát, csak a salak és a tökéletlenség olvadt el, ő azonban ott áll épségben és tisztán. Nem tudta megérteni, hogy a fiatal Ekenstedt nem érzi pillantásának melegét, hogy nem veszi észre, amint szerelme körülöleli.

Ő maga úgy érezte, mintha ez az egész szobát betöltötte volna. Mintha annak ereje egészen addig a szögletig kisugárzott volna, ahol ült. Szinte szívdobogást kapott.

Kellemetlen érzés fogta el arra a gondolatra, hogy Charlotte ott áll és hallja azokat az ócsárlásokat, amelyek szerinte teljesen alaptalanok és igaztalanok. Megmozdult, hogy felálljon.

Ekkor Charlotte felé fordította a tekintetét és az észrevette őt a homályban. Megértette nyugtalankodását. Egyetértő mosollyal adott jelt és újját a szájára tette, hogy valahogy el ne árulja.

Azután éppen olyan csendesen, mint ahogy jött, eltűnt. Sem az esperes, sem a vőlegény nem tudta, hogy bent volt a szobában. Ettől a perctől kezdve erős nyugtalanság szállta meg Schagerströmet. Eddig nem sokat törődött Karl-Artur tirádaival. Azt hitte, hogy az egész valami jelentéktelen viszály a jegyespár között, mely magától rendbe jön, amint Karl-Artur kissé lecsillapodik. De amióta meglátta Charlotteot, megértette, hogy a papudvarban valódi tragédia játszódott le.

És miután, úgy látszik, hogy az egész szerencsétlenséget az ő meggondolatlan fellépése okozta, most valami megoldást keresett, hogy kibékítse a haragosokat. Arról volt szó, hogy bebizonyítsa Charlotte ártatlanságát. Ez nem fog nagyobb nehézséget okozni.

Mint nagybirtokos és elnöke sok egyesülésnek, nagy gyakorlata volt abban, hogy az ellentéteket elsimítsa. Szinte biztos volt benne, hogy rövidesen látni fogja a kivezető utat.

Éppen, mire Karl-Artur végére ért hosszú fejtegetéseinek, hallatszott, hogy valaki öreges léptekkel megérkezett az előszobába és rövidesen Regina Forsius esperesné jelent meg a küszöbön. Azonnal észrevette Schagerströmet.

- Mi a csoda, a patrónus uram ismét itt van?

Ez oly egyszerűen és természetesen jött, mint az igazi tiszta csodálkozás. Nem volt ideje, hogy neki készüljön valami illendő és szertartásos köszönéshez.

- Igen, - felelte Schagerström, - de ma sem jártam nagyobb szerencsével, mint tegnap. Akkor Sjötorpot ajánlottam fel, ma pedig egy jó lelkesízi állást, de ma is csak nem-et kaptam.

Az esperes új bátorságot kapott, ahogy a felesége megérkezett. Felállott és mialatt az őt kis ránc ott piroslott a homlokán, parancsoló mozdulatot tett Karl-Artur felé és mintegy kiutasította az ajtón.

- A legjobb, ha most lemégý a szobádba és átgondolod az egész dolgot még egyszer. Charlottenak is megvan a maga hibája, ez az ősi Löwensköld-természet. Heves és büszke, de ravasz vagy alattomos vagy éppen pénzsóvár sohasem volt. Ha nem volnál a fia az én igen tisztelt régi barátomnak, Ekenstedt ezredesnek...

Most azonban az esperesné félbeszakította.

- Az világos, - mondta, - hogy Forsius, meg én legszívesebben Charlotte oldalán szeretnénk állani, de nem tudom, hogy ez alkalommal megtehetjük-e. Sok mindent nem értek még. Így legelőször is nem értem, hogy miért nem szólt nekünk sem tegnap, sem ma egy árva szót sem. Azután azt sem értem, hogy miért volt olyan megelégedett, mikor Forsius ma Sjötorpba kocsizott és miért köszönte meg a rózsákat patrónus uramnak, mikor tudta, hogy Karl-Artur mit gondol felőle. De hát még e miatt nem ítélném el, ha mást nem tudnék.

- Ugyan mit? - kérdezte az esperes nyugtalanul.

- Miért hallgat? - folytatta az esperesné. - Ott a névnapon mindenki tudott a szakításról, meg a megkérésről. És néhányan elhúzódtak tőle, mások meg nyíltan haragudtak rá, de ő ezt nyugodtan tűrte, a nélkül, hogy védekezett volna. Ha a kávécsészét a szemük közé dobta volna, akkor hálát adtam volna a Teremtőnek, de ő úgy ült ottan, mintha keresztre feszítették volna és hagyta őket gonoszul gúnyolódni, ahogy csak bírtak.

- De csak nem tételezed fel róla, hogy képes volna ilyen rosszaságra, csak azért, mert nem védekezett? - mondta az esperes.

- Mikor hazaindultam, - mondta az esperesné, - igazán próbára akartam tenni. Az, aki a legbuzgóbban vádolta, az orgonistáné volt, akit különben is ki nem állhat. De én elfogadtam Sundlerné karját és megengedtem, hogy egészen a kapuig kísérjen. És még ezt is eltűrte. De megengedte volna ezt Charlotte Löwensköld, ha tiszta a lelkiismerete? Csak kérdzem.

A három férfi közül egyik sem válaszolt, egy szóval sem. Végre is az esperes szólalt meg kissé fáradt hangon:

- Úgy látszik, hogy hamarosan nem igen kapunk tiszta képet az egésről. De majd idővel ez is meglesz.

- Bocsanat bátyám-uram, - mondta Karl-Artur, - de nekem már most szükségem van a teljes világosságra. Az én cselekedetem nem volna méltó egy lelkipásztorhoz, hogyha már most nem volna tisztázva, hogy Charlotte kényszerítette ki a szakítást.

- Megkérdezzük őt magát, - ajánlotta az esperes.

- Nekem biztosabb tanura van szükségem, - mondta Karl-Artur.

- Ha szabad beleszólnom ebbe az ügybe, - mondta most Schagerström, - akkor tennék egy javaslatot, mely hamarosan tisztázná a helyzetet. Azt kell megtudni, hogy Löwensköld kisasszony készakarva ingerelte-e fel a vőlegényét, hogy szakítson vele, hogy azután igent mondhasson nekem. Nemde?

- Igen, úgy van.

- Szerintem az egész csak félreértés, - mondta Schagerström - és azért most azt javaslom, hogy még egyszer megújíthassam tegnapi kérésemet. Előre tudom, hogy megint csak nem-mel fog válaszolni.

- De vállalja patrónus uram a következményeket? - kérdezte Karl-Artur. - Gondolja meg, hátha igent fog mondani.

- Nem-et fog mondani, - ismételte Schagerström. És minthogy az én hibám, hogy félreértés keletkezett doktor Ekenstedt és a menyasszonya között, tehát mindent el fogok követni, hogy a jóviszony kettőjük között ismét helyreálljon.

Karl-Artur kissé kételkedve mosolygott.

- Igennel fog válaszolni, - mondta, - ha ugyan előbb valamikép nem figyelmeztetik, hogy miről van szó.

- Nincs szándékomban, hogy személyesen kérdezzem meg, - mondta Schagerström. - Írni fogok neki.

Odalépett az esperes íróasztalához, elővett egy darab papirost meg tollat és néhány sort írt.

- Bocsásson meg, hogy még egyszer zavarom a kisasszonyt, de a vőlegényétől hallottam, hogy az eljegyzésüket felbontották, miért is megismétlem tegnapi kérésemet.

Megmutatta Karl-Arturnak, hogy mit írt. Az helyeslőleg intett a fejével.

- Szabad megkérni, hogy valaki a cselédség közül felvigye ezt a levelet Löwensköld kisasszonynak? - mondta Schagerström.

Az esperes meghúzta az apró gyöngyökkel kirakott csengőszalagot, mely ott függött az íróasztal mögött és nemsokára megjelent a szolgálóleány.

- Tudja, Alma, hol van a kisasszony?

- A kisasszony a szobájában van.

- Adja át neki azonnal ezt a levelet Schagerström uramtól és mondja meg, hogy választ vár.

Csönd lett a szobában, mikor a szolgálóleány kiment. Ebben a csendben lehallatszott az öreg spinét szelíd hangja.

- Itt van felettünk, - mondta az esperesné. - Ő az, aki játszik.

Nem mertek egymásra tekinteni, csak hallgattak. Hallották a leány lépteit a lépcsőn, azután amint kinyitotta az ajtót. A zene elhallgatott.

- Most olvassa Charlotte a levelet, - gondolták.

Az öreg esperesné egészen reszketve ült ottan. Az esperes imára kulcsolta a kezét. Karl-Artur belevetette magát a hintaszékbe és kétkedő mosoly játszott a szája körül. Schagerström nyugodtan és közömbösen ült, mint máskor, mikor fontos ügyeket szokott elintézni.

Valaki fent könnyű léptekkel végig ment a padlón.

- Charlotte leült az íróasztalhoz, - gondolták. - Ugyan, mit írhat?

Néhány perc múlva ugyanezek a könnyű léptek az ajtóhoz tipegtek. Azután felnyitották, majd ismét bezárták. A szolgálóleány volt, aki elhagyta a szobát.

Bár valamennyien nyugalmat próbáltak magukra erőszakolni, de azért még sem tudtak ülve maradni. Mind a négyen az előszobában voltak, mire a leány lejött.

Az átadta a kis levelet Schagerströmnek, aki felbontotta és elolvasta.

- Igen-nel válaszolt, - mondta Schagerström és mintha csalódás érzett volna ki a hangjából.

Felolvasta Charlotte levelét a jelenlevők előtt.

- Ha patrónus uram mégis feleségül akar venni mind az után a sok rossz után, amit rólam mondanak, akkor én nem tehetek mást, mint hogy elfogadjam ajánlatát.

- Szerencsét kívánok patrónus uramnak, - mondta Ekenstedt érezhetően gúnyos hangon.
 - De hisz az egész csak próba volt, - mondta az esperesné. - Patrónus uram egyáltalában ne érezze magát lekötöttnek.
 - Természetes, hogy nem, - mondta az esperes. - Charlotte lesz az első, aki...
- Schagerströmön igazán meglátszott, hogy az első percben nem tudta, mit csináljon.
- Ekkor kocsizörgés hallatszott kívülről és valamennyien kitekintettek. Schagerström útikocsija állott meg a lépcső előtt.
- Legyen szabad megkérnem esperes uramat és az esperesné asszonyt, - mondta Schagerström szertartásosan, - hogy tolmácsolják köszönetemet Löwensköld kisasszony előtt a válaszáért, amit adott. Már egy régebben elhatározott utazás arra kényszerít, hogy egy-két hétig távol maradjak. Azonban, mihelyt visszaérkezem, remélem, megengedi, hogy intézkedhessem a kihirdetést és a menyegzőt illetően.

AZ INTÓ PRÉDIKÁCIÓ.

- Gina, drága szívem, - mondta az öreg esperes, - sehogysem tudok kiokoskodni Charlotteból. Magyarázatot kell tőle kérnem.

- Persze, teljesen igazad van, - helyeselte az esperesné. - Talán jó lesz, ha azonnal idehívom?

Schagerström eltávozott és Karl-Artur is lement a lakásába. A két öreg egyedül maradt az esperes szobájában. Ha ki akarták vallasni Charlotte-ot, akkor az időpont nagyon alkalmas volt.

- Az egyik napon kikoszarazza Schagerströmet, a másik napon pedig hálás, hogy elfogadhatja az ajánlatát, - mondta az öreg. - Ki látott már ilyen változékonyságot? Igazán néhány intó szót kell hozzá szólnom.

- Sohasem törődött azzal, hogy mit mondanak felőle, - mondta az esperesné, - de ez már mégis sok.

Már útban volt a gyönggyel hímzett csengőzsinór felé, mikor hirtelen megállott. Útközben ránézett a férje arcára. Az öt kis ránc még mindig vöröslött a homlokán, de különben egészen hamuszínű volt.

- Tudod mit, - mondta az esperesné. - Nem tudom, el vagy-e készülve, hogy most azonnal beszélhess Charlotte-tal. Nem olyan könnyű vele megegyezni. Nem jó volna, ha várnál délutánig, úgy, hogy addig kigondolhatnál valami igazán helyénvalót?

Az öreg asszonyosság ugyan nem sajnált volna egy jó kis szidást a társalkodónőjétől, de a férje most láthatóan kimerült volt a hosszú kocsikázás és az erős felindulás után. Azért nem akarta kitenni egy újabb izgató beszélgetésnek.

A szolgálóleány ugyanekkor bejött és jelentette, hogy az ebéd ki van tálalva. Így hát még egy ok volt, amiért el kellett halasztani Charlotte összeszidását.

Az ebédet nyomasztó csendességben fogyasztották el. Egyformán hiányzott az étvágy és a jókedv a négy asztaltársnál. A tálakat éppen olyan tele vitték ki, mint ahogy behozták. Csak azért ültek ott, mert annak így kellett lennie.

Mikor vége lett az ebédnek, Charlotte és Karl-Artur eltűntek, mindegyik a maga szobája felé, az esperesné pedig nyomatékosan figyelmeztette a férjét, hogy valahogy el ne mulassza a délutáni alvását Charlotte miatt. Nem olyan sürgős, hogy megleckéztesse Charlotte-ot. Hiszen itt van a házban. Akkor veheti elő, amikor akarja.

Az esperest nem volt olyan nehéz rábeszélni. De azért mégis jobb lett volna, ha azonnal felvette volna a harcot, mert mire felébredt délutáni alvásából, már egy jegyespár jelent meg előtte, akik nagyon kérték, hogy maga az esperes eskesse őket össze. Így eltelt az idő az uzsonnakávéig. Alig állt fel az esperes a kávé-asztaltól, mikor a szolgabíró jött el ostáblát játszani. A két öreg aztán hozzáült és addig ostáblázott, míg el nem jött a lefekvés ideje és ezzel vége is lett a napnak.

De amit elhalasztott, azt még nem mulasztotta el. Szerdán reggel frissen ébredt fel az esperes. Most már nem volt semmi akadály, hogy igazán megszidja Charlotte-ot.

De íme, délelőtt észreveszi az esperesné, hogy a férje javában gyomlálja a zöldséges kertet, ahol a csalán már nagyon is nagyra nőtt. Azonnal kisietett hozzá.

- Igen, igen, tudom, hogy azt akarod, hogy azonnal beszéljek Charlotte-tal, - mondta, amint meglátta a feleségét közeledni. - Magam is csak erre gondolok. Olyan leckét fog kapni, aminőnek még nem hallotta a párját. Csak azért jöttem ki a kertbe, hogy jobban elrendezhessem a gondolataimat.

Az esperesné egyet sóhajtva, visszafordult a konyhába. Tele volt a keze munkával. Július végén voltak, amikor a spenótot be kellett sózni, amikor a borsót szárítani és a málnából pedig lekvárt, meg szörpöt kellett főzni.

- Haj, haj, - gondolta, - nagyon is nagy dolgot csinál az egészből. Egész prédikációt gondol ki. De már ilyenek ezek a papok. Nagyon is sok szép szót fecsérelnek el ránk, szegény bűnösökre.

Érthető, hogy sok dolga ellenére azért szemmel kísérte Charlotte-ot, nehogy valami nem illő dolgot kövessen el. De hát nem volt szükség semmi felügyeletre. Még hétfőn, mielőtt Schagerström megérkezett a papudvarba és felidézte ezt a sok kellemetlenséget, Charlotte elkezdett rongyokat szétvagdalni a szőnyegszövéshöz. Fent volt az esperesnével a padláson és előszedték az ócska ruhákat, amelyek már csak arra valók voltak, hogy szétszabdalják őket és lehozta azokat néhány csomó régi ruhadarabbal együtt a tálalóba, ahol az ilyes munkát szokták végezni, nehogy a szépen kitakarított szobákban csináljanak port és szemetet. És egész kedd délután, meg egész szerdán ott ült Charlotte és vagdosott és vagdosott szünet nélkül. Ki-be lépett az ajtón. Szinte azt lehetett mondani, hogy önkéntes szobafogságra ítélte önmagát.

- Hát csak üljön ottan, - gondolta az esperesné. - Igazán nem érdemel jobbat.

De azért az urát is szemmel tartotta. Az csak nem jött ki a zöldséges kertből és nem is küldött Charlotte után. Forsius olyan hosszú prédikációt gondol ki, ami biztosan néhány óráig fog tartani, - mondotta magában. - Igaz ugyan, hogy Charlotte rosszul viselkedett, de már mégis úgy gondolom, hogy azért kár szegénykéért.

Így hát a délelőtti folyamán semmi sem történt a dologban. Azután jött az ebéd, az alvás, a kávézás és végül az ostáblázás a maga rendje-módja szerint. Az esperesné már nem is akart többet kellemetlenkedni. Csak azt sajnálta, hogy nem engedte meg a férjének, hogy tegnap tartsa meg az intő prédikációját, amikor még haragudott és így nyíltan megmondta volna a magáét.

De este, mikor egymás mellett feküdtek a széles ágyban, az esperes mentegetni próbálta magát halogatásáért.

- Bizony nem könnyű dolog ez, hogy intelmet intézzek Charlottehoz, - mondta. - Annyi sok minden jut az ember eszébe.

- Ne törődj a régi dolgokkal! - tanácsolta az esperesné. - Tudom, arra gondolsz, amikor magával vitte a kocsist és kilovagolt a lovaiddal éjjelenként, mert attól tartott, hogy azok teljesen elhíznak. Hagyjad csak ezt! Most az a fő, hogy megtudjad, vajjon ő bontotta-e fel az eljegyzést, vagy pedig Karl-Artur? Ettől függ az egész. Tudd meg, hogy az emberek már arról kezdenek pletykázni, hogy továbbra is meg akarjuk tartani Charlottet a házunkban.

Az esperes elmosolyodott.

- Igen, Charlotte csak jó szolgálatot akart tenni nekem, mikor éjjelente kilovagolt. Éppúgy, amikor meg akarta nekem azt az örömet szerezni, hogy megmutassa, hogy az én lovaim épp olyan jól futnak, mint akárki másé és lement velük a lóversenyre.

- Bizony, sok mindent kellett átélnünk ezzel a leánnyal, - sóhajtott az esperesné. - De hát mindezt már elfelejtettük és megbocsátottuk.

- Persze, persze, - hagyta rá az esperes, - de van még egy pár dolog, amit nem tudok kivenni a fejemből. Emlékszel, hogy is volt az hét évvel ezelőtt, mikor Charlotte elvesztette a szüleit és mi kénytelenek voltunk őt magunkhoz venni? Gina, drága szívem, bizony akkor nem voltál olyan jó színben, mint most. Azt lehetett volna hinni, hogy már nyolcvan éves vagy. Olyan erőtlén voltál, hogy alig bírtad a lábaidat magad után húzni. Minden nap attól féltem, hogy örökre elveszítelek.

Az esperesné azonnal megértette, hogy mire céloz. Azon a napon, mikor betöltötte a hatvanötödik évét, azt mondta önmagának, hogy eleget dolgozott már a háztartásban és ezért házvezetőnőt fogadott fel. Kitűnő fehércelet kapott. Attól kezdve nem volt szükség rá, hogy a háztartással törődjék, sőt a házvezetőnő nem is tartotta kíváncsnak, hogy a konyhába kimenjen. De egyidejűleg kezdett gyengülni az esperesné, fáradtnak és betegesnek érezte magát és különösen kedvtelen és boldogtalan lett. Azt hitték, hogy igazán elsorvad.

- Igen, - mondta, - bizony egy kicsit gyengélkedtem, mikor Charlotte hozzánk jött, bár sohasem volt olyan kényelmes dolgom, mint akkor. De Charlotte sehogysem tudott összeférni a házvezetőnővel, Lucia napján aztán fricskát adott neki, úgy, hogy a karácsonyi munka közepén a házvezetőnő egyszerűen ott hagyott és akkor nekem, szegény beteg asszonynak kellett kimenni a sütőházba, nekem kellett besózni a halat. Bizony, bizony ezt sohasem felejttem el.

- Nem, ezt nem is szabad elfelejtened, - mondta az esperes nevetve. - Gina, drága szívem, te igazi dolgos asszony vagy. Újra egészséges lettél, csak azért, hogy megint hozzáfoghattál a halsózáshoz, meg a sörfőzéshez. Charlotte mindig szeleburdi volt, mást igazán nem mondhatok, de az a fricska akkor az életedet mentette meg.

- Na és mit mondjak róla? - vetette közbe az öreg asszony, aki nem szívesen hallgatta, ha azt mondták, hogy szereti a kemény munkát, hogy nem tud meglenni munka nélkül. - Hogy is volt veled? Te is már régen a sírban fekédnél, ha Charlotte nem esett volna ki a templompadból.

Az esperes rögtön megértette, hogy mire céloz. Mikor Charlotte a papudvarhoz került, akkor még teljes lelkeszi szolgálatot teljesített és hozzá még minden vasárnap prédikált is. A felesége mindig biztatta, hogy vegyen segédlelkészt maga mellé. Láta, hogy csak halálra fárasztja magát és amellet mindig elégedetlen volt, mert nem jutott ideje, hogy kedvenc tudományával foglalkozzék. De mindig azt mondta, hogy ameddig egy szikrányi ereje lesz, elvégzi kötelességét. Charlotte nem nagyon nógatta, hanem elhatározta, hogy egy vasárnapon elalszik a templomban prédikáció közben. Igen, tényleg elaludt, úgy, hogy kifordult a padból és nagy felfordulást okozott a templomban. Természetesen az öreg esperes nagyon megharagudott, de ebből megértette, hogy már öreg lett a prédikáláshoz. Segédlelkészt fogadott, megmenekült egy csomó unalmas hivatalos dologtól és újra éledt.

- Bizony, bizony, - mondta. - Jó néhány évet ajándékozott nekem ezzel az ötletével. Hiszen éppen ezek azok, amik eszembe jutnak, mikor össze akarom szidni, úgyhogy sehogysem tudok előre jutni az intő prédikációmmal.

Az esperesné nem válaszolt semmit, hanem nagy titokban néhány könnycseppet törült ki a szeméből.

De azért belátta, hogy most már igazán nem lehet engedni, hogy Charlotte kicsússzék az intelem alól, azért újra kezdte a dolgot.

- Igen, mindez nagyon szép és jó, de csak nem azt akarod mondani, hogy nincs szándékodban megtudni, hogy tényleg Charlotte volt-e az, aki felbontotta az eljegyzést.

- Ha az ember nem látja tisztán maga előtt az utat, akkor legjobb megállni és várni, - mondta az öreg. - Úgy gondolom, hogy nekünk is ezt kell most tenni.

- Csak nem vállalhatsz felelősséget azért, hogy megengeded Schagerströmnek, hogy elvegye Charlotte-ot, ha olyan, amilyennek az emberek mondják?

- Ha Schagerström hozzám jönne és megkérdezne engem, - mondta az esperes, - akkor tudnám, hogy mit feleljek neki.

- Úgy? - mondta az esperesné. - És ugyan, mit felelnél?

- Azt mondanám neki, ha magam is ötven évvel fiatalabb volnék és még legényember...

- Mit?! - kiáltotta az esperesné és hirtelen felült az ágyban.

- Igen, igen, azt mondanám neki, - folytatta az esperes, - hogyha ötven évvel fiatalabb volnék és még legényember és meglátnék egy olyan leányt, mint Charlotte, aki tele van eleven életkedvvel és van benne valami, ami senki másban nem található fel, akkor magam is megkérném feleségül.

- Ej, haj! - kiáltotta az öreg esperesné, - te és Charlotte! No, hiszen akkor jól járnál!

A karjával hadonászott, az arca nevetőre változott, visszaesett a párnájára és elkezdett kacagni.

Az öreg kissé sértődve nézett rá, de ő csak tovább nevetett. Erre aztán mind a ketten olyan nevetőgörcsöt kaptak, hogy nem tudtak elaludni, csak jóval éjfél után.

A LEVÁGOTT HAJFÜRTÖK.

Csütörtökön este érkezett meg nagy utazókocsiban Ekenstedt ezredesné a papudvarhoz. A kocsi a lépcső előtt állott meg, de az ezredesné nem szállott ki belőle, hanem megkérte az odasiető szolgálóleányt, hogy segítsen neki, szólítsa ki a háziasszonyt. Szeretne néhány szót váltani vele.

Forsius esperesné azonnal kisietett és bókolva meg mosolyogva állott meg a kocsi előtt. Ez igazán nagy öröm, minő kellemes meglepetés. Nem akar kedves Beáta kiszállani a kocsiból és megpihenni a hosszú utazás után szerény hajlékukban?

Persze, az ezredesné nem is óhajtott mást, de először meg kellett tudnia, vajjon az a borzasztó leányzó még mindig a házukban tartózkodik-e?

Az esperesné értelmetlenül nézett rá.

- Arra a haszontalan szakácsnőre gondolsz, aki akkor szolgált, mikor legutoljára voltál nálam? Óh, az már régen elment. Most már jó ebédet fogsz kapni.

Az ezredesné azonban még mindig ülve maradt a kocsiban.

- Ugyan, ne tetesd magad, Gina! Jól tudod, hogy arra a gonosz személyre gondolok, akivel Karl-Artur jegyben járt. Azt szeretném tudni, hogy továbbra is megtűrod őt a házában?

Most már kénytelen volt az esperesné megérteni. De akármit is gondolt Charlotteról a szíve mélyén, mégis azonnal kész volt, hogy megvédelmezze a házhoz tartozókat, akár az egész világ ellenében.

- Beáta megbocsát, de azt, aki úgy Forsiusnak, mint nekem hét éven keresztül mintegy az édes leányunk volt, azt nem üzzük el csak úgy hamarjában. Különben is senki sem tudja biztosan, hogy mint történt az egész.

- A fiamtól levelet kaptam, Thea Sundler is küldött levelet és aztán ő maga is írt, - mondta az ezredesné. - Elöttem nincsen bizonytalanság!

- Ő is írt neked levelet, melyben azt állítja, hogy ő a hibás, akkor igazán nem szabad addig elutaznod, míg meg nem mutatod ezt a levelet, - mondja az esperesné, aki annyira meglepődött és annyira izgatott lett, hogy egy rövid káromkodás is kiröpült a száján.

Közelebb lépett a makacs kis ezredesnéhez, aki egészen behúzódott a kocsi ernyője alá. Úgy látszott, mintha ki akarta volna emelni a kocsiból.

- Hajts csak! Hajts! - kiáltotta az ezredesné a kocsisához.

Ebben a percben Karl-Artur lépett ki a szárnyépületből. Megismerte az anyja hangját és szaladva sietett a főépület felé.

A legszeretetteljesebb találkozás volt. Az ezredesné átölelte karjaival fiát és oly hevesen és melegen csókolta, mintha valami halálos veszedelemből szabadult volna ki.

- De hát nem akar mama kiszállni a kocsiból? - kérdezte Karl-Artur, aki zavarba jött a nagy csókolás alatt, melynek tanui voltak a kocsis, a szolgálóleány és az esperesné.

- Nem, - mondta az ezredesné, - az egész úton azt mondtam magamban, hogy nem tudnék egy földél alatt aludni azzal a nőszeméllyel, aki oly szégyenletesen elhagyott. Ül fel ide mellém, majd elhajatunk a fogadóba.

- Ugyan, ne légy olyan gyerekes, Beáta! - mondta az esperesné, aki kissé megnyugodott. - Maradj csak itt, megígérem neked, hogy még az árnyékát sem fogod látni Charlottenek.

- De mégis érezni fogom, hogy itt van a közelemben.

- Az emberek már úgyis eleget fecsegnek, - mondta az esperesné. - Most aztán még annak is híre menjen, hogy nem akartál nálunk megszállni?

- Természetes, hogy mamának itt kell maradni, - döntötte el Karl-Artur. - Hiszen én minden nap látom Charlotte-ot, a nélkül, hogy a legkevéssbé is kellemetlen volna.

Mikor Karl-Artur ilyen határozottan nyilatkozott, az ezredesné körülnézett, mintegy kivezető utat keresve. Hirtelen rámutatott a szárnyépületre, ahol a fia lakott.

- Nem lakhatnék talán ott lent Karl-Arturnál? - kérdezte. - Ha ott lenne mellettem a szomszéd szobában, akkor talán nem gondolnék annyit arra a rettenetes nőszemélyre. Kedves Regina, - fordult most az esperesné felé, - ha azt akarod, hogy itt maradjak, akkor engedd meg, hogy a szárnyépületben szállhassak meg! Nem szükséges semmi nagy rendezkedés. Csak egy ágy, semmi más; csak egy ágy!

- Nem értem, hogy miért ne aludhatnál éppen úgy a rendes vendégszobában - méltatlankodott az esperesné, - de mindenesetre jobb, mintha elmennél tőlünk.

Bizony az esperesné nagyon haragos lett. Mialatt a kocsi lehajtott a szárnyépülethez, valamit mormogott magában Beáta Ekenstedtről, aki bármilyen finom is, mégsem elég tapintatos.

Mikor bement az ebédlőbe, meglátta, hogy Charlotte ott áll az egyik nyitott ablaknál. Biztosan mindent hallott.

- No, jól hallottad, hogy nem akar veled találkozni, - mondta az esperesné. - Még csak nem is akar veled egy fedél alatt aludni.

De Charlotte, akinek már régóta nem volt olyan boldog órája, mint éppen ez, amidőn tanuja lehetett az anya és a fiú szeretetteljes találkozásának, megelégedetten és mosolyogva állt ottan. Most már tudta, hogy önfeláldozása nem volt hiábavaló.

- Hát akkor legjobb lesz, ha visszavonulok, - mondta a világ legnyugodtabb hangján és kiestett a szobából.

Az esperesné majd megfulladt. Be kellett menni Forsiushoz.

- Mit szól ehhez? Karl-Arturnak, meg az orgonistánénak mégis csak igazuk lesz. Hallja, hogy Beáta Ekenstedt nem akar vele egy fedél alatt aludni és mindegyre csak mosolyog és megelégedettnek látszik, mintha csak Spanyolország királynőjévé választották volna.

- Úgy-úgy, szívem, - mondta az esperes, - nyugodj meg egy kicsit. A homály kezd oszlani. Biztos vagyok benne, hogy az ezredesné segítségünkre lesz bajunkban.

Az esperesné attól tartott, hogy férje, aki eddig Isten kegyelméből megőrizte szellemi képességét, most a gyermekkorba kezd visszatérni. Majd éppen ez a bolondos Beáta Ekenstedt fog rajtuk segíteni?

Az esperes szavai csak növelték levertségét. Kiment a konyhába és kiadta a parancsot, hogy ágyazzanak meg az ezredesnének a szárnyépületben, azután tálcán hideg ételeket is küldött le. Majd felment a hálószobájába.

- Legjobb, ha odaküldöm neki az ételt, - gondolta. - Ott zavartalanul ülhet együtt a fiával, ahogy akar. Azt hittem, azért jött ide, hogy megleckéztesse a fiát az új eljegyzése miatt, de csak csókolgatja és kényezteti. Ha azt hiszi, hogy ilyen módon valami öröme lesz benne, akkor...

Másnap reggel az ezredesné és Karl-Artur megjelentek a reggelinél. Az előbbi kitűnő hangulatban volt és a legudvariasabban társalgott a háziakkal. De amint az esperesné most napvilágnál látta az ezredesné, hát bizony nagyon hervadtnak, sápadtnak látszott. Az esperesné, sok évvel idősebb volt, de azért üdőbbnek és erősebbnek érezte magát barátnőjéhez hasonlítva. Mégis csak kár érte, - gondolta magában. - Nem olyan vidám, mint ahogy mutatja.

Mikor megreggeliztek, az ezredesné elküldte Karl-Arturt a faluba, hogy hívja ide Thea Sundlert, mert beszélni óhajt vele. Az esperes ment a dolga után és így a két asszony egyedül maradt.

Az ezredesné azonnal a fiáról kezdett beszélni.

- Ah, kedves Ginám, - mondta, - boldogabb vagyok, mint mondhatnám. Azonnal elindultam hazulról, amint megkaptam Karl-Artur levelét. Azt hittem, hogy kétségbe lesz esve, hogy öngyilkosságra gondol, azonban egész boldognak és megelégedettnek találtam. Csodálatos, nemde? Ilyen nagy izgalom után?...

- Igen, hamarosan megvizasztalódt, - mondta az esperesné száraz hangon.

- Igen, tudom. Az a dalarnai leány. Az egész csak szeszély, minden jelentőség nélkül. Egyszerű pasztilla, amit a szánkba veszünk, hogy elvegye a rossz ízt. Ugyan, hogyan is tudna együtt élni Karl-Artur egy ilyen nőszeméllyel?

- Én láttam őt, - mondta az esperesné. - Mondhatom Beátának, hogy szép, igazán feltűnő szép fehércseléd.

Szürke sápadtság futotta el az ezredesné arcát, de csak egy pillanatra.

- Megegyeztünk, Ekenstedt és én, hogy ezt az egész dolgot bagatellnek tekintjük. Nem tagadjuk meg tőle a beleegyezésünket. Hiszen oly kegyetlenül csalatkozott. Természetesen a bánat elvette az eszét. Ha nem ingereljük fel ellenállásra, akkor hamarosan elfelejti ezt az egész játékot.

Ma reggel az esperesné olyan hévvel kötögetett, hogy a kötőtűk szinte zizegtek. Ez volt az egyetlen módja, hogy megőrizze nyugalma ekkora örültség előtt.

- Drága barátnőm, - gondolta magában, - hát te volnál olyan okos és tehetséges? És nem veszed észre, hogy minden rosszul fog végződni?

Az orrlukái kitágultak, a ráncai megelevenedtek, de azért ma reggel olyan nagy részvéttel volt az ezredesné iránt, hogy visszafojtotta nevető kedvét.

- Igen, ez már így van a mai fiatalsággal, hogy nem tűrik a szülők ellenvetéseit.

- Mi már egyszer előbb tévedtünk Karl-Arturra, - mondta az ezredesné. - Elleneztük, hogy pap legyen belőle. Nem használt semmit. Csak jobban elidegenedett tőlünk. Most aztán nem akarunk ellene szegülni a dalarnai parasztleánnyal való eljegyzésének. Nem szeretném őt egészen elveszíteni.

Az esperesné úgy felhúzta a szemöldökét, hogy majdnem a hajtövét érintette.

- Már azt meg kell adni! Ez igazán nagy szeretet, kimondhatatlan nagy szeretet.

Az ezredesné közölte vele, hogy beszélni akar ebben az ügyben Thea Sundlerrel. Ezért küldött utána. Úgy látszik, okos asszony az, aki nagyon ragaszkodik Karl-Arturhoz. Az legnagyobb bizalommal várja véleményét.

Most már az esperesné alig tudott nyugodtan ülni. Az orgonistáné, ez a jelentéktelen, szegény kis asszonyka és Ekenstedt ezredesné, ez a minden különcsége ellenére is kiváló nagy-asszony! Ő maga nem tud egy okos szót szólani a fiának. Ezt másnak kell megtenni és éppen az orgonistánénak!

- Igen, ezek olyan finomságok, melyekkel nem igen törődtek, mikor én még fiatal voltam, - mondta.

- Thea Sundler olyan kitűnő és megnyugtató levelet írt a szakítás után, - magyarázta az ezredesné.

Mikor a levél szót meghallotta az esperesné, felugrott és a homlokára csapott.

- De jó, hogy erről meg nem feledkeztem! Nem volnál szíves elmondani nekem, hogy mit írt neked Charlotte erről a szomorú változásról?

- Elolvashatod a levelét, - mondta az ezredesné. - Itt van a táskámban.

Ezzel odanyújtotta az esperesnének az összehajtogatott levelet és az felnyitotta. Ebben azonban csak ez a néhány szó állott: «Vajha ne gondolna rosszat felőlem az én drága anyám-asszonyom...»

Az esperesné csalódott arccal adta vissza a levelet.

- Na, ebből nem lettem okosabb, mint az előbb.

- Rám egész meggyőzően hat, - mondta az ezredesné erős nyomatékkal.

Feltűnt az esperesnének, hogy a vendége az egész idő alatt feltűnő hangosan beszél. Ez különben nem volt szokása és talán azért tette, mert nagyon fel volt ingerelve és kijött a sodrából. Ugyanekkor eszébe jutott, hogy ha Charlotte szokása szerint ott ül a tálalóban és ruhákat vagdos, akkor minden szót meg kell hallania. Azt a nyílást, amin keresztül az ételeket szokták beadni, bizony nem lehetett nagyon elzárni. Hányszor panaszkodott, hogy minden zaj behallatszott a tálalóból az ebédlőbe!

- Mit szól maga Charlotte? - kérdezte az ezredesné.

- Ő nem szól egy szót sem. Forsius magára vállalta, hogy majd kihallgatja, de most azt mondja, hogy erre nincsen szükség. Semmit sem tudok.

- Nagyon különös! - mondta az ezredesné. - Nagyon különös!

Most az esperesné azt javasolta, hogy menjenek fel az emeletre. Igazán nagy mulasztás volt tőle, hogy erre előbb nem gondolt. Egy ilyen előkelő vendég csak nem ülhet az ebédlőben, mint hétköznapi szokás.

Az ezredesné azonban semmi áron sem akart bezárkózni az emeleti szobákba, melyek nem olyan barátságosak, mint azok, amelyeket mindennap használnak. Már ő csak szívesebben ül az ebédlőben és tovább beszélt Charlotteról, éppen olyan hangosan, mint azelőtt. Mit csinált, milyen munkához fogott, látszik-e rajta, hogy boldog, hogy férjhez mehet Schagerströmhöz?

Egyszerre csak könnyek nyomták el az ezredesné hangját.

- Igazán nagyon szerettem őt, - mondta. - Mindent inkább vártam tőle, csak éppen ezt nem.

Az esperesné hallotta, amint egy olló esett a földre a szomszéd szobában.

- Most már nem bírja ezt tovább hallgatni, - gondolta, - most már be fog rohanni és megvédelmezi magát.

De semmi sem hallatszott. Charlotte nem jött ki.

Végre félbeszakadt ez a kellemetlen helyzet, mikor Karl-Artur visszajött a faluból Thea Sundler társaságában. Az ezredesné azonnal kiment Sundlernéval és a fiával a kertbe, míg az esperesné a konyhába sietett, hogy cukrot törjön, süteményeket rakjon fel és kávéát őröljön. Persze, nem volt arra szükség, hogy mindezt ő maga végezze el, de úgy gondolta, hogy ez megnyugtató.

Ezalatt pedig a levél fölött tépelődött, amit Charlotte küldött a jövőre anyósának. Miért írt olyan röviden? Hiszen emlékezik, hogy mikor Charlotte lejött aznap a reggelihez, mennyire tintásak voltak az újjai. Azért az ezredesnéhez írt egy sorért nem kellett magát annyira betintáztatnia. Bizonyára még egy levelet kellett írnia. És ez kedden történt? Egy nappal a megkérés után. Itt lappang valami, aminek utána kell járni.

Közben beküldte a cselédleányt, hogy terítse meg az orgonalugasban a kávéasztalt. Ma délelőtti kávé ad az előkelő vendég tiszteletére.

- Charlottenak hosszú levelet kellett írnia, - gondolta az esperesné. - Mit csinált vele? Elküldte? Vagy talán széttépte?

Ezzel a gondolattal foglalkozott az egész kávézás alatt és szokása ellenére csendes volt. Sundlerné asszony is ott volt az asztalnál, de bezzeg ő nem hallgatott, hanem egész idő alatt fecsegett. Az esperesnének úgy tetszett, mintha a mesebeli felfuvalkodott béka lett volna, olyan fontosnak és dölyfösnek érezte magát, hogy ezek a finom emberek hozzá fordulnak segítségért. Azelőtt csak nevetségesnek tartotta ezt a nőszemélyt, most azonban undorodni kezdett tőle.

- Itt begyeskedik és örül, mikor mi mindannyian szomorúak és szerencsétlenek vagyunk, - gondolta. - Ez nem jó asszony.

De azért természetesen megkínálta nem is egy, de két csésze kávéval, a legjobb süteményeket erőszakolta rá. A vendéglátás törvényeinek engedelmeskedni kell, még akkor is, ha a legnagyobb ellenségünket látjuk vendégül házukban.

A kávézás után visszament az esperesné a konyhába. Az ezredesné már két órákor el akart utazni, de az esperesné előbb még ebédre szeretne volna meghívni. Ez rendkívüli alkalom volt és azért maga akart felügyelni a konyhában.

Mikor egy óra lett, Sundlerné jött be a konyhába, hogy elbúcsúzzék. A többiek még a lugasban ültek, de neki haza kellett menni, hogy ebédet készítsen a férjének.

Az esperesné, aki éppen a leveses fazék fölé hajolt, letette a főzőkanalat, kikísérte a lépcsőig, meghajolt és bocsánatot kért és üdvözlést küldött az orgonistának.

Úgy gondolta, hogy Thea Sundler megérthette, hogy sürgős dolga van, de az csak ott állott, a kezét szorongatta és fecsegett, hogy milyen kár az ezredesnéért emiatt az új eljegyzés miatt.

Igen, ebben az esperesné is igazat adott neki.

Az orgonistáné erre még jobban megszorította a kezét. Azt mondta, hogy nem mehet el a nélkül, hogy meg nem kérdezné, hogy van Charlotte.

- Tudod mit, - mondta az esperesné, - Charlotte ott ül bent és rongyokat vagdos. Menj be hozzá és kérdezd meg őt magát!

A tálaló előtt voltak és az esperesné egy gyors mozdulattal kinyitotta az ajtót és betolta a küszöbön Sundlernét.

- Értem, hogy ezt akarta, - gondolta magában. - Charlotteot sohasem szívlelhette és most gyönyörködni szeretne a megaláztatásában. Micsoda egy béka! Remélem, hogy Charlotte úgy fogadja, ahogy azt megérdemli.

- Ha, ha, ha! - nevetett. - Szeretném látni ezt a találkozást.

Csendesen, ahogy csak tudott, odalopódzott a másik ajtóhoz, mely az ebédlőbe vezetett. Hangtalanul kinyitotta és egy perc múlva már ott állott a nyílásnál a tálaló felé.

Felnyitotta egy kicsit, úgy, hogy benézhetett a kis szobába, ahol Charlotte ült körülvéve nemcsak a mostani, hanem az előbbeni Forsius esperesnék régi ruháival. Mindent kivágott, ami zöld volt, ami kék volt, mindent, ami tarka volt. A padlón halmazával heverték a keskeny szalagok és egy ládában heverték a már fölgombolyított szalagok. Látszik, hogy Charlotte ugyancsak nem lustálkodott.

Charlotte úgy ült, hogy éppen háttal fordult Thea Sundler felé, aki még az ajtóküszöbön állt és meglehetősen tétovának látszott.

- Úgy, hát még nem jutott tovább, - gondolta az esperesné. - Ez jól indul. Bizonyára kellemes perce lesz.

Látta, amint Thea Sundler olyan arcot vágott, mely egyszerre szánakozó és bátorító is volt, hallotta, amint megszólította szelíden és részvevően, ahogy az ember a betegekhez vagy a foglyokhoz vagy a koldusokhoz szokott szólani:

- Jónapot, Charlotte!

Charlotte nem felelt. Ott ült kezében az ollóval és tovább folytatta a vagdalást.

Gúnyos mosoly futott végig Thea Sundler arcán. Kimutatta hegyes fogait. Ez csak egy pillanatig tartott, de elég volt. Most már tudta az esperesné, hogy mi a szándéka.

Thea Sundler azonban ismét szelíd és részvételtjes lett. Egy lépést tett a szoba belseje felé és azután barátságosan és vidáman mondta, mint ahogy az ember tudatlan cselédséghez vagy félénk gyermekekhez szokott szólani:

- Jónapot, Charlotte!

Charlotte azonban csak nem mozdult meg.

Ekkor Thea Sundler föléje hajolt, hogy meglássa az arcát. Azt hitte talán, hogy Charlotte ott ül és sír, hogy Karl-Artur anyja nem akar vele találkozni, E közben azonban Sundlerné asszony néhány hajfürtje megérintette Charlotte vállát, amely fedetlen volt, mert a kendője, amit a nyaka köré kötött, munka közben lecsúszott.

Abban a percben, mikor a hajfürtök megérintették a vállát, egyszeriben életre kapott Charlotte. Mint egy ragadozó madár megragadott markával egy jó csomót a szépen kisütött hajfürtökből, felemelte az ollót, amelyet nyitva tartott a kezében és levágta azokat.

Nem volt ez átgondolt cselekedet. Amint megtette, felállott és maga is csodálkozva nézte, hogy mit is művelt. A másik meg ordított az ijedtségtől és haragtól. Ez volt a legrettenetesebb, ami csak történhetett vele. Ezek a fürtök voltak a büszkesége. Az egyetlen szépség, amivel dicsekedhetett. Most már nem mutatkozhatik addig az emberek között, míg újból ki nem nőnek. Még egyszer felkiáltott bánatában és önkívületi haragjában.

A konyhában azonban, amely a tálaló szomszédságában volt, olyan nagy zaj volt a fortyogó fazekaktól, a pattogó tűztől és a mozsártöréstől, hogy semmit sem hallottak. Az ezredesné, meg a fia kint ültek a kertben és nem igen hallhattak semmit, mert egyikük sem sietett segítségére.

- Igen, mit keressz itten? - mondta Charlotte. - Én hallgatok Karl-Artur érdekében, de csak nem tartasz olyan ostobának, hogy ne tudjam, hogy te voltál az, aki az egész dolgot fölkavartad?

Ezzel az ajtóhoz ment és felszakította.

- Most pedig takarodj! - mondta.

Egyet csattantott a levegőben az ollójával és többre nem is volt szükség, mert Thea Sundler hanyatt-homlok rohant kifelé.

Az esperesné óvatosan behúzta a tálaló-nyílást. Azután összecsapta a kezét és úgy nevetett.

- Édes jó Istenem, - mondta, - hogy ezt végignézhettem! Na, most lesz min kacagni az öregemnek!

De hirtelen elkomolyodott.

- Az az áldott, jó gyermek! - mormogta. - Ott ül és hagyja, hogy mindenki rosszat gondoljon felőle. Nem, ennek most már igazán végét kell szakítani.

Egy perc múlva már föllopózott az esperesné a lépcsőn az emeletre. Oly óvatosan ment, mint egy tolvaj a Charlotte szobájához, mely az épület keleti szárnyán feküdt.

Nem is nézett körül benne, hanem egyenesen a cserépkályhához ment. Ott tényleg rátalált néhány eltépett, teleírt lapra.

- Az Úristen bocsássa ezt meg nekem! - mondta. - Ő tudja, először történik meg életemben, hogy engedély nélkül olvasom el másnak a levelét.

Bevitte magával a teleírt lapokat a hálósobájába, elővette a szemüvegét és elkezdte olvasni.

- Igen, igen, - mondta, mikor befejezte az olvasást. - Ez az igazi levél. Ezt gondoltam azonnal.

Kezében a levéllel lement a lépcsőn azzal a szándékkal, hogy odaadja azt az ezredesnének. De amint kiért a szabadba, meglátta a vendégét, amint egy padon üldögélt a fiával. Milyen gyöngéden hajolt mellé! Micsoda ragaszkodás és imádat volt a kifejezésében, amint felnézett rá!

Az esperesné megállott.

- Ugyan, hogyan olvashatnám fel előtte ezt a levelet? - gondolta.

Megváltoztatta a szándékát és e helyett bement Forsiushoz.

- Itt van valami érdekes olvasni való, öregem, - mondta és kiteregette előtte a levelet. - A Charlotte szobájában a kályhában találtam. Azért dobta be, hogy elégjen, de a drága gyermek elfelejtette meggyújtani. Olvasd csak! Jól fog esni!

Az öreg észrevette, hogy feleségének az arckifejezése egészen megváltozott, nem olyan már, mint volt az utóbbi kellemetlen napok alatt. Jól mondta az asszony, hogy nem árt, ha ő is elolvassa ezt a levelet.

- Úgy bizony, - mondta, mikor végére ért, - hát így történt. De hát miért nem küldte el ezt a levelet?

- Igen, ha mi ezt tudnók! - mondta az esperesné. - Mindenesetre lehoztam, hogy megmutassam Beátának, de tudod, mikor leértem a lépcsőre és megláttam, hogy ül ottan és imádja a fiát, akkor azt gondoltam, hogy előbb neked mutatom meg.

Az esperes felállott és kinézett az ablakon az ezredesné felé.

- Így van ez, - mondta integetve. - Látod, Gina, drága szívem, Charlotte nem küldhette el ezt a levelet ilyen anyának. Azért dobta a kályhába. Nem védelmezhettem meg magát. És mi sem tehetünk ebben a dologban semmit, mi sem.

Felsőhajtottak, mert nem látták a lehetőségét, miként moshatnék tisztára Charlotte-ot a világ szeme előtt, de lelkük mélyén mégis megkönnyebbültek. Mikor az ebédnél találkoztak vendégükkel, akkor a legjobb hangulatban voltak.

Csodálatosképpen az ezredesné lelkületében is változás történt. Most már nem volt olyan erőszakoltan vidám, mint a reggelinél. Úgy látszott, mintha teljesen új életkedvet nyert volna.

Az esperesné csodálkozott, hogy Thea Sundler okozta-e ezt a változást és így is volt, ha nem is éppen olyan módon, ahogy gondolta.

Az ezredesné ott üldögélt a padon Karl-Arturral a szárnyépület előtt, midőn Sundlerné kirohant a nagyházból, szinte repülve, mint egy felriasztott galamb, amely a vércse karmai közül menekül.

- Mi lelte Thea barátnődet? - mondta az ezredesné. - Lám, hogy rohan és a kezével takargatja a félarcát! Istenem, Karl-Artur, szaladj csak utána! Talán bizony méhraj rohanta meg. Kérdezd meg, nem segíthetnél-e rajta?

Karl-Artur azonnal sietett anyja kívánságát teljesíteni és bár Sundlerné kétségbeesve integetett feléje, hogy ne közeledjék hozzá, mégis utólérte a kapunál.

Mikor Karl-Artur visszatért az anyjához, nagyon méltatlankodó volt az arckifejezése.

- Már megint Charlotte! Igazán kíméletlen egy személy! Gondold csak el! Sundlerné asszony bement hozzá, hogy megkérdezze, hogy érzi magát és Charlotte felhasználta az alkalmat, hogy egy csomó hajfürtöt levágjon a füle mellől.

- Ugyan, ne mondd! - kiáltott fel az ezredesné, mialatt alig leplezett mosoly lepte el az arcát. - Sundlerné szép hajfürtjeit! Na, hiszen akkor az borzasztó lehet?

- Bosszúból, mama, - mondta Karl-Artur. - Sundlerné tudja, hogy miben töri a fejét Charlotte. Ő volt, aki fölnyitotta az én szememet.

- Értem, - mondta az ezredesné.

Néhány percig elgondolkozva ült. Azután a fia felé fordult.

- Ne beszéljünk se Sundlernéről, se Charlotteról, Karl-Artur. Hiszen csak rövid néhány percem van, mielőtt elutaznék. Hadd beszélgezzünk rólad és a jövőbeli terveidről, melyekkel segíteni akarsz rajtunk szegény bűnösökön...

Azután az ebédnél vidám és beszédes volt az ezredesné, ahogy már az a szokása volt. Az esperesnével együtt vetélkedtek abban, hogy ki mondjon több szellemességet és vidám históriát.

Olykor-olykor egy pillantást vetett az ezredesné a tálaló nyílása felé. Elgondolta, hogy is érzi magát Charlotte a magányában. Elgondolta magában, vajjon ez a fiatal leány, aki oly szeretettel csüngött rajta, vágyódik-e utána?

Az ebéd után, mikor az útikocsi már a lépcső előtt állott, úgy történt, hogy az ezredesné egyedül maradt az ebédlőben. Egy pillanat alatt ott állott a tálaló nyílása előtt és felrántotta a faablakot. Előtte állott Charlotte. Charlotte, aki egész nap beteg volt a vágytól és most is ott leselkedett, hogy legalább egy pillanatra a szemébe nézhessen.

Az ezredesné hirtelen átölelte az arcát puha kezével, magához szorította és egyre-másra csókolta. Csókolás közben néhány töredékes mondatot súgott a fülébe.

- Kedvesem, tudsz-e még néhány napig hallgatni, talán néhány hétig? Minden jól lesz. Nagyon megkínóztalak? De nem tudtam, hogy mi lett, csak mikor levágtad annak a nőszemélynek a hajfűrtjeit. Ekenstedt és én kezünkbe vesszük a dolgot. Kitartasz addig Karl-Artur, még az én kedvemért? Vissza fogod őt kapni, gyermekem. Visszakapod.

Valaki megnyomta a kilincset. Az ezredesné gyorsan visszatolta a fatáblát és nemsokára bent ült az utazókocsijában.

A SZERENCSE FIA.

A gazdag Schagerström meg volt arról győződve, hogy sohasem lett volna belőle más, mint közönséges ostoba ember, ha egész fiatalságán át nem kísérte volna különös szerencse.

Mint gazdag és előkelő szülők gyermeke kényelmesen nevelkedhetett volna. Minden éjjel puha ágyban aludhatott volna, finom ruhákban járhatott volna és a legjobb ételekben válogathatott volna, éppúgy, mint a testvérei. De hát ő ezt nem bírta volna ki. Legalább is nem olyan hajlandósággal, mint amilyen a belsejében lakozott. Ezt már jobban tudta, mint más.

De hát az a nagy szerencséje volt, hogy csúnya és idomtalan volt. A szülők, de különösen az anyja nem szenvedhette. Nem tudták megérteni, hogy honnét is kapták ezt a nagy fejű, rövid nyakú és vastag testű gyermeket. Ők maguk derék szép emberek voltak és többi gyermekeik is olyanok voltak, mint az angyalok. Ez a Gusztáv azonban olyan volt, mint egy kakukfiók és e szerint is bántak vele.

Bizony nem könnyű dolog a kakukfiók sorsa. Schagerströmnek nem egyszer be kellett vallania, hogy keservesen érezte magát, de amint férfikorba lépett, mindezt valóságos jótéteménynek számította. Ha mindennap azt hallotta volna az édesanyjától, hogy az mennyire szereti és ha neki is tele lett volna a zsebe pénzzel, mint a bátyjainak, akkor bizonyára elpusztult volna. Ezzel persze nem akarja azt mondani, hogy a testvéreiből nem lettek derék és kedves emberek. De talán nekik jobb jellemük volt, már kezdettől fogva és így jobban tudták elviselni a szerencsét. Ez azonban nem lett volna az ő hasznára.

Hogy a latin nyelvvel annyi baja volt, hogy minden osztályt ismételnie kellett, ezt természetesen Fortuna asszony különös kegyének tartotta, - talán nem éppen annak idején, de most. Hiszen ez volt az oka, hogy az atya kivette az iskolából és elküldte Värmlandba hámosos gyakornoknak.

Ide is követte a jó szerencséje és úgy intézte, hogy egy keményszívű és fösvény tisztartó kezébe került, aki aztán nem úgy bánt vele, mint a szülei, hanem olyan nevelésben részesítette, amilyenre szüksége volt. Bizony ottan nem igen aludhatott pehely derékaljon. Még jó volt, hogy egy vékony szalmazsákot kapott az ágyára. Ott aztán megtanulta a kását kanalizni, még akkor is, ha kozmás volt és heringet enni, bár nem egyszer savanyú volt. Ott tanult meg dolgozni reggeltől estig minden bér nélkül, de azzal a bizonyossággal, hogy jó néhány botütés várja a legkisebb mulasztásért. Mindez bizony nem volt kellemes, amíg tartott, de a gazdag Schagerström jól tudta, hogy nem lehet eléggé hálás a sorsnak, amely megtanította szalmán aludni és sovány kosztot élni.

Mikor már jó néhány évig gyakornokoskodott, akkor könyvelő lett belőle és ugyanakkor áthelyezték Kronbäckenbe Filipstad mellé egy hámorba, mely Fröberg patrónusé volt. Itt aztán jó gazdát kapott, ízletes és bőséges ételt az urak asztalánál, sőt egy kis fizetést is, úgy, hogy tisztességes ruhát vásárolhatott magának. Egyszeriben kitűnő jó dolga lett. Talán ez nem is lett volna olyan hasznos számára, de hát nem volt ideje, hogy elkényeztessék, mert a régi szerencséje most is vele volt.

Alig volt egy hónapig Kronbäckenben, mikor beleszeretett egy fiatal leányba, Fröberg patrónusnak a nevelt leányába. És ez a legrosszabb volt, ami érhet, mert a fiatal leány nemcsak ragyogóan szép és tehetséges és ünnepelt volt, hanem örököse a hámnak és több bányának, melyek milliókat értek. Nagy merészség lett volna akármilyen könyvelőtől, hogy szemet vessen rá, hát még egy olyantól, aki csúnya és nehézkes, kakukfiók otthon, aki soha semmi segítséget nem várhat, hanem önmagának kell fenntartania magát. Már az első percben belátta Schagerström, hogy nem tehet mást, minthogy visszahúzódik és senki emberfia előtt

nem mutatja ki szerelmét. Így neki nem jutott más, minthogy csöndesen szemlélje, mint jönnek a fiatal hadnagyok és diákok csapatostul karácsonykor és nyár idején Kornbäckenbe és hogy udvarolnak a fiatal leánynak. Neki azonban össze kellett szorítani a fogát és ökölbe szorítani a kezét, mikor a többiek azzal dicsekedtek, hogy ennyiszer és ennyiszer táncoltak vele egy este, hogy ennyi és ennyi kotillont és ennyi, meg ennyi pillantást kaptak tőle.

Tehát nem sok öröme volt a jó állásában, amikor egyszersmind boldogtalan szerelmével kellett küzdenie. Ez üldözte őt munka közben hétköznapi és vadászat közben vasárnap. Egyedül akkor volt ment a szerelem gyötrődésétől, mikor a bánya- és hámorjelentéseket olvasta, melyek hatalmas kötetekben heverték a polcokon és eddig senkinek sem jutott az eszébe, hogy azokban lapozgasson.

Persze, később megértette, hogy ez a boldogtalan szerelem jó nevelő volt, de azért akkor még sem tudott kibékülni a helyzettel. Nagyon is súlyos volt, nem bírta el.

A fiatal leány, akibe szerelmes volt, nem volt sem barátságos, sem barátságtalan az irányában. Miután nem táncolt és nem is tett kísérletet a közeledésre, sohasem volt alkalma vele beszélgetni. Egy nyári estén azonban, mikor a kornbäckeni nagy szalonban táncoltak, Schagerström szokása szerint az ajtó mellett állt és tekintetével kísérte szerelmét. Sohasem tudja elfelejteni, mennyire megrémült, mikor a tánc közben szíve szerelme hozzá lépett.

- Azt hiszem, legjobb, ha Schagerström úr lefekszik, - mondta. - Már tizenkét óra van és Schagerström úrnak holnap már négy órakor dolgoznia kell. Mi többiek, akár délig is alhatunk, ha kedvünk tartja.

Azonnal lesompolygott az irodába. Megértette, hogy megúnta, hogy mindig ott látja az ajtónál ácsorogni. Ugyan barátságosan beszélt és barátságosnak is látszott, de azért ezt nem szabad úgy magyarázni, hogy talán valami különös jóindulattal van irányában és úgy gondolja, kár érte, amiért ott áll és csak hiába fárasztja magát.

Máskor kint voltak halászni, ő és néhányan a gavallérok közül, persze Schagerström evezett. Meleg nap volt és a csónak is nehéz volt, de ő azért boldognak érezte magát, hogy vele szemben kapott helyet s az egész idő alatt ránézhetett.

Hazaérve, mikor a hídnál kikötöttek és kíségtette a csónakból, nagyon barátságosan megköszönte az evezést, de azután hozzáfűzte, mintegy attól tartva, hogy talán félremagyarázza a szavait:

- Nem értem, miért nem végzi el Schagerström úr a bányásziskolát Falunban. Ha az ember egy elnöknek a fia, akkor igazán nem szabad nyugodni addig, míg az ember több nem lesz, mint egyszerű könyvelő.

Természetesen észrevette, hogy a csónakázás közben majd hogy el nem nyelte a szemével. Megértette, hogy mennyire szereti, ez kellemetlenül érintette és azért most el akarja küldeni. Olyasmire még gondolni se mert volna, hogy úgy fogja fel a leány intését, mintha ez érdeklődnék a jövője iránt, miután hallotta a gyámjától, hogy Schagerströmből jó bányafelügyelő válnék, ha kellő kiképzésben részesülne, sőt talán éppen azért gondolt erre, hogy az egyszerű könyvelő és a gazdag bányatulajdonos leánya között lévő különbséget kiegyenlítse.

De hát ha már a leány így kívánta, írt a szüleinek és a segítségüket kérte, hogy elvégezhesse a bányásziskolát. Meg is kapta, amit kért. Persze kellemesebb lett volna elfogadni ezt a pénzt a nélkül, ha az apja nem azt írta volna, hogy reméli, jobban fog tanulni, mint a Klára-iskolában Stockholmban, vagy ha a levélből nem tűnt volna ki elég világosan, hogy a szülők nem bíznak benne, hogy többre viszi az egyszerű bányakönyvelői állásnál, akárhány bányásziskolát végezzen is. De később megértette, hogy ez az egész csak azért volt, mert régi szerencséje kísérte, hogy derék fickó váljék belőle.

Mindenesetre nem mondhatja, hogy olyan nagyon rossz volt a bányásziskolában, mert a tanítók meg voltak vele elégedve és ő pedig mohósággal neki vetette magát a tanulásnak. Egészen meg lett volna elégedve a világgal, ha gondolatai minden szabad percében nem szálltak volna oda Värmland felé ő hozzá és azokhoz, akik körülrajongták.

Mikor aztán végre, ezt már nem lehet tagadni, kitüntetéssel elvégezte a kétéves tanfolyamot, a leány gyámja írt neki, felajánlotta a felügyelői állást Gammalhyttanban, mely a legnagyobb és a legszebb hámor volt. Nagyszerű állás volt, sokkal jobb, mint amilyen egy huszonhároméves fiatal emberre várhatott volna. Schagerström túlboldog lett volna, ha nem tudta volna, hogy ő áll az ajánlat mögött. Sokkal óvatosabb volt, semhogy azt gondolja, a leány bizalommal van iránta és alkalmat akar neki adni, hogy kitüntesse magát. Nem, az ajánlat nem jelentett mást, csak tapintatos módon meg akarja akadályozni, hogy visszatérjen Kronbäckenbe. Nem volt éppen barátságatlan érzéssel irányában, szívesen segítette, de nem akarta mégsem, hogy a közelében legyen.

Schagerström is szívesen tett volna eleget óhajításának és talán sohasem mutatta volna magát előtte, de mielőtt új állását elfoglalta, kénytelen volt leutazni Kronbäckenbe, hogy a kellő utasításokat megkapja. És amint odaérkezett, Fröberg patrónus azzal fogadta, hogy menjen át a hölgyekhez a nagyházba, mert a gyámleánya is szeretne egy és más utasítást adni.

Így hát fölment a kis szalonba, jobbra az előszobától, hol a hölgyek kézimunkázni szoktak. És íme ő kinyújtott kezekkel sietett felé, éppen úgy, mint mikor azzal találkozunk, aki után hevesen vágyódtunk. Még hozzá Schagerström nagy ijedtségére észrevette, hogy egyedül vannak a szobában. Először történt életében, hogy tanu nélkül találkoztak.

Már ez is olyan szívdobogást okozott, ami még hevesebbé vált, mikor a leány szokott vidám és egyenes módján azt mondta neki, hogy Gammalhyttanban, ahol most tisztartó lesz, nagy és pompás udvarház van, úgy, hogy most már komolyan gondolhat a nősülésre.

Erre nem tudott válaszolni, mert olyan fájdalom ragadta meg, amiért ő nem elégszik meg azzal, hogy elküldte Kronbäckenből, hanem most még meg is akarja házasítani. Úgy gondolta, hogy ezt még sem érdemelte meg. Hiszen sohasem volt tolakodó.

De ő csak folytatta ugyanazzal az őszinteséggel.

- Ez a legszebb valamennyi többi hámoraim között. Mindig azt gondoltam, hogy ott fogok lakni, ha majd férjhez megyek.

Ez elegendő lett volna más embernek, de Schagerströmnek olyan szigorú nevelői voltak gyermekkorától kezdve, hogy egyszerűen megfordult és kifelé akart menni.

Ő azonban előbb odaugrott az ajtóhoz és a kilincsre tette a kezét.

- Már sok kérőnek adtam kosarat, - mondta - és talán az az igazság, hogy én is kosarat kapjak, mikor magam lépek fel kérőként.

Erre Schagerström nagyon keményen megragadta a kezét, hogy kinyithassa az ajtót.

- Ne játsszék velem! - mondta. - Ez nekem nagyon is komoly dolog.

- Nekem is az, - mondta a leány és keményen a szemébe nézett.

Ebben a percben aztán megértette Schagerström, hogy mit is akart az a régi szerencséje. Mindaz az egyedüllét, mindaz a keménység, mindaz a nélkülözés, melyen életében keresztül ment, csak azért voltak, hogy ez a földöntúli boldogság áthassa a lelkét, hogy mintegy helyet kaphasson ott, kiterjeszkedhessék, semmi más oda többé be nem lopózhassék.

AZ ÖRÖKSÉG.

Midőn három évi házasság után Schagerström elveszítette kis feleségét, akkor kiderült, hogy ez úgy végrendelkezett, hogy minden vagyonát, ha gyermektelenül halna el, a férjére hagyja. És midőn a hagyaték összeírása megtörtént és a régi hű cselédeket, valamint a távoli rokonokat kielégítették, Schagerström átvette a hatalmas örökséget.

Valamennyi birtokon és hámoron megkönnyebbülve sóhajtottak fel, midőn ez a dolog rendbe jött. Úgy gondolták, hogy amennyiben ez a vagyon egy kézben marad és hozzá még egy kitűnő képzett ember veszi át a hámorok vezetését, ez igazán a sorsnak kegyes előrelátása.

De rövid időre rá, ahogy Schagerström átvette az örökséget, a tisztartók, az inspektorok, a bérlők, az erdőőrök, szóval valamennyien, akiknek csak valami dolguk volt a birtokokkal, elégedetlenkedni kezdtek, hogy még sem lesz nagy örömük az új vezetésben. Schagerström ugyanis továbbra is Stockholmban maradt, ami elég nagy baj volt, de még ez csak megjárta volna, ha felelt volna a leveleikre. Ezt azonban teljesen elmulasztotta. Nyers vasat kellett venni, vasrudakat eladni, új szerződéseket kellett kötni a szén- és faszállításra, az üres állásokat is be kellett volna tölteni, az épületeket kitatarozni és a számlákat megfizetni, Schagerström azonban nem küldött sem levelet, sem pénzt. Néha ugyan válaszolt, hogy az értesítés megérkezett és majd küld utasítást, ez azonban elmaradt.

Alig néhány hét múlva valóságos zűr-zavar támadt. Néhány tisztartó egyszerűen ölbetett kezekkel várakozott, mások pedig a maguk szakállára cselekedtek, ami még rosszabb volt. Mindenütt belátták, hogy Schagerström nem az az ember, aki ezt a roppant nagy vagyont összetarthassa.

A legelégedetlenebb Fröberg patrónus volt Kronbäckenben. Schagerström mindig a kedvence volt és nagy dolgokat várt tőle. Bármennyire gyászolta, hogy az a vidám és ragyogó fiatal leány, aki az ő házában nőtt fel, nincs már többé az életben, mégis vigasztalás volt rá nézve, hogy a birtokai, melyeket oly sokáig ő vezetett, ezek a gazdag bányák, pompás vízesések, gyönyörű udvarházak, ezek a nagykiterjedésű erdők, ezek a gazdagon fizető hámorok és kohók, jó kezekbe kerültek.

Tudta, hogy Schagerströmnek alapos készültsége van, hogy nagybirtokos lehessen. Házasságuk első évében feleségével együtt külföldön tartózkodott és pedig a gyám tanácsára. Azokból a levelekből, melyeket neki írt, megértette, hogy nem az egyik múzeumból a másikba való szaladgálással fecsérték el az időt. Nem, ez az okos házaspár bányaműveket tanulmányozott Németországban, gyárat Angliában és állattenyésztést Hollandiában. Fáradhatatlanok voltak. Schagerström olykor panaszkodott is. «A leggyönyörűbb vidékeken utazunk, - írta egyik levelében, - a nélkül, hogy megnéznénk. Mi csak a hasznos tanulmányokra gondolunk. Disa igazán maga az energia. Jómagam bizony csak a szerelmünknek akarnék élni».

Az utolsó években Stockholmban laktak. Nagy házat vettek, azt a legpompásabban berendezték és megnyitották a vendégek előtt. Ez is a gyám tanácsára történt. Schagerström most már nagy ember. Az ország legelőkelőbb embereivel kell érintkeznie, meg kell tanulnia a társasági szokásokat, ismeretséget kell kötnie befolyásos emberekkel és megnyerni azok bizalmát.

Érthető tehát, hogy a kronbäckeni patrónusnak, bár most már semmi dolga sem volt Schagerström ügyeivel, mégis rosszul esett az egész. Mindenáron beszélni akart Schagerströmmel, hogy megtudja, mi a baja és hogy rávegye, hogy ismét lásson hozzá a munkához.

Egy szép napon behívta az egyik könyvelőt, egy egész fiatal embert, aki körülbelül Schagerströmmel egyidőben került Kronbäckenbe és igaz hű barátja volt.

- Hallja csak, Nyman barátom, - mondta, - valami baj lehet Schagerströmmel. Utazzék fel azonnal Stockholmba és hozza ide. Az én útikocsimon mehet. Ha azonban Nyman barátom nélküle tér vissza, akkor el van bocsátva.

Nyman könyvelő egészen megkövülve állott ottan. A kronbäckeni állását a világ minden kincséért sem akarta volna elveszíteni. Különbösen derék fickó volt, de egy kicsit lusta és sikerült magát az asszonyoknál annyira nélkülözhetlenné tennie, hogy szinte nem is kellett az irodában dolgoznia. Neki kellett whistezni az öreg asszonnyal, neki kellett felolvasni a fiatal nemzedéknek, kézimunkamintákat rajzolni, elkísérni a lovaglásaikra és általában az ő feladata volt, hogy mindenkor hűséges és engedelmeskedő lovagjuk legyen. A jámbor Nymannak mindenütt ott kellett lennie, ahol szórakozásról volt szó. Meg is volt elégedve a dolgával és semmi esetre sem kívánt változást.

Nyman könyvelő tehát Stockholmba utazott, hogy megmentse önmagát és Schagerströmet. Éjjel-nappal utazott és reggel nyolc óra tájt érkezett, megszállott az egyik fogadóban, azonnal új lovakat rendelt a visszautazásra, evett egy kicsit és aztán elsietett Schagerström lakására.

Becsöngetett és megkérte az inast, aki kinyitotta az ajtót, hogy jelentse be Schagerströmnél. Az inas gyorsan azt felelte, hogy a gazdával nem lehet találkozni. Kiment a városba.

A könyvelő megmondta a nevét és azt mondta, hogy igen fontos üzenettel érkezett Fröberg patrónustól. Majd egy óra múlva ismét eljön.

Csakugyan egy óra múlva visszatért. Váltott lovakkal kocsizott Fröbergnek az utazókocsiján Schagerström lakásához, az elemózsiás ládát megrakatta, szóval teljesen készen volt a várlandi utazáshoz.

De amikor az előszobába lépett, az inas ott állott és azt mondta, hogy Schagerström patrónus üdvözli és kéri a könyvelőt, hogy majd csak később jöjjön vissza. Most fontos ülése van.

A könyvelőnek úgy tetszett, hogy az inas hangjában volt valami erőszakolt és zavart. Attól tartott, hogy hazudott. Megkérdezte hát hol van az az ülés.

- Az urak a nagy szalónban gyűltek össze, - mondta az inas és Nyman csakugyan észrevette, hogy egy csomó kalap és kabát függ Schagerström előszobájában.

Maga is azonnal levetette a felsőkabátját és a kalapjával együtt átadta az inasnak.

- Talán lesz itt egy szoba, ahol leülhetek és várhatok addig, - mondta. - Nincs semmi kedvem, hogy az utcán szaladgáljak. Egész éjjel utaztam, hogy jókor érkezsem.

Úgy látszott, hogy az inas nem szívesen akarta beengedni, de Nyman nem engedett addig, míg be nem vezette egy kis szobába, amely a nagy szalon mellett volt.

Nemsokára néhány úr ment át a szobán, akik valószínűleg szintén az ülésre jöttek, az inas feltárta előttük a szalon-ajtót. Nyman könyvelő felhasználta az alkalmat, hogy bepillantson az ülésterembe. Meglátta, hogy néhány finom öreg úr üldögél a nagy asztal körül, mely tele volt iratokkal. Azt is észrevette, hogy ezek az iratok bélyeges papírra voltak írva.

- Mit jelentsen ez? - gondolta. - Úgy látszik, hogy ezek mind szerződések vagy ajándéklevelek. Schagerström valami nagy üzletet készül kötni.

Rögtön azután eszébe jutott, hogy Schagerströmet nem is látta azok között, akik a nagy asztal körül ültek.

- Mit jelentsen hát ez? Ha Schagerström nem vesz részt az ülésben, akkor csak beszélhetnék vele?

Nemsokára ismét egy úr lépett a szobába, hogy résztvegyen az ülésen. Fiatal királyi titkár volt, akivel a könyvelő egyszer Kronbäckenben találkozott, ahol a titkár úr, mint annyi más fiatalember, leánykérőben volt. Odalépett hozzá, hogy néhány szót váltson vele.

- A-ah, ah, a jámbor... akarom mondani Nyman könyvelő úr! - mondta a titkár. - Igazán kellemes, hogy Stockholmban találkoztunk. Mi újság Kronbäckenben?

- Nem lehetne segítségemre a királyi titkár úr, hogy találkozhaszak Schagerströmmel - mondta a könyvelő. - Egész nap és éjszaka utaztam, hogy fontos üzenetet adjak át neki és most nem tudok vele találkozni.

A titkár megnézte az órát.

- Attól félek, hogy Nyman úr kénytelen lesz még néhány órát várakozni, míg ott bent elkészülnek.

- De hát az Istenért, mit csinálnak ott bent?

- Nem tudom, szabad-e elmondani a dolgot?

A könyvelőnek eszébe jutott kényelmes állása, mint a kronbäckeni háziasszony és kis-asszonyok totumfaktora, miért is valami merészet gondolt.

- Tudom, hogy Schagerström meg akar szabadulni a birtokaitól, - mondta.

- Úgy-úgy, hát már híre ment a dolognak a hámoroknál is, - mondta a titkár.

- Igen, ezt tudjuk már, csak még azt nem hallottuk, hogy ki fogja megvenni.

- Megvenni? - kiáltott a titkár. - Szó sincs vételről. Mindent elajándékoz kegyes alapítványoknak, így a szabadkőmíves gyermek-otthonnak, nyugdíjintézetnek és hasonlóknak. De Isten vele! Nekem kell megfogalmazni az ajándékozó leveleket, miután az urak ott bent megegyeztek a föltételekben.

A könyvelő csak nyelt, nyelt nagyokat, mint a hal, amelyet a szárazra dobtak. Ha ilyen újsággal megy haza, akkor az öreg Fröberg olyan dühös lesz, hogy ő, Nyman, egy napig sem maradhat meg kényelmes állásában. Ugyan, mit is találjon ki most? Ugyan, mit lehetne csinálni?

Éppen, mikor a titkár el akart tűnni a nyitott ajtón, odaugrott Nyman és megragadta a kabátja szárnyát.

- Nem mondhatná meg a királyi titkár úr Schagerströmnek, hogy beszélnem kell vele? Mondja meg, hogy nagyon, de nagyon fontos! Mondja meg, hogy Gammalhyttan leégett!

- Persze, természetesen! Na, de ilyen nagy szerencsétlenség!

Néhány perc múlva egy alacsony, sápadt ember állt meg a küszöbön, egészen lesoványodva és vérekes szemekkel.

- Mit akarsz? - fordult Nyman könyvelő felé, röviden és szigorúan, mint olyasvalaki, aki nem szívesen veszi, ha megzavarják.

A könyvelő ott állt és megint csak nagyokat nyelt, a nélkül, hogy egy szót tudott volna kinyögni. Úgy hát ez volt Schagerström. Szép és derék legény bizony sohasem volt, de mindig valami leírhatatlan jóság volt az egész lényében, amint Kronbäckenben járkált, telve szerelmi vágyódással. Most Nyman szinte megijedt, mikor egykori társát látta maga előtt.

- Mit mondtál? - kérdezte ismét Schagerström. - Gammalhyttan leégett?

A könyvelő ezt a kis hazugságot csak arra akarta felhasználni, hogy beszélhessen Schagerströmmel. De hirtelen elhatározta, hogy még egy darabig nem fogja megmondani az igazat.

- Igen, - mondta, - tűzvész volt Gammalhyttanban.

- Mi égett le? Az udvarház?

A könyvelő élesen Schagerströmre nézett. A szemei kimeredtek és bizony már kopaszodni kezdett.

Most már aligha lesz elég az udvarház, - gondolta magában, - erőteljesebb megrázkódtatásra van szüksége.

- Nem, nem történt olyan szerencsésen, akarom mondani...

- A hámor?

- Az sem, hanem a nagy régi gazdasági épület, ahol húsz család lakott. Két asszony bent égett és százan maradtak hajlék nélkül. Azok, akik megmenekültek, minden ruha nélkül ugrottak ki az ágyaikból. Azt mondják, borzasztó nagy a kétségbeesés. Magam nem láttam őket. Azért küldtek ide, hogy elhozzalak.

- A tisztartó egy szót sem írt erről, - mondta Schagerström.

- Nem érdemes neked írni. Börjesson üzenetet küldött Fröberghez, hogy segítséget kérjen, de az öreg úgy gondolta, hogy ez sok neki. Ezt magadnak kell elintézni.

Schagerström odalépett az ajtóhoz és becsöngette az inast.

- Azonnal Värmlandba kell utaznom - mondta. - Mondd meg Lundmannak, hogy hozza rendbe a kocsit!

- Engedelmeddel, - mondta Nyman, - itt áll a kapu előtt Fröberg utazókocsija váltott lovakkal. Vedd fel az útiruhádat, aztán bármely pillanatban indulhatunk.

Schagerström már éppen követni akarta a tanácsát, mikor hirtelen végigsimította a homlokát.

- Az ülés! - mondta. - Ez igazán nagyon fontos. Nem mehetek csak egy félóra mulva.

Nyman könyvelő azonban már sehogysem akarta, hogy Schagerström elajándékozza a birtokait.

- Persze, egy félóra nem sokat jelent már, - mondta. - De azoknak, akik kint fekszenek a nyirkos földön őszi éjjelen, bizony azoknak elég sok idő.

- Hát miért alusznak kint a szabad ég alatt? - mondta Schagerström. - Hiszen ott az udvarház.

- Börjesson nem tudta, hogy beengedheti őket oda.

Schagerström még mindig habozott.

- Szeretném tudni, hogy Disa Landberg itt maradt volna-e, hogy befejezzon egy ülést, ha ilyen híreket hall.

Schagerström nyugtalanul nézett rá. Bement a szalonba, de nemsokára visszajött.

- Megmondtam nekik, hogy az összejövetelt el kell halasztanom egy héttel, - mondta. - Induljunk hát!

*

Kár volna azt állítani, hogy Nyman könyvelőnek olyan kellemes utazása volt, mikor Schagerström társaságában együtt kocsizott Värmland felé. Különösen az kínozza, amit a tűzvészről összehazudott és már szívesen bevallotta volna Schagerströmnek az igazat, de nem merte.

- Ha most elbeszélem neki, hogy senki sem égett bent, hogy nincsenek hajléktalanok, - gondolta magában, - akkor azonnal visszafordul Stockholm felé. Ez az egyetlen, amivel vissza tudom tartani.

Megpróbálta, hogy hátha valamiképpen más elhatározásra tudná bírni Schagerströmöt és ezért elkezdett apró történeteket elbeszélni a hámorokról. Öreg szolgálókról, hogy milyen nyilatkozatokat tettek, ravasz szénfuvarosokról, akik megcsalták a tapasztalatlan felügyelőket, híre jár, hogy gazdag vasereket találtak Gammalhyttan közelében, beszélt a legújabb árverésekről, mikor óriási erdőségek keltek el potom áron.

Úgy beszélt, mintha az életéről volna szó, de Schagerström, aki észrevette, hogy Nyman csak az ő birtokos érdeklődését szeretné fölébresztteni, egyszerűen félbeszakította a fecsegését.

- Nem tarthatom meg a birtokaimat. El kell ajándékozzom. Disa nem hinné el, hogy igazán gyászolom, ha mindent magamnak tartanék meg.

- Ne úgy vedd az egészséget, mint valami örömet, hanem mint keresztet, - mondta a könyvelő.

- Nem bírom, - felelte Schagerström olyan kétségbeesett hangon, hogy a másik nem merte folytatni.

A második nap hasonlóképp telt el. A könyvelő azt várta, hogy Schagerström majd felfrissül, ha kiérnek a városból, amikor meglátja maga körül a szántóföldeket, az erdőket, de semmi javulást nem észlelt. Igazán aggódni kezdett régi pajtása miatt.

- Már nem sokáig bírja, - gondolta magában. - Amint elajándékozza az örökségét, lefekszik és meghal. A bánat egészen tönkretette.

És most már nemcsak a saját állását akarta megmenteni, hanem egykori barátján is szeretett volna segíteni, amikor más elhatározásra akarta bírni az örökséget illetőleg.

- Gondolj csak azokra, akik dolgoztak, hogy összehozzák ezt a vagyont! - mondta. - Azt hiszed, csak a maguk kedvéért csinálták? Nem, az ő gondolatuk az volt, hogy amikor ilyen hatalom egy kézben egyesül, akkor valami nagyot lehet létrehozni, olyasmit, ami az egész tartománynak hasznára lehet. Te azonban fel akarod most aprózni és el akarod ajándékozni. Ezt lelkiismeretlenségnek tartom. Nem hiszem, hogy jogod van ehhez. Azt gondolom, hogy magadra kell venni a terhet és viselni, ami a tiéd.

Nem igen vette észre, hogy szavai meghatották volna, de azért bátran folytatta:

- Gyere le hozzám Värmlandba és dolgozzál! Különb ember vagy te, semmint hogy télen Stockholmban mulass és csak nyaranta nézz le lustálkodni Värmlandba. Nem, gyere le és nézz magad utána birtokaidnak! Hidd meg, hogy erre nagy szükség van.

Igazán csodálkozott a bőbeszédűségén, de Schagerström ismét csak félbeszakította.

- Na, hallod, te jámbor Nyman! - mondta lekicsinylően.

A könyvelő egész arcában elvörösödött.

- Igen, igen, jól tudom, hogy éppen nekem nincsen jogom így prédikálni, - mondta, - de nekem nincsen egy fillérem sem és nem tudok boldogulni. Azt hiszem, hogy nekem jogom van hozzá, az életemet oly kényelmesen elrendezni, ahogy tudom. De ha volna csak egy maroknyi földem... Meglátnád, hogy nem engedném ki a kezem közül.

Harmadnap reggel megérkeztek. Úgy hat óra tájt behajtottak a gammalhyttani udvarház kapuján. A nap leragyogott a fák sárgult és vörös koronáira. A kis tó, mely a kert előtt terült el, úgy fénylett, mint egy acélkorong a könnyű reggeli ködben.

Egy lélek sem jött elő, hogy fogadja őket. Míg a kocsis átment a hátsó udvarba, hogy előkeresse az istálló-fiút, a könyvelő felhasználta az alkalmat, hogy meggyónjon.

- Ne említsd Börjesson előtt azt a tűzvész-históriát! - mondta. - Egy szó sem igaz belőle. De hát ki kellett valamit találnom, hogy magammal hozzalak. Fröberg azt mondta, hogy azonnal elcsap, ha nélküled érkezem meg.

- De hát, akik bent égtek, a hajléktalanok? - kérdezte Schagerström, aki nem tudta azonnal felfogni a dolgot.

- Nem volt itt semmi ilyesmi, - mondta a könyvelő mély kétségbeeséssel. - De hát mit csináltam volna mást? Kénytelen voltam hazudni, hogy valahogy el ne ajándékozd a birtokaidat.

Schagerström hidegen és érdektelenül nézett rá.

- Persze, te jót akartál, - mondta, - de hát ez teljesen felesleges volt. Azonnal visszautazom Stockholmba, mihelyt friss lovakat kapok.

A könyvelő nagyot sóhajtott, de hallgatott. Nem tehetett mást. A játékot elveszítette.

Közbe visszatért a kocsis.

- Nincsen egy teremtetten lélek sem az egész udvarban, - mondta. - Egy vénasszonnyal találkoztam, aki azt mondta, hogy a tisztartó és a cselédség kint vannak szarvasvadászaton. A hajtók már négy órákor elindultak. Olyan sürgős volt, hogy a kocsis nem is abrakolhatta meg a lovakat. Az urak hallják, hogy dobognak.

Tényleg, erőteljes dobogás hallatszott az istálló felől, ahol az éhes állatok olyan dübörgést vittek véghez, amilyent csak tudtak.

Schagerström arcába enyhe pír szállott.

- Legyen szíves, adjon nekik egy kis abrakot, - mondta és borraivalót nyújtott át neki.

Újra ébredt érdeklődéssel nézett szét az udvaron.

- A kohó sem füstöl, - mondta.

- Harminc év óta először történt, hogy lefújták a tüzet a kohóban, - mondta Nyman. - Nem volt vasérc. Mit csináljanak? Börjesson vadászni jár, amint látod, az emberekkel. Különbö nem csodálom.

Schagerström most még egy kicsit pirosabb lett.

- A hámor is áll? - kérdete.

- Egész biztosan. A kovácsok is elmentek hajtóknak. De hát mit érdekel ez téged? Hiszen úgymint mindent el akarsz ajándékozni.

- Persze, - mondta Schagerström mentegetőzve. - Ez igazán nem érdekel már.

- Majd a finom urak ott a szabadkőműves gyermekotthon vezetésében, majd azok fognak mindennek utána nézni, - mondta a könyvelő.

- Persze, persze, - mondta Schagerström, ugyanolyan hangon.

- Be akarsz menni? - kérdezte Nyman és a nagyház felé ment. - Tudod, itt ma korán reggeliztek, mert a vadászok siettek. Az asszonyok meg a cselédleányok pedig alusznak a reggeli fáradtság után.

- Ne költsd fel őket, - mondta Schagerström. - Hiszen azonnal elutazom.

- Halló! - kiáltotta Nyman ebben a percben. - Nézz csak oda, nézz csak oda!

Lövést hallottak. És a kert felől egy jávorszarvas csörtetett be. Találva volt, de azért tovább menekült. Az egyik elülső lába meg volt bénulva és csak úgy vonszolta, de azért három lábon ugrált előre.

Nemsokára a vadászok egyike is elötűnt a parkból. Célzott és a vadat jól irányzott lövéssel leterítette. A jávorszarvas hörögve bukácsolt a földön, alig néhány lépésnyire Schagerströmtől.

A vadász lassan és habozva közeledett. Magas, jótartású ember volt.

- Ez Hammarberg kapitány, - világosította fel Nyman.

Schagerström felemelte a tekintetét és keményen végig nézett a hosszú vadászon. Azonnal megismerte. Ez volt az a piros arcú, szőkehajú katonatiszt, akinek olyan nagy hatalma volt a nők felett, hogy mindegyik megkedvelte, bár nagyon jól tudták, hogy haszontalan, sőt azt lehet mondani, hogy közönséges gazember. Schagerström sohasem tudta elfelejteni, mennyire szeretett volna ez az ember Disa Landberg kegyeibe férkőzni, mikor az még leány volt és mennyire elkápráztatta, ha az megengedte, hogy kilovagoljon, táncoljon és sétáljon vele.

- Hogy merészkedik ide ez a gazfickó? - mormogta.

- Na, azt nagyon nehéz megakadályozni, - mondta Nyman nem éppen alázatos hangon.

Az emlékek egyszerre nagy erővel ragadták meg Schagerströmet. Ez a kapitány ottan, aki olyan nagy szerelmet színlelt a gazdag örökösné iránt, hányszor megkínozta, kigúnyolta, dicsekedett előtte gaztetteivel, hogy Schagerström kétszeresen keservesen érezze, hogy ilyen férje lesz Disa Landbergnek. Összeszorította fogait és nagyon haragosnak látszott.

- Gyere elő, a mindenségét és adj egy kegyelemdőfést ennek az állatnak! - kiáltotta a kapitány felé.

Azzal hátat fordított, a nagypülete felé ment és erősen dörömbölni kezdett az ajtón.

Börjesson tisztartó és a többi vadászok is előkerültek a park felől. A tisztartó azonnal megismerte Schagerströmet és felsietett hozzá a lépcsőhöz.

Megsemmisítő tekintetet kapott Schagerströmtől.

- A többiekről nem szólok egy szót sem, - mondta Schagerström, - hogy a kohó tüzeit lefűjták és hogy a hámor szünetel, hogy a lovakat meg nem abrakolták. Ez lehet épp úgy az én hibám, mint az úré. De hogy az úr megengedi, hogy ez a semmirekellő kapitány Hammarberg az én területemen vadásszék, az nem az én hibám. És ezzel az úr el van innét csapva.

E szavakkal vette át Schagerström ismét birtokainak vezetését és hosszú időbe került, míg ismét meg akart válni tőlük.

A POSTAKOCSIBAN.

I.

Midőn Schagerström elhagyta a korskirkai papudvart második leánykérése után, igazán nem volt semmi kedve sem kacagni. Tegnap felderült lélekkel utazott el onnét, mert azt hitte, hogy egy büszke és önzetlen jellemre talált. Ma ellenben, mikor Charlotte Löwensköld számítónak és alacsonylelkűnek mutatta magát, mélységes levertség fogta el.

Ez a levertsége olyan komoly volt, hogy úgy érezte, mintha az a fiatal leány sokkal erősebb benyomást tett volna reá, mintsem azt eddig sejtette.

- Ezer ördög, - mormogta, - ha kiállotta volna a próbát, félek, hogy igazán belészerettem volna.

De hát most már erről szó sem lehet, miután leleplezte eredeti szándékát. Természetesen el kell vennie feleségül, de hát jól ismeri önmagát. Sohasem szerethet olyan asszonyt, aki cselszövő, megbízhatlan és pénzéhes.

Schagerström kis fedett kocsiban utazott, melyet máskor nem igen használt hosszabb úton. Hirtelen lehúzta a kocsiaablak bőrfüggönyét. Bántotta az erős napfény és gazdag termést ígérő szántóföldek.

De mikor semmi más nem volt a szeme előtt, akkor a kocsi sötétjéből minduntalan egy gyönyörű kép tűnt fel előtte. Láttá Charlotte-ot, amint előrehajolt az ajtóból és úgy nézte a fiatal Ekenstedtet. Ha valaha szerelem sugárzott elő egy arcból, úgy ez az övéből ragyogott elő.

De valahányszor ez a kép feltűnt előtte, a patrónus mindig haragos lett.

- Menj a pokolba! Ott álltál és olyan voltál, mint egy égi angyal, de tíz perc múlva mégis igent mondtál a gazdag Schagerströmnek.

El lehet gondolni, hogy rossz kedve csak fokozódott, minél tovább tartott az út. Valóságos önmegvetése támadt, ha arra gondolt, hogy milyen rosszul csinálta ezt az egész dolgot. Hogy hát mindez azért a két szép szeméért történt. Ilyen bolondság, ilyen könnyenhívés! Az egész leánykérés megbocsáthatlan könnyelműség volt. Csak nem vesztette el a józan eszét? Hát mégis igazuk lesz a szüleinek? Bizony, ebben a dologban buta és tehetségtelen volt.

Lassanként oda lyukadt ki, hogy megérdemlett büntetés az egész, amiért hűtlen lett megboldogult felesége emlékéhez és újra meg akart nősülni. Ezért kap most majd egy olyan asszonyt, akit nem tud sem becsülni, sem szeretni.

Ezzel aztán újra feléledt benne régi nehéz bánata. Úgy érezte, hogy ez a bánat az ő igazi otthona és az igazi lénye. Az élet a maga kötelességeivel és bonyodalmaival csak kellemetlen.

Schagerström mostan a hámorait és kohóit akarta megvizsgálni. Át akarta nézni a felügyelők számadásait, megnézni a füstös hámorokat tátongó tűzhelyeikkel és nagy vaskalapácsukkal, hogy jó karban vannak-e és hogy megszabja, hogy mennyi szenet és nyersvasat vásároljanak a következő télre.

Így hát igazi üzleti utazás volt. Minden nyáron megszokta ezt tenni és így most sem mulasztotta el.

Néhány órai kocsizás után Gammalhyttanba érkezett, hol most jó barátja, Henrik Nyman volt a tisztartó. Érthető, hogy úgy ő, mint a felesége, egyike a kedves Fröberg-lányoknak Kronbäckemből, mindig a legszívesebben fogadták. Itt nem a félelmes gazda volt, hanem pajtás és régi jóbarát.

Schagerström igazán nem kerülhetett volna jobb kezekbe, de a búskomorsága, mely kocsizás közben meglepte, csak nem akarta elhagyni. Mint újdonsült vőlegénynek nem Gammalhyttanba kellett volna elsőnek mennie. Hiszen itt minden ösvény a parkban, minden egyes fa az alléban, minden lóca a virágok között megőrizte azoknak a szerelmes szavaknak és öleléseknek az emlékét, melyeket a feleségével váltott. Itt élt ő mindig fiatalon, boldogan és ragyogóan. Itt szinte látta és hallotta őt. Hogyan is lehetséges, hogy hűtlen lett hozzá? Hát van a világon olyan asszony, aki méltó, hogy elfoglalja az ő helyét a szívében?

Ez a levertsége természetesen nem kerülhette el a háziaknak a figyelmét. Csodálkoztak, miért oly komor és levert, de miután ő magától nem árult el semmit, nem akarták kérdésekkel zavarni.

Gammalhyttan azonban csak néhány kilométernyire feküdt Korskyrkától, így hát szinte elkerülhetetlen volt, hogy Schagerström leánykérésének és az azzal összefüggő dolgoknak a híre előbb érjen ide, mint ő. A tisztartó és a felesége tehát hamarosan megértették búskomorságának az okát.

- Megbánta a dolgot, - mondták egymás között. - Pedig ez igazán kár. Charlotte Löwensköld kitűnő feleség volna számára. Az ki tudná ragadni őt ebből az örökös komorságából és tépelődéséből.

- Olyan szívesen beszélnék vele erről, - mondta Nymanné. - Hiszen már régóta ismerem Charlotte-ot. Mindabból, amit most beszélnek az ő ravaszságáról és hamisságáról, egy szó sem igaz. Ő maga a becsületesség.

- Én nem avatkoznék a te helyedben ebbe a dologba, - tanácsolta a férje. - Schagerströmre megint visszajött az a régi tekintet, amelyet akkor láttam rajta, mikor hat évvel ezelőtt ide bolondítottam Stockholmból. Ez veszedelmes lehet, érted?

A fiatalasszony megfogadta a férje tanácsát és igazán sikerült magát visszatartania egész idő alatt, hogy ne avatkozzon be a Schagerström dolgába. De péntek este, mikor a revíziót befejezték és a vendég másnap reggel útra készült, nem tudta tovább tartóztatni meleg, segíteni akaró kis szívét.

- Ez igazán kegyetlen dolog, hogy ilyen szomorúan és megbánással folytassa útját, - gondolta magában. - Miért érezze magát boldogtalannak, mikor nincs rá oka?

És ügyes módon, mintha csak véletlen lett volna, ráterelte a beszélgetést a vacsoránál Charlotte Löwensköldre. Elmondott néhány anekdotát, melyek a fiatal leányról keringtek. Így elmesélte a fricskát, amit az esperesnő házvezetőjének adott és azt a híres esetet, mikor kiesett a templompadból. Elmondta a cukortartó történetét is, valamint, mikor lóversenyre vitte az esperes lovait, és még más néhányat. Szóval azt a benyomást akarta Schagerströmbe kelteni, hogy Charlotte egy büszke, vidám, meggondolatlan, de kiválóan eszes és hűséges leányzó. A megkérést persze nem említette, mintha nem is tudna az egésztől.

De midőn Brita Nyman javában a legékesebb szavakkal védelmezte kedves barátnőjét, felugrott Schagerström és hátralökte a székét, amelyen ült.

- Nagyon szép tőled ez a jóakarát, Brita. - mondta. - Értem, hogy vigasztalni akarsz, meg-aranyozni a nyomorúságomat. De én szívesebben nézek szembe a valósággal. És ha már olyan szívtelen voltam, hogy új házasságra gondoltam, akkor igazán megérdemlem, hogy olyan feleséget kapjak, aki hamis és intrikus, amit pedig a legjobban gyűlölök.

Ezzel Schagerström kiment a szobából. A megijedt háziak hallották, amint felrántotta az előszoba ajtaját és kirohant a szabadba.

*

Schagerström elment a Gammalhyttantól keletre fekvő nagy erdőbe. Néhány óráig bolyongott ottan, a nélkül, hogy tudta volna, hol van.

Ezalatt a régi hat év előtt elfelejtett gondolatok új életre ébredtek lelkében. Ezt a gazdagságot, amelyet magával cipel és amely csak fájdalmat és szomorúságot okoz, miért ne dobhatná el magától?

Meggondolta, hogy talán Brita Nymannak bizonyos mértékben igaza van. Charlotte sem rosszabb, mint más. De hát kísértésnek volt kitéve, ami azután a hatalmába kerítette.

De hát mit járkál ő itten és hozza kísértésbe az embereket? Miért nem ajándékozza el a birtokokat? Csodálatos szerencse kísérte, mióta csak átvette az örökséget. Szinte megkészszerzte azt. Ez még egy ok, hogy megszabaduljon ettől a nyomasztó tehertől.

És aztán lám! Ily módon talán megszabadulhatna az új házasságtól is. Charlotte Löwensköld nem igen menne feleségül egy szegény emberhez.

Ott bukdácsolt a sötétben, néha elesett, néha megállott és épp oly kevésbé tudta megtalálni a kivezető utat ebben a sűrű vadonban, mint a saját lelkében.

Végre egy széles kavicsos útra ment le, melyet most megismert. A Stockholmba vivő országút volt az, mely kelet felől érinti Gammalhyttant.

Elindult tehát az országúton. Nem volt-e ez intés a magasságból? Nem volt-e valami jelentősége annak, hogy a stockholmi országútra került éppen abban a pillanatban, mikor elhatározta, hogy elajándékozza a birtokait?

Mind jobban sietett előre. Nem szándékozott Gammalhyttanba visszatérni. Nem akart magyarázkodni. Elegendő pénze volt a tárcájában. Majd a legközelebbi fogadóban bérelhet lovakat.

Mikor egy magaslatra igyekezett, a háta mögött kocsizörgést hallott. Hátrafordult és egy nagy kocsit látott, melyet három ló húzott.

A stockholmi postakocsi! A második intés! Ezzel hamarabb juthat Stockholmba. Mielőtt még valaki megsejthetne valamit, összehivatná azt a gyűlést, melyet hat évvel ezelőtt félbeszakított és kiállíthatná az adományleveleket.

Megállott és intett a postakocsinak. Mikor az előtte volt, akkor odakiáltotta:

- Várj csak, megállj! Van még hely?

- Igen, - mondta a postakocsis, - de nem útszéli csavargóknak.

A postakocsi tovább folytatta útját, de a fordulónál mégis megállott. Ekkor Schagerström utólérte és a postakocsis most megemelte sipkáját.

A gazda azt mondja, hogy felismerte Schagerström patrónust a hangjáról.

- Úgy van, ez igaz.

- Tessék hát felszállni és helyet foglalni. Csak két asszonyság van a kocsiban.

II.

Bizony, öreg embereknek, akik tekintélyt akarnak tartani maguk körül, kellemetlen dolog olyasmit bevallani, hogy a tálaló ablakán keresztül leskelődtek, hogy széttépett levél után kutattak a kályhában, bizony ezt mindenki elismeri, aki csak egy kicsit is gondolkozik. Így hát nem lehet azon csodálkozni, hogy a korszkykai esperesné sem közölte Charlotte-tal tapasztalatait.

De másfelől, ha nem is akart semmit említeni a fiatal lány előtt kémkedéseiről, azt már még sem engedhette meg, hogy az továbbra is ott üldögéljen a tálalóban egyhangú munkája mellett. Ekenstedt ezredesné kocsija alig gördült ki a kapun, mikor az esperesné már bedugta fejét Charlottehoz.

- Tudod mit, drága szivecském? - mondta, mialatt arca csak úgy ragyogott a jóindulattól, - mikor láttam, hogy az ezredesné kikocsizik, egy gondolat ötlött az eszembe. Nem volna pompás egy kis utazást tenni ilyen szép időben? Ott lakik Örebroban az öreg nővérem, akit már olyan régóta nem láttam. Bizonyára nagyon megörülne, ha meglátogatnók.

Charlotte egy percig csodálkozva tekintett rá, de csak az előbb érezte az ezredesné puha kis kezeinek simogatását az arcán és hallotta gyors suttogását, így érthető, hogy az egész világot rózsaszínben látta. Egy utazás, akárhová, az bizony nagyszerű volna.

Aztán, hogy az esperesék ismét a kegyeikbe fogadták, az is nagyszerű volt. Egész délután olyan boldog volt, fecsegett és énekelgetett. Nem is gondolt elveszített szerelmére és a csúnya rágalmakra.

Hamarosan megtették a szükséges előkészületeket és este tíz óra tájban ott várakoztak a kapu előtt a stockholmi postakocsira, melynek arra vitt el az útja. Mikor meglátták a nehéz sárga kocsit, előtte három pihent lóval, melyeket a faluban fogtak be, midőn meghallották a kerekek fürge döcögését, a szerszámok csilingelését, az ostopattogást és a kocsis vidám kürtölését, akkor az útikedvük a tetőpontra hágott. Charlotte egészen oda volt a boldogságtól.

- Ó, hogy utazhatunk! - kiáltotta. - Ó, az utazás! Szívesen utaznék éjjel-nappal a föld körül.

- Na, azt ugyan hamarosan megúnnád, kis leányom, - mondta az esperesné. - De hát ki tudja? Ez a kívánságod talán teljesülésbe mehet, korábban, mint gondolnád.

A helyeket már a fogadóban előre megrendelték és így a postakocsis megállott, hogy felvegye az új utasokat. A postakocsis, aki nem ereszhette el a gyeplőt, ülve maradt a bakon, de tisztelettel üdvözölte a hölgyeket.

- Jó estét kívánok, esperesné asszony és kisasszonyka! Tessék csak beszállni a kocsiba! Van hely bőven. Eddig még nincsen egy utasom sem.

- Ejnye! - felelte a vidám öreg asszony. - És még azt hiszi, hogy ezzel meg vagyunk elégedve? Nem, mi azt szeretnők, ha néhány csinos gavallér ülne a kocsiban, hogy egy kis udvarlásban legyen részünk.

Valamennyien, a postás, a kocsis és a háznép, mely Karl-Artur kivételével ott volt, hogy tanui legyenek az elutazásnak, hangosan felkacagtak. Azután az esperesné kényelmesen elhelyezkedett a kocsi jobb sarkában, Charlotte mellette foglalt helyet, a postakocsis kürtölt és a kocsi nekigördült.

Az esperesné és Charlotte egy darabig beszélgettek, tréfálkoztak, de azután valami kellemetlen történt. Az öregasszony elaludt. Charlotte, akinek ma beszédes kedve volt, egy darabig próbálta még ébren tartani, de mind hiába.

- Na, ma igazán nehéz, fárasztó napja volt, - gondolta magában a fiatal leány. - Nem lehet csodálkozni, hogy olyan fáradt. De igazán kár. Milyen mulatságos lett volna. Én bizony egész éjjel elbeszélgettem volna.

Tulajdonképpen félt egyedül maradni a gondolataival. Leszállt a sötétség. Az út sűrű erdőn ment keresztül. Kétség és elégedetlenség lesben álltak, hogy rávessék magukat.

Midőn már néhány órát kocsiztak, meghallotta, hogy valami vándor a postakocsi után kiáltott. Néhány pillanat múlva tényleg meg is állottak és új utas szállott be, leült a kis ülésre, szemben Charlotteval.

A kocsiban eleinte nem hallatszott semmi más, mint két alvónak a nyugodt lélekzése. Charlotte ugyanis az első percben úgy gondolta, hogy úgy tesz, mintha aludnék, akkor nem kell beszélgetnie Schagerströmmel. De mikor az első meglepetésből felocsúdott, felébredt benne a pajkosság. Micsoda kitűnő alkalom! Ezt igazán nem szabad elmulasztani. Talán valami hamissággal még rábíratja Schagerströmet, hogy álljon el a házassági tervétől. És ha egyszersmind jól megréfálja, hát az sem fog ártani.

Schagerström, aki még mindig búskomor volt, összerezsent, mikor a kocsi másik szögletéből egy hang megszólította. Ahol ült, onnét nem láthatta az illetőt. Alig hogy egy arc világosabb körvonalát láthatta.

- Bocsánat! De mintha úgy hallottam volna, hogy a postakocsis Schagerström nevet említett. Csak nem az a Schagerström, a stöjorpi patrónus, akiről most annyit mesélnek?

Schagerström bosszankodott, hogy felismerték, de nem tagadhatta el aényt. Megemelte a kalapját és mormogott néhány szót, ami akármit jelenthetett.

A hang a kocsiszögletből ismét megszólalt.

- Igazán kíváncsi vagyok, milyen érzés is az, ha az ember olyan gazdag, - mondta. - Még sohasem voltam olyannak a társaságában, akinek egy egész milliója volt. Nem tudom, illik-e a nagy ülésen ülni, mikor patrónus uram pedig háttal ül. Nagyon szívesen cserélek.

Az útitárs alázatos, kenetteljes hangon beszélt, melyet egy kis sejpítéssel kísért. Ha Schagerström egy kicsit érintkezett volna a korskyrkai emberekkel, akkor azonnal tudta volna, hogy az orgonista felesége, Thea Sundler ül vele szemben. Most azonban nem állapíthatott meg mást, minthogy még sohasem hallott ilyen kellemetlen és megbízhatlan hangot.

- Óh, kérem, - mondta, - óh, kérem, csak tessék ülve maradni.

- Hát bizony én hozzá vagyok szokva a kényelmetlenséghez, úgy, úgy, - mondta a hang. - Az nekem nem tesz semmit, ha rossz helyen ülök. De hát patrónus uram ahhoz van szokva, hogy aranyos székekben üljön és arany tálból arany villával egyék.

- Megmondhatom nagysádnak, - mondta Schagerström, aki bosszankodni kezdett, - hogy életem legnagyobb felin szalmán hálтам és cintányérből fakanállal ettem. Volt egy gazdám, aki annyi haját cibált ki a fejemből, ha megharagudott, hogy azt összegyűjtöttem és párnát csináltam magamnak belőle. Ez volt az egyetlen puha párna, amihez hozzájuthattam.

- Ó, mily regényes, ó, mily regényes! - kiáltotta az alázatos hang. - Mily szép és regényes!

- Nagysád megbocsát, - mondta Schagerström. - Nem volt ez olyan regényes, de legalább hasznos. Ez akadályozott meg abban, hogy ne legyek olyan bolond, mint amilyennek nagysád gondol engem.

- Ó, mit gondol, patrónus uram? Bolond? Ugyanilyen szerény helyzetben lévő személy, mint én, hogyan is nevezhetne egy milliomost bolondnak? De annyira érdekel engem, hogy megtudjam, hogy is gondolkozik egy ilyen magasállású személyiség? Szabad legyen megkér-

dezni, hogy érezte, mikor a sorsa ilyen szerencsésre fordult? Nem úgy volt... hogy is mondjam? Nem volt úgy, mintha a hetedik mennyországba került volna?

- A hetedik mennyországba? - ismételte Schagerström. - Szívesen elajándékoztam volna mindenemet, ha lehetett volna.

Schagerström úgy gondolta, hogy az a nőszemély ottan a sarokban megérthette volna, hogy meg van sértve és kellemetlen rá nézve az egész, fölhagyhatna már ezzel a beszélgetéssel, de a kenetteljes és alázatos hang csak tovább folytatta.

- Minő szép is az, hogy a vagyon nem került méltatlan személyiséghez! Minő szép dolog az, ha az erény megkapja a maga jutalmát!

Schagerström hallgatott. Nem volt más mód, hogy véget vessen a vagyonáról és személyéről szóló elmélkedésnek.

Úgy látszik ott a szögletben a nőszemély is észrevette, hogy talán nagyon is kíváncsi volt. Nem hallgatott el, hanem csak témát változtatott!

- És lám, most a patrónus uram feleségül szándékozik venni azt a fitos orrú Charlotte Löwensköld kisasszonyt!

- Micsoda? - kiáltott fel Schagerström.

- Óh, bocsánat! - mondta a hang és még alázatosabb lett, mint eddig. - Én csak egy szegény asszony vagyok és így nem tudok a nagy urak nyelvén beszélni. Nem tudom magam úgy kifejezni, ahogy illenék és ahogy akarnám, de hát nem tehetek róla, hogy ez a szó «fitos orrú» mindig a nyelvem hegyére jön, mikor Charlotteról beszélek. De hát nem fogom többé használni, ha az nem tetszik a patrónus uramnak.

Schagerström valami kis sóhajtásfélét hallatott. A szögletben ülő ezt úgy tekintette, mint feleletet és tovább folytatta.

- Jól tudom, hogy patrónus uram érett megfontolással tette meg választását, - fecsegte a hang. - Hallottam, hogy minden, amit a patrónus uram csinál, az alaposan meg van tervezve és át van gondolva és így azt kell gondolnom, hogy evvel a megkéréssel is így volt. Különböznél nagyon szeretném tudni, hogy vajjon ismeri-e igazán patrónus uram ezt a fitos... nem, bocsánat! bocsánat! ezt a szép és bájos Charlotte Löwensköldöt. Azt mondják, hogy patrónus uram egy szót sem váltott vele, mielőtt megkérte volna, de hát bizonytalán más úton-módon szerzett meggyőződést arról, hogy alkalmas úrnője lesz a sjötorpi udvarháznak.

- Nagysád igazán jól van értesülve - mondta Schagerström. - Talán bizony Charlotte Löwensköld közelebbi ismerősei közé tartozik?

- Azzal dicsekedhetem, hogy Karl-Artur Ekenstedt bizalmasa vagyok, patrónus uram.

- Úgy? - mondta Schagerström.

- De hát hogy visszatérjünk Charlottehoz! Bocsánat, hogy kimondom! De patrónus uram éppen nem látszik boldognak. Hallottam, amint sóhajtozott! Talán úgy van, hogy patrónus uram megbánta, hogy házasságot ígért ennek a... hogy is mondjam... kiszámíthatlan fiatal leányszónak? Remélhetőleg ezzel a kifejezéssel nem bántottam meg patrónus uramat. Kiszámíthatlan akármit jelenthet. Persze, jól tudom, hogy egy Schagerström nem veheti vissza adott szavát, de az esperes és az esperesné józanul gondolkodó emberek. Ők maguk is átgondolhatnák, hogy mi mindent kellett kiállniuk Charlotte miatt.

- Az esperes és esperesné nagyon szeretik a rokonukat.

- Talán inkább csodálatosan türelmesek vele szemben, patrónus uram! Ez az igazi szó. Gondolja meg, patrónus uram, hogy az esperesnének volt egyszer egy kitűnő házvezetőnője, de Charlotte nem szívelhette. Egyszer a karácsonyi sütés-főzés idején egyszerűen fricskát adott neki. A szegény házvezetőnő nagyon megsértődött és elment és ekkor a szegény Gina néni, aki olyan beteg volt, kénytelen volt átvenni az egész ünnepi előkészületet.

Schagerström éppen ma este hallotta ezt a történetet, persze más beállításban, de azért nem akart tiltakozni.

- És aztán gondolja csak patrónus uram, az esperes, aki annyira szereti a lovait...

- Tudom, hogy Charlotte versenyezni lovagolt velük, - mondta Schagerström.

- És patrónus uram nem úgy véli, hogy ez borzasztó?

- Azt mondták nekem, hogy a lovak már majdnem tönkre mentek, hogy nem mozogtak.

- Akkor talán azt is tudja a patrónus uram, hogyan bánt a jövődöbeli anyósával?

- Mikor felborította a cukortartót? - kérdezte Schagerström.

- Igen, igen, midőn felborította a cukortartót. Annak a személynek, aki Sjötorp úrnője akar lenni, tudnia kell, hogy kell egy úriasztalnál viselkedni.

- Teljesen igaza van, nagysád.

- Bizonyára nem akar a patrónus uram olyan feleséget, aki nem akarja a vendégeit fogadni?

- Persze, hogy nem!

- Már pedig ez megtörténhetik a patrónus urammal, ha Charlotte-ot veszi feleségül. Gondolja meg, hogy mit csinált Holmban Dunker kamaráséknál. Úgy volt, hogy Hammarberg kapitány lesz a szomszédja az ebédnél, de Charlotte kijelentette, hogy ebbe bele nem egyezik. Inkább otthagyja az egész társaságot. Amint patrónus uram bizonyára hallotta, Hammarberg kapitánynak nem a legjobb híre van, de azért mégis van sok jó tulajdonsága és én, aki most itt ülök Schagerström patrónus urammal szemben, megmondhatom, hogy beszélgettem bizalmasan a kapitánnyal és tudom, milyen boldogtalan a lelke mélyén, hogy nincs senki, aki megértené és bízna benne. És hát akárhogy van is a dolog, Charlotte nem lehet az ő bírója és amikor a kamarásék vendégül látják, akkor nincsen joga, hogy nemtetszését így kinyilvánítsa.

- Na, ami ezt illeti, - mondta Schagerström, - nem igen van szándékomban, hogy Hammarberg kapitányt az otthonomban vendégül lássam.

- Ú-úgy, ú-úgy, ezt lehet, - mondta a hang. - Ez egészen más. Úgy veszem észre, hogy patrónus uram jobban rokonszenvezik Charlotte-tal, mint azt gondolhattam volna. Ez nagyon szép és lovagias. Patrónus uram biztosan mindenkit a védelmébe vesz, akit a rágalom kikezd. De a lelke mélyén mégis csak nekem ad igazat, patrónus uram. Hiszen tudja, hogy a házasság olyan személyiségek között, mint patrónus uram és az olyan kiszámíthatlan perszóna között, mint Charlotte, lehetetlen dolog.

- Nagysád úgy gondolja, - mondta Schagerström, - hogy az esperes meg az esperesné segítségével... de nem, ez ki van zárva.

- Az a lehetetlen, - mondta a kövér kenetteljes hang nagy alázatossággal, - az, hogy házasságot köthessen egy kicsúfolt személlyel.

- Kicsúfolt?

- Bocsánat, patrónus uram, nem is tudja. Hiszen annyira jószívű. Karl-Artur Ekenstedt elmondta nekem, hogy patrónus uram, mint állt jót Charlotteért. És bár patrónus uram

meggyőződött, hogy az ellene emelt vád igaz, mégis a védelmébe veszi. De mások nem olyanok, mint a patrónus uram. Ekenstedt ezredesné tegnap és ma meglátogatta a papházat, de nem is akarta látni Charlotte-ot. Még egy fedél alatt sem akart vele aludni.

- Igazán?

- Igen, - mondta a hang. - Ez színiigaz. És tudja, hogy az urak a gyülekezetben annyira felháborodtak Charlotte viselkedése miatt, hogy elhatározták, hogy macskazenét adnak neki, amint Uppsalában szokásos, mikor a diákok elégedetlenek valamelyik professzorral.

- Na és aztán?

- A fiatalemberek el is mentek a papudvarhoz, de mikor zajongani kezdtek, Karl-Artur megkérte őket, hogy ne folytassák. Karl-Artur megakadályozta őket ebben. Az ő anyja éppen az éjjel ott aludt a papudvarban. Nem tűrte volna ezt a macskazenét.

- Máskülönben a fiatal Ekenstedt szabad folyást engedett volna a dolgoknak, nemde? - mondta Schagerström.

- Erre nézve nem merek nyilatkozni. De az igazság érdekében, patrónus uram, remélem, hogy ezek a fiatal emberek a legközelebbi éjjelen visszajönnek. És azt is remélem, hogy a vak Kalle tovább is fog járkálni azzal a nótával, amit Charlotteról költöttek. Hammarberg kapitány csinálta a verset és nagyon mulatságos. «Mikor a hold feljön» nóta dallamára megy. Majd ha Schagerström patrónus uram meghallja ezt a gúnyverset, akkor be fogja látni, hogy nem köthet házasságot Charlotte Löwenskölddel.

A beszélő hirtelen félbeszakította a mondókáját. Schagerström hangosan dörömbölni kezdett a kocsi falán. Bizonyára, hogy jelt adjon a kocsisnak, hogy álljon meg.

- Ugyan, mit jelentsen ez, patrónus uram? Csak nem akar kiszállni?

- Igen, nagysád, - mondta Schagerström és épp olyan dühös volt, mint azelőtt este, mikor Brita Nyman beszélt előtte Charlotteról. - Nincs más menekvésem, hogy ne kényszerüljek hallgatni továbbra is ezt a rágalmat arról a személyről, akit nagyrabecsülök és akit feleségül akarok venni.

- De az Istenért. Hisz nem ez volt a szándékom!

A kocsi éppen megállott. Schagerström felszakította az ajtót és kiszállt.

- Nem, elhiszem, hogy nem ez volt a szándéka, - mondta kemény hangon és erővel becsapta maga után az ajtót.

Odament a postakocsishoz, hogy kifizesse az utazást.

- Hát már itt hagy minket, patrónus uram? - mondta a postakocsis. - A hölgyek elégedetlenek lesznek. Hiszen az esperesné, mikor beszállt, sajnálkozott, hogy nincsen néhány gavallér a kocsiban.

- Az esperesné? - kérdezte Schagerström. - Milyen esperesné?

- A korskyrkai esperesné, természetesen. Hát nem beszélt patrónus uram az útitársaival, hogy megtudhatta volna, hogy ő meg Charlotte Löwensköld ülnek a kocsiban?

Megemelte a sapkáját és egyet cserdített az ostorával. A postakocsis elindult. Schagerström pedig ott állott és hosszasan nézett utána.

- Charlotte Löwensköld! - ismételte magában. - Hát Charlotte Löwensköld volt?...

Jóval éjjél után volt már, mikor Schagerström visszatért Gammalhyttanba. Nyman tisztartó meg a felesége le sem feküdtek, hanem nagy izgalmak között várták visszaérkezését és azon tépelődtek, hogy talán embereket küldenek ki a megkeresésére. Fel- és lesétáltak az alléban, midőn végre meglátták, ahogy feltűnik az alakja.

Látták, amint az erőteljes, kissé meglelt test rárajzolódik a hajnali égboltozatra és azonnal felismerték Schagerströmöt, de még sem akarták elhinni, hogy ő az. Az a férfi, aki feléjük közeledett, egy vidám népdalt dudolgatott.

Mikor összetalálkoztak, akkor hangosan felkacagott.

- Óh, menjetek csak nyugodtan aludni! - mondta. - Majd holnap reggel elmondok mindent. De igaz! Te, Nyman, hozd csak magad rendbe, úgy, hogy holnap helyettem folytathatod ezt az inspekciós utazást. Magamnak sürgősen vissza kell mennem Korskyrkába.

KIHIRDETÉS.

I.

Szombat délelőtt megjelent Schagerström a korskyrkai papudvaron. Az esperessel akart beszélni arról az üldözésről, melynek Charlotte van kitéve és ki akarta kérni a tanácsát, hogyan vessen véget legjobban az egésznek.

Tulajdonképpen alig választhatott volna alkalmasabb pillanatot erre. A szegény öreg egész oda volt a nyugalanságtól és felindulástól. Az öt kis ránc a homlokán ismét veresen lángolt.

Éppen aznap délelőtt a gyülekezet három férfitagja látogatta meg, a gyógyszerész, az orgonista és a szolgabíró. Kizárólag azért jöttek, hogy kifejezzék az egész gyülekezet óhaját, hogy távolítsa el házából Charlotte-ot.

A gyógyszerész és a szolgabíró meglehetősen udvariasak voltak. Látszott rajtuk, hogy kellemetlennek tartják az egész megbízást. Az orgonista azonban nagyon föl volt ingerelve. Hangosan és meggondolatlanul beszélt és egészen megfeledkezett arról a tiszteletről, mellyel fellebbvalója iránt tartozik.

Azt mondta az öreg esperesnek, hogy árt a tekintélyének a gyülekezet előtt, ha továbbra is megengedi, hogy Charlotte a papudvarban maradjon. Nem elég, hogy szégyenletesen megcsalta a vőlegényét, hanem több alkalommal illetlenül viselkedett, így tegnap is tettelegesen megsértette a feleségét, aki igazán nem várta volna, hogy valami bántalom érheti, ha mint vendég látogatja meg tisztelt otthonukat.

Az esperes röviden és határozottan kijelentette, hogy rokona, Löwensköld kisasszony, addig marad a házában, míg öreg feje a vállán nyugszik és e kijelentése után a látogatók el is távoztak. De el lehet gondolni, minő kellemetlen mindez a békességet szerető öreg embernek.

- Vége-hossza sincs ennek a kellemetlenségnek, - mondta Schagerströmnek. - Így volt ez egész héten át. És nyugodt lehet patrónus uram a felől, hogy az orgonista nem nyugszik meg az első kísérlet után. Ő maga egész jámbor ember, de a felesége felingerli.

Schagerström, aki ma nagyszerű kedvében volt, próbálta megnyugtítani, de vajmi kevés sikerrel.

- Biztosíthatom róla, kedves patrónusom, hogy Charlotte ártatlan az egészben, mint egy ma született gyermek és sohasem fog eszembe jutni, hogy elküldjem a házából. De a gyülekezeti béke, patrónus uram, a béke, amit harmincöt éven át ápoltam, az bomlik meg.

Schagerström megértette, hogy az öreg attól fél, hogy amit a legnagyobbszerűnek tart, amit egész hivatalos működésében a legnagyobbra becsült, az most veszedelembe került. Igazán kételkedni kezdett, hogy lesz-e az öregnek elég ereje és bátorsága, hogy ellentálljon a falubeliek megismételt rábeszéléseinek.

- Az igazat szólva, - mondta, - magam is hallottam arról az üldözésről, melyet Löwensköld kisasszony ellen indítottak. Idejövetelem célja tulajdonképpen, hogy megbeszéljem az esperes urammal, hogy mit tegyünk annak leküzdésére.

- Patrónus uram ugyan derék ember, - mondta az öreg, - de félek, hogy nincs elég ereje megfékezni a rossz nyelveket. Nem, a legjobb, ha hallgatunk és elkészülünk a legrosszabbra.

Schagerström tiltakozni akart, de az öreg elkeseredve ismételte:

- El kell készülnünk a legrosszabbra... Hej, patrónus uram, legalább meg volnának már esküdve!... Vagy legalább már kihirdették volna!

Schagerström felugrott az esperes utolsó szavaira.

- Mit mond, esperes uram? Segítene a dolgon, ha kihirdetnének a templomban?

- Természetes, hogy ez segítene a bajon, - mondta az öreg. - Ha a gyülekezetbeliek biztosan tudják, hogy Charlotte az ön felesége lesz, akkor békén hagyják. Legalább is nyugodtan maradhatna itt a papházban az esküvő napjáig, a nélkül, hogy valaki szólani merne ellene. Az emberek már ilyenek, patrónus uram. Nem szívesen sértik meg azt, aki hatalmas és gazdag lesz.

- Így hát azt ajánlom, hogy hirdessen ki már a holnapi napon, - mondta Schagerström.

- Ez nagyon szép gondolat a patrónus uramtól, de lehetetlen. Charlotte elutazott és patrónus uramnak sincsenek a zsebében a szükséges iratok.

- Az iratok ott hevernek Sjötorpban, azokat elhozhatom. És amint esperes uram is emlékszik rá, birom Charlotte kisasszony határozott ígérését. Különben is esperes uram az ő gyámja.

- Nem, nem, patrónus uram! Ne olyan heveskedve, ne olyan heveskedve!

Az öreg most más dolgokról kezdett beszélni. Megmutatta Schagerströmnek néhány ritka préselt növényét és elmondta, hogy hol találta. Mialatt erről beszélt, eleven és vidám volt. Azt lehetett volna hinni, hogy elfeledte minden gondját.

De kis idő múlva ismét csak visszatért a kihirdetés dolgára.

- Hiszen egyszeri kihirdetés meg nem esküvő, - mondta. - Ha Charlotte nem volna megelégedve, még mindig visszaléphet.

- Különben is csak egy mentő intézkedésről van szó, - mondta Schagerström, - hogy helyreállítsuk a békét a gyülekezetben és hogy a rágalom elhallgasson. Szó sem lehet róla, hogy akarata ellenére vezessem Löwensköld kisasszonyt az oltár elé.

- Na, ki tudja? - mondta az öreg és arra a levélre gondolt, melyet engedély nélkül olvasott át. - Charlotte meglehetősen heves természetű, ezt mondhatom patrónus uramnak. Legjobb volna rá nézve is, ha befejeződnek ez az egész história. Ha sokáig tart, aligha fogja beérni azzal, hogy néhány hajfűrtöt vág le.

Még egy ideig tárgyalták a dolgot. Minél tovább beszéltek a hirdetésről, annál jobban meggyőződtek a felől, hogy ez az egyetlen kivezető út a nehézségekből.

- Biztos vagyok benne, hogy a feleségem is igazat fog nekem adni, - mondta az esperes, aki végül egészen reményteljes lett.

Schagerström arra gondolt, hogy attól a perctől kezdve, mikor őt és Charlotte-ot kihirdetik a templomban, joga van fellépni mint a védelmezője. Ekkor aztán nem lehet szó többé macskazenéről vagy gúnyversezetről.

Különben is meg kell gondolni, hogy a postakocsiban történt beszélgetés után meg volt győződve Charlotte önzetlenségéről és a leggyöngédebb érzelemmel volt eltelve iránta. Az a lépés, amit most akar tenni, nagyon is csábító volt.

Természetesen azonban, hogy ezt még maga előtt sem akarta elismerni. Meg volt győződve, hogy tisztán csak szükségből cselekszik így. Mindig így van ez a szerelmes népséggel és éppen ezért bizonyos elnézéssel tartozunk bolondságaikkal szemben.

Elhatározták tehát, hogy holnap megtörténik a kihirdetés a templomban. Schagerström elhajtattott és elhozta a szükséges iratokat, az esperes pedig sajátkezűleg állította ki a kihirdetési lapot.

Midőn mindez rendben volt, Schagerström igazi megkönnyebbülést érzett. Előre örült, hogy a nevét Charlotte nevével kapcsolatban fogják felolvasni a szószekekről.

- Gustav Henrik Schagerström nagybirtokos és nemes hajadon Charlotte Löwensköld.

Úgy gondolta, hogy ez igen jól hangzik.

Kedve támadt, hogy maga is meghallgassa és azért elhatározta, hogy elmegy vasárnap az istentiszteletre Korskyrkába.

II.

Az első kihirdetés vasárnapján azonban Karl-Artur Ekenstedt nagyon különös prédikációt tartott. Olyant, amilyent különben az utolsó hét sok változatos eseménye után várni lehetett. Talán úgy is volt, hogy ezek az események, a fölbontott eljegyzés, meg az új eljegyzés, emelték szavainak hatását.

A vasárnapi szentírás szövege szerint a hamis prófétákról kellett volna beszélnie, akiktől a Megváltó óva intette tanítványait. Azonban nem találta a témát lelkihangelatához alkalmasnak. Szívesebben beszélt volna a földi dolgok hiúságáról, a gazdagság veszedelmeiről és a szegénység jó hatásáról. Mindenek előtt szükségét érezte, hogy bizalmas és keresetlen módon közeledjek hallgatóihoz, hogy megértesse velük, mennyire szereti őket és hogy ezáltal megnyerje bizalmukat.

Bizonytalanságtól kínozva, nem volt ideje e héten úgy kidolgozni a prédikációt, ahogy akarta volna. Egész éjjel dolgozott ugyan rajta, de nem sok eredménnyel. A prédikáció nem volt készen, mikor már a templomba kellett mennie és hogy még se legyen kitéve valami zavar-nak, egy öreg postillából kiszakított néhány lapot, mely a mai szövegről szóló prédikációt tartalmazta és azokat a zsebébe dugta.

De mikor a szószekekről felolvasta az evangéliumot, egy gondolat villant meg az agyában. Ez nagyon különös és csalogató volt. Úgy fogta fel azt, mintha az Istentől jött volna.

- Szeretett híveim! - kezdte el prédikációját. - Itt állok előttetek, hogy Jézus nevében intselek a hamis prófétáktól, de talán lelketek mélyén felbukkan ez a kérdés: vajjon ő, aki hozzánk beszél, igaz tanító-e? Mit tudunk mi fölöle? Hogyan tudhassuk, hogy vajjon ő nem tartozik azok közé a tövissek közé, melyeken nem terem szőlő, vajjon azok közé a bogáncsok közé, melyekről nem lehet fűgét szedni?

- Ezért kedves hallgatóim, lássátok azt az utat, melyre az Úr vezetett engem, mikor az ő igéjének hirdetőjévé tett engem.

Ezután nagy lelki felindulás közepette kezdte elbeszélni a fiatal lelkész a gyülekezet előtt egyszerű élettörténetét. Elmondta nekik, hogy diákéveinek kezdetén minden törekvése az volt, hogy híres és nagy tudós váljék belőle. Elmondta a nem sikerült latin írásbeli történetét, a hazaérkezést, mikor megsértette az édesanyját, a kibékülést, valamint végül hogyan segítette elő mindez, hogy ismeretséget kötött a pietista Pontus Frimannal.

És mint mindig, mikor az ember másik embertársához szabadon és őszintén szól, úgy most is a hívők hozzá húzódtak és helyet adtak neki szívükben. A szegények az erdei kunyhókból és a jómódúak a kőházakból megértették, hogy azért tárta fel előttük szívét, hogy bizalmukat

megnyerje. Oly figyelemmel kísérték a prédikációt, mint máskor soha, meg voltak hatva, de egyszersmind örültek.

Folytatta elbeszélését első félénk kísérleteiről Jézus követésében és leírta az otthoni lakodalmat midőn a világi öröm hatalmába kerítette, mint valami mámor és résztvett a táncban.

- Ezután az éjszaka után, - mondta, - heteken át sötétség volt úr a lelkemen. Éreztem, hogy elárultam a Megváltómat. Nem volt erőm vele küzdeni és ébren lenni. A világ rabszolgája lettem. Annak a csábításai meggyőztek. Az égi boldogság sohasem lehet örökségem.

Sokan voltak a templomban, akik annyira meghatódtak e megbánás fölött, melyet leírt, hogy elkezdtek sírni. A lelkész ott a szószéken teljesen a hatalmukba kerítette őket. Együtt éreztek, szenvedtek és küzdöttek vele.

- Friman barátom, - folytatta, - megpróbált vigasztalni és segíteni. Azt mondta, hogy Krisztus szerelmében van az egyedüli mentség, de én nem tudtam oly magasra emelkedni, hogy szeressem a Megváltómat. Jobban imádtam a teremtet dolgokat, mint magát a teremtet.

Ekkor, legborzasztóbb szükségemben, egy éjjel megláttam Krisztust. Nem aludtam. E napokon és éjeleken nem jött álom a szememre. De olyan képek, melyeket különben csak álmában lát az ember, gyakran elfutottak a szemem előtt. Tudtam, hogy nagy fáradságom hívja elő azokat és így nem is törődtem velük.

De egyszerre csak megjelent egy kép, amely tiszta és világos volt és amely csak egy pillanatig maradt meg. Egy tavat láttam fénylő kék vízzel és annak partján nagy embercsoportot. A tömeg közepén egy férfi ült, hosszú fürtös hajjal és nehéz, bánatos szemekkel és úgy látszott, hogy beszél hozzájuk és amint megláttam, azonnal megismertem, hogy Jézus.

És íme, egy fiatalember lépett Jézus elé, mélyen meghajolt előtte és néhány kérdést intézett hozzá.

Nem hallottam a szavakat, de tudtam, hogy az a fiatalember a gazdag ifjú volt, akiről az evangélium szól és azt kérdezte, hogy mit tegyen, hogy örök életet nyerjen.

Láttam, amint Jézus néhány szót váltott vele és tudtam, hogy azt mondta neki, kövesse az Úr tíz parancsolatát.

Az ifjú meghajolt még egyszer a Mester előtt és megelégedetten mosolygott. És ekkor tudtam, hogy azt válaszolja, mindezt már gyermekkorától fogva cselekszi.

Jézus azonban hosszasan és vizsgálódva tekintett rá és még néhány szót szólt hozzá: «Ha tökéletes akarsz lenni, úgy menj és add el javaidat és ajándékozd a szegényeknek és akkor kincset nyersz a mennyországban. Most pedig jer és kövess engem.»

Ekkor a gazdag ifjú elfordult Jézustól és elment és tudtam, hogy nagyon szomorú, mert igen sok földi java volt.

Midőn a gazdag ifjú elment, Jézus hosszasan nézett utána. És ebben a pillantásban annyi részvétet és szeretetet láttam! Óh, kedves hallgatóim, valami mennyeit olvastam onnan, úgy, hogy a szívem az örömtől dobogni kezdett és a világosság ismét visszatért elsötétült lelkembe. Felugrottam és magam is hozzá akartam rohanni és vallomást tenni, hogy mindenek fölött szeretem. Most már nem törődtem az egész világgal. Egyedül csak őt akartam követni.

A látomás eltűnt, midőn megmozdultam, de az emléke, szeretett híveim és hallgatóim, örökre bevésődött szívembe.

A következő napon elmentem barátomhoz, Pontus Frimanhoz és megkérdeztem tőle, mit gondol, mi az, amit Krisztus tőlem kíván, hiszen nekem nincsenek földi kincseim, melyeket föláldozhatnék. Ő erre azt mondta, Jézus bizonyára azt kívánja, hogy áldozatul hozzam neki

azt a dicsőséget és kitüntetést, amit esetleg tudományommal elnyerhetnék és legyek az ő szegény egyszerű szolgája.

Azonban ti, kedves hallgatóim, imádkozzatok érettem, mert én is ebben a világban élek, mint ti és ez a világ csalogat engem és én reszketek és félek, hogy elfordítja tekintetem Krisztustól és a hamis próféták egyikévé tesz.

Ezzel összekulcsolta kezét és úgy látszott, mintha maga előtt látná a csábítást és a kétkedést, mely reá vár és saját gyengesége felett való félelmében sírásba tört ki. A felindulás annyira erőt vett rajta, hogy nem tudta tovább folytatni. Röviden «Amen»-t mondott és imához térdepelt.

A templomban is zokogásba törtek ki a hívők. Ezzel a rövid prédikációval egyszerre a gyülekezet kedvence lett Karl-Artur. A tenyerükön akarták volna hordozni, mindenüket fel akarták volna áldozni érte, mint ahogy ő is feláldozta magát a Megváltónak.

De bármily nagy hatást tettek is szavai, az nem lett volna olyan rendkívüli, ha rögtön utána fel nem olvassa a kihirdetési lapot.

A fiatal lelkész először néhány közömbös nevet olvasott fel, akikre senki sem gondolt, de azután kissé elsápadt és lehajolt, hogy jobban megnézzék a papirost, vajjon nem téved-e? Azután folytatta a kihirdetést, halk hangon, mintha nem akarná, hogy meghallják.

- Házasságra lépni szándékozó keresztény hívők hirdettettek első ízben Gustav Henrik Schagerström nagybirtokos Sjötorpból és nemes hajadon Charlotte Adriana Löwensköld Korskyrkából, mindketten a gyülekezet tagjai.

És, aki a házasságot alapítja, az Úr áldása lebegjen e házasulandók felett és adjon nekik boldogságot!

Nem használt, hogy a fiatal lelkész megszakította a hangját. Minden szótag tisztán hallatszott a halálos csendben lévő templomban.

Borzasztó volt.

Schagerström maga is megértette, milyen borzasztó volt ez. Ott állt az az ifjú, aki le akar mondani az egész világról, hogy Krisztus igazi követője lehessen és felolvassa, hogy az a nő, akit szeretett, házasságra akar lépni a környék leggazdagabb emberével.

Ez igazán borzasztó volt. Ott állt az, aki öt éven át jegyese volt Charlottenak, aki még a múlt vasárnap is az ő gyűrűjét viselte újján és most felolvassa, hogy menyasszonya hajlandó új házasságot kötni.

Az emberek szégyenkeztek és nem mertek egymásra nézni. Egészen meg voltak rémülve, midőn elhagyták a templomot.

Schagerström is rosszul érezte magát. Külsőleg ugyan megőrizte nyugalmát, de belül azt gondolta, hogy igazán nem csodálkozna, ha a gyülekezet leköpné, vagy kővel dobálná meg.

És ez volt az, amivel Charlotte-ot igazolni akarta! Gyakran érezte már szerencsétlennek és ostobának magát, de soha annyira, mint mikor ezen a vasárnapon elhagyta a templomot.

III.

Az első percben úgy gondolta Schagerström, hogy levelet ír Charlottenak, melyben mindent megmagyaráz és bocsánatát kéri. De aztán meggondolta a dolgot, hogy nagyon nehéz egy ilyen levelet megírni. E helyett befogatott a kocsijába és elindult Örebróba.

Forsius esperestől hallotta az öreg asszonynak a nevét, akit a hölgyek meglátogattak. Hétfőn reggel felkereste Charlotte-ot annak a házában és megkérte, hogy négy szemközt beszélhessen vele.

Azonnal bevallotta meggondolatlan cselekedetét. Nem is próbálta magát mentetgetni. Egyszerűen elmondta, hogy történt az egész.

De íme, Charlotte szinte összeesett, mintha halálra sebeztek volna. Hogy tényleg össze ne rogyjon, leült egy alacsony kis karosszékbe és ott maradt szinte mozdulatlanul. Nem tört ki semmiféle szemrehányásban. Fájdalma nagyon is valódi és őszinte volt.

Eddig legalább azt mondhatta önmagának, hogyha majd Karl-Artur az ezredesné segítségével meggondolja magát és ismét visszatér hozzá, akkor az ő becsülete is helyre lesz állítva és a mostani ellenségei be fogják látni, hogy az egész nem volt más, mint viszálykodás a szerelmesek között. De most, mikor már Schagerströmmel együtt kihirdették a templomban, most mindenki azt gondolja, hogy tényleg feleségül akar menni a gazdag patrónushoz.

Most már igazán nincsen segítség. Semmi magyarázat nem használ. Örök időkre meg van szégyenítve. Mindenkor azt fogják hinni felőle, hogy hamis és pénzsóvár.

Az az érzése volt, hogy mint megláncolt rabot cipelik olyan cél felé, amit nem ismer. Mindaz, amit kerülni akar, megtörténik és mindazt, amit meg akar akadályozni, még elősegíti.

Valami gonosz varázslat ez. Nem történik ez rendjén. Attól a naptól kezdve, mikor Schagerström először megkérte, nincsen teljesen birtokában szabad akaratának.

- De hát ki ön, patrónus uram? - kérdi hirtelen. - Miért kerül patrónus uram mindig az utamba? Miért nem tudok megszabadulni a patrónus uramtól?

- Hogy ki vagyok? - mondta Schagerström. - No, ezt megmondhatom Löwensköld kisasszonynak. Én vagyok a legostobább fickó a kerek világon.

Ezt olyan őszinte meggyőződéssel mondta, hogy Charlotte arcán önkénytelenül szelíd mosoly jelent meg.

- Az első perctől kezdve, amikor megláttam a kisasszonyt a templomban a papiszékben ülve, segíteni akartam magán, előmozdítani a boldogságát, de csak bánatot és szenvedést okoztam.

Az a kis mosoly ismét eltűnt. Charlotte sápadtan és némán ült leeresztett karral. Mereven néző szemei úgy látszik, nem láttak mást, csak azt a roppant szerencsétlenséget, mely most rázuhant.

- Kérem Löwensköld kisasszony engedélyét, hogy a jövő vasárnap beszüntessem a kihirdetést, - mondta Schagerström. - Kisasszony tudja, hogy az első kihirdetés még nem bír törvényerővel, csak ha három vasárnap egymásután történt meg a kihirdetés ugyanarról a szószékről.

Charlotte olyan kézmozdulatot tett, mely azt jelenthette, hogy ennek az engedélynek már nincsen semmi jelentősége. A jóhíre már tönkre van téve, ezt már nem lehet megmenteni.

- Én megígérem Löwensköld kisasszonynak, hogy nem kerülök addig a szeme elé, míg maga nem kívánja.

Az ajtó felé ment. De volt még valami, amit közölni akart vele. Ez több megerőltetésébe került, mint az előbbi valamennyi.

- Még csak azt akarom hozzáfűzni, - mondta, - hogy kezdem megérteni Löwensköld kis-asszonyt. Eleintén csodálkoztam, hogyan szeretheti annyira azt a fiatal Ekenstedtet és hogyan teheti ki magát miatta ennyi rágalomnak, ennyi üldözésnek, mert hiszen csakis rá gondol. Ma azonban, mikor hallottam prédikálni, megértem, hogy oltalmazni kell őt. Nagyra van hivatva.

Schagerström megkapta jutalmát. Charlotte ránézett. Az arca kissé kipirult.

- Köszönöm! - mondta. - Köszönöm, hogy a patrónus megért engem!

Azután ismét reménytelenül roskadt össze. Most már Schagerström nem tehetett többet. Mélyen meghajolt és elhagyta a szobát.

A SZEGÉNY ÁRVERÉS.

Azt mondják, hogy a szerencsétlenség ritkán jön magában, hanem van mellette mindig egy kis szerencse is. Ami Charlotte Löwensköldöt illeti, a bánat és a megalázás azzal ajándékozta meg, ami még hiányzott ahhoz, hogy igazán megnyerő legyen.

A mély búbanat elűzte modorából azt, ami kissé fiús, kissé szeles volt. A hangjának, a mozgulatainak, egész lényének bizonyos csöndes méltóságot adott. A szemeinek a vágyódás ragyogását kölcsönözte, azt a megható, bizonytalan fényt, amely elveszett boldogságról tanuskodik. Ez a bánatos, szép fiatal teremtes, ahol csak megjelent, mindenütt érdeklődést, részvétet és gyöngédséget kellett, hogy ébresszen.

Kedden délelőtt Charlotte és az esperesné visszatértek Örebróból és még aznap délután eljöttek a holmai bányából a fiatalok látogatóba a papudvarba. E szeretetreméltó teremtesek mindegyike Charlotte igazi jóakarója volt, akik éppúgy, mint a gammalhyttani tisztartóék, nem hittek a hamisságáról terjesztett hírből. Most, hogy meglátták, azonnal észrevették, minő nagy bánat érte. Nem kérdeztek semmit, nem is céloztak a közeli házasságára, hanem ahogy csak tudtak, a legnagyobb barátsággal voltak irányában.

Tulajdonképpen nem is azért jöttek, hogy gratuláljanak a kihirdetés alkalmából, hanem egészen más célja volt az idejövételüknek. De midőn meglátták Charlotte kétségbeesését, alig mertek a dologgal előhozakodni.

Lassankint mégis csak elmondták, hogy az árva Matts-Elin esetét akarják elmondani, azért, akinek égésfolt van az arcán és aki tíz testvérevel éldegélt együtt. Ma reggel eljött Holmába, hogy elpanaszolja az édesanyjuknak, hogy a testvérkéit el akarják árverezni.

Matts-Elin meg a testvérei eddig bizony koldulásból tengődtek. Mihez is foghattak máshoz ezek a szegény nyomorultak? De most már az emberek megúnták, hogy ennyi éhes száj vándorol egyik tanyáról a másikig és az előljáróság elhatározta, hogy a gyermekeket különböző helyeken fogja elhelyezni. Tehát olyan árverés-félét tűztek ki, amelyen mindenki, aki egyet vagy többet át akar venni az árvákból, megteheti az ajánlatát.

- A nagyasszony már méltóztatik tudni, hogyan megy az ilyesmi, - beszélte a leányka. - Azt akarják kikeresni, hogy ki akarná elvállalni a gyerekeket a legkisebb költséggel. Senki sem gondol azzal, hogy rendes ápolást vagy nevelést kapjanak.

A szegény leány, aki eddig sok testvérét ápolta, egész oda volt az ijedtségtől. Azt mondta, hogy azok, akik ilyen árverésen ajánlatot tesznek, többnyire szegény földművesek, akik csak olcsó pásztort akarnak, vagy olcsó segítséget a konyhában a kifáradt feleség mellé. Kis testvérkéinek így hát többet fog kelleni dolgozni, mint a legutolsó cselédnek, mert bizony nem igen szokták kímélni az ilyen elárverezett gyermekeket. Bizony keservesen fog kelleni nekik megszolgálni azt a kis ételt. A testvérek egyike pedig alig volt több három évesnél, aki bizony nem mehet libát őrizni és nem is segíthet a konyhában. Bizony az biztos, hogy éhen fog elpusztulni, mert nem tudja még megkeresni a kenyérét.

De a legjobban azért panaszkodott Elin, hogy a testvérkéi annyi sokféle szóródnak szét. Pedig most annyira összetartanak, annyira szeretik egymást, néhány év múlva talán alig fogják egymást megismerni. És aztán ki fogja őket ezentúl a becsületességre és igazmondásra tanítani, amit ő eddig mindig igyekezett a lelkükbe csepegtetni?

Holma úrnőjét nagyon meghatotta a szegény árvaleány kesergése, de hát nem tudott rajta segíteni. Már elég sok kis gyermek szaladgált a holmai hámor körül, akikről neki kellett gondoskodnia. De azért mégis elküldte két leányát az árverésre, mely a községházában fog lefolyni délben, hogy megtudja, kik fogadták magukhoz a szegény árvákat.

Mikor a két kisasszony Holmából megérkezett a községházához, az árverés éppen hogy elkezdődött. A szoba egyik lócáján ültek az árvák, a legidősebb nővér a középén, ölében három éves testvérkéjével és a többiek tőle jobbra és balra. Nem jajgattak hangosan, csak csöndes, lassú sírdogálás hallatszott a lóca felől. Olyan rongyosak és kiéhezettek voltak, hogy azt kellett volna gondolni, hogy ennél rosszabbul már úgy sem mehet a dolguk, mint ahogy most, mégis azt gondolták, hogy ami most vár rájuk, az a tetőfoka lesz minden eddigi nyomorúságnak.

A szoba falai mellé támasztott padokon egyszerű szegény emberek üldögéltek, már mint azt ilyenfajta árverésen várni is lehetett. Csak elől az árverést vezető hivatalnok asztalánál ültek néhányan az előljáróságból, néhány birtokos és bányász, akiknek az volt a feladatuk, hogy ellenőrizték az árverést, hogy minden rendben menjen és a gyermekek tisztességesnek ismert családokhoz kerüljenek.

Az árvák legidősebbje, sovány és nyurga fickó, az asztalon állott, hogy a közönség jól láthassa. A kikiáltó éppen dicsérte, hogy milyen jó pásztor és favágó és egy asszony - a ruhája után ítélve nagyon szegény lehetett - közelebb lépett hozzá, hogy jobban szemügyre vehesse, mire is lehet felhasználni.

Tovább nem is jutottak, midőn az ajtó felnyílt és Karl-Artur Ekenstedt lépett be rajta. Megállt a küszöbön és szétnézett a szobában, majd az ég felé emelte karjait és így kiáltott fel:

- Óh, Istenem, fordítsd el tekinteted felőlünk! Ne lásd meg, ami itt történik!

Azután odalépett az előljáróság asztalához.

- Keresztény testvérem, arra kérlek, - mondta, - ne kövessetek el ilyen nagy bűnt! Ne adjunk el emberi lelkeket rabszolgaságra!

A jelenlevők nagyon megijedtek fellépésén. A szegény asszony azonnal visszahúzódott az asztal mellől az ajtóhoz. Az előljáróság tagjai izegtek-mozogtak a padon. Úgy látszott, mintha inkább helytelenítenék a lelkész beavatkozását a község ügyeibe, mint a maguk eljárását. Végre is az egyik felállott közülük.

- Ez a község előljáróságának a határozata, - mondta.

A fiatal lelkész úgy állott ottan, mint valami Isten, hátraszegett fejjel és fénylő szemekkel. Nem azt a benyomást tette, mintha meg akarna hátrálni az előljáróság határozata előtt.

- Arra kérem Áron Monsson bányamestert, hogy hagyja abba az árverést.

- Doktor Ekenstedt hallotta, hogy ez a községülésen határozott el.

Karl-Artur vállat vonva fordult el tőle. Rátette kezét az árva fiú vállára.

- Megveszem, - mondta. - Olyan ajánlatot teszek, mint senki más. Felajánlom, hogy eltartom a nélkül, hogy igényt tartanék egy fillérre is a községtől.

Áron Monsson bányamester felállott, de Karl-Artur nem vette észre.

- Nem szükséges a további kikiáltás, - mondta az árverezőhöz. - Tartom valamennyi gyermeket ugyanilyen feltétel mellett.

Erre már valamennyien felálltak. Csak Elin és testvérei maradtak mozdulatlanul ülve, mert nem tudták megérteni, mi történik.

Áron Monsson néhány ellenvetést akart tenni.

- Megint csak a régi spektakulum lesz, mondta. - Azért csináltuk ezt, hogy végét vessünk az örökös koldulásnak.

- A gyerekek nem fognak többé koldulni.

- Ki áll jót ezért?

- Az Úr Jézus Krisztus, aki azt mondta: Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket; ő áll jót ezekért a kis árvákért.

Valami olyan parancsoló erő és méltóság volt a fiatal lelkész személyében, midőn ezeket mondta, hogy a bányamester hirtelenében nem talált szót válaszára.

Karl-Artur pedig odalépett a gyermekcsoporthoz.

- Menjetek haza! - mondta. - Fussatok nyugodtan haza! Én megvettelek valamennyieteket!

Azok azonban még mindig nem mertek megmoccanni, mire Karl-Artur a karjára emelte a legkisebbet és a tíz árva élén elhagyta a községházát.

Senki sem állta útját. Az árverezni akarók közül már többen szégyenkezve elsompolyogtak.

Midőn a két nővér visszatért Holmába és elmondták az anyjuknak az egészet, ez azt mondta, hogy valamit kell csinálni, hogy segítsenek a fiatal lelkésznek a sok árvájával együtt. Azt gondolta, hogy talán pénzt kellene gyűjteni egy gyermekotthonra és azért jöttek most a papudvarba, hogy ezt megbeszéljék.

Mikor végére jutottak elbeszélésüknek, Charlotte felállott és sírva ment ki a szobából. Felsietett a szobájába, hogy térdre boruljon és úgy adjon hálát az Istennek.

Amiről olyan régóta álmodozott, íme teljesedésbe ment. Karl-Artur mint példaadó állott a gyülekezet élére, hogy elvezesse őket az Isten útjára.

A GYŐZELEM.

Néhány nap múlva Forsius esperesné bement a férjéhez, aki éppen az íróasztala mellett dolgozott.

- Ne sajnáld a fáradságot öregem és menj át az ebédlőbe, ha valami szépet akarsz látni!

Az öreg esperes felállott. Bement az ebédlőbe és meglátta Charlotte-ot, amint az ablaknál a varróasztalnál ült hímzéssel a kezében.

Nem dolgozott, hanem ölébe tett kezekkel nézett a szárnyépület felé, ahol Karl-Artur lakott. A látogatók hosszú sora vándorolt szakadatlanul a kerítéstől az épületig és ebben gyönyörködött.

Az esperes egy darabig a szemüvege után keresgélt, amit biztos helyen hagyott a szobájában. Ezalatt azonban elnézegette Charlotte-ot, aki szelíd mosolygással figyelte, mi történik ott az alsó épületnél. Halvány pir lepte el az arcát és a szeme ragyogott a lelkesedéstől. Bizony olyan szép volt, hogy érdemes volt megnézni.

Mikor észrevette az esperes jelenlétét a szobában, néhány szót szólt hozzá.

- Az emberek ma egész nap ki-be járnak Karl-Arturnál.

- Igen, - mondta az öreg szárazon. - Nem hagyják békén egy percre sem. Nemsokára megint magamnak kell egyedül vezetni az anyakönyveket.

- Az, aki éppen most ment be, Áron Monssonnak a leánya volt. Egy vajasbödönt vitt a kezében.

- Bizonyára az árváknak hozott segítséget, ha jól sejtem.

- Mindenki szereti, - mondta. - Tudtam, hogy egyszer el fog jönni ez az idő.

- Na, mikor az ember még szép és fiatal, - mondta az öreg, - nem nehéz az öreg asszonyokat megríkatni.

Charlotte azonban csak nem zavartatta magát csodálatában.

- Az előbb láttam, hogy az egyik holmai kovács kereste. A bácsi tudja, az a nazarénus, aki sohasem megy a templomba és semmit sem akar tudni az igazi papokról.

- Ugyan, mit nem mondasz? - tört ki az öregből, aki most már érdeklődni kezdett. - Hát még ezt a vasdarabot is meg tudta lágyítani? Igazán, kis leányom, most már magam is kezdem hinni, hogy lesz belőle valami.

- Az ezredesnére gondolok, - mondta Charlotte. - Milyen boldog lenne, ha ezt láthatná!

- Nem tudom, hogy ilyenfajta sikerre gondolt-e, mikor a fia jövője felől álmodozott.

- A népet javítja. Látom, hogy egyesek, akik kijönnek tőle, sírnak és a szemüket törülgetik. Marie-Louise férje is volt nála. Istenem, ha Karl-Artur tudna segíteni rajta. Milyen szép is volna?

- Persze, persze, leányom. És a legszebb az egészben az, hogy neked jól esik itt ülni és szemlélni ezeket az embereket.

- Mikor itt ülök, arra gondolok, hogy mit is akarnak tőle kérdezni és úgy tetszik, mintha hallanám, amit mond nekik.

- Igen, igen, ebben igazad van. De tudod, mit? A szemüvegemet bizonynal a szobámban felejtettem.

- Ha ez nem így történt volna, akkor nem értettem volna az egészet, - mondta Charlotte. - Akkor nem kaptam volna jutalmat azért, hogy megvédtem. Mostan aztán értem.

Az öreg kisietett. A leány bizony még majdnem sírásra fakasztotta.

- Istenem, Istenem, mit csináljunk vele? - mormogta. - Csak nem kezdi elveszíteni az esztét?

De Charlotte élvezte Karl-Artur győzelmét a hétköznapiakon, hát még mennyi gyönyörűséget tellett abban, mikor eljött a vasárnap!

Az úton úgy nyüzsgött a nép, mintha legalább is királylátogatás lett volna. Kocsin és gyalog szakadatlanul jöttek. Világos, hogy híre ment az egész környéken a fiatal lelkész prédikálási módjának, meg az ő nagy istenfélelmének.

- Nem férnek be valamennyien a templomba, - mondta az esperesné. - Talán egy lélek sem maradt otthon. Csak valahogy tűz ne üssön ki, mikor üresek a tanyák.

Az esperesnek sehogys sem tetszett a dolog. Megértette, hogy vallásos ébredés van kezdődőben és ez ellen nem is lett volna kifogása, ha csak meg lett volna arról győződve, hogy Karl-Artur az igazi, aki égve tudja tartani a meggyújtott lángot. De hogy meg ne sértse Charlotte-t, aki valóságos extázisban volt, nem szólt semmit aggodalmairól.

A két öreg kocsin ment a templomba, de arról szó sem volt, hogy Charlotte is velük tartson. A pénteki postával Charlotte levelet kapott az ezredesnétől, melyben arra kérte, hogy tartson ki még néhány napig és így ennek következtében nem élt a Schagerströmtől kapott engedéllyel, hogy letiltsa a kihirdetést. Az esperesék igazán tartottak attól, hogy ezek az emberek, akik most istenítik Karl-Arturt, valamiképpen megsérthetnék Charlotte-t és azért inkább otthon hagyták.

De alighogy eltűnt a kocsi a kerítés mögött, Charlotte felvette a köpenyét és a kalapját s sietett a templomba. Nem tudott ellentállni annak a váagnak, hogy hallja Karl-Arturt prédikálni új erőteljes módján, mellyel annyira megnyerte az emberek szívét. Nem tudott lemondani arról az örömről, hogy lássa, milyen nagy szeretettel veszik körül az emberek.

Sikerült is befurakodnia a templomba és az utolsó padban helyet kapnia, ahol szinte lélekzet elfojtva ült és várt, míg meg nem jelent fent a szószéken.

Csodálkozott azon a fesztelen hangon, mellyel a gyülekezetét megszólította. Úgy tetszett, mintha csak beszélgetést akarna kezdeni néhány barátjával. Nem használt egyetlen egy olyan szót, amit ezek az egyszerű emberek meg nem értettek volna és úgy közölte velük a saját küzdelmeit és nehézségeit, mintha csak a segítségüket akarta volna kérni.

Karl-Arturnak ezen a vasárnap Jézusnak a hűtlen sáfárról szóló hasonlatáról kellett prédikálnia és Charlotte aggódott, mikor hallotta, hogy milyen nehéz szöveget kell magyaráznia. Több pap mondta, hogy az milyen homályos és nehezen érthető. Mintha az eleje és a vége nem tartoznék össze. Az egész hasonlatnak rövidre fogott formája volt talán az oka, hogy a mai emberek előtt szinte érthetetlen. Eddig sohasem hallotta, hogy teljesen jól megmagyarázták. Hallotta, amint az egyik lelkész az elejét fejtegette, a másik pedig inkább a végét a hasonlatnak, de olyant még nem hallott, aki az egésznek a magyarázatát és összefüggését megadta volna.

Érthető, hogy a gyülekezet legnagyobb része szintén így gondolkodott.

- Bizonyára el fog térni a textustól, - gondolták. - Nagyon is kényelmetlen. Úgy fog csinálni, mint a múlt vasárnap.

De a legnagyobb bátorsággal és önbizalommal fogott hozzá a fiatal lelkes a nehéz témához és megmagyarázta a textus jelentőségét. Mintegy belső ihlettől vezetve, visszaadta a hasonlatnak az eredeti szépségét és misztikus mélységét. Olyan volt, mintha egy régi festményről lemossák a százéves port és meglátják alatta a mesterművet.

Charlotte mind jobban és jobban elcsodálkozott, minél tovább hallgatta.

- Ugyan, honnét veszi ezt? - gondolta. - Hiszen nem is ő beszél. Az Úr beszél általa.

Látta, amint maga az esperes a füle mögé tett kézzel hallgatta, hogy valahogy egy szót se veszítsen el. Látta, hogy a figyelem a legnagyobb volt a templomban talán az öreg emberek között, akik szerették a komoly, mély gondolatokat. Tudta, hogy ezentúl nem fogják azt mondani, hogy Karl-Artur az asszonyoknak prédikál és azért tetszik nekik, mert szép férfiú.

A prédikáció tökéletes volt. Charlotte boldog volt. Elgondolta, hogy nem is lehet az élet oly szép és gazdag többé, mint ahogy ebben az órában volt.

A legcsodálatosabb mégis az volt Karl-Artur prédikációjában, hogy míg beszélt, az embereknek békességet adott, hogy azok elfeledkeztek minden gondjukról. Egy jó és bölcs szellem vezetése alatt érezték magukat. Nem ijedtek meg, ellenkezőleg, megkönnyebbültek. Sokan a szívükben titkos ígéretet tettek és el voltak tökéelve, hogy azt teljesíteni is fogják.

De nem is maga a prédikáció tett olyan hatalmas benyomást a gyülekezetre, bármennyire szép és nagyszerű volt. Nem is a kihirdetések felolvasása. Az a része a kihirdetésnek, mely Charlotte-ot érintette, nagy méltatlankodással találkozott, de előre tudták, hogy jönni fog. Nem, valami más volt.

Charlotte megpróbálta, hogy a prédikáció után azonnal elhagyja a templomot, de annyira tele volt, hogy ez a terve nem sikerült, hanem ott kellett maradnia az egész oltári szertartás alatt. Mikor az emberek lassankint a kijárat felé igyekeztek, előre akart sietni, hogy a többiek előtt jusson ki, de minden hiába való volt, senki sem akart kitérni előre. Nem szóltak hozzá semmit, de mintha nem is vették volna észre.

Egyszeriben érezte, hogy minden oldalról ellenség veszi körül. Sokan az ismerősök közül elhúzódtak, mikor meglátták, hogy feléjük közeledik. Csak egyetlen egy jött hozzá. Bátor nénye volt ez, Romelius doktorné.

Mikor végre ketten kiléptek a templomajtón, egy pillanatra megálltak.

Látták, hogy a templom előtti úton a környékbeli fiatal urak gyülekeznek. A kezükben bogáncscsokrot, száraz gallyakat és fűvet tartottak, már amit gyorsan összeszedtek a templomfal mentén. Természetesen az volt a szándékuk, hogy ezt majd átnyújtják Charlottenak, mint eljegyzési gratulációt. A hosszú Hammarberg kapitány ott állt valamivel a többiek előtt. A környezet legszellemesebb és leggonoszabb nyelvű férfiának tartották és most éppen a torkát köszörülte, hogy valami illő jókívánságot mondjon.

A gyülekezet sűrű gyűrűben vette körül a fiatal urakat. Örültek, hogy meghallják, amint kigúnyolják a fiatal leányt, aki elhagyta a vőlegényét pénz és vagyon kedvéért. Már előre mosolyogtak. Tudták, hogy Hammarberg nem fogja nagyon kímélni.

Úgy látszott a doktorné is megijedt. Vissza akarta húzni nővérét a templomba, de az nem engedett.

- Ez nem tesz semmit, - mondta. - Most már ez mitsem jelent.

Lassan közeledtek tehát a férfiak felé, akik kellő mosolygósan, barátságos arccal vártak rájuk.

Ebben a percben azonban Karl-Artur futott feléjük. Arra ment és meglátta szorongatott helyzetüket és azonnal segítségükre sietett. A karját nyújtotta az idősebbik nővérek, kalapot emelt a gratulálni akaró urak előtt és könnyű kézmozdulattal jelezte, hogy álljanak el szándékuktól s ezzel levezette a hölgyeket az országútra.

De az, hogy ő, a megsértett, Charlotte-ot a védelmébe vette, olyan szép volt, olyan nagyszerű, ami nem mindennap történik. Ez volt a legerőteljesebb emlék, amit az emberek erről a vasárnapról hazavittek.

INTŐBESZÉD A SZERELEM ISTENÉHEZ.

Hétfőn délelőtt Charlotte a faluba ment, hogy beszélhessen a nénjével, Romelius doktornéval. Ő is, mint valamennyi Löwensköld, nagyon érdeklődött a természetfeletti dolgok iránt. El szokta mesélni, hogy halott emberekkel találkozott fényes nappal az utcán és nem volt olyan vad kísértethistória, amit el ne hitt volna. Charlotte, aki egészen más természetű volt, eddig csak nevetett a látomásai felett, de most mégis azért akarta felkeresni, hogy meghallja a véleményét azokról a talányokról, melyek felett tépelődik.

A diplomaját előtörtént kellemetlen jelenet után a fiatal leány ismét tudatára ébredt saját szerencsétlenségének. Ismét úgy érezte, mint mikor Schagerström elmondta neki a kihirdetést Örebróban, mintha ismeretlen hatalmak ragadták volna meg és vitték volna magukkal. El volt átkozva. Úgy érezte, mintha valami sötét, rossz indulatú lény üldözné, aki elválasztotta Karl-Arthurtól és aki újabb és újabb szerencsétlenséget küld rá.

A fiatal leány, aki az utóbbi időben állandóan fáradtnak érezte magát, a szemét a földre szegezve, lassan ment előre a falu felé. Az emberek, akikkel találkozott, azt hitték bizonyára, hogy a lelkiismeret bántja és nem mer a szemükbe nézni.

Lassan mégis csak elérkezett a faluhoz és éppen a magas élősövény mellett haladt, mely a kántorék kertjét körülvette, midőn hallotta, hogy a kertajtó kinyílt és valaki éppen feléje közeledik az úton.

Önkénytelenül felnézett. Íme, Karl-Artur volt. Annyira izgatott lett, hogy itt minden tanu nélkül találkozék vele, hogy hirtelen megállott. De mielőtt Karl-Artur odaért volna hozzá, egy hang hallatszott a kertből, mely visszahívta.

Az időjárás már nem volt olyan állandóan szép, mint nyár elején. Majdnem mindennap esett egy keveset és Sundlerné, aki észrevette, hogy az erdő felől felhő közeledik, sőt néhány esőcsepp le is hullott, odasietett a kertajtóhoz, karján a férje nagy kabátjával, hogy felajánlja azt Karl-Arturnak.

Midőn Charlotte arra felé ment, éppen a kabátot segítette fel. Alig néhány lépésre álltak a fiatal leánytól és így kénytelen volt rájuk nézni. Sundlerné asszony éppen a kabátot gombolta be Karl-Arturnak, az pedig szinte gyerekesen nevetett rajta, amiért annyira aggódik miatta.

Thea Sundler vidám és kedélyes volt s nem volt semmi illetlen az egészben. De Charlotte mégis úgy érezte, mintha hálóg esett volna le a szeméről, mikor látta Thea Sundlert amint ottan sürgölődik Karl-Artur körül, akárcsak egy anya vagy feleség.

- Szerelmes bele, - mondta a fiatal leány magában.

Sietve tovább ment, hogy ne lássa őket. De többször ismételtette magában:

- Igen, egész biztos, hogy szerelmes belé. Hogy ezt nem vettem észre előbb! Ez mindent megmagyaráz. Ezért volt hát, hogy szétválasztott minket.

Rögtön tisztában volt vele, hogy Karl-Artur nem sejt ebből semmit sem. Még mindig a szép dalarnai parasztleányról álmodozik. Igaz ugyan, hogy minden estéjét az orgonistáéknál tölti, de csak az ének és a zene kedvéért, melyet annyira szeret. Különben is szüksége volt valakire, akivel beszélhessen és Thea Sundler régi barátja a családjának.

Tulajdonképpen azt kellett volna várni, hogy a fiatal leányt megijeszti és elbúsítja ez a felfedezés, de éppen ellenkezőleg. Fölemelte a fejét, kiegyenesítette a derekát és éppen olyan egyenes és szilárd léptekkel haladt tovább, mint régente.

- Ez a Thea Sundler az oka az egész szerencsétlenségnek, - gondolta. - De majd csak elbánok vele.

Úgy érezte magát, mint az a beteg, aki egyszerre megtudja, hogy mi a betegsége és meg van győződve, hogy megtalálta rá az orvosságot. Új reménységgel, új önbizalommal telt el.

- És én pedig azt hittem, hogy az a szerencsétlen gyűrű kísért megint! - mormogta magában.

Úgy emlékezett, mintha hallotta volna az apjától, hogy a Löwensköldök ígéretet tettek Malvina Spaaknak, Thea Sundler anyjának, amit aztán nem tartottak meg, miért is súlyos büntetést jósolt nekik. Hogy ezt jobban megtudja, azért akarta felkeresni a nénjét. Mostanáig, ami az utolsó hetekben történt vele, abban valami ellenállhatatlant, valami sorscsapást látott, melyen nem tudott segíteni, melyet nem tudott megakadályozni. De ha csak az okozta a szerencsétlenségeket, hogy Thea Sundler szerelmes Karl-Arturba, akkor majd csak segít a bajon.

Egyszeriben feladta azt a szándékát, hogy meglátogatja a nénjét és hazafelé indult. Nem, ez nem illik. Nem hiheti, hogy van valami régi jóslat, ami ellen küzdenie kell. A maga józan eszére, a saját erejére és találékonyságára kell, hogy támaszkodjék, nem pedig ilyen elavult régi babonára.

Midőn aznap este levetkezett a szobájában, megállt és hosszasan nézegette a kis porcellán amoretet az íróasztalán.

- Tehát őt oltalmaztad az egész idő alatt, - mondta a kis figurához. - Ő felette tartottad a kezeckédet, nem pedig felettem. Ő miatta, azért, mert szereti Karl-Arturt, történt, hogy Schagerström megkérte a kezemet és mindez a sok baj.

- Ő miatta kellett Karl-Arturnak és nekem összevesznünk, ő miatta kellett Karl-Arturnak megkérni azt a dalarnai parasztleányt, ő miatta kellett Schagerströmnek azt a csokrot küldenie, hogy a kibékülés lehetetlen legyen.

- Óh, Ámor, miért oltalmazod az ő szerelmét? Azért talán, mert az tilos? Igaz-e az, hogy te legszívesebben azt a szerelmet támogatod, amelynek nem szabad léteznie?

- Kedves Ámorom, szégyeld magad. Íme, ide állítottalak, mint az én szerelmem őrizőjét és te csak másoknak segítsz.

- Azért, hogy Thea Sundler szereti Karl-Arturt, megtűröd, hogy megrágalmazzanak, gúnyverseket mondjanak rólam és macskazenét adjanak nekem, a nélkül, hogy megvédeni próbálnál.

- Azért, mert Thea Sundler szereti Karl-Arturt, rábírtál, hogy igent mondjak Schagerströmnek, hogy kihirdessenek, talán bizony még az oltár elé is fogsz vezetni.

- Azért, mert Thea Sundler szereti Karl-Arturt, a legnagyobb izgalomba és ijedelembé döntötél. Nem kímélsz meg senkit. Az öregeknek itten éppúgy, mint az öregeknek Karlstadban, szenvedniük kell, csak azért, mert te pártfogolod azt a halszemű kövér organistánét.

- Azért, mert Thea Sundler szereti Karl-Arturt, vetted el tőlem a boldogságot. Azt hittem, hogy valami gonosz szellem akar a romlásba vinni, de az nem volt senki más, mint te, Ámor, senki más, mint te.

Eleinte csak tréfás hangon beszélt, de azután, a legutóbbi borzasztó élmények hatása alatt melyek emlékezetébe tolultak, megindultsággal folytatta.

- Óh, te szerelemnek Istene, hát nem mutattam meg neked, hogy tudok igazán szeretni? Az ő szerelme jobban tetszik neked, mint az enyém? Hát nem vagyok elég hűséges, talán erősebb és tisztább láng ég az ő szívében, mint az enyémében? Miért, ó, miért, szerelem istene, oltalmazod az ő szerelmét, nem az enyémet?

- Mit csináljak, hogy a magam pártjára nyerhesselek? Ámor, Ámor, gondold meg, hogy azt, akit én szeretek, a tisztességtelenségbe és a nyomorúságba döntöd! Talán az a terved, hogy az ő szerelmével is megajándékozzad? Hiszen ez az egyetlen, amit eddig megtagadtál tőle. Ámor, Ámor, talán az a terved, hogy az ő szerelmével is megajándékozzad?

Nem kérdezett többet, nem tépelődött többet, hanem sírva feküdt az ágyába.

A KARLSTADI FŐESPERESNÉ TEMETÉSE.

Néhány nappal azután, hogy Ekenstedt ezredesné visszatért Karlstadba a korskirkai esperes-háznál tett látogatásából, egy szép dalarnai parasztleány érkezett a városba, olyan vándor árusnő, aki nagy bőrzsákot szokott a hátán hordani. De a városban, hol állandó kereskedők voltak, meg volt neki tiltva, hogy rendes foglalkozását űzze. Így hát a nagy zsákot a szállásán hagyta és karján egy kis kosárral, melyben magakészítette hajszálakból font karperecek és óraláncok voltak, indult neki a városnak.

A fiatal parasztleány házról-házra ment, hogy vevőt találjon apró készítményeinek, így jutott el az Ekenstedt-házhoz is. Az ezredesné nagyon megörült a szép munkáknak és megkérte az elárusítónőt, hogy maradjon néhány napig a házukban és fonjon emlékeket Karl-Artur hosszú szőke fürteiből, melyeket még akkor vágott le a fejéről, mikor kis gyermek volt és azóta megőrizte azokat. Ezt az ajánlatot nagy örömmel fogadta a szép paraszt leányzó és már másnap hozzá fogott a munkához.

Jaquette Ekenstedt, aki szintén ügyes volt a kézimunkázásban, gyakran betekintett a leányhoz, aki a melléképület egyik szobájában tartózkodott, hogy megnézze munkája közben. Így kettőjük között lassanként ismeretség, igen, mondhatnám barátság fejlődött ki. A fiatal városi kisasszonynak tetszett a szegény vándorárusnő szépségéért, melyet még jobban kiemelt a díszes dalarnai ruházat. Azután megcsodálta kitartó szorgalmát, kézi ügyességét és okosságát, mely abban nyilvánult, hogy rövid és talpraesett feleleteket adott.

Természetesen meglepődött, mikor megtudta, hogy ez az éleseszűség olyan személyé, aki bizony nem tud sem írni, sem olvasni és meglehetősen visszahőkölt, mikor néhányszor éppen rajtakapta, hogy kurta cseréppipából pöfékel - de hát ez azért nem zavarta meg a jóviszonyt.

Az is nagyon mulattatta, hogy a dalarnai leány sok olyan szót és kifejezést használt, amit Ekenstedt kisasszony nem tudott megérteni. Így megtörtént egyszer, mikor új barátnőjét bevezette a lakásba, hogy megmutassa neki azt a sok szép dolgot, ami a lakásukat díszítette, hogy a szegény parasztleány nem tudott más szavakkal kifejezést adni csodálkozásának, minthogy ezt mondta: «E' mán osztán döfi!» Ekenstedt kisasszony meglehetősen megsértődött, míg aztán később nevetés közben megértette, hogy «döfi» a dalarnai parasztok nyelven valami nagyszerű, soha nem látott szépet jelent.

Az ezredesné csak nagyon ritkán kereste fel a szorgalmas kézimunkázó leányt. Úgy látszott, mintha a leánya közvetítésével akart volna behatolni a jellemébe, megismerkedni a szokásaival és a tehetségével, hogy így meggyőződjön arról, vajjon alkalmas feleség válnék-e belőle a fia számára. Mert, hogy az ezredesné az első percben kitalálta, hogy éppen ez a fiatal nőszemély a fiának újonnan választott menyasszonya, azon még kételkedni sem szabad annak, aki ismerte az ezredesné mindent átlátó éleseszűségét.

Azonban a dalarnai leány tartózkodása az Ekenstedt-házban egy gyászeset folytán váratlanul megrövidült. Az ezredes nénjét, Elise Sjöborg asszonyt, Sjöborg főesperes özvegyét, aki férje halála óta a testvérénél lakott, szélütés érte és néhány óra alatt meghalt. Azonnal hozzá kellett tehát fogni a nagy temetés előkészületeihez, minden helyet elfoglaltak a varrónők, a sütőnők és a kárpitosok, akik feketeposztóval vonták be a szobákat. Így a dalarnai leányt is útjára kellett engedni.

Az ezredes behívta az irodájába, hogy kifizesse a bérét és a háznép megfigyelte, hogy a beszélgetés bent az irodában szokatlanul hosszas volt és hogy a dalarnai leánynak veresek voltak a szemei a sírástól, mikor onnét kilépett. A jószívű házvezetőnő azt hitte, hogy bánatában sírt, mert el kell hagynia ezt a házat, ahol oly nagy barátsággal voltak irányában és

mintegy kárpótlásul meghívta, hogy látogasson el a konyhába a temetés napján, így legalább megkóstolhatja a sok finom ételt, amiben igazán nem lesz hiány.

A temetést csütörtökre augusztus 13-ikára tűzték ki. A ház fiatal urát, doktor Karl-Artur Ekenstedtet természetesen haza hívták és az már szerdán este megérkezett. Nagy örömmel fogadták és este lefekvésig a szülők és a nővérek előtt elmondta, hogy milyen nagy szeretettel veszik körül a gyülekezetben. Nem volt olyan könnyű dolog rávenni a szégyenlős fiatal lelkészt, hogy elmesélje a diadalait, hanem az ezredesné, aki Charlotte Löwensköld leveléből tudta a dolgot, kérdéseivel kicsalogatta tőle, mintegy kényszerítette, hogy elmesélje a hálának és a ragaszkodásnak azt a sok jelét, amelyben gyülekezete részesítette és el lehet képzelni, hogy mennyire örült ennek szerető anyai szíve.

Hogy beszélgetés közben nem említettek egy szót sem arról a szegény parasztleányról, aki néhány napig a házukban tartózkodott, az egészen természetes. Másnap délelőttöt teljesen a temetési előkészületeknek szentelték és így Karl-Artur megint nem kaphatott hírt arról, hogy a szép dalarnai leány a házuk vendége volt.

Ekenstedt ezredes azt óhajtotta, hogy nővérét nagy tiszteességgel temessék el. A temetésre meghívták a püspököt, a tartományfőnököt, valamint a város előkelő családait, akik valaha a megboldogult főesperesnével érintkeztek. A vendégek között ott volt Schagerström nagybirtokos is Sjötorpból. Azért hívták meg, mert elhunyt felesége rokonságban volt a néhai főesperesnével és Schagerström, mivel nagyrabecsülte ezt a figyelmességet azok részéről, akik talán méltán haragudhatnak rá, köszönettel elfogadta a meghívást.

Miután Sjöborg asszony koporsóját zsoltáréneklés közben kivitték az udvarból és hosszú gyászmenettől kísérve a sírba helyezték, visszatértek a gyászházba, ahol már készen várta őket a halotti tor. Hogy ez nagyszerű és fényes volt, az magától érthető és talán azt is fölösleges megemlíteni, hogy azon mindvégig megőrizték azt az ünnepélyes és komoly hangulatot, mely ilyen temetési alkalomkor illendő.

Mint az elhunyt rokona, Schagerström a háziasszony közelében kapott helyet és így alkalma volt beszélgetni ezzel a kiváló asszonnyal, akivel eddig még nem találkozott. Ezen a napon mély gyászruhájában igazán poétikus jelenség volt és bár most nem csillogtathatta élc szellemességét és vidám kedvét, amelyért annyira magasztalták, mégis a vele való társalgás fölötte kellemes és felüdítő volt. Schagerström sem habozott egy percre sem, hogy befogassa magát az elbájoló asszony diadalszekerébe és boldog volt, hogy örömet szerezhetett neki általa, hogy elmondta fiának mult vasárnapi prédikációját és azt a hatást, amit az a hallgatóira tett.

Ebéd közben a fiatal Ekenstedt felállott és gyászbeszédet mondott az elhunyt felett, melyet a jelenlevők általános bámulattal fogadtak. Csodálták az egyszerű, de mégis megragadó és szellemes kifejezéseket, valamint azt a szemléletességet, mellyel a megboldogultat jellemezte, aki úgy látszik, nagyon ragaszkodott hozzá. Schagerström és a vendégek javarészeinek figyelmében azonban a beszélőtől gyakran az édesanyja felé fordult, aki elragadtatásában elmerülve, megfeledkezett az egész világról. Schagerström hallotta az egyik szomszédjától, hogy az ezredesné körülbelül ötvenöt vagy ötvenhét éves lehet és bár az arca sem igen tagadhatta el éveinek számát, mégis megállapította, hogy még egy fiatal szépségnek sem lehet ilyen beszédes szeme és ilyen kifejező mosolygása.

Így hát minden szép rendben folyt le, de midőn a vendégek felállottak az asztaltól és a kávékat kellett volna kiszolgálni, egy kis baleset történt a konyhában. A szobaleány, akinek a nehéz kávéstálcát kellett volna körülhordania, valamiképpen eltört egy poharat és az üvegcserep úgy megsértette a kezét, hogy az erősen vérezni kezdett. Hamarjában senki sem tudta megállítani a

vérzést és bár a seb nem volt mély, még sem vihette be a tálcát, mert a vér állandóan csöpögött a kezéből.

Mikor helyettesítő után néztek, az idegen felszolgálóleányok közül egyike sem akarta vinni a nehéz tálcát. Nagy bajában azután a házvezetőnő a derék és erős dalarnai leányzó felé fordult, aki tényleg megjelent a temetés napján a konyhában és megkérte, hogy vigye be a tálcát. Az habozás nélkül felemelte, mire a szobaleány kendővel átkötötte a kezét és utána ment a szalonba, hogy utánaérezzen, hogy rendben történik a kínálás.

Kávét kiszolgáló leány tálcával a kezében rendes körülmények között nem okoz semmi feltűnést. De abban a percben, mikor ez a derék dalarnai leányzó színes ruhájában belépett a feketébe öltözött gyászolók közé, mindenki odanézett.

Karl-Artur is feléje fordult, éppúgy, mint a többiek. Néhány pillanatig merően ránézett, mintha nem értené az egészet, azután odarohant hozzá és megragadta a tálcáját.

- Neked nem szabad kiszolgálnod ebben a házban, Anna Svärd, - mondta, - hiszen te az én menyasszonyom vagy.

A szép leány félig aggódva, félig örömteljesen nézett rá.

- Nem, nem! Hagyja csak el, míg elkészülök, - mondta tiltakozva.

A vendégek ekkor mind a nagy szalonban voltak összegyűlve. És így látták úgy a püspök, mint a püspökné, a tartományfőnök meg a felesége, valamint a vendégek valamennyien, mikor a ház fia szépen kiveszi a parasztleány kezéből a tálcát és leteszi az egyik közeli asztalra.

- Ismétlem, - mondta emelt hangon, - hogy ebben a házban nem fogsz tálcát hordozni, mert te az én menyasszonyom vagy!

Ebben a percben egy éles hang szólalt meg:

- Karl-Artur, gondold meg, milyen nap van ma!

Az ezredesné volt, aki kiáltott. Ott ült fent a nagy díványon, már mint az ilyen ünnepélyes alkalmakkor szokásos. Előtte nehéz asztal állott és tőle jobbra meg balra méltóságteljes kövér asszonyságok ültek. Megpróbálta, hogy kijusson a szoba közepére, de nem ment olyan könnyen, mert szomszédai annyira le voltak foglalva azzal, hogy mi történik a szoba másik végén, hogy nem húzódtak félre.

Karl-Artur pedig ez alatt kézen fogta a parasztleányt és magával vonszolta a szoba közepére. Az szégyenlős volt és karjával eltakarta a szemét, akárcsak egy gyermek, de minden esetre boldognak látszott. Végre megállott Karl-Artur a püspök előtt.

- Mindez óráig sejtelmem sem volt arról, hogy a menyasszonyom itt tartózkodik a házunkban, - mondta, - de most, mikor rátaláltam, kérem, engedje meg, hogy elsősorban is feljebbvalómnak és püspökömnek bemutatthassam. Mély tisztelettel kérem püspök uram beleegyezését és áldását e fiatal nővel kötendő frigyemhez, aki megígérte nekem, hogy hű kísérom lesz a kötelességnek és a nélkülözésnek útjain, melyeken Krisztus szolgájának vándorolnia kell.

Nem lehet eltagadni, hogy a fiatal lelkész fellépése, bár több szempontból nem volt éppen helyén való, mégis általános rokonszenvet ébresztett. Az egyszerű menyasszonynak bátor elismerése, akit magának kiválasztott, valamint a lelkes szavak, mind az ő javára szóltak. Sápadt és finom arca, mintha ez alkalommal férfiasabbnak és erőteljesebbnek látszott volna és az ott jelenlévő férfiak közül többen kénytelenek voltak elismerni, hogy Karl-Artur most olyan úton vándorol, melytől ők visszariadtak volna.

Karl-Artur valószínűleg még többet is akart volna mondani, de sikoltás hangzott fel a háta mögött. Az ezredesné végre kiszabadulva a dívány mellől, odasietett a szoba közepére a

püspök körül álló csoporthoz. De meglepetésében és nagy sietségében rálépett a gyászuha hosszú uszályára és megbotolva, elesett a padlón. Közben megütötte magát az egyik asztal éles szögletében és mély sebet kapott a homlokán.

Kiáltozás és részvét minden oldalról és talán a megkönnyebbülés sóhaja a püspök részéről, aki ezáltal igen kényelmetlen helyzetből szabadult ki. Karl-Artur elbocsátotta a menyasszonya kezét és odasietett az anyjához, hogy talpra segítse. De hát ez nem volt olyan könnyű dolog. Az ezredesné ugyan nem veszítette el az eszméletét, mint más asszonnyal hasonló esetben bizonytalansággal megtörtént volna, de mégis olyan veszedelmesen esett el, hogy nem tudott felemelkedni. Végre sikerült Ekenstedt ezredesnek, a fiának, a háziornak és a vejének, Arcker hadnagynak elhelyezni őt egy karosszékbe és ebben vitték be a hálószobába, ahol a leányai és a házvezetőnő ápolás alá vették, leszedték róla a ruhát és befektették az ágyba.

Könnyű elképzelni, minő felfordulást okozott ez a szerencsétlenség. A vendégek megrettenve álltak a szalonban, nem akartak addig eltávozni, míg valami biztosat nem tudnak az ezredesné állapotáról. Látták, amint az ezredes, a leányai és a cselédek nyugtalan arccal szaladnak át a szobákon, kötszereket keresnek, vásznat és falécet, amihez odaerősíthetik a kart, mely úgy látszik, eltört.

Végre megtudták, miután kikérdezték a cselédséget, hogy a homlokseb, mely eleinte aggodalomra adott okot, nem veszedelmes, de a balkar eltört, úgy, hogy most azt be kell kötni, de ez nemsokára begyógyul. Komolyabb baja történt azonban az egyik térdének. A térdkalács megrepedt és hogy ez meggyógyulhasson, az ezredesnének az ágyban kell maradnia és teljesen mozdulatlanul kell feküdnie, nem lehet tudni, meddig.

Midőn a vendégek mindezeket megtudták, belátták, hogy a háziaknak van elég gondjuk, miért is lassankint elszállingóztak. Mialatt az urak az előszobában a kalapjaikat meg a kabátjaikat keresték, történt, hogy az ezredes elősietett. Izgatottan körül nézett, míg meg nem látta Schagerström patrónust, aki éppen a keztyűjét gombolta.

- Schagerström patrónus, - mondta, - ha nincs semmi akadály, úgy kérem, maradjon még itt egy kicsit.

Schagerström arcán bizonyos csodálkozás jelent meg, de azért azonnal levetette a felsőkabátját és követte az ezredest a most már teljesen üres szalonba.

- Szeretnék néhány szót váltani patrónus urammal, - mondta az ezredes. - Ha ideje megengedi, úgy legyen olyan jó és foglaljon itt helyet, míg a felfordulás kissé lecsillapodik.

*

Schagerströmnek meglehetősen sokáig kellett várakoznia, míg az ezredes ismét megjelent. A veje, Arcker hadnagy azonban ezalatt vele volt és bár ő nagyon föl volt ingerülve a történetek felett, mégis elmondta a patrónusnak, hogyan érkezett a dalarnai leány Karlstadba és miért fogadták a házukba. A szegény házvezetőnő, aki kétségbe volt esve, hogy ő kérte meg a parasztleányt a kávéstálca körülhordozására, mindenkinek, aki csak megkérdezte, elmondta, miért hívta meg a leányzót a halotti tor napjára és így a fiatal patrónus hamarosan megtudta, hogyan függ össze az egész dolog.

Végre megjelent az ezredes.

- Hála Istennek, a kötés rendben van, - mondta. - Beáta most nyugodtan fekszik az ágyában. Azt hiszem, hogy most már az egész rosszabbik felén túl vagyunk.

Leült és selyem zsebkendőjével megtörülte a szemét. Ekenstedt ezredes szálas és derék férfi volt, kerek fejjel, piros arccal és hatalmas bajusszal. Vidám és bátor katona volt és Schagerström nagyon csodálkozott, hogy annyi érzékenységet mutat.

- Patrónus uram azt gondolja, hogy talán puha legény vagyok, - mondta, - de a feleségem, higgye meg, patrónus uram, ő volt egész életem öröme és ha valami baj történik vele, akkor azonnal végem van.

Schagerström azonban igazán nem gondolt ilyesmire. Hiszen ő maga, aki két hét óta egyedül járt-kelt Sjötorpban és küzdött Charlotte Löwensköld iránti boldogtalan szerelme ellen, a kellő hangulatban volt, hogy megértse az ezredest. Nagyon tetszett neki az a bizalmas mód, mellyel ez a derék katona a felesége iránti szerelméről szólt. Rögtön rokonszenvet és ragaszkodást érzett az ezredes iránt, amit sohasem érzett a fia iránt, bár nem tagadhatta, hogy az nagy tehetség.

Hamarosan kiderült, hogy az ezredes azért marasztalta ott, hogy Charlotteról beszélhessen vele.

- Bocsásson meg nekem, öreg embernek, - mondta, - hogy beavatkozom a patrónus uram személyes ügyeibe! De hát természetesen én is hallottam arról, hogy megkérte Charlotte kezét és azt akarom mondani, hogy mi itt Karlstadban...

Hirtelen felében szakította a mondatot. Az egyik leánya jelent meg a küszöbön és nyugtalanul nézett be a szobába.

- Mi az, Jaquette? Rosszabbul van talán?

- Nem, nem, édesapa, egyáltalában nem. De édes mama Karl-Artur után kérdezősködik.

- Azt hittem, hogy bent maradt édesanyjánál, - mondta az ezredes.

- Már jó ideje nem volt bent, kedves apa. Mikor bevitték édesanyját, akkor ő is segített. Azóta nem láttam.

- Menj csak fel és nézz utána a szobájában! - mondta az ezredes. - Biztosan oda ment fel, hogy levesse az ünneplő ruháját.

- Igen, azonnal felmegyek, kedves apa.

Elsietett és az ezredes ismét Schagerström felé fordult.

- Hol is hagytam abba, patrónus uram?

- Az ezredes uram azt mondta, hogy maguk Karlstadban...

- Igen, igen, tudom már. Na, azt akartam mondani, hogy mi itt Karlstadban az első perctől kezdve meg voltunk győződve arról, hogy Karl-Artur hibát követett el. A feleségem azonnal Korskyrkába utazott, hogy megvizsgálja a dolgot és úgy találta, hogy az egész csak...

Még egyszer félbe kellett szakítania a beszédét.

Arckerné, a férjes leánya, jelent meg az ajtóban.

- Édesapa nem látta Karl-Arturt? Édesanya kérdezősködik utána és nincsen semmi nyugalma.

- Hívd csak be Modigot, hadd beszéljek vele, - mondta az ezredes.

A fiatal asszony eltűnt, de az ezredesnek most már nem volt nyugalma, hogy tovább folytassa beszélgetését Schagerströmmel. Fel és le járkált a szobában, míg a szolgája be nem jött.

- Mondja, Modig, az a dalarnai leány itt van még a konyhában?

- Isten mentsen tőle, ezredes uram! Amint hangosan siránkozva kijött ebből a szobából, egy percig sem maradt, hanem azonnal elszaladt.

- És a fiú?... Akarom mondani doktor Ekenstedt?

- Nem sokkal azután ő is kijött a konyhába és kérdezősködött utána. Amint meghallotta, hogy az elment, ő is kiment az utcára.

- Modig azonnal nekiindul a városnak és megkeresi a fiamat. Mondja meg neki, hogy az ezredesné nagyon beteg és vágyódik utána!

- Parancsára, ezredes uram!

Ezzel a tisztiszolga kiment és az ezredes ismét megkezdte a beszélgetést Schagerströmmel.

- Mihelyt megtudtuk, hogy is áll az egész dolog, - mondta, - azonnal arra gondoltunk, hogy kibékítjük a fiatalokat, de mindenek előtt ezt a dalarnai leányzót akartuk eltávolítani, miért is...

Nem folytatta tovább, attól tartva, hogy talán nem illő kifejezést használ.

- Talán nagyon is rosszul fejezem ki magam, patrónus uram. Inkább a feleségemnek kellett volna a patrónussal beszélnie, ő már jobban csinálta volna.

Schagerström sietett őt megnyugtatni.

- Ezredes uram, egészen jó kifejezést használt, - mondta. - És azonnal fölvilágosíthatom, hogy ami engem illet, én már kívül vagyok az egészen. Ugyanis Löwensköld kisasszony bírja az ígéretemet, hogy amikor akarja, beszüntetem a kihirdetést.

Az ezredes felállott, megragadta Schagerström kezét, melegen megszorította és elhalmozta köszönésével.

- Ennek igazán örülni fog Beáta, - mondta. - Ez a legjobb újság, amit mondhatok neki.

Schagerströmnek nem volt ideje erre válaszolni, mert Éva asszony ismét bejött a szobába.

- Édesapa, nem tudom, mit csináljak. Karl-Artur itthon volt, de nem akart bejönni édesanyához.

Elmondta, hogy az ablaknál állott a hálósobában és látta, hogy Karl-Artur befordult az utcáról.

- Most érkezett vissza Karl-Artur, - mondta az ezredesnének. - Úgy látszik nagyon nyugtalan édesanya miatt, mert szalad.

A következő percekben azt várta, hogy a bátyja bejön a betegszobába, de e helyett Jaquette, aki még mindig az ablaknál állott, így kiáltott fel.

- Ó, drága Teremtőm! Karl-Artur megint kirohant az utcára. Csak éppen azért volt itthon, hogy más ruhát vegyen magára.

Az ezredesné erre azonnal felült az ágyában.

- Nem, nem, édesanya! Feküdj csöndesen, ahogy a doktor mondta! - mondta Éva asszony figyelmeztetve. - Majd csak visszahívom Karl-Arturt!

Odaszaladt az ablakhoz, hogy kinyissa és hogy visszahívja a testvérét. De a felső kapocs olyan nehezen nyílt ki, hogy az ezredesné ráért megtiltani, hogy kinyissa az ablakot.

- Ezt nem teszed! Hagyjad csak! - mondta.

De Arckernének mégis sikerült felrántani az ablakot és kihajolt, hogy utána kiáltson Karl-Arturnak.

Az ezredesné azonban most már nagyon szigorú hangon megtiltotta ezt és megparancsolta, hogy csukja be az ablakot. Azután meghagyta, hogy sem a leányoknak, sem senki másnak nem szabad hazahívni Karl-Arturt. És most már arra kérte őket, hogy hívják be hozzá a hálósobába az ezredest, bizonyára neki is ugyanazt akarja megmondani.

Az ezredes felállott, hogy bemenjen a feleségéhez. Schagerström felhasználta az alkalmat, hogy kérdezősködjék az ezredesné állapota felől.

- Édesanyának ugyan még vannak fájdalmai, - mondta Éva asszony, - de ez nem jelentene semmit, csak Karl-Artur jönne vissza. Ha valaki kimenne a városba és megkeresné!

- Értem, hogy az ezredesné nagyon ragaszkodott a fiához, - mondta Schagerström.

- Ó, patrónus uram! Édesanya nem is kérdezősködik senki más után, csak ő utána. És most ott fekszik és elgondolja, hogy bár Karl-Artur tudja, hogy mennyire beteg, még sem jön be hozzá, hanem azután a parasztleány után szalad. Ez bizony nagyon keservesen esik édesanyának. És most még azt sem engedi meg nekünk, hogy felkeressük.

- Megértem az ezredesné érzelmeit ebben az esetben, - mondta Schagerström. - De nekem nem tiltotta meg, hogy felkeressem a fiát, miért is azonnal kimegyek és mindent megteszek, hogy rátaláljak.

Éppen kifelé indult a szobából, mikor az ezredes visszajött.

- A feleségem kéri, hogy néhány szót szólhasson patrónus uramnak, - mondta. - Köszönetet akar mondani a patrónus uramnak.

Ezzel megfogta Schagerström kezét és szinte ünnepélyesen bevezette a betegszobába.

Schagerström, aki kevéssel ezelőtt annyira csodálta az eleven és elbájoló nagyvilági hölgyet, nagyon meghatódott, mikor meglátta most beteg, bekötözött fejjel, sárga arccal, szinte megkisebbedve. Az ezredesné különben nem látszott szenvedőnek, de a vonásaiban volt valami szigorúság, valami fenyegetés. Valami, ami borzasztóbban sujtotta, mint maga az esés és a súlyos testi sérülés, ami büszke és megvető haragot ébresztett fel benne. A körülállók, akik tudták, hogy mi hívta ezt elő, azt gondolták magukban, hogy talán sohasem fogja megbocsátani fiának ezt a kegyetlenséget, amit ma mutatott irányában.

Midőn Schagerström az ágyhoz lépett, felnyitotta a szemét és sokáig vizsgálódva nézett rá.

- Patrónus uram szereti Charlotte-ot? - kérdezte bágyadt hangon.

Schagerströmnek nehéz volt föltárni a szívét egy idegen asszony előtt, akit ma látott először. Másrészt azonban nem akart hazudni ennek a beteg és szerencsétlen teremtsnek. Így hát hallgatott.

Az ezredesné, úgy látszik, nem is várt választ. Jól tudta, amit tudott.

- Gondolja patrónus uram, hogy Charlotte szereti még Karl-Arturt?

Most már minden habozás nélkül válaszolhatta, hogy Charlotte még mindig a régi gyöngédséggel szereti a fiát.

Még egyszer ránézett olyan tekintettel, mely ragyogott még a könnyek fátyolán keresztül is.

- Haj, de nehéz dolog, patrónus uram, - mondta szelíd hangon, - mikor az, akit szeretünk, nem ajándékozhat meg viszonzserelemmel.

Schagerström megértette, hogy azért beszél hozzá így, mert ő is tudja, hogy mit jelent az, ha az embert visszautasítják. És ettől a perctől kezdve már nem volt többé idegen személy az ő számára az ezredesné. A fájdalom összehozta őket. Az ezredesné együtt érzett vele, ő meg az ezredesnével. És az egyedül álló férfi számára az ő részvéte enyhítő balzsam volt.

Közelebb lépett hozzá, vigyázva megfogta a kezét, mely a takarón feküdt és megcsókolta.

Erre egy harmadik hosszú tekintetet kapott tőle. Ezt már nem homályosították el a könnyek, ez már behatolt egészen a lelkéig, látott és ítéletet tett. Aztán így szólt hozzá majdnem anyai gyöngédséggel:

- Azt szeretném, ha a patrónus volna az én fiam.

Schagerström megrázkódott. Ugyan mi sugallhatta az ezredesnének, hogy ezt mondja éppen neki? Tudta talán ez az asszony, akit ma látott először, hogy hányszor állott ő hiába az anyja ajtaja előtt, szeretet után vágyódva? Tudta talán, hogy milyen szorongás közepette látta szüleit közeledni, mert félt azoknak korholó tekintetétől? Tudta talán, hogy büszkének érezte volna magát, ha a legegyszerűbb parasztasszonytól azt hallotta volna: szeretném, ha a fiam hozzá hasonlítana? Tudta talán, hogy semmi sem ajándékozhatott néki nagyobb tisztességet és felmagasztalást, mint ez a néhány szó?

Hálaérzéstől telve térdreborult az ágya előtt. Zokogott és néhány értelmetlen szóval próbálta kifejezni érzelmeit.

A jelenlevők talán nagyon is érzelmesnek tartották, de hiszen egyik sem tudhatta, hogy mit jelentettek az ő számára ezek a szavak. Úgy érezte, mintha minden rútság, minden ügyetlenség és minden ostobaság egyszeriben lehullott volna róla. Sohasem érzett hasonlót azóta, mióta megboldogult felesége először mondta neki, hogy szereti.

Az ezredesné azonban megértette, mi indította meg annyira. Megismételte, mintha azt akarná, hogy igazán higgyen neki:

- Ez igaz, szeretném, ha a patrónus volna a fiam.

Most egyszerre eszébe jutott Schagerströmnek az egyetlen mód, amivel viszonyozhatná azt a boldogságot, amit tőle kapott. Visszavezeti hozzá a fiát. És kisietett, hogy fölkeresse.

*

Az első, akivel Schagerström az utcán találkozott, Arcker hadnagy volt, aki ugyanabban a dologban járt, mint ő. Az ezredes szolgáját is megtalálta és így most már kettőjük segítségével tette meg a szükséges intézkedéseket. A dalarnai leány szállását hamarosan felfedezték, de sem őt, sem Karl-Arturt nem találták ottan. A többi helyeket is, ahol a dalarnabeliek meg szoktak fordulni, átkutatták, az éjjeli őrnek is megmondták, hogy keresse Karl-Arturt, de mindhiába.

Nemsokára sötétség szállt a városra és azután mitsem lehetett tenni. Ebben a városban, hol annyi szűk, sötét utca volt, hol a házak egymáshoz szorultak, hol kiszögelések és szűk zugok csodálatos összevisszaságban váltakoztak, ahol minden udvar kitűnő búvóhelyet kínált, a keresés kevés kilátással kecsegtetett.

Schagerström azért mégis néhány óra hosszat sétált kint az utcákon. Megegyezett Jaquette kisasszonnyal, hogy ha Karl-Artur haza találna jönni, egy gyertyát tesz ki a padlásszoba ablakába, úgy, hogy akkor már nem szükséges a további keresés, ez a jel azonban csak nem tűnt fel.

Már éjfél is elmult, midőn Schagerström gyors léptekeket hallott a háta mögött. Sejtette, hogy kicsoda közeledik. Nemsokára megismerte az utcai lámpás vörös fényénél és miután Karl-Artur a megfelelő irányban ment, nem akarta megszólítani, hanem követte az utca szélén egészen az Ekenstedt-házig.

Látta, amint oda belépett és bár megértette, hogy most már úgy sem lehet segítségükre, mégis arra készítette a kíváncsiság, hogy megtudja, milyen lesz a találkozás a fiú és az anya között, hogy tovább kövesse. Néhány perccel Karl-Artur után ő is kinyitotta az ajtót és belépett az előszobába.

A ház fia már ott állott, körülvéve a többiektől. Úgy látszik, mintha senkinek sem lett volna nyugalma lefeküdni. Az ezredes gyertyával a kezében jött és azzal világított a fia arcába, mintha azt akarná mondani: «Te vagy-e, avagy valaki más?» A két nővér sietve jött le a lépcsőn, hajukban papijottokkal, különben még teljesen felöltözve. A házvezetőnő és a szolga a konyhából sietett elő.

Karl-Arturak bizonyára az volt a szándéka, hogy csöndesen fölmege a szobájába, a nélkül, hogy valakit fölkelte. Már félig fel is jutott a lépcsőn, mikor az elősiető háziak útját állották.

Midőn Schagerström belépett, a két nővér megfogta Karl-Artur karját, hogy magukkal cipeljék.

- Gyere be édes mamához! Ha tudnád, mennyire várt rád!

- Hát az már meg micsoda szokás, hogy kint szaladgálsz a városban és még nem is kérdezősködsz az anyád után, pedig tudod, hogy milyen beteg? - korholta az ezredes.

Karl-Artur csak ott állott tovább is a lépcsőn. Mintha kőből lett volna faragva az arca. Nem látszott azon sem zavar, sem megbánás.

- Azt kívánja apám, hogy most azonnal menjek be anyához? - kérdezte. - Nem volna jobb várni reggelig?

- Persze, az áldóját! azonnal menj be hozzá! - Lázat kapott, csak azért, mert téged várt.

- Bocsánat, apa, de ez igazán nem az én hibám.

Látszott, hogy a fiú valami ellenséges hangulattal volt telítve. Az ezredes azonban kerülni akart minden haragos kitörést. Ezért barátságosan, szinte rábeszélve mondta:

- Csak mutasd meg, hogy itthon vagy! Menj csak be és csókold meg, holnap aztán rendben lesz minden.

- Én nem tudom őt megcsókolni, - mondta a fiú.

- Ejnye, fiú, a szentségedet! - tört ki az ezredesből, de a következő percben már uralkodott indulatán. - Mondd meg, hogy mit akarsz? Várj csak egy kicsit! Gyere be inkább hozzám!

Bevonta magával az irodába és bezárta az ajtót a kíváncsi hallgatók csoportja előtt.

Rögtön azután ismét kijött és odament Schagerströmhöz.

- Nagyon szívesen venném, ha patrónus uram jelen volna beszélgetésünknel, - mondta.

Schagerström azonnal követte és ismét bezárta az ajtót. Az ezredes az íróasztal előtti széken foglalt helyet.

- Gyorsan mondd meg, hogy mi lelt?

- Miután apa azt mondja, hogy anyának láza van, tehát magyarázatomat apa előtt kell elmondanom, bár jól tudom, hogy ő a tulajdonképpeni felbujtó.

- Na, megtudjuk már hamarosan, hogy hová akarsz kilyukadni?

- Azt akarom mondani, hogy mától kezdve nincsen szándékomban átlépni többé a szülei ház küszöbét.

- Na, lám! - mondta az ezredes. - És mi okból?

- Az ok pedig ez!

Ezzel a zsebéből egy bankjegy-csomagot vett elő, letette az íróasztalra az ezredes elé és nagyot ütött rá.

- Ú-úgy, - mondta az ezredes. - Nem tudott hallgatni.

- Dehogya is nem, - mondta Karl-Artur. - Hallgatott, ameddig csak lehetett. A temetőben ültünk néhány óra hosszat és nem akart semmi mást mondani, csak azt, hogy neki el kell menni és hogy soha többé nem szabad engem látnia. De miután azzal vádoltam meg, hogy talán Karlstadban egy másik kedvest szerzett, elmondta, hogy a szüleim pénzzel megvesztegették, hogy mondjon le rólam. Az apám még azzal is megfenyegette, hogy kitagad az örökségből, ha feleségül veszem. Mit csinálhatott mást? Elfogadta a kétszáz tallért, amit följajánlottak neki. Örültem, hogy a szüleim ilyen magasra becsülték szerény személyemet.

- No, - mondta az ezredes vállát vonogatva, - mi azt is megígértük neki, hogy ötször annyit kap hozományul, ha férjhez megy valaki máshoz.

- Ezt is elmondta nekem, - folytatta Karl-Artur erőltetett nevetéssel.

Azután már hevesebben folytatta az előadását.

- És az apám, meg az anyám azok, akik így cselekszenek ellenem! Két héttel ezelőtt felkerekedett anyám Korskyrkában. Beszéltem vele erről a házasságról. Megmondtam neki, hogy ezt a fiatal leányt a Gondviselés küldte utamba, hogy számítok rá, mint olyanra, akivel Istennek tetsző életet folytathatok. Ő volt az én reménységem, életem boldogsága függött tőle, hogy az enyém legyen. Az anyám mindezt meghallgatta. Sőt meghatódottnak látszott és igazat adott nekem. És most tizennégy nap múlva, azt kell megtudnom, hogy ő volt az, aki megpróbált minket szétválasztani. Mit gondoljak ilyen kegyetlenségről, ilyen hamisságról? Nem kell-e megrettennem, hogy ilyen teremtetést kell az anyámnak nevezni?

Az ezredes ismét felhúzta a vállát és nem látszott sem bűnrészesnek, sem bűnbánónak.

- No, igen, - mondta. - Beáta sajnált, amiért Charlotte olyan csúnyán bánt veled és azért nem akart megszidni az új eljegyzés miatt. De természetesen azonnal megértettük mind a ketten, hogy bolondságot csináltál. Azt gondoltuk, hogy hadd menjen minden a maga útján, mikor ez az «istenküldötte» idejött a szegény bűnösök nyakára. Beáta idefogadta, hogy lássa, kicsoda-micsoda. Igen, nem mondom, derék fehércseléd sok tekintetben, de nem tud sem írni, sem olvasni, azonkívül pipázik és ami a tisztaságot illeti... Igen, fiam, mi csak a legjobbat akartuk és magad is meg lettél volna elégedve mindennel, csak időd lett volna, hogy észre térj. Az rontotta el az egészet, hogy az az istenáldotta fehércseléd bejött a kávéstálcával.

- Hát nem látta apám, mi volt az?

- Valóban nem láthattam mást ebben, mint hogy az egész átkozott balszerencse.

- Én Isten újját látom ebben. Ez a leányzó az Istentől van kiszemelve számomra feleségül, azért küldé őt ismét az utamba. De még többet is. Látom az ő igazságos büntetését. Midőn megkértem a püspököt, hogy áldja meg eljegyzésünket, anyám odasietett, hogy azt megakadályozza. Anyám azt gondolta magában, ha most megbotlik és elesik, akkor ez lesz a legjobb félbeszakítása az egésznek. De ez a szándéka nagyon is jó sikerült. Isten bele avatkozott.

Most aztán az apát is elhagyta a hidegvére.

- Szégyeld magad, fickó! Hogy mered ilyen alattomosággal vádolni az édesanyádat?

- Bocsánat, apám, de az utóbbi időben elég alkalmam volt az asszonyi hamisság próbáit kitalálni. Anyám és Charlotte, ők ketten olyan leckét adtak a szívemnek, amit nem egyhamar fog elfelejteni.

Az ezredes egy pár percig hallgatott és csak újjaival dobolt az íróasztalon.

- Jó, hogy említetted Charlotte hamisságát, - mondta. - Éppen erről is akartam veled beszélni. Sohasem fogod elhitetni velem, hogy Charlotte azért hagyott el, hogy gazdag férjet kapjon. Jobban szeret az téged, mint a föld minden gazdagságát. Meg vagyok győződve, hogy minden a te hibád és ő csak azért vett mindent magára, hogy mi, a te szüleid meg ne haragudjunk rád és hogy valahogy ki ne tegyen az emberek ócsárlásának. Mit szólsz ehhez?

- De hiszen kihirdettette magát.

- Gondolkozz csak egy kicsit, Karl-Artur! - mondta az ezredes. - Vesd ki a fejedből mindazt, amit Charlotte rosszaságáról elképzeltél. Nem gondolhatod, hogy ő csak azért vádolta meg önmagát, hogy rajtad segítsen? Hadd higgye az egész világ, hogy ő akarta az eljegyzés felbontását. De gondold csak vissza és kérdezd meg a lelkiismeretedet! Nem te voltál, aki felbontotta az eljegyzést?

Karl-Artur egy darabig hallgatott. Úgy látszott, engedelmeskedik az apjának és próbál visszaemlékezni. Hirtelen odafordult Schagerström felé.

- Hogy van az, hogy patrónus uram elküldte azt a virágcsokrot? Kapott talán valami üzenetet hétfőn délután Charlottétól? Mit akart az esperes a patrónus uramnál?

- Azt a virágcsokrot tisztelem jeléül küldtem, - felelte Schagerström. - Semmi üzenetet nem kaptam hétfőn Löwensköld kisasszonytól. Az esperes nem akart semmi mást nálam, csak viszonzni a látogatásomat.

Karl-Artur ismét a gondolataiba mélyedt.

- Akkor hát, - mondta végül, - meglehet, hogy apámnak van igaza.

Mindketten megkönnyebbülve sóhajtottak fel. Ez teljes elismerése az elkövetett hibának. Ilyen bevallást nem tett volna akárki.

- De hát akkor... - mondta az ezredes. - Igen, előbb azonban tudnod kell, hogy Schagerström patrónus megígérte, hogy lemond minden igényéről...

Karl-Artur félbeszakította.

- Schagerström patrónus uramnak nem szükséges semmi áldozatot hoznia miattam. Kérem, értse meg apám, hogy soha többé nem térek vissza Charlottehoz. Mást szeretek.

Az ezredes az öklével az asztalra csapott.

- Veled nem lehet semmire sem menni. Hát előttem ily odaadó hűségnek, ilyen önfeláldozásnak semmi értéke sincsen?

- Én a gondviselés rendelkezésének veszem, hogy a kötelék köztem és Charlotte között felbontott.

- Értem, - mondta az ezredes kitörő keserűséggel. - Hasonló módon köszönöd meg az Úristennek, hogy a kötelék közted és szüleid között szintén felbontott.

A fiatalember szótlanul állott.

- Fontold meg a szavaimat. A pusztulás útjára léptél, - mondta az ezredes. - Tulajdonképpen az egész a mi hibánk. Beáta elkényeztetett, úgy, hogy azt hitted magadról, valami félisten vagy, én pedig ráhagytam, mert sohasem tudtam megtagadni semmit se tőle. És íme, most így jutalmazod meg őt. Ezt különben előre sejtettem. Részemről az egész idő alatt tudtam, hogy ez így fog végződni, de mégis olyan nehéz elviselni, mikor most tényleg bekövetkezett.

Elhallgatott és néhányszor felsóhajtott.

- Mondd csak, fiam! - mondta végül szelíd hangon. - Most, amikor már legyőzted a mi gonosz szándékainkat, nem mennél be az anyádhoz, hogy megcsókoljad és megnyugtassad?

- Hogyha, amint apám mondja, legyőztem a gonosz szándékaikat, elfelejthetem-e azt a romlott gondolkodásmódot, mely legközelebbi hozzátartozóimat betölti? Bárhová is forduljak, mindenütt a világ szeretetét látom és mindent, ami abból folyik, könnyelműséget és hamisságot.

- Ne törődj ezzel, Karl-Artur! Mi régimódi emberek vagyunk. Bennünk is megvan az Isten félelme, éppúgy, mint benned.

- Apám, nem tehetem.

- Én a magam részéről már leszámoltam veled, - folytatta az ezredes, - de ő, ő... Hiszen tudod, neki azt kell hinni, hogy te szereted őt. Ő érte kérlek, Karl-Artur, csakis ő érte.

- Az egyetlen könnyörületesség, amit anyám iránt mutathatok, az, hogy elutazom a nélkül, hogy megmondanám neki, mennyire megsebezte a szívemet hamissága által.

Az ezredes felemelkedett.

- Te... te nem tudod, mi a szeretet.

- Én az igazság szolgája vagyok, Nem csókolhatom meg az anyámat.

- Menj és feküdj le, - mondta az öreg. - Aludj rá egyet!

- A kocsit négy órára rendeltem és most már csak egy negyedóránk van addig.

- A kocsi, - mondta az ezredes, - visszajöhet tíz órára. Tégy úgy, ahogy mondom! Aludj egyet az egész dologra!

Karl-Artur az első percben habozni kezdett.

- Ha apám és anyám megváltoztatják világias életmódjukat, ha úgy akarnak élni, mint az egyszerű emberek, ha a nővéreim a szegényeknek és a betegeknek akarnak szolgálni...

- Ne hozakodj elő gorombaságokkal!

- Ezek a gorombaságok az Úr szavai!

- Fecsegs!

Karl-Artur az ég felé emelte karjait, mint ahogy a szószéken szokta.

- Bocsáss meg nékem, én Uram-Istenem, hogy eldobom magamtól ezeket a húsból és vérből való szülöket! Ne engedd meg, hogy akár ők, akár az ő gondoskodásuk, akár az ő szeretetük, akár pedig az ő vagyonuk vagy pénzük megkönyékezhessen engem. Segíts nékem, hogy elválhassak ezektől a bűnnek a teremtményeitől és a Te szabadságodban élhessek.

Az ezredes végighallgatta, a nélkül, hogy egy mozdulatot tett volna.

- Az az Isten, akiben te hiszel, kegyetlen Isten, - mondta - és bizonyára teljesíteni fogja kívánságodat. És légy meggyőződve, hogy majd egyszer, mikor koldulva és könnyörögve fogsz ácsorogni az ajtóm előtt, akkor vissza fogok erre emlékezni.

Ezek voltak az utolsó szavak, melyeket az apa és a fia váltottak egymással. Karl-Artur lassan kiment a szobából és az ezredes egyedül maradt Schagerströmmel.

Az öreg ember néhány pillanatig fejét tenyerébe hajtva, szótlanul ült. Azután Schagerström felé fordult és megkérte, hogy mondjon el mindent Charlottenak, ami itt történt.

- Nem volnék képes ezt leírni, - mondta. - Mondjon el Charlottenak mindent, patrónus uram, mindent! Azt akarom, hogy megtudja, hogy mi segíteni akartunk neki, de sajnos, csúfos kudarcot vallottunk. És mondja meg neki azt is, hogy az egész világon nincsen más teremtet lélek, csak ő, aki segíteni tudna szegény feleségemen és szegény fiamon!

SZOMBATON: REGGELTŐL-DÉLIG.

I.

Hétfői nap volt, éppen tizennégy napra rá, hogy Schagerström megkérte a kezét, mikor Charlotte megtudta, hogy Thea Sundler szerelmes Karl-Arturba. Ez a különös érzés, mely akkor elfogta, hogy most íme van egy eszköz a kezében, aminek segítségével visszaszerezheti elveszett boldogságát, a következő napokon át is teljesen betöltötte. A keddi postával ezenkívül levelet kapott az ezredesnétől, aki értesítette, hogy a várakozás ellenére minden jól megy és minden félreértés hamarosan el fog oszlani, mindez csak megerősítette lelkét, amire igazán szükség is volt.

Szerdán értesült arról, hogy Karl-Artur Karlstadba utazik Sjöborg főesperesné temetésére. Könnyű volt kiszámítani, hogy az ezredesné fel fogja használni az alkalmat, hogy beszéljen a fiával Charlotteról. Talán akkor az ő ártatlansága is végre kiderülhet. Talán Karl-Artur meghatva önfeláldozásától, visszatér hozzá. Nem tudta ugyan, hogy az ezredesné miként fog viselkedni, hogy létrehozza ezt a csodát, de az ezredesné már olyan, hogy megtalálja a kivezető utat, mikor mások csak sötétséget és reménytelenséget látnak.

Bár Charlotte a legnagyobb bizalommal volt eltelve jövődöbeli anyósa iránt, mégis nehéz napok voltak ezek, mialatt Karl-Artur Karlstadban tartózkodott. Lelke ide-oda hánykódott kétség és remény között. Ő maga sem tagadhatta, hisz mindennap látta Karl-Arturt, hogy annak iránta való szerelme kialudt. Karl-Artur egy asztalnál ült vele, de mindig csak elnézett felette. Mintha nem is venné észre, hogy ott van. Ez nem volt félreértés. Ezt alig lehet ilyesmivel kimagyarázni. Karl-Artur szerint vége volt az egésznek. Az ő szerelme már csak elfűrészelt ág volt, melyet a világ semmi hatalma nem forraszthat vissza a fára úgy, hogy tovább növekedjék.

Péntekre várták Karl-Arturt haza és így ez volt a legnehezebb nap. Charlotte kora reggeltől kezdve ott ült az ebédlő ablakánál, honnét kilátása volt a szárnyépület felé és csak várt. Ezerszer átgondolta, ami történt, megvizsgálta és fontolgatta s mégis kétségben maradt. Azt hitte, hogy egész nap így kell várakoznia, de Karl-Artur már négy óra tájban megérkezett. Egyenesen bement a lakásába, de gyorsan ismét kijött, elsielt, a nélkül, hogy egy pillantást is vetett volna a nagy ház felé, a kapuhoz és azután nekivágott a falu felé vezető útnak. Tehát Thea Sundlerrel akart először találkozni, nem pedig vele.

Ez volt hát az eredménye az ezredesné fáradozásának. Charlotte kénytelen volt bevallani magában, hogy az bizony nem sikerült.

Úgy érezte, hogy minden reménysége meghalt. Azt mondta önmagának, hogy most már soha, de soha többé nem fogja azt képzelni, hogy van számára segítség vagy mentség.

De azért egy kis reménység mégis csak élt még a lelkében. Szombat reggel hat órakor bejött a szolgáló Charlotte szobájába, doktor Ekenstedtől üdvözlét hozott, hogy az beszélni szeretne vele. És íme, Charlotte ezt, hogy ilyen korán, rögtön az első reggelinél akar vele találkozni, a szerelem jelének magyarázta. Mintha azt akarta volna ezzel üzeni, hogy vissza óhajt térni a régi bizalmassághoz, a régi szokásokhoz.

Egyszeriben biztos volt a felől, hogy az ezredesné megtartotta a szavát és hogy a nagy csoda beteljesedett. Lesietett a lépcsőn és olyan hévvel nyitott be az ebédlőbe, hogy a hajfűrtjei is szétbomlottak.

De Karl-Arturra vetett első pillantásánál észrevette, hogy tévedett. Az ugyan felállott a kávéasztaltól, mikor belépett, de szó sem volt kitárt karokról és csókokról és köszönetnyilvání-

tásokról, azért, amiért annyira védelmezte őt. Egy pár pillanatig szótalánul állott, mintha Charlotte olyan gyorsan jött volna be hozzá, hogy nem volt ideje elrendezni a gondolatait, de aztán rövid gondolkodás után elkezdte:

- Úgy látszik, mintha Charlotte csupa könnyörületességből magára vállalta a hibát, hogy eljegyzésünk felbomlott. Sőt Charlotte olyan messzire ment, hogy igen-nel válaszolt Schagerströmnek és megengedte a templomi kihirdetést, hogy szavahihetőséget adjon ennek a csalásnak. Charlotte valószínűleg jót akart, Charlotte bizonyára azt gondolta, hogy ezzel nagy szolgálatot tesz nekem. Charlotte bizonyára miattam kénytelen volt megaláztatást elszenvedni és megértem, hogy köszönettel tartozom Charlottenak.

Charlotte ezalatt visszanyerte régi hideg arckifejezését, kiegyenesítette a nyakát, amit már két hét óta nem csinált. Nem válaszolt semmit.

Karl-Artur pedig folytatta:

- Charlotte cselekvési módja úgy látszik, elsősorban abból a kívánságból fakadt, hogy megőrizzen engem a szüleim haragjától. Kötelességem értesíteni Charlotte-ot, ha ugyan ezt még nem tudná, hogy amit el akart érni, az nem sikerült. Most, karlstadi tartózkodásom alatt, ellenkezésbe kerültem szüleimmel házasságkötési szándékom miatt és ez teljes szakításhoz vezetett. Már nem vagyok többé az ő fiuk és ők többé nem az én szüleim.

- De Karl-Artur, - kiáltott fel a fiatal leány, aki egyszeriben tűz és láng lett megint, - mit mondasz? Az édesanyáddal? Szakítottál az édesanyáddal?

- Kedves Charlotte, az anyám megvesztegette Anna Svärdet, hogy rábírja, menjen férjhez valamilyen otthonabeli paraszthoz. Megkísérelte, hogy álnok módon tönkre tegye életem boldogságát. Semmit sem akar megérteni abból, ami előttem a legfontosabb. Az anyám azt akarta, hogy ismét kibéküljek Charlotte-tal. Hozzá még olyan meggondolatlan volt, hogy Schagerströmöt is meghívta a temetésre, csak hogy alkalma legyen megkérni, hogy az mondjon le Charlotteról. De hát fölösleges mindezt itt nekem elismételni. Charlotte úgyis bele volt avatva a szüleim szándékába. Charlotte olyan nagy örömmel jött be a szobába. Charlotte azt várta biztonnal, hogy ez a szép terv sikerült.

- Én nem tudtam semmit, Karl-Artur, az édesanyádnak a terveiről, semmit. Az egyetlen, amit nekem mondott, az volt, hogy nem hisz azoknak a hazugságoknak, amiket Thea Sundler terjeszt felőlem. Mikor megtudtam, hogy Karlstadban voltál, azt hittem, hogy megmondta neked az igazat. Ebben olyan biztos voltam, mikor üzentél értem. De Karl-Artur, ne beszéljünk többet erről. Csak nem haragszol az édesanyádra? Nem akarsz azonnal visszautazni és mindent jóvá tenni? Mondd, Karl-Artur?

- Hogy tehetném ezt? Hiszen holnap vasárnap van és prédikálnom kell.

- Írj legalább néhány sort és engedd meg, hadd vigyem el magam! Gondold meg, milyen idős már az édesanyád! Eddig ugyan megőrizte fiatal kedélyét, mert örömét lelte benned. Te voltál az ő fiatalsága és egészsége. Abban a percben, mikor elhagyod, egyszerre öreg lesz. Vége lesz tréfálkozásainak, vége lesz a vidámságának. Elkeseredett és komor lesz inkább, mint bárki más. Óh, Karl-Artur, attól félek, hogy ez meg fogja őt ölni. Te, Karl-Artur, te voltál az ő istene, te adhatsz néki életet és halált. Hadd menjek el hozzá, Karl-Artur, a te üzenetteddel!

- Mindezt jól tudom, Charlotte, de még sem akarok írni. Az anyám már beteg volt, mikor elhagytam Karlstadot. Az apám kért, hogy béküljek ki vele, de én megtagadtam. Képmutató és hazug volt.

- De Karl-Artur, ha képmutatószkodott és ha hazudott is, azt is csak érted csinálta! Nem tudom, hogy mit véthetett ellened Karlstadban, de akármit csinált, az csakis a te javadra volt! Meg

kell bocsátanod az ilyesmit. Gondolj vissza az édesanyádra, mikor még kicsi voltál! Ugyan mi lett volna az otthonod ő nélküle? Mikor kitűnő bizonyítvánnyal jöttél haza, mi lett volna, ha az édesanyád nem örült volna annyira annak? Mikor ősszel és tavasszal hazatértél Uppsalából, ugyan mi örömed lett volna, ha az édesanyád nem várt volna? Mikor a karácsonyi asztalnál ültetek, ugyan mi örömetek lett volna, ha az édesanyád nem talált volna ki meglepetéseket, ha nem verselt volna az ételekhez, ha nem öltöztette volna fel a karácsonyi bakkot? Gondolj csak vissza, Karl-Artur!

- Tegnap egyedül ültem az országúton, majdnem egész nap, Charlotte és az anyámra gondoltam. A világ felfogása szerint kitűnő anya volt. Megengedem, Charlotte felfogása szerint is. De mondhatom-e ezt felőle, ha Istennek a szeme szerint nézem őt? Megkérdeztem önmagamban, Charlotte, hogy mit szólt volna Krisztus egy ilyen anyához?

- Krisztus, - mondta Charlotte és egyszerre meghatódott, hogy alig tudott beszélni. - Krisztus urunk nem vette volna figyelembe az esetleget és a külsőséget. Ő azt nézte volna, hogy egy ilyen anya kész követni őt a kereszting, igen, talán önmagát feszítette volna meg inkább, és eszerint ítélte volna.

- Charlottenak talán igaza van. Lehet, hogy az én anyám kész meghalni értem, de nem akarja, hogy a saját életemet éljem. Az anyám, Charlotte, sohasem engedné meg, hogy Istennek szolgáljak. Mindig azt kívánná, hogy neki és a világnak szolgáljak. Ezért kell elválnunk.

- Nem Krisztus az, aki azt parancsolja néked, hogy szakíts az édesanyáddal! - kiáltotta Charlotte hevesen. - Thea Sundler beszél be neked, hogy ő, meg én...

Karl-Artur egy kézmozdulattal félbeszakította.

- Tudtam, hogy beszélgetésünk kellemetlenül fog végződni és én szívesen elkerültem volna ezt, de éppen ez a személy, akit Charlotte az előbb említett és akit Charlotte gyűlöl, tanácsolta nekem, hogy mondjam el Charlottenak, hogyan is végződött a szüleimnek az erőlködése.

- Igazán? - mondta Charlotte. - Na, ezen nem csodálkozom. Tudta, hogy szomorú leszek, hogy majdnem vért fogok sírni.

- Charlotte magyarázhatja az ő indító okait, ahogy éppen jól esik, de mindenesetre ő volt az, aki figyelmeztetett, hogy meg kell köszönnöm Charlottenak, amit Charlotte tenni akart értem.

Charlotte belátta, hogy semmit sem ér el heves szemrehányásokkal, azért megpróbált lecsillapodni és más módhoz folyamodni.

- Bocsáss meg, hogy az előbb oly heves voltam! - mondta. - Igazán nem akartalak megsérteni, de jól tudod, mindig szerettem az édesanyádat és úgy érzem, borzasztó, hogy betegen fekszik és csak néhány szóra les tőled és azt nem kapja meg. Nem engeded meg, hogy elutazzam hozzá? Az még nem jelenti azt, hogy ki akarsz velem békülni.

- Charlotte elutazhatik.

- De nem a te üzeneted nélkül.

- Ne kérj többet, Charlotte! Úgy sem használ semmit.

Valami sötét és fenyegető árnyék lepte meg Charlotte szép arcát. Élesen ránézett Karl-Arturra.

- Hogy te még mersz! - mondta.

- Merek? Hogyan gondolja ezt Charlotte?

- Azt mondtad az előbb, hogy prédikálni akarsz holnap?

- Igen, természetesen, Charlotte.
- Nem emlékezel arra az esetre Uppsalában, mikor nem mertél nekimenni az írásbeli vizsgának, mert udvariatlan voltál az édesanyáddal szemben?
- Azt sohasem fogom elfelejteni.
- Dehogya, máris elfelejtetted. De én mondom neked, én, hogy soha többé nem fogsz úgy prédikálni, mint a két utolsó vasárnapon, ha ki nem békülsz az édesanyáddal.

Karl-Artur felnevetett.

- Ugyan, Charlotte, ne ijesztgess!
- Nem ijesztlek! Csak azt mondom neked, ami történni fog. Valahányszor föllépsz a szószékre, arra fogsz gondolni, hogy nem akartál megbékülni az édesanyáddal és ez a tudat el fogja venni minden erődet.
- Kedves Charlotte, meg akar engem ijeszteni, mint ahogy egy gyermeket szokás megijeszteni.
- Jussanak eszedbe a szavaim! - kiáltotta a fiatal leány. - Gondolj rájuk, mielőtt még nem késő! Holnap vagy holnapután már késő lesz!

Az ajtóhoz lépett, mikor ezt a fenyegetést mondta és azután kiment a nélkül, hogy feleletre várt volna.

II.

A reggeli után arra kérte az esperes Charlotte-ot, hogy kövesse a szobájába. Itt közölte vele, hogy Schagerström, aki tegnap késő este erre kocsizhatott el a papudvar előtt, a szolgájával egy nagy borítékot küldött be a konyhába, melyen az esperes címe volt. A boríték tartalma azonban tulajdonképpen Charlottehoz intézett hosszú levél volt. Az esperesnek Schagerström csak néhány sort írt, melyben arra kérte, hogy készítse elő óvatosan Charlotte-ot, mert a levele szomorú és nehéz újságot tartalmaz.

- Nem talál készületlenül, bácsi, - mondta Charlotte. - Ma reggel beszéltem Karl-Arturral és tudom már, hogy ő szakított a szüleivel és hogy az ezredesné betegen fekszik.

Az öreg nagyon megijedt.

- Mit nem mondasz? Mit nem mondasz, drága gyermekem?

Charlotte megsímogatta kezével az öreg karját.

- Most nem bírom ezt elmondani, de hadd olvassam csak előbb el a levelet.

Kivette a levelet az öreg kezéből, felment a szobájába és elolvasta.

Schagerström levele részletes leírása volt mindamaz eseményeknek, melyek az utolsó napokban, de különösen a temetés napján lejátszódtak az Ekenstedt-otthonban. A gyorsan papírra vetett sorokból Charlotte elég tiszta képet kapott mindarról, ami történt, a dalarnai leány megérkezéséről Karlstadba, az ő váratlan fellépéséről a halotti tornánál, az ezredesné szerencsétlen eleséséről, az ő vágyódásáról a fia után, Schagerström látogatásáról a betegszobában, a keresésről és végül a heves szóváltásról apa és a fiú között az ezredes irodájában.

Végül megemlítette a levélíró, hogy az ezredes megkérte, hogy minderről értesítse Charlotte-t és szószerint idézte az öreg katona szavait, hogy Charlotte az egyetlen lény az egész világon, aki segíthet az ő szegény feleségén és szegény fián.

A következő sorokkal fejezte be levelét:

Megigértem az ezredesnek, hogy elvégzem a megbízatást, de alig tértem vissza a szállásomra, mikor eszembe jutott, hogy nem illik Önnél, nagyságos kisasszonyom személyileg alkalmatlankodnom. Miért is elhatároztam, hogy nem fekszem le, hanem az éjszaka hátralevő részét arra használok föl, hogy leírom ezeket a sorokat. Kedves bocsánatát kérem, hogy azok ily számosakká növekedtek. Talán annak a tudata siettette a tollamat, hogy azokat Ön olvasni fogja.

Most már bizony délelőttre jár az idő. A kocsim már régóta befogva vár reám, de azért még néhány szóval meg kell toldani leveletem.

Több alkalommal megfigyeltem a fiatal Ekenstedtet és nem egyszer úgy találtam, hogy szellemes és nemes lélek, aki nagy jövőt ígér. De olykor keménynek, mondhatnám kegyetlennek találtam, könnyenhivőnek, könnyen fölingerlődőnek minden megállapodott ítélőképesség nélkül. Az Ön bírálatának óhajtom alávetni ítéletemet, Nagyságos Kisasszonyom, de azt hiszem, hogy a fiatalember rossz befolyás alá került, mely károsan hat a karakterére.

Ön, Kisasszonyom, a vőlegénye szemében tisztán áll, menten minden gyanútól. Mikor Önök mindennap találkoznak, lehetetlennek látszik előttem, hogy az Ön bájosága előtt sokáig érzéketlen maradjon. A jóviszony Önök között bizonynyal rövid időn belül helyre lesz állítva. Az Ön alázatos szolgája annak az élénk reményének ad kifejezést, hogy az Ön boldogsága, mely általam megzavartatott, ismét új életre kel. De engedje meg annak a férfinak, aki szereti Önt és aki az ön zavartalan boldogságát kívánja, hogy figyelmeztesse Önt arra a káros befolyásra, melyet fentebb említettem és azt tanácsolja Önnek, hogy azt lehetőleg minél előbb eltávolítani próbálkozzék.

Megenged még néhány szót?

Nem kell hangsúlyoznom Ön előtt, hogy az ezredes kérése egyúttal az én kérésem is. Ekenstedt ezredesné iránt a legnagyobb ragaszkodással vagyok és hogyha Önnek az Ő megmentésére szüksége volna az én segítségemre, akkor számíthat arra, hogy készen vagyok a legnagyobb áldozatra is.

Az Ön alázatos és tisztelő szolgája
Gustav Henrik Schagerström.

Charlotte többször átolvasta a levelet. Mikor a tartalmát jól átértette, egy darabig mozdulatlanul ült és azon gondolkodott, hogy ez a két férfi, az ezredes, meg a patrónus mit várnak tőle, mit tehet ő.

Mit akart az ezredes az üdvözlétével és miért csinált magának Schagerström olyan nagy fáradságot, hogy nagy sietségében ilyen hosszú levelet írt?

Az első percben azt gondolta, hogy holnap van az utolsó kihirdetési nap. Azt hitte Schagerström, hogy Charlotte, miután mindezt megtudta, még egyszer megengedi a kihirdetést, hogy ezáltal az törvényes erőre emelkedjék?

Nem, ilyen szándékot még sem lehet Schagerströmről feltételezni. Nem gondolt az önmagára. Ha úgy lenne, akkor óvatosabban írt volna. Most nagyon is őszintén nyilatkozott Karl-Artur felől. Minden gondolkozás nélkül kitette magát annak a veszélynek, hogy ő azt gondolhatja, a levél azért íródott, hogy riválisának ártson vele.

De hát akkor mit akar, ő, meg az ezredes, mit akarnak, hogy mit tegyen?

Hogy mit kívánnak tőle, azt jól tudta. Azt akarják, hogy adja vissza az anyának a fiát. De hát hogy történjék ez?

Azt képzelik, hogy neki van valami hatalma Karl-Artur felett? Hiszen már megpróbálta rábeszélni, felhasználta minden ékesszólását és még sem ért el vele semmit.

Behúnyta a szemét. Maga előtt látta az ezredesnét, amint ott fekszik bekötött fejével és sárga, szinte összeaszott arccal. Látta a büszke, megvető haragot, mely vonásait megkeményítette. Hallotta, amint azt mondta az ismeretlen férfinak, aki éppúgy szenvedett a nem viszonzott szeretet miatt, mint ő:

- Nehéz az, patrónus uram, mikor az, akit szeretünk, nem viszonzozza a szerelmünket.

Charlotte hirtelen felállott, összehajtogatta a levelet és betette a ruhája zsebébe, mintha védelméül és segítségül akarná megőrizni. Néhány perc múlva már útban volt a falu felé.

Mikor megérkezett az orgonistáék kertjének sövénye elé, megállt néhány percre és csöndes imát mondott. Az volt a szándéka, hogy megpróbálja meglágyítani Thea Sundlert, hogy küldje vissza Karl-Arturt az édesanyjához. Csak ő tudja ezt megcsinálni. Charlotte arra kérte az Úristent, hogy töltsen meg büszke szívét türelemmel, hogy megnyerhesse és megindíthassa azt az asszonyt, aki gyűlöli őt.

Szerencsére egyedül találta otthon Sundlerné asszonyt. Charlotte megkérdezte, hogy Thea nem szentelhetne neki néhány percet és nemsokára szemben ültek egymással Sundlerné csinos nappali szobájában.

Charlotte illendőnek találta, hogy azzal vezesse be a társalgást, hogy bocsánatot kér, amiért levágta a hajfürteit.

- Annyira kétségbe voltam esve azon a napon, - mondta, - de hát azért nagyon csúnyán viselkedtem.

Sundlerné nagyon engedékeny volt. Azt mondta, hogy őszintén megértette Charlotte érzelmeit. Hozzátette, hogy neki még nagyobb oka van bocsánatot kérni. Ő hitt Charlotte bűnösségében és nem akarja tagadni, hogy ezért nagyon elítélte. De a mai naptól kezdve mindent meg fog tenni, mindent, hogy Charlotte jóhírneve ismét teljesen helyreállítsassék.

Charlotte hasonló udvariassággal felelt, hogy nagyon köszöni ezt az ígéretét, de jelenleg valami más, sokkal fontosabb fekszik a lelkén, mint a saját elégtétele.

Ezután elmondta Thea Sundlernek az ezredesné súlyos balesetét és hozzátette, hogy Karl-Artur valószínűleg nem tudja, hogy az anyja olyan veszedelmes sérüléseket szenvedett. Különbösen aligha hagyta volna el Karlstadot a nélkül, hogy néhány barátságos szót szolt volna hozzá.

Ennél a pontnál azonban nagyon tartózkodó lett Thea. Azt mondta, úgy találja, hogy Karl-Arturt minden fontosabb lépésénél olyan valami vezeti, amit, úgy véli, isteni befolyásnak lehetne nevezni. Bármilyen cselekedjék, mindig csak Istennek az útjain halad.

Charlotte sápadt arca kipirult ezekre a szavakra, de azért visszatartotta magát, nehogy valami sértőt vagy keserűt mondjon. Csak megjegyezte, hogy szilárd meggyőződése szerint az ezredesné a Karl-Arturral történt szakítás után soha többé nem lesz egészséges. Megkérdezte Theát, hogy nem találja-e borzasztónak, hogy Karl-Artur lelkiismeretét az édesanyja halála fogja terhelni?

Sundlerné nagyon szépen és méltóságosan válaszolt, hogy ő bízik Istenben, aki védő karját épp úgy kiterjeszti a fiú, mint az anya fölé. Azt gondolja, hogy talán az isteni gondviselés szándéka az, hogy a derék Ekenstedt nénit a komolyabb krisztusi életmód felé vezérelje.

Charlotte ismét maga előtt látta a sárgás, sápadt arcot a fenyegető kifejezésével és attól tartott, hogy az ezredesné aligha fog ezen az úton nagyobb istenfélelemhez megtérni. De azért óvakodott minden meggondolatlan nyilatkozattól és csak azt mondta, hogy látogatásának tulajdonképpen célja, hogy megkérje Theát, vesse latba minden befolyását Karl-Arturnál és próbáljon kibékülést létrehozni az anya és a fia között.

Sundlerné hangja mélyebb, selypítőbb és kenetteljesebb lett, mint valaha. Hiszen van éppen befolyása Karl-Arturra, de mikor ilyen jelentős dologról van szó, akkor nem meri azt érvényesíteni. Ezt önmagának kell eldöntenie.

- Nem akarja, - gondolta Charlotte. - Ez az, amit előre sejtettem. Nem használ semmit, ha a könyörületességére hivatkozom. Nem teszi meg kárpótlás nélkül.

Felállott azzal az önuralommal, melyet az egész idő alatt oly nagyszerűen megőrizett, igen udvariasan elbúcsúzott és az ajtó felé ment. Sundlerné követte, mialatt arról a nagy felelősségről beszélt, mely őt terheli, aki szerencsés, hogy bírhatja Karl-Artur bizalmát.

Charlotte, aki már a kilincsen tartotta a kezét, megfordult és egy pillantást vetett befelé a szobába.

- Igazán kedves, barátságos nappali szoba, - mondta. - Nem csodálom, hogy Karl-Artur olyan jól érzi itt magát.

Sundlerné hallgatott. Nem értette, hogy Charlotte hová akar kilyukadni.

- Szinte azt gondolom, hogyan üldögéltek itten esténként, - mondta Charlotte. - A férjed persze a zongoránál ül, te meg ott állsz és énekelsz, Karl-Artur pedig a kényelmes karosszékek egyikében pihen és úgy hallgatja a zenét.

- Igen, - mondta Sundlerné, még mindig teljes bizonytalanságban, hogy mi lesz ebből. - Igen, nagyon jól érezzük magunkat, éppen úgy, ahogy Charlotte mondja.

- Néha talán Karl-Artur is hozzájárul a szórakoztatáshoz, - mondta Charlotte. - Felolvas valami költeményt, vagy talán mesél arról a szürke kis papházról, mely után annyira vágyódik.

- Igen, - ismételte Sundlerné, - úgy a férjem, mint én, mind a ketten boldogok vagyunk, hogy Karl-Artur megtisztelti szerény hajlékunkat látogatásaival.

- Ha semmi közbe nem jön, akkor ez a boldogság még jó néhány évig eltarthat, - folytatta Charlotte. - Karl-Artur valószínűleg nem veszi feleségül olyan hamarosan a parasztleányt. A papudvarban pedig talán nagyon is egyedül fogja magát érezni. Neki szüksége van ilyen kellemes meleg otthonra.

Sundlerné hallgatott. Csupa fül volt, csupa figyelem. Megértette, hogy Charlottenak valami szándéka van a kijelentéseivel, de eddig még nem tudta kitalálni, hogy mi.

- Ha én ott maradnék a papudvarban, - mondta Charlotte szelíden nevetve, - akkor talán eltölthetnék vele néhány szabad órát. Tudom ugyan, hogy már nem szeret, de azért nem kell úgy élnünk, mint kutya és macska. Így szívesen segíthetnék például neki a gyermekotthon megalapításában. Ha az ember így mindennap találkozik, akkor annyi közös érdek fejlődik ki.

- Persze, persze. De hát igazán az a szándéka Charlottenak, hogy elhagyja a papházat?

- Erre nem olyan könnyű felelni. Hiszen jól tudod, hogy komolyan fontolgatom, hogy nőül menjek Schagerströmhöz.

Ezzel barátságosan Istenhozzád-ot intett és kinyitotta az ajtót, hogy most már igazán elmenjen.

De mikor kilépett a kis előszobába, észrevette, hogy az egyik cipőszallagja felbomlott. Lehajolt tehát és megkötötte. Biztonság kedvéért a másikat is megkötötte.

Időt kell hagynom neki, hogy gondolkozzék a dolgon, - gondolta. - Ha úgy van, hogy szereti, akkor nem enged el, de hogyha nem szereti...

Mialatt így lehajolva a cipőjével foglalatzkodott, Sundlerné kijött az előszobába.

- Kedves Charlotteom, - mondta, - nem volnál szíves még egy kicsit bejönni? Most jut eszembe, hogy még sohasem voltál azelőtt nálam. Talán szabad lesz egy kis málnaszörppel szolgálni? Csak nem hagyhatod úgy el a házat, hogy valamivel meg ne kínáljalak. Hiszen elviszed az álmunkat, ahogy azt mondani szokás.

Charlotte, aki végre megkötötte a cipőszallagját, kiegyenesedett és barátságosan megköszönte a meghívást. Szívesen ment vissza a szép szobába és várt néhány percig, míg Sundlerné leszaladt a pincébe a málnaszörpért.

- Thea azért nem ostoba, - gondolta magában a fiatal leány. - Ez legalább némi vigasztalás.

Sundlerné elég sokáig maradt távol, de Charlotte nem vette ezt rossz jelnek. Csöndesen és türelmesen várakozott. A szemeiben ugyanaz a fény csillogott, mint a halászában, mikor látja, hogy egy kis hal úszik a kivetett horog körül.

Végre a háziasszony is visszatért a szörppel, meg egy kis süteménnyel. Charlotte töltött egy keveset a sötétszínű málnaléből és kivett egy darab tésztát és elkezdte azt rágicsálni, mialatt meghallgatta Sundlerné asszony bocsánatkérését, hogy miért maradt el oly sokáig.

- Micsoda pompás mézeskalács! - mondta Charlotte. - Bizonyára az anyád receptje szerint sütötted. Bizony, ő híres volt a maga szakmájában. Milyen jó neked, hogy olyan ügyes vagy a háztartásban. Karl-Artur bizonyos jobban ízlel, mint a papudvarban.

- Óh, dehogy. Charlottenak jusson az eszébe, hogy mi szegény emberek vagyunk. De hát ne beszéljünk ilyen apróságokról, hanem inkább beszéljünk a szegény Ekenstedt néniről! Beszélhetek-e nyíltan Charlotte-tal?

- Hiszen azért jöttem ide, kedves Thea, - mondta Charlotte a legszelídebb hangján.

Egyikőjük sem emelte fel a hangját, sőt inkább halkította. Egészen csöndben ültek, kóstolgatták a málnaszörpöt, harapdáltak egy kicsit a süteményből. De a kezeik reszkettek, mint a szenvedélyes sakkjátékosoké, mikor egy hosszú parti a vége felé közeledik.

- Őszintén szólva, Charlotte, én azt hiszem, hogy Karl-Artur fél egy kicsit az édesanyjától. Talán nem is egészen a személyétől, hiszen ő Karlstadban van és így nincs alkalma közvetlenül befolyásolni, de azért, mert észrevette, hogy az édesanyja ki akarja békíteni Charlotte-tal. És bocsáss meg, ha ezt kimondom, de ez az, amitől a legjobban fél.

Charlotte mosolygott egy kicsit.

- Ohó, - gondolta. - Tehát így kell venni a dolgot. Ez a Thea igazán nem ostoba.

- Tehát azt hiszed, Thea, - mondta, - hogy rá tudnád beszélni Karl-Arturt, hogy utazzék Karlstadba és béküljön ki az édesanyjával, ha meggyőzhetné arról, hogy ez nem járna semmi kötelezettséggel velem szemben.

Sundlerné asszony felhúzta a vállát.

- Én csak a sejtésemnek adok kifejezést, - mondta. - Talán Karl-Artur fél a maga gyengeségétől is. Charlotte személye természetesen nagyon vonzó előtte. Tulajdonképpen nem is tudom, hogy egy fiatalember hogy is tudna annak ellentállni, aki olyan szép, mint Charlotte.

- Tehát, te azt gondolod...

- Óh, Charlotte, ezt olyan nehéz kimondani. De azt hiszem, ha Karl-Artur biztos volna a felől hogy...

- Azt akarod mondani, hogyha holnap harmadszor is kihirdetnék engem és Schagerströmöt, akkor ő biztosnak érezné magát.

- Persze, ez nagyon jó volna... De Charlotte, a kihirdetés olyasmi, amit vissza lehet vonni. Aztán még nagyon messze van az esküvő. Charlotte talán még jó néhány évig ott maradna a papudvarban.

Charlotte egy kissé hevesen tette le a málnaszörpös poharat a tálcára. Mikor elindult hazulról, tudta, hogy nagy árat fog kelleni fizetnie azért, ha Thea megengedi Karl-Arturnak, hogy elutazzék az anyjához. De azt hitte, hogy elegendő lesz a kihirdetés.

- Úgy gondolom a dolgot, - mondta Sundlerné, aki most már majdnem suttogva beszélt, - hogyha Charlotte most egyenesen hazamegy és megírna egy levelet Schagerströmhöz, melyben megkérdezné, hogy hajlandó-e holnap megjelenni a papudvarban és megesküdni Charlotte-tal rögtön az istentisztelet után, akkor...

- Ez lehetetlen!

Úgy jött ez, mint egy kétségbeesett kiáltás kímélet után. Ez volt az egyetlen nyilatkozat az egész beszélgetés alatt, mely elárulta a fiatal leány szenvedését.

Sundlerné azonban folytatta, a nélkül, hogy az ellenfél jajkiáltását figyelemre méltatta volna.

- Nem értem, miért volna ez olyan lehetetlen. Én csak azt mondom, hogyha Charlotte írna egy ilyen levelet és megbízható küldönccel elküldené Sjötorpba, úgy a válasz már itt lehetne öt-hat óra múlva. Ha aztán ez kielégítő volna, akkor megtennék mindent, ami a hatalmamban áll, hogy rábeszéljem Karl-Arturt az utazásra.

- És ha nem sikerül?

- Én is nagyon tisztelem Ekenstedt nénit, Charlotte. Igazán nagyon szomorú vagyok miatta. Ha csak meg tudnám nyugtatni Karl-Arturt abban a tekintetben, amit említettem, akkor azt hiszem, hogy minden jól fog menni. Meg vagyok győződve, hogy Karl-Artur azonnal el fog utazni, mihelyt elvégezte az istentiszteletet. Mielőtt az esküvő megtörténnék, Charlotte is megtudja, hogy elutazott.

Igazán nagyszerűen kigondolt terv volt, minden hiba nélkül. Charlotte ott ültében a földre nézett. Megteheti-e? Ez azt jelenti, hogy egy egész életet éljen át egy olyan emberrel, akit nem szeret. Megteheti-e?

Igen, természetesen, megteheti. A keze megérintette a levelet, mely a ruhája zsebében volt. Természetesen, megteheti.

Egy hajtásra megitta a málnaszörpöt, hogy a torkát kitisztítsa.

- Megüzenem neked, hogy mit válaszolt Schagerström, mihelyt lehet, - mondta és azzal felállt és kifelé indult.

SZOMBATON: DÉLUTÁNTÓL-ESTIG.

I.

Ha valami nehéz dolog előtt állunk, akkor a legjobb azt mondani: «Ezt meg kell tenni. Tudom, hogy miért teszem. Nincsen más választás».

A legnagyobb nyugalanság is lecsillapodik ilyen erőteljes meggyőződés előtt, hogy nincsen mit mást tenni, mint alávetni magát. Nagy igazság van benne, amint az emberek mondani szokták, hogy mindent könnyebb elviselni, ha már egyszer el van határozva és azon nem lehet változtatni.

Mikor Charlotte hazament a papházba, azonnal írt néhány sort Schagerströmnek. Bizony, nem sok volt, mégis nagy fejtörést okozott neki. Íme, ez volt, amit végre sikerült összehoznia:

«Hivatkozással Patrónus Uram levelének utolsó soraira, legyen szabad megkérdezni Patrónus Uramat, hogy hajlandó-e holnap két órákor megjelenni a papudvarban, hogy az esperes minket férjnek és feleségnek összeeskessen?

Kérek néhány szó választ a küldönccel.

Patrónus uramnak alázatos szolgálója
Charlotte Löwensköld.»

Midőn összehajtotta és lepecsételte a levélkét, megkérte Charlotte az esperest, hogy küldje el azt a kocsisával Sjötorpba. Azután elmondott öreg jó barátainak mindent, ami történt és előkészítette, hogy mit fog hozni a holnapi nap.

Az esperesné azonban félbeszakította:

- Nem, nem, tudod mit! Ezt majd máskor fogod elmondani. Most menj föl a szobádba és pihend ki magad! Hiszen olyan vagy, mint egy kísértet.

Fölkísérte a szobájába és rávette, hogy feküdjék le a díványra és azután nagy kendővel betakarta.

- Most aztán ne nyugtalankodj, - mondta, - hanem aludj, ameddig tudsz! Majd fölkeltelek, ha itt az ebéd ideje.

Charlotte fejében egy ideig a gondolatok nagyobb sebességgel forogtak, mint máskor és nagyobb fejfájást okoztak, de lassankint csak elpihentek. Végre megértették, hogy nem érdemes annyit nyugtalankodni, hogy már minden el van döntve és úgysem lehet rajta változtatni. És amikor ennyire jutott, a szegény fiatal leány csakugyan elszunnyadt.

Több órán át aludt. Az esperesné benézett, amint ígérte, mikor kitálalták az ebédet, de mikor még látta, hogy alszik, nem akarta zavarni. Csak akkor költötték fel, mikor a kocsis visszaérkezett Sjötorpból Schagerström válaszával.

Charlotte felnyitotta a levelet és meglátta, hogy Schagerström csak egyetlen egy sorban válaszolt.

«Alázatos szolgálója pontosan meg fog jelenni.»

A kis levélkét azonnal elküldte Sundlernéhez és most másodszor kezdte elbeszélni az esperesnek, meg az esperesnének a történetét, de ismét csak félbeszakították. Üzenet jött a nővérétől, Romelius doktornétól, hogy Charlotte azonnal jöjjön hozzá. Délelőtt ugyanis heves tüdővérzést kapott.

- Az egyik szerencsétlenség a másikat követi mostanában, - mondta az esperesné. - Természetesen, tüdővése van. Hiszen ez már régóta meglátszott rajta. Persze, hogy azonnal meg kell látogatnod, drága szívecském. Csak valahogy sok ne legyen neked!

- Dehogyan is, dehogyan is, - mondta Charlotte, aki gyorsan felöltözködött, hogy ma már másodszor átmenjen a faluba.

A nénjét a nappaliban találta, amint egy magashátú karosszékből ült és körülötte pedig a gyermekek. Kettő mellette állott és ráhajolt, kettő a lábainál egy zsámolyon kuporgott, a két legkisebbik pedig a padlón csúszkált. Ezeknek halvány sejtelmük sem volt anyjuk betegségről és a nagy veszélyről, de a négy nagyobbik már tudott gondolkodni és nagyon aggódó és izgatott volt. Úgy látszott, mintha védgyűrűt alkottak volna az anyjuk körül, hogy megvédjék egy újabb rohamtól.

Egyik sem mozdult meg, mikor Charlotte belépett. A legidősebb fiú intó kézmozdulatot tett.

- Mamának nem szabad megmozdulni és nem szabad beszélni... - suttogta.

Igazán nem forgott veszedelemben, hogy Charlotte a beteget beszédre fogja készíteni. Valami úgy összeszorította a torkát abban a percben, mikor belépett a szobába. Küzdenie kellett, hogy lélekzetet vehessen és el ne sírja magát.

A doktorné nappalija kicsiny, rideg szoba volt, világos nyírfa bútorok képezték a berendezését, melyet még hazulról hozott. Az egész egy díványból, egy asztalból, két karosszékből, két ablak-asztalkából és hat kis székből állott. Mindezek szép régi dolgok voltak, de minthogy ezeken kívül semmi más nem volt a szobában, még csak egy virágcserep sem az ablakpárkányon, az egész Charlottera rideg benyomást tett. Valahányszor meglátogatta a nővérét, mindig rosszul érezte magát, ha ebben a szobában kellett ülnie, erről már igazán nem tehetett. A néne azonban sohasem akarta a többi szobába bevezetni. Charlotte gyanította, hogy Marie-Louise lakása nagyon is szegényes és ezért nem akarta tovább engedni.

Az orvosok általában jómódúak szoktak lenni, de Romelius, aki naphosszat a korcsmában ült és ivott, alig keresett valamit és felesége, meg gyermekei a legnagyobb nélkülözésben éltek. Így könnyen érthető, hogy a doktorné, aki szerette az urát és nem akarta, hogy a nővére ócsárolja, mindig távol tartotta magától, hogy bele ne tekinthessen a belső viszonyaiba.

Most azonban, mikor Charlotte látta, hogy a doktorné olyan gyenge és beteg és mégis a nappaliban fogadja, nagyon elérékenyedett. Ezt is a férjéért teszi. Még mindig csak őt akarja védeni.

Charlotte odalépett a nénjéhez és homlokra csókolta.

- Óh, Marie-Louise, óh, Marie-Louise! - suttogta.

A doktorné gyöngéd mosollyal nézett fel rá. Azután fejét a körülötte lévő gyerekcsapat felé fordította, majd ismét Charlotte-ra nézett.

- Persze, persze, - mondta Charlotte, aki megértette.

- Hallgassatok csak ide, gyerekek, - mondta gyors és határozott hangon, amiről nem is tudta, hogy honnét vette. - Forsius esperes néni süteményt küldött nektek. Ott hagytam az előszobában a táskámban. Gyertek csak velem, majd meglátjátok!

Kicsalogatta őket a szobából, szétszította a süteményeket és aztán leküldte a gyerekeket játszani a kertbe.

Mikor Charlotte visszatért a nővéréhez, leült a lábai elé a zsámolyra, kemény, kidolgozott kezét a magáé közé fogta és az arcához szorította.

- Úgy, úgy, drágám, most már kint vannak. Mondd, mit akarsz tőlem?

- Ha meghalok... - mondta a beteg, de abbahagyta, mert félt, hogy ismét köhögni fog.

- Óh, igaz, - mondta Charlotte, - neked nem szabad beszélned. Arra akartál kérni, hogy viseljem gondját gyermekeidnek, ha itt találnál hagyni. Ezt megígérem neked, Marie-Louise.

A nővére csak intett. Köszönetül mosolygott és egyszersem könnycsepp jelent meg a szeme szögletében.

- Tudtam, hogy segíteni fogsz rajtam, - suttogta.

- Nem is kérdezi, hogy veszem majd gondját ennek a gyerek-csapatnak, - gondolta magában Charlotte, aki az új nyomorúság láttára mindenről megfeledkezett, ami vele délelőtt történt. De egyszerre csak eszébe jutott:

- Persze, hogy gondját viselheted a gyermekeknek. Hiszen gazdag asszony leszel. Hiszen feleségül mész Schagerströmhöz.

Erre rögtön egy másik gondolat ébredt fel benne.

- Talán azért történt az egész, hogy segíthessen a nővérén?

Elsőízben gondolt bizonyos meglepődöttséggel a Schagerströmmel kötendő házasságára. Eddig csak türelmesen alávetette magát a dolgoknak.

Azt ajánlotta a nénjének, hogy majd az ágyba segíti. A doktorné azonban csak a fejét rázta. Még volt valami, amit el akart mondani.

- Ne engeddd, hogy a gyermekek Richárdnál maradjanak, - mondta.

Charlotte ezt is megígérte, De ugyanakkor nagyon elcsodálkozott. Tehát Marie-Louise mégsem imádja olyan vakon az urát, mint ahogy azt gondolta. Belátta, hogy züllött ember, hogy a gyermekeket meg kell menteni a befolyása alól.

Úgy látszik, még valamit akart a nénye vele közölni.

- Én úgy félek a szerelemtől, - mondta. - Tudtam, hogy milyen Richárd, de a szerelem arra kényszerített, hogy hozzámenjek. Gyűlölöm a szerelmet.

Charlotte megértette. Ezt azért mondja, hogy valamiképpen vigasztalja. Azt akarja mondani, hogy a legerősebb szerelem is helytelen lehet és sorsdöntő ballépéshez vezethet. Jobb, ha az ész vezeti az embert.

Charlotte azt akarta felelni, hogy ő maga a részéről a szerelmet nagyra fogja tartani az utolsó lehelletéig és sohasem fogja átkozni azért a sok fájdalomért, amit néki okozott, de a doktorné nehéz köhögési rohamot kapott és így a válasz elmaradt. Mihelyt kissé magához tért, Charlotte sietve rendbe hozta az ágyát és lefektette.

Charlotte ez este igazi háziasszony tisztét végezte a kis otthonban. Vacsorát főzött a gyermekeknek, velük evett és azután lefektette őket.

Mikor így az ágyneművel és a ruhákkal foglalatzkodott, meg a konyhaedényekkel és a porcelánnal, bizony elrémült. Minden rongyos, kopott, töredezett, rossz állapotban volt! Aztán alig volt meg a legszükségesebb konyhaedény! Óh, micsoda haszontalan és ügyetlen cselédjük lehetett! Hogy voltak a gyermekruhák megfoltozva! Hát még milyen állapotban voltak az ebédlőszékek, meg az asztal! Ennek a támlája hiányzott, amannak pedig csak három lába volt.

Charlotte könnyel telt szemekkel járkált ott, de azért egy könnyet sem akart ejteni. Fájó részvétet érzett a nénje iránt, aki elviselte ezt a szegénységet a nélkül, hogy panaszkodott volna, a nélkül, hogy segítséget keresett volna.

Foglalatoskodása közben be-benézett a doktornéhoz, aki nyugodtan és fájdalom nélkül feküdt ott és láthatólag élvezte, hogy így gondoskodik körülötte.

- Most pedig hadd hallasz valami jót, - mondta Charlotte. - Ezentúl nem fog kelleni így kifáradnod. Holnap rendes cselédet küldök ide. Te pedig nyugodtan fekhatsz és pihenhatsz, amíg egészen jobban nem leszel.

A beteg kételkedve mosolygott. Látszott azért rajta, hogy örül neki. De Charlotte észrevette, hogy még valami nyugtalanság bántja, amit nem mondott el.

- Ez már mind késő, - gondolta Charlotte. - Tudja, hogy meg kell halnia. Semmi sem vigasztalhatja meg többé.

Egy kis idő múlva ismét megjelent az ágyánál. Elmondta a nővérének, hogy majd elutazik valami fürdőhelyre, ahol igazán kigyógyul. - Tudod, hogy elég pénzem lesz. Bizton számíthatsz rám.

Ellenszenves volt ugyan előtte, hogy így beszéljen Schagerström vagyonáról. De a nénjének ez jól esett. Az a gondolat, hogy Charlotte gazdag lesz, úgy hatott rá, mint a legjobb orvosság.

Magához húzta Charlotte kezét és megsimogatta köszönetül, de azért még mindig nem látszott teljesen nyugodtnak.

- Ugyan mi kínozhatja még? - gondolta Charlotte. Gyanította ugyan, de szinte nem merte kimondani. Csak nem lehetséges, hogy Marie-Louise a férje érdekében is akarna valamit kérni? Most, amikor tönkre téve, halálos betegen fekszik. Nem, nem, ez valami más lesz.

Mikor Charlotte lefektette a gyerekeket, bement a nénjéhez, hogy jóéjszakát mondjon.

- Most már mennem kell, - mondta, - de majd beszólok a sekrestyésnéhez és megkérem, hogy jöjjön le hozzád éjszakára. Holnap reggel ismét benézek.

Megint megsimogatta a nénje a kezét.

- Holnap igazán nincsen rád szükségem, de gyere el hétfőn.

Charlotte megértette, arra számít, hogy a férje, aki ma este beteglátogatóban van, majd vasárnap úgyis otthon marad. Nem akarta, hogy a férje és a nővére találkozzanak.

A beteg még mindig fogta a kezét. Charlotte megértette, hogy még kérni akar valamit.

Lehajolt hozzá és elsimított egy hajfürtöt a beteg homlokáról. Úgy érezte, mintha egy haldoklót érintett volna és abban a hirtelen támadt balsejtelmében, hogy talán most utoljára látja derék hűséges nénjét, segítségére sietett.

- Megigérem neked, hogy Schagerström és én majd pártfogásunkba vesszük Roméliust.

Oh, micsoda öröm sugárzott föl erre a beteg arcából! Charlotte kezét odavonta az ajkaihoz.

Azután meglegedetten hanyatlott vissza párnájára. Szemeit lezárta és néhány perc múlva nyugodtan és békésen aludt.

- Ez volt, amit sejtettem, - gondolta Charlotte. - Tehát mégis csak rá gondolt. Jól tudtam én, hogy mégsem gyűlölheti a szerelmet.

II.

Tíz óra is elmúlt, mire Charlotte visszatért a doktornénál tett látogatásából. Éppen mikor ki akarta nyitni a kaput, összetalálkozott a szobalánnyal meg a szakácsnővel, akik ellenkező irányból siettek haza felé.

Rögtön elbeszélték, hogy imaestén voltak a pietistáknál a holmai hámorban. Az összejövetelt egy régi kovácsműhelyben tartották. Ekenstedt doktor prédikált és tömve volt a helyiség emberekkel. Nemcsak a háorból meg a faluból, hanem még máshonnan is jöttek emberek.

Charlotte éppen meg akarta kérdezni, hogy Karl-Artur most is olyan ékesszóló volt, mint máskor, de a cseléd lányok oly nagy buzgósággal fogtak hozzá annak elbeszéléséhez, amit hallottak, hogy nem engedték szóhoz.

- És Ekenstedt doktor majdnem az egész idő alatt Charlotte kisasszonyról beszélt, - mondta a szobalány. - Azt mondta, hogy ő meg a többiek mind igazságtalanok voltak a kisasszonnyal szemben. A kisasszony sohasem volt álnok vagy hamis. Azt akarta, hogy az egész gyülekezet megtudja ezt.

- Elmondta azt is, hogy mit mondott a kisasszony és mit mondott ő maga akkor, mikor civódásra került a sor, - folytatta most már a szakácsnő. - Azt akarta, hogy megtudjuk, hogy is történt az egész. De én azt gondoltam, hogy ezt mégsem tette helyesen. Elöl néhány fickó ült és azok úgy nevettek, hogy majd leestek a padról.

- De hát még többen is voltak, akik nevettek és csak mulattak a dolgon, - mondta ismét a szobalány, - de hát ezek csak olyanok voltak, akik nem tudták felfogni az egészet. Mi mindnyájan úgy találtuk, hogy nagyon is szép. És aztán végül azt mondta, hogy valamennyien imádkozzunk Charlotte kisasszonyért. Mert a kisasszony most veszedelmes útra lépett, - mondta. - A kisasszony egy gazdag emberhez megy férjhez. És aztán eszünkbe juttatta Krisztus urunknak a szavait, hogy milyen nehéz a gazdagoknak bejutni a mennyországba... De hová szalad a kisasszony?

Charlotte egy szó nélkül ott hagyta őket. Úgy sietett be a házba, mintha üldöznék, egyenesen fel a lépcsőn a szobájába. Ott ledobta magáról a ruháit, a nélkül, hogy megpróbált volna világot gyújtani és azután mozdulatlanul feküdt az ágyában a sötétségbe bámulva.

- Most már vége, - mormogta. - Karl-Artur megölte a szerelmet.

Eddig ez nem sikerült neki. Megsértette, megvetette, megalázta, megrágalmazta, de azért az még mindig életben volt. Még egy barátságos tekintetében sem gyönyörködhetett, de azért az mégis csak tovább élt.

Ezek után azonban meg kellett halnia.

Megkérdezte önmagától, hogy miért is nehezebb elviselni azt, amit most tett, mint a többi. Nem tudta megmagyarázni, de érezte, hogy ez úgy van.

Karl-Artur bizonyára csak jót akart. Helyre akarta állítani a becsületét. A lelkiismerete vezette és készítette erre a beszédre. De mégis ezzel megadta szerelmének a halálos döfést.

Olyan szegénynek érezte magát. Lám, nincs többé, akiről álmodják, aki után vágyódják. Ha majd valami szépet olvas, a hős nem fogja lassanként az ő vonásait magára venni. Ha majd zenét fog hallani, melyet szerelmi vágy hat át, nem fogja azt többé megérteni, mert az nem találhat visszhangra lelkében.

Szépnek fogja-e találni valaha a virágokat vagy a madarakat vagy a gyermekeket, miután elvesztette szerelmét?

A kötendő új házassága úgy állott előtte, mint valami nagy kopár pusztaság. Ha legalább meglett volna a szerelme, akkor nem érezné lelkét olyan üresnek. Mostan aztán ott fog ülni a nagy udvarházban, üres lélekkel és ürességgel maga körül.

Azután rágondolt az ezredesnére. Most már tudta Charlotte, mi volt az, ami felkeltette haragját és miért látszott olyan szigorúnak és haragosnak. Ő is úgy feküdt és arra gondolt, hogy Karl-Artur megölte a szerelmét.

Charlotte gondolatai azután Schagerströmmel kezdtek foglalkozni. Tépelődött, hogy az ezredesné mit is talált rajta, amiért azt kívánta, hogy bárha az ő fia lehetne. Az ezredesné nemcsak üres bóknak mondta ezt, hanem szavainak megvolt a maga jelentősége.

Charlottenak nem is kellett sokáig tépelődni, mire megtudta, hogy mire gondolt az ezredesné. Azt látta, hogy Schagerström tud szeretni. Ez az, amit Karl-Artur nem tudott. Legalább is nem tudott igazán szeretni.

Charlotte kissé kétkedve mosolygott. Schagerström jobban tudna szeretni, mint Karl-Artur? Hiszen meglehetősen kíméletlenül viselkedett úgy az első megkérésnél, valamint a kihirdetésnél. De az ezredesné tisztábban látott, mint bárki más. Tudta, hogy Schagerström sohasem fogja megölni a szerelmet annál, aki szereti őt.

- Roppant nagy bűn megölni a szerelmet, - suttogta Charlotte, amint ott feküdt.

A másik percben már azon tépelődött, vajjon Karl-Artur ezt akarattal és megfontolva tette-e. Ő, aki öt éven át volt a vőlegénye, jól tudhatná, hogy semmi sem sérthette meg oly mélyen, mint az, hogy ilyen szedett-vedett gyülekezet előtt róla és a szerelméről beszélt és ezáltal nevetségesnek vagy legalább is megalázó részvétnak tette ki. Vagy talán Thea Sundler vette rá erre is, hogy végre teljesen megszabaduljon Charlottétól? Hát még mindig nincsen megnyugodva, bár őt megházasította és eltávolította Karl-Artur közeléből, hát még mindig szükségesnek tartotta, hogy ilyen halálos sértésben részesítse?

Hogy kinek a hibája volt, az már nem változtat a dolgon. Ebben a pillanatban Charlotte egyforma ellenszenvet érzett mind a kettő iránt.

Egy darabig még úgy feküdt tehetetlen haragjában. Néha-néha egy-egy könnycsepp hullott a szeméből és megnedvesítette a párnáját.

De Charlotte ereiben ősi svéd nemesi vér csörgedezett és a lelkében valódi svéd akarat lakozott, az a büszke erős akarat, mely nem törődik a vereséggel, hanem törhetlen erővel indul neki az új küzdelemnek.

Egyszeriben felült az ágyban és az egyik öklét a másikhoz ütötte úgy, hogy csak csattant.

- Egyet azonban biztosan tudok, - mondta. - Nem szerzem meg nekik azt az örömet, hogy boldogtalan legyek a házasságomban!

És ezzel a szilárd elhatározással a lelkében ismét lefeküdt és elaludt. Nem is ébredt fel előbb, míg az esperesné nyolc órakor reggel virágokkal feldíszített kávéstálcával be nem lépett, hogy méltón vezesse be ezt az ünnepélyes napot.

AZ ESKÜVŐ NAPJA.

I.

Schagerström vasárnap reggel pontosan megjelent a papudvarban, úgy ahogy Charlotte kívánta. A gazdag patrónus a nagy hintóján érkezett. A lovak és a kantárok csillogtak, az inas és a kocsis parádés ruhában voltak, virággal gomblyukaikban és levették az abrakos zsákot, hogy látni lehetett fehér bőrnadrágjukat és lakkszímájukat, melyek a térdükig értek. A házigazda nem volt olyan parádében, mint a cselédei, de csipkés gallérja és manzsettája volt, fehér mellényben és szürke frakkja gomblyukában rózsabimbóval. Elég az hozzá, hogy bárki is meglátta a fogatot, azt kellett gondolnia: Ez már valami! Hát a gazdag Schagerström esküvőre kocsizik?

Mikor megérkezett a papudvarhoz, nagyon meghatotta a barátságos fogadás. Az igazat megmondva, a régi papudvar az utóbbi nehéz időkben kissé zárkózottnak és barátságatlannak látszott. Nehéz volna megmagyarázni, hogy miben nyilvánult ez, de élesebb szem észrevette a különbséget.

A fehér rácsos kapu mind a két szárnya nyitva volt és éppígy az előszoba ajtaja is. Az emeleti ablakok függőnyeit, melyek hetek óta le voltak eresztve, most felhúzták úgy, hogy a napfény szabadon behatolhatott a szobákba és kifakíthatta a szőnyeget, meg a bútoráthuzatot. De nem csak ennyiben állott a változás. A virágok különös színben pompáztak, a madarak különös vidámsággal csicseregtek.

Nemcsak a csinos szobalány, hanem az esperes és az esperesné is ott álltak a lépcsőn, hogy fogadják őt. Mind a ketten megölelték Schagerströmet és arcon csókolták, megveregették a vállát és minden ceremónia nélkül a keresztnévén szólították. Úgy bántak vele, mintha fiuk volna. Schagerström, aki kétség között, álmátlanul töltötte az éjszakát, tépelődve, hogyan viselkedjék, most megkönnyebbült lelkében, éppígy mint mikor a rossz fog egyszerre nem fáj többé.

Bevezették az esperes belső szobájába, ahol Charlotte fogadta. Világos selyem ruhában volt öltözve és elbájoló volt. A ruhája ugyan egy kissé ódivatúnak látszott. Sejteti lehetett, hogy Charlottenak nem volt megfelelő ruhája és az esperesné kereste ezt elő a régi bezárt szekrényekből. Bizony rövid volt alul és nagyon kivágott felül és úgy volt megvarrva, mintha a derék már a hónaljnál kezdődnék, de azért mégis nagyon illett Charlottenak. Koronát vagy koszorút már nem volt idejük beszerezni, de az esperesné segített neki a fésülésben és a hajfürtjeit magas kontyba rendezte el egy teknősfésű segítségével és így a hajviselete alkalmazkodott a ruhájához. A nyakán viaszgyöngyfűzért viselt szép csattal és éppen ilyen karperecet a kézcsuklóján. Mindezek nem voltak értékes dolgok, de jól mutattak azon, aki viselte. Olyan volt mint egy régi arckép.

Mikor Schagerström lehajolt, hogy megcsókolja a kezét, kissé reszkető hangon mosolyogva mondta:

- Karl-Artur az előbb utazott el Karlstadba, hogy kibéküljön az édes anyjával.

- Csak Kegyed, nagyságos kisasszony, tudta ezt a csodát létrehozni, senki más. - Mondta Schagerström.

Megértette, hogy Charlottenak azáltal sikerült rábírni a fiatal Ekenstedtet erre az utazásra, hogy beleegyezett a vele, Schagerströmmel való házasságba. Hogy az egész dolog hogy függ össze, azt nem tudta megmagyarázni, de elégedetlen volt az egész rendezéssel. Igaz ugyan, hogy csodálta a fiatal leány önfeláldozását, szívesen látta, hogy az ezredesné meg a fia

kibékülnek egymással, de mégis... Hogy röviden megmagyarázzam az egészet: Schagerström azt szerette volna, hogyha a fiatal leány egyedül az ő kedvéért ment volna nőül hozzá és nem a fiatal Ekenstedt kedvéért.

- A «gonosz befolyás» csinálta, amiről te írtál, - folytatta Charlotte. - A «gonosz befolyás» nem elégedett meg kevesebbel, minthogy férjhez menjek és elhagyjam a papházat. És mindezt halogatás nélkül meg kellett tenni. Nem volt kimélet.

Schagerström megjegyezte a «kimélet» szót. Azt gondolta, hogy Charlottenak nagy szenvedést kell kiállnia azért, hogy a kezét neki ígérte.

- Nagyságos kisasszonyom, roppantul sajnálom...

Charlotte félbe szakította.

- Engem Charlottenak hívnak, - mondta és meghajtotta magát. - Én pedig téged csak Henriknek szólítalak.

Schagerström mélyen meghajtotta magát ennél a kijelentésnél.

- Igen, Henriknek foglak szólítani, - folytatta Charlotte kissé reszkető hangon. - Tudom, hogy megboldogult feleséged Gusztávnak hívták. Azt szeretném, hogy ő tartsa meg ezt a nevet. Nem szabad elvenni a halottól azt, ami az övé.

Schagerströmet nagyon meglepte ez. Hiszen ez azt jelentette, hogy Charlotte nem idegenkedik úgy tőle, mint mikor utoljára Örebroban találkozott vele. Egyszerre jó hangulatba jött. Ha a bizalmatlanság és alázatosság nem lett volna a második természete, akkor egészen boldognak is érezte volna magát.

Charlotte megkérdezte, hogy megelégszik-e, ha az esketést az esperes hivatalos szobájában tartják, ahol évek óta már annyi jegyespárt adtak össze.

- Az esperesné ugyan azt akarta, hogy a nagy szalonban legyen az esküvő, - mondta Charlotte, - de szerintem legünnepélyesebb ide lent.

Tulajdonképpen úgy állt a dolog, hogy Charlotte, aki délelőttöt jó öreg barátaival és gyámolítóival való bizalmas beszélgetésben töltötte, nem engedte meg az esperesnének, hogy porolással és takarítással töltse el az időt a régóta nem használt nagy szalonban. Az öreg néninek még a konyhába sem volt szabad kimennie, hogy rendbe hozza azt a korai ebédet, mellyel az új házasságokat akarta volna megkínálni.

A fiatal patrónus nem tett semmi ellenvetést a lelkeszi iroda ellen és így az esküvési szertartást azonnal megtartották. A kocsist és az inast Sjötorpból, a bérlőt és a feleségét, valamint a cselédséget a papudvarból mind behívták, hogy tanui legyenek az ünnepélyes aktusnak. Az öreg esperes felolvasta az esketési formulát és kint a nyitott ablak előtt a rigók és a verebek vidáman és hangosan csicseregtek, azt lehetett volna hinni, hogy talán tudják, mi történik itten és ünnepelni akarják az eseményt az ő nászhimnuszukkal.

Mikor mindennek vége volt, Schagerström kissé zavartan állott és nem tudta, hogy mit csináljon, de Charlotte felé fordult és az ajkát csókra nyujtotta.

Ez már igazán megszédítette. Mindent várt, könnyeket, szigorú dacosságot, büszke fölényességet, szóval mindent csak éppen vidám megadást nem.

- Biztos vagyok abban, hogy valamennyien, akik látnak minket, azt hiszik, hogy én vagyok az, akit erre a házasságra kényszerítettek, nem pedig ő, - gondolta magában Schagerström.

Nem magyarázhatta meg másképpen ezt, csak úgy, hogy Charlotte csakis úgy találhatta összeegyeztethetőnek az egészet a büszkeségével, ha megelégedettnek és boldognak látszik.

- De milyen jól csinálja! - gondolta kissé bosszúsan, de bizonyos csodálattal.

Midőn négyen az asztalhoz ültek és az ebéd, mely az esperesné kijelentése szerint Isten kegyelméből készült, mégis igen jól sikerült, Schagerström is igyekezett borús hangulatát leküzdeni. Az esperes meg az esperesné, akik éppen nem csodálkoztak azon, hogy helyzetét kissé kellemetlennek tartja, mindent elkövettek, hogy felvidámítsák és végül úgy látszott, hogy ez sikerült is.

Legalább is annyira vitték, hogy beszédes lett. Elkezdett külföldi utazásairól beszélni, kísérleteiről, hogy a svéd vas előállítását megjavítsa azon tapasztalatok nyomán, melyeket Angliában és Németországban szerzett.

Mialatt beszélt, látta, hogy Charlotte nagy érdeklődéssel hallgatja. Ott ült, előre hajtott fejjel, tágra nyílt szemekkel és figyelte minden egyes szavát. Azt gondolta, hogy ez nem más, mint színjáték.

- Bizony! az öregek kedvéért csinálja, - gondolta. - Lehetetlen, hogy ennyire érdekelnék ezek a dolgok, melyekhez nem is ért. Azt akarja, hogy az esperes meg az esperesné azt higgyék, hogy szerelmes belém. Ez az egész.

Ez a magyarázat azonban jobban tetszett neki és kellemesebb volt, mint az előbbi. Jól esett neki látni, hogy mennyire szereti a felesége ezeket a ritka derék öregeket.

Az ebéd végével azonban mégis szomorúság lepte el a lelkeket. Lehetetlen volt, hogy az öregek a papházban ne gondoljanak arra, hogy néhány perc múlva Charlottenak el kell hagyni őket. Charlotte, ez a ragyogó teremtes az ő fiús tréfáival, bolondozásaival, éles nyelvével, heves ségével, Charlotte, akit sokszor meg kellett dorgálniok, Charlotte, akinek azonban szerető szívéért mindent megbocsátottak, többé nem lesz a házukban. Milyen üres és érdektelen lesz az életük!

- Mégis jó, hogy holnap visszajössz és összecsomagolod a holmidat, - mondta az esperesné.

Schagerström megértette, azzal vigasztalják magukat, hogy Charlotte mégsem költözik olyan messzire, megláthatják olykor. De mégis megrendült, mikor észrevette, hogyan hajlik meg a hátuk és az arcuk összeráncosodik. A mai naptól kezdve nem lesz senki, aki visszariaszthatja tőlük az öregséget.

- Úgy örülünk, Charlotte, drága szívecskénk, - mondta az esperes, - hogy olyan nagyszerű otthonba kerülsz és olyan derék férjet kapsz, de érted, de megérted... Nélkülözni fogunk, hej, nagyon fogunk nélkülözni!

Már majdnem sirva fakadt, de az esperesné megmentette a helyzetet azzal, hogy elkezdte mesélni Schagerströmnek, amit egyszer a férje mondott, hogy mit csinálna, ha ötven évvel fiatalabb és legényember volna. Erre mindnyájan nevettek és így a szomorú gondolatok száműzve voltak.

Mikor a hintó előállott és Charlotte az esperesnéhez lépett, hogy elbúcsúzzék tőle, az öregasszony behúzta a szomszéd szobába és a fülébe súgta:

- Vigyáz az uradra ma szívecském! Valamit tervez magában! Jól vigyázz hát rá!

Charlotte megígérte, hogy mindent megtesz.

- Különb en ma igazán szép ember. Észrevetted? Illik neki a parádés ruha.

Charlotte a következő válasszal lepte meg:

- Hiszen én sohasem vettem észre, hogy csúnya volna. Van valami erőteljes benne. Hasonlít Napoleonhoz.

- Ugyan mit nem mondasz? - csodálkozott az esperesné. - Erre igazán sohasem gondoltam. De nagyon jó, ha te ezt így látod.

Mikor Charlotte ismét kijött az előszobába, útrakészen, Schagerström észrevette, hogy ugyanaz a kalap és köpeny van rajta, amit éppen három héttel ezelőtt a templomban viselt és amit ő akkor olyan közönségesnek talált.

Most azonban kitűnőnek látta és mindenek ellenére egyszerre olyan heves öröm szállta meg, hogy ez a fiatal teremtés az övé és hogy most követi az otthonába. Mialatt Charlotte búcsúzkodott, aminek nem akart se vége, se hossza lenni, hozzálépett, erős karjaival átfogta és bemelte a kocsiba.

- Így lám, így lám, így kell ennek lenni! - kiáltották utána az esperesék, mialatt a kocsi megfordult a nagy virágágy körül és kifelé gördült a kapun.

II.

Fölösleges mondani, hogy a fiatal patrónus azonnal megbánta, amit tett. Nem lett volna szabad így megijeszteni Charlottet. Ha ily módon viselkedik, akkor azt gondolhatja Charlotte, hogy ezt az egész elrendezést nem tekinti látszat-házasságnak és az igazi férj jogaival készül fellépni vele szemben.

Charlotte tényleg kissé aggodalmaskodónak látszott. Észrevette, amint egészen behúzódtott a hintó egyik sarkába, olyan messze tőle, amint lehet. De hát ez nem tartott sokáig. Amint a faluba értek, Charlotte már ismét szorosan mellette ült és mosolyogva beszélgetett vele.

No persze, ezt is könnyű megérteni, vidám arcot csinál, míg átkocsiznak a falun. Majd másképp lesz, ha kiérnek a magános országútra.

Charlotte azonban folytatta, ahogy elkezdte. Élénken és vidáman csevegett az egész úton. És olyan beszélgetési tárgyat választott, amivel azt akarta megmutatni, hogy nagyon is komolyan veszi a házasságát.

A lovairól kezdett beszélgetni. Először is pontosan tudni akart mindent arról a négy lóról, melyek a hintót húzták. Hol vette őket, milyen idősök, hogy hívják, honnét származnak, ijedősek-e, elragadtak valaha vele? Azután sorra kerültek a többi lovak, ahány csak akadt a sjörtorpi udvarban. Lehetséges-e, hogy vannak igazi háttas lovak is, belovagolt háttas lovak? És nyergek? Van igazán egy angol női nyereg is?

Részvétellel emlékezett meg a papudvar lovairól. Ezek most biztosan teljesen tönkre mennek, ha már nem lesz ott, aki egy kicsit jártassa őket meg.

Itt aztán meg nem állhatta Schagerström, hogy közbe ne szóljon egy kicsit.

- Hallottam egy idegen hölgytől a minapában a postakocsiban, - mondta - hogy egy bizonyos kisasszony alaposan megtáncoltatta jótévedőinek az ártatlan állatait.

- Micsoda? - kiáltott föl Charlotte, de aztán megértette, hogy mire céloz és felkacagott.

Csodálatos dolog egy jóízű nevetés. Egyszeriben úgy érezte magát a fiatal házaspár, mint két régi jóbarát. A feszesség és az ünnepélyesség eltűnt.

Charlotte tovább folytatta a kérdezősködéseit. Micsoda gyár és műhely van Sjörtorpban? Hány üllője van a hámornak és hogy hívják a kovácsokat, a feleségeiket és a gyermekeiket? Mintha azt hallotta volna, hogy fűrészs is van ottan. Igaz-e? Úgy, még malom is van. Hány kőre jár a malom? Hogy hívják a molnárt?

Valóságos vizsga volt. Schagerström szinte szédülni kezdett a sok kérdéstől. Néha nem is tudott feleletet adni. Így nem tudta, hogy hány juha van és azzal sem volt tisztában, hogy hány fejős tehén van az istállójában és hogy mennyi tejet adnak naponta.

- Ez az inspektor dolga, - mondta és nevetett.

- Bizony úgy látszik, mintha nem volnál tisztában semmivel, - mondta Charlotte. - Attól tartok, hogy nagy rendetlenség van az udvarodban. Bizony sok munkába fog kerülni, míg minden rendbe jön, ahogy kell.

De azért, úgy látszik, nem volt elégedetlen ezzel a kilátással és Schagerström beismerte, hogy már régóta szüksége lett volna egy igazi házi zsarnokra, olyan kemény háziasszonyra, mint például Forsius esperesné.

Miután hallotta az inspektort emlegetni, eszébe jutott, hogy megkérdezi, hányan esznek az urasági asztalnál. Hogy van a háztartás beosztva, hány szolgáló lány van és hány inas? Van-e valami házvezetőnője? Ér-e az valamit?

Nem felejtkezett meg a kertről sem. Mikor megtudta, hogy van üvegház, meg szőlőlugas benne, meglepődött, éppúgy mikor hallotta, hogy hátszlovak is vannak.

Érthető, hogy Schagerströmnek gyorsan telt az idő. Mikor a hintó befordult az erdei útra, mely a telep felé vezetett, be kellett ismernie, hogy az a két mérföld, mely Sjötorpot a falutól elválasztotta, ma csodálatosan rövid volt.

De azért vigyázott, hogy valami túlsokat ne képzeljen.

- Olyan jól megértem őt - mondta önmagának. - Próbál megnyugodni a változhatatlanba. Azért cseveg, hogy ne kelljen gondolkoznia.

El lehet azonban képzelni, hogy mozgalmas nap volt a mai Sjötorpban.

Tulajdonképpen nem is tudták, mi van a gazdával. Az üzenet a papudvarból már szombat délután három óra tájt megérkezett, de ő nem szólt egy szót sem, hogy mi lesz, csak későn este. Akkor hirtelen eszébe jutott, hogy jegygyűrűket kell beszereznie. Az egyik inspektort beküldte a legközelebbi városba azzal a paranccsal, hogy ha szükséges, költse föl az arany-művest a legédesebb álmából és vegyen két sima aranygyűrűt és vésesse bele a neveket is.

Az inspektor - hála Istennek - nem hallgatott, hanem elmondta mindenkinek, akinek lehetett, hogy másnap új asszony érkezik az udvarhoz és ezt igazán nagy szerencsének vették. Hát ugyan hogyan tudta volna másképpen a házvezetőnő kiszellőztetni a nagylakást, leszedni a bútorhuzatokat, leporolni mindent? Hogyan tudta volna felgerebenezni a kertész az utakat, megtisztítani a virágágyakat? És hogyan porolhatták volna ki a livréket, hogyan fényesíthették volna ki a csizmákat és a kocsiszerszámokat, hát még a hintót, hogy az csak úgy ragyogott? A patrónus úgy járt köröskörül, mintha álmodnék. Johannsson, az inas, maga kereste ki, hogy micsoda ruha illik az esküvőre.

De szerencsére az udvarházbeliiek tudták, hogy mit jelent az, új asszonyt fogadni. A kertész-mester, meg a házvezetőnő még abból az időből valók voltak, mikor Oldencronané nagy-asszony uralkodott Sjötorpban, úgy, hogy ők tudták, mit követel a ház becsülete.

A látszat kedvéért, - lehet mondani, - a házvezetőnő a gazdától kért parancsot a fogadásra, mielőtt az még vasárnap délben elindult volna és épp ilyen óvatos volt a kertész-mester is. Schagerström ugyan nem gondolt semmi nagyobb fogadtatást, de ha Sällbergné asszony akar egy kis ebédet készíteni és ha a mesternek volna ideje diadalkaput felállítani, hát azt nem bánja.

Mikor így aztán szabad kezet nyertek, a derék, jó emberek csak azt várták, hogy Schagerström elutazzék, azonnal hozzáfogtak a valóságos királyi fogadtatás előkészületeihez.

- Gondolja csak meg, Sällbergné asszony! - mondta a kertészmaster. - Nemes kisasszony az és jól tudja, hogy kell annak lennie ilyen nagy helyen.

- Hiszen csak papudvarból jön, - mondta a házvezetőnő, - alig hiszem hát, hogy értene ilyesmihez, de hát az nem baj, ha magunkfajta megmutatja, mit tud.

- Nono, csak ne legyen olyan biztos ebben! - mondta a kertészmaster. - Én láttam őt a templomban. Bizony éppen nem olyan, mint egy közönséges papkisasszony. Csak látta volna, hogy viselkedett. Úgy tetszett, mintha az régi nagyságát látnám innét Sjötorpból. Egészen fölmelegedett a szívem.

- Előkelőség ide-oda, nem bánom, - mondta a házvezetőnő, - csak annak örülök, hogy fiatal asszonyt kapunk az udvarhoz. Lesz ismét bál és multság. Így megmutathatja valaki, hogy mihez ért. Más az, mint nap-nap mellett csak néhány úrnak főzni, akik éppen hogy gyorsan bekapják az ételt.

- Csak aztán sok ne legyen a jóból! - nevetett a kertész. - Aki annyi évig volt Forsius esperesnénél, az ért pedig a háztartáshoz.

Ezzel kisietett, mert igazán szükség volt, hogy azonnal hozzálasson a munkához. Mikor négy diadalkaput kell felállítani és aztán még a bejáratot is virágmonogrammal felékesíteni, akkor nem lehet ácsorogni és elfecsegni az időt.

A mester nem is igen tudott volna megbirkózni ezzel a feladattal, ha nem akadt volna annyi buzgó segítőtársa. De hát el lehet gondolni, hogy az egész udvart meg az egész telepet megszállta az öröm. Ismét lesz asszony a nagy udvarházban, lesz valaki, akit fel lehet keresni minden bajban, minden panasszal. Egy háziasszony mégis csak többet jelent, mint a gazda. Az otthon van, azzal lehet beszélni a gyerekekről, meg a tehenekről. Olyan jó hír volt ez, hogy alig merték elhinni, hogy igaz, hogy már ma megérkezik.

Néhány gyerek elvitte az újságot a közeli tanyákba és most minden felől készülődtek, hogy felmenjenek az udvarházhoz, hogy legalább egy percre megláthassák az új házassokat. De aki csak az udvarba érkezett, azt rögtön munkába fogták. A diadalkapukat felállították, régi zászlókat és lobogókat, melyeket még a régi tulajdonosok használtak, vontak fel és aggattak fel az út mentén. Néhány apró mozsarat is előkerítettek. Volt hát élet, sürgés-forgás az udvarban, hogy alig lehet azt elképzelni.

Mire aztán az új házassok, hat óra tájt berobogtak Sjötorp-telepre, minden rendben is volt.

Az első diadalívnél, amely még az erdőben állott, a hámor kovácsai üdvözölték őket vállukon kalapáccsal. A másíknál, melyet az erdőszélén állítottak fel, a béresek álltak és ásóikkal tisztelegettek, a harmadíknál, mely a fasornál volt, a molnárok és a fűrésztelepesek hurráztak, a negyedíknél, mely az udvarba vezetett, a kertészmaster, körülvéve a cselédségtől, gyönyörű virágcsokrot nyújtott át. Fent, a ház lépcsőjén álltak végül a tisztartó, a könyvelők, az inspektorok, a házvezetőnő a szobaleányokkal és hajlongtak, meg bókoltak.

Tulajdonképpen nem is ment olyan nagy rendben a dolog, ahogy azt leírtam. Valamennyien olyan boldogok és jókedvűek voltak, hurráztak és kiabáltak, még akkor is, mikor már a kocsi elhajtott a diadalív mellett, amelynél állottak. A gyerekek a kocsi után futottak, nem éppen ünnepélyes módon és a mozsarak nem éppen akkor sülték el, mikor akarták, de azért olyan szép és ünnepélyes volt, hogy a megboldogult nagyasszony meg lett volna elégedve, ha lenézhetett volna az égből és láthatta, hogy Sjötorp és az ő öreg kertészmastera kitett magáért.

Schagerström, aki igazán nem gondolt ilyen nagyszerű fogadtatásra, már majdnem megharagudott az alattvalóira, hogy ilyen szabadságot vettek maguknak, de mielőtt elégedetlenségének kifejezést adott volna, szerencsére ránézett Charlottera.

Az ott ült mosolygó, nyitott ajakkal, ugyanakkor könnyek csillogtak a szemében és kezét összekulcsolta.

- Istenem, de szép ez, jaj de szép, - suttogta, - de szép!

Minden, a diadalkapuk, a zászlók, a hurrázások, a barátságos mosolygások, az üdvölvések az apró, rozsdás mozsarakból, mind érette voltak, hogy neki mondjanak Isten hoztat az udvarházba. És ő, akit az emberek az utolsó hetekben megvetettek és akitől elhúzódtak, ő, aki úgy érezte, mintha a gyanú és a rágalom lépten-nyomon követné, ő, aki alig merte elhagyni az otthonát, hogy meg ne sértsék, most annyira hálás volt és meghatva úgy érezte, hogy érdemen fölül tisztelik meg.

Bizony itt nem voltak gúnyversek, sem csokrok tüskéből és csalánból, nem hallatszottak gúnyos nevetések, itt csak öröm és újjongás üdvözölte.

Kitárta karjait a nép felé. Az első perctől kezdve megszerette ezt a helyet és annak lakóit. Úgy érezte, hogy itt új boldog otthonra talált. Itt akart élni és meghalni.

III.

Minő boldogság egy férfinak, ha fiatal menyasszonyát pompás otthonába bevezetheti! Egyik szobából a másikba sétálva hallhatja örömteljes felkiáltását, előre siethet, hogy feltárhassa a következő szoba ajtaját és azt mondhatja: «Azt hiszem, ez sem akármilyen». Aztán látni őt, amint ide-oda futkos, akárcsak egy pillangó, majd megüt néhány hangot a zongorán, majd odalép az egyik festményhez, majd pedig betekint a tükörbe, hogy vajjon az előnyös képet ad róla, majd ismét az ablakhoz siet, hogy gyönyörködjék a szép kilátásban!

De milyen aggodalom foghatja el akkor, ha látja, hogy mindezek közepett egyszerre sírva fakad, mily hévvel kérdezi, hogy mi baja, mily őszintén igéri, hogy mindent megpróbál, csak-hogy elűzze bánatát!

Mennyire megőrül azután, mikor hallja, hogy csak a nénjére gondolt, aki pusztán rideg otthonában betegen fekszik, míg ő érdemetlenül élvezi ezt a pompát és kényelmet! Milyen büszkének érezheti magát, mikor megigérheti, hogy minden segítséget megad a nővérenek, amire szüksége van, ha azt akarja, akkor már ma este...

Óh, nem, nem ma este. Holnap is van még elég idő.

Ezzel aztán el is tűnik bánata. Mindent elfelejt és a mutogatás folytatódik újra.

- Ebben a székben, - mondja Charlotte, - olyan kényelmesen ül az ember és itt az ablaknál alkalmas helye van a varróasztalkának.

Persze. Megérti, hogy milyen kedves lesz ott a varróasztal mellett üldögélni, de aztán hirtelen eszébe jut valami, amiről majdnem egészen megfeledkezett. Hiszen ez nem igazi házasság. Ez az egész nem egyéb, mint látszat. Az egész nem egyéb, mint játék. Néha ugyan úgy látszik, mintha komoly volna, de azért mégis tudja, hogy hol a helye.

Egyet azonban mégis meg lehet engedni magának: semmit sem szabad sejtetni, míg nem feltétlenül szükséges, hadd folytatódjék a játék néhány óráig, hadd örüljön, mint ahogy ő is örül, hadd felejtse el szívének minden szorongását és élvezze az óra boldogságát.

Igen, ily módon boldogan lehet folytatni a mutogatást egészen addig, míg az inas be nem jön és jelenti, hogy az ebéd tálalva van.

És nem csodálatos az, hogy odanyújthatja neki a karját és odavezetheti egy olyan asztalhoz, mely pazarul van megterítve igazi porcellánnal, csillogó poharakkal és fénylő ezüsstel, hogy leülhet vele egy nyolc fogásból álló királyi ebédhez, olyan borral, mely lángol a palackban, olyan étellel, mely elolvad a szájban, olyan étellel, melyről észre sem veszi az ember, miközben eszi?

Aztán felolvadni abban a gyönyörűségben, hogy egy fiatal nő ül mellette, akit a legjobban szeret, aki okos és természetes, aki tudja, mi illik, aki annyira változó, aki nevet és sír a másik másodpercben, aki minden pillanatban új, megkapó tulajdonságot mutat?

Talán az is szerencse, hogy olyankor szakad ennek vége, mikor még nem veszítette el egészen a fejét, azáltal, hogy a kertészmeister, aki ma az urat játssza Sjörtorpban, bejön és azt jelenti, hogy készen állnak a csűrben a tánchoz, de addig nem akarják megkezdeni, míg az uraságok meg nem jelennek. Hiszen a vőlegénynek és a menyasszonynak kell megnyitni a lakodalmas bált.

Milyen kedves lakodalmat ülni! Nem egyenrangúak között, akik csak irigykednek és kritizálnak, hanem bámuló alattvalók között, akik mindezt gyönyörűségnek veszik. Először a rend kedvéért a menyasszonnyal kell körültáncolni a sima csűrpadlót, de aztán félreállhat és láthatja, hogy táncol, láthatja, amint a molnárokkal, meg a kovácsokkal forgolódik, fiatallal, meg öreggel, mindig egyforma jókedvvel. Minő gyönyörűség ez, itt ülni és régi mesékre gondolni, költeményekre a tündérekről, akik táncra tanították az embereket és a szép fiúkat magukkal csalták az erdőbe! Mert amint látja őt forogni a munkásemberek között, akkor úgy tetszik neki, mintha nem is földi teremtés volna, hanem valami gyöngédebb, valami jobb.

Igen, ott ülni és aggódni, hogy a percek gyorsan tűnnek, míg végre megtudja, hogy ütött az óra, mikor vége az esküvő napjának, hogy az élet szürkesége és komolysága újból megkezdődik!

IV.

Ami Charlotte-ot illeti, neki az egész idő alatt a fülében csengett az esperesné intelme:

- Vigyázz az uradra, ma szivecském! Valamit tervez magában. Jól vigyázz hát rá!

Ő maga is észrevette hangulatának gyors fordulásait a vidámságból a búskomorságba és nem kezdett meg egy táncot sem a nélkül, hogy utána ne nézett volna, vajjon a csűrben van-e még és addig nem hagyta el a táncosát, míg az az urához nem vezette, hogy az oldalán helyet foglaljon.

Charlottenak éles szeme volt, észrevette, mikor átmertek az udvaron, hogy a kis hintó, amit Schagerström hosszabb utazásainál szokott használni, ki van húzva a kocsiszínből. Ez csak növelte nyugtalanságát és megkettőzte éberségét.

Mikor a kocsissal táncolt, megpróbálta kifürkészni a tervüket.

- Úgy-e, nem sokáig táncolunk? - mondta. - Mikor is mondta a patrónus, hogy utazni fog?

- Az órát még nem határozta meg pontosan, nagysága. De hát a kocsit kihúztam és a lovakat felkantároztam. Befoghatok egy fordulóra.

No, lám, most már tudta, mihez igazodjék! De, miután az ura még mindig ott ült a csűrben, nyugodt beszélgetésben elmerülve az alkalmazottaival, azt gondolta a legokosabbnak, ha nem sejtet semmit.

- Talán az a szándéka, hogy még ma este elutazik, - gondolta, - lehet, hogy aztán megváltoztatta a tervét. Láta, hogy nem vagyok olyan veszedelmes, mint ahogy hitte.

De kis idő múlva, mikor éppen egy hosszú körpolkát táncolt végig, észrevette, hogy a férje eltűnt. Kint sötét éjszaka lett és a nagy csűrt csak igen gyengén világította meg néhány lámpás, de azért Charlotte biztos volt benne, hogy az ura nincsen már ott. Nyugtalanul nézegetett a kocsis és az inas után. Úgy látszik, ők is eltűntek.

Magára dobta a köpenyét és odament néhány fiatal leányhoz, akik a széles csűrajtóban állodgáltak és szellőztek a tánc után, néhány szót szólt hozzájuk, azután csendesen és észrevétlenül kisurrant az éjszakába.

Teljesen idegen lévén az udvarban, alig tudta, merre irányozza lépteit, hogy eljusson a nagyházba. De csakhamar a közelben egy lámpás lobogását vette észre és abba az irányba sietett. Mikor közelebb ért, észrevette, hogy a lámpás a földön áll az istálló előtt. A kocsis tényleg a befogással foglalatoskodott. A lovakat már ki is vezette.

Charlotte odalopózkodott a kocsihoz, a nélkül, hogy valaki észrevehette volna. Eszébe ötlött, hogy felhasználja azt a pillanatot, mikor a kocsis hátat fordít, kinyitja a kocsiajtót és belopózik a hintóba. Mikor aztán a kocsis odahajt a lépcsőhöz és Schagerström be akar szállani, akkor majd megmondja neki a véleményét ilyenfajta szökési kísérletről.

- Miért nem mondja el nekem őszintén, hogy mi kínozza? - gondolta. - Igazán olyan, mint egy szegénylős gyerek.

De mielőtt még ezt a szándékát kivihette volna, a kocsis már elkészült. A gyeplőket feldobta a bakra, felvette a kocsisköpenyét és éppen felszállni készült. Ekkor azonban észrevette a földön a lámpást. Megnyugtatólag szólt oda a lovakhoz:

- Csendben, Fakó, Sármany! - és odament a lámpához, eloltotta és bevitte az istállóba.

A kocsis természetesen sietett, ahogy csak tudott, de a közelben volt valaki, aki fürgébb volt, mint ő. Éppen, mikor becsukta az istállóajtót, megcserdült az ostor. Egy élénk biztatás és a lovak nekiindultak, egyenesen a nyitott kapun át, melyet a kocsis elővigyázatból már régen kinyitott és onnét lefelé a fasoron át. A kocsis hamarosan eltűnt az éji sötétségben. Egyedül a kerekek zörgése és a lovak patkóinak dobogása hallatszott.

Ha volt valaha, aki gyorsabban futott, mint a saját lovai, hogy feljusson a nagyházhoz és jelentse a gazdának, hogy valamelyik átkozott fickó felmerészkedett a bakra és elhajtotta a kocsit a szeme láttára, akkor Lundman kocsis Sjötorpban véghezvitte ezt a bravurt.

Az előszobában meglátta Schagerströmet, akinek a házvezetőnő éppen akkor mondta el, hogy a fiatal nagysága eltűnt.

- Patrónus uram azt mondta, hogy tiszteltessem a nagyságos asszonyt, hogy a patrónus úr nem ér rá, ideje tovább nincs lent maradni, de a nagyságos asszony táncolhat, ameddig jól esik és amikor oda akartam menni a nagyságos asszonyhoz...

A kocsis nem engedte, hogy befejezze. Fontosabb újsággal jött.

- Patrónus uram, - kezdte el.

Schagerström odafordult feléje.

- Mi lelt? - mondta a kocsisnak. - Olyan képet vágsz, mintha ellopták volna a lovaiddat!

- Bizony, éppen ezt csinálták, patrónus uram!

Hamarjában elmondta, hogy történt az egész.

- De hát nem a lovak hibája volt, patrónus uram. Azok sohasem mentek volna el tőlem, ha valaki fel nem kapaszkodott volna a bakra. Csak tudnám, hogy ki merészkedett...

Hirtelen félbeszakította önmagát. Schagerström valami hihetlent követett el. A kocsis, az inas és a házvezetőnő jelenlétében bevetette magát egy székre és hangosan kacagott, azok nagy megütközésére.

- Ú-úgy, tehát kend nem tudja, hogy ki merészeli ellopni az én lovaimat, - mondta folyvást kacagva.

A három cseléd csak bámult rá.

- Meg kell fognunk a tolvajt, - folytatta, miután nevetési ingere kissé elült. - Lundman azonnal felnyergel három hátsólovat. Johansson vele megy és segít neki. Sällbergné asszony pedig biztosságot okából felmegy az emeletre és utána néz, hogy a nagyságos asszony ott van-e?

A házvezetőnő felszaladt a lépcsőn, de hamarosan visszajött azzal a jelentéssel, hogy bizony a nagyságos asszony nincsen odafent.

- Szerelmes Istenem, nagyságos gazdum, csak nem történt valami szerencsétlenség? - sópánkodott.

- Hát, ahogy vesszük, Sällbergné asszony. Figyeljen a szavaimra! Eddig magunk gazdálkodtunk itten Sjötorpban, de mostan új parancsnokot kaptunk magunk fölé.

- Hát ennek csak örülhetünk, patrónus uram.

Mire Schagerström, a gazdag Schagerström, megveregette az öreg házvezetőnő kövér hátát és megforgatta őt s ezt kiáltotta:

- Sällbergné asszony, igazi alázatossággal veszi sorsát. Bárcsak én is így venném!

Ezzel kifutott, hogy a kocsisának és inasának társaságában üldözőbe vegyék a menekülőt.

Rövid idő alatt sikerült is minden. A kis szökevény ott ült elfogva a hintó egyik sarkában, oldalánál Schagerström. Lundman felszállt a bakra és kényelmes lassúsággal hajtott az udvar felé, míg az inas, Johansson, a hátsólovakat vezette.

Charlotte jól hajtotta a lovakat vagy egy félmérföldnyire, de azután erős emelkedés következett. Hiába pattogtatta az ostort, a lovakat csak nem tudta rábírní, hogy gyorsabban menjenek, mint lépésben, így aztán kénytelen volt magát szégyenszemre megadni.

Néhány percre csendben ültek a kocsiban, de aztán megkérdezte Charlotte:

- Na, hogy esett?

- Borzasztó volt, - mondta Schagerström. - Most már megértem, hogy mit érezhet egy feleség, ha a férje megszökik tőle.

- Látod, ezt akartam, - mondta Charlotte.

Néhány perc múlva úgy érezte Schagerström, hogy valaki erősen megfogja a vállát.

- Te csak teteted magadat. Hiszen nevetsz. Sohsem hitted, hogy igazán meg akarok szökni.

- Drágaságom, - mondta Schagerström. - Az egyetlen, őszintén vidám percem a mai napon az volt, mikor Lundman bejött és elújságolta, hogy elloptad a lovaimat.

- Ugyan, miért - kérdezte Charlotte kissé kurtán.

- Kedvesem, mert megértettem, hogy nem akarsz, hogy elutazzam.

- Arra nem is gondoltam, - tört ki Charlotteból. - De az egész falu három hét óta csak rólam beszélt és ha mostan elutaztál volna...

- Persze, - mondta Schagerström. - Értem, ezt már igazán nem bírtad volna elviselni.

Kacagott a boldogságtól és szerelemtől, de egy pillanat múlva komoly hangon ezeket mondta:

- Kedvesem, hadd beszéljünk végre nyíltan egymással! Mondd meg, megértetted, hogy miért akartam én éppen ma este elutazni?

- Igen, - mondta a fiatal leány határozott hangon. - Megértetted.

- Miért akadályoztál hát meg akkor?

Charlotte hallgatott. Schagerström csak várta a feleletet, de a csend tovább tartott.

- Majd, ha hazamegyünk, - mondta a férj, - a hálósobában egy levelet találsz tőlem. A levélben elmondom, hogy nem akarok visszaélni azzal a helyzettel, mely a karjaimba dobott téged. Azt akarom, hogy teljesen szabad légy. Nem szükséges, hogy másnak tekintsd a házasságunkat, mint egyszerű látszat-házasságnak.

Még egyszer elhallgatott, mintha feleletre várna, de csend volt.

- Ebben a levélben azt is elmondom, hogy szerelmem bizonyítékául és hogy kárpótoljalak azért a szenvedésért, amit neked okoztam, örökségül és tulajdonodul hagyományozom Sjötorpot. Ha majd a törvényes elválás megtörtént, akkor örülni fogok, ha tudom, hogy te itt lakol, ahol már minden ember megszeretett.

Ismét hosszú szünet, de Charlotte csak nem válaszolt.

- Ez a kis kaland semmit sem változtat azon, ami a levélben áll, - folytatta Schagerström. - Eleinte félreértettem a dolgot. Most már értem, hogy az egész csak tréfa volt, amit azért játszottál el, hogy a faluban ki ne gúnyoljanak.

Charlotte kissé közelebb húzódott hozzá, úgy, hogy érezte az arcán meleg lehelletét, aztán hallotta, amint a fülébe súgja:

- Te vagy a legostobább teremtménye ennek a szép földkerekségnek.

- Micsoda?

- Mondjam el talán még egyszer?

Hirtelen átölelte mind a két karjával és magához húzta:

- Charlotte-om! - mondta, - beszélj csak. Mindent tudnom kell, hogy mit csinálsz.

- Na hát, - mondta kissé keményen, - nem sok kellemest mondhatok, de talán örülni fogsz, ha meghallod, hogy tegnap, körülbelül ilyentájt, Karl-Artur agyonütötte a szerelmemet.

- Igazán?

- Igen, megölte. Bizonyára már megúnta. Azt hiszem, hogy készakarva tette.

- Hagyjuk Karl-Arturt! Beszélj rólam! Ha szerelmed Karl-Artur iránt meghalt is, abból még nem következik...

- Természetesen, hogy nem. Ah! csak legalább ne kívánnál olyan hosszú magyarázatot!

- Hiszen a legjobban tudod, hogy milyen ostoba vagyok.

- Látod, - mondta Charlotte lassan és gondolkozva, - ez nagyon csodálatos. Nem vagyok szerelmes beléd, de jól érzem magam veled, biztos vagyok veled. Mindenről el tudok beszélni veled, mindent kérhetek tőled, sőt tréfálkozhatom is veled. Olyan nyugodtnak érzem magam, mintha már harminc éves házaspár volnánk.

- Éppúgy, mint az esperes és az esperesnő, - vetette közbe Schagerström bizonyos keserűséggel.

- Igen, körülbelül így, - folytatta Charlotte az előbbi megfontolt hangon. - Te talán nem vagy megelégedve ezzel, de én úgy találom, hogy ez elég szép eredmény egyetlen egy nap után. Jól esik nekem, hogy itt ülsz mellettem a kocsi és hogy szemmel kísérsz, mikor táncolok. Jól esik, hogy veled ülhetek egy asztalnál és hogy az otthonodban lakhatok. Hálás vagyok irántad, hogy kivezettél abból a borzasztóságból. Sjötorp gyönyörű, de én nem akarnék itt lakni egy napig sem, ha te nem vagy mellettem. Sohasem tudnék abba belenyugodni, hogy te el akartál menekülni tőlem. De mégis... Hogyha az, amit Karl-Artur iránt éreztem, szerelem volt, úgy ez nem szerelem.

- De azzá lehet, - mondta csendesen Schagerström és érezni lehetett a hangján, hogy meg van hatva.

- Talán azzá lesz, - mondta Charlotte. - És tudod mit? Azt hiszem, éppen nem volna ellenemre, ha most megcsókolnál.

Schagerström útikocsija pompás hintó volt. Minden dörögés és rázás nélkül gördült tova az úton. A fiatal patrónus tehát fölhasználhatta a megadott engedélyt.

- Vége. -